

JEB. sz.: 9/100/2/2017

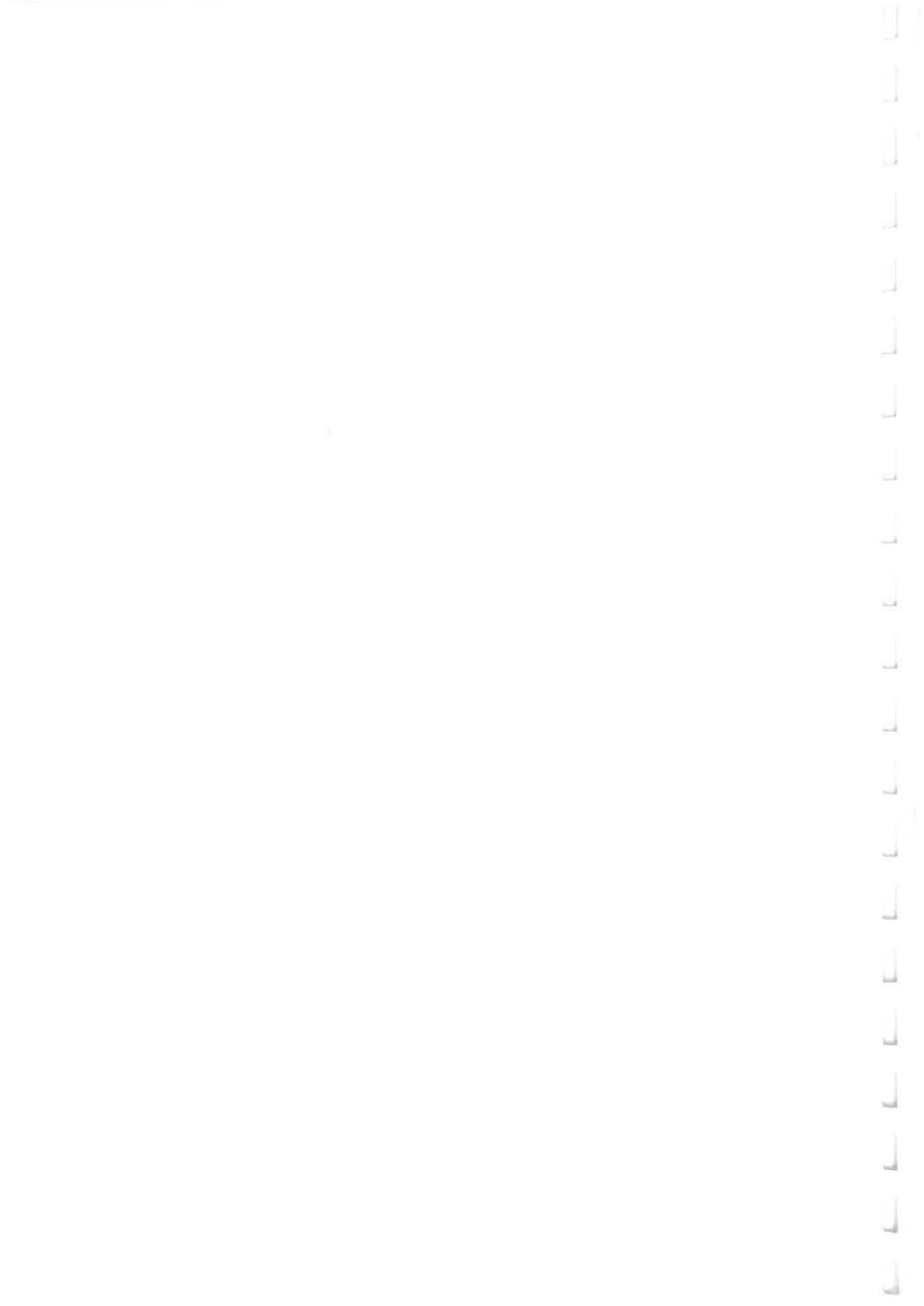
Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája,

Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2017. március

készítette: Somorjai Ágnes

Tartalom

Bevezető	3
1. Óvoda Nevelési Programja	5
1.1. Nevelőtestületünk mottója.....	5
1.2. Az óvodai pedagógiai program jogszabályi háttere.....	5
1.3. Óvodánk bemutatása – helyzetkép	5
1.4. Pedagógiai programunk szakmai koncepciója.....	6
1.5. Az óvodai nevelés célja	6
1.6. Az óvodai nevelés alapelvei	6
1.7. Gyermekkép.....	6
1.8. Óvodakép.....	7
1.9. Az óvodai nevelés feladata	7
1.10. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása	7
1.11. Az anyanyelvi és értelmi nevelés megvalósítása	8
1.12. Ép értelmű, súlyos fokban látássérült gyermekek óvodai tevékenységi formái, és a velük foglalkozó gyógypedagógusok feladatai.....	8
1.13. Halmozottan, súlyos halmozottan sérült gyermekek óvodai tevékenységi formái, és a velük foglalkozó gyógypedagógusok feladatai.....	19
1.14. Terápiák, speciális fejlesztő foglalkozások.....	23
1.15. Az óvodai élet megszervezésének elvei.....	26
2. Az általános iskola ép értelmű és tanulásban akadályozott gyerekeket nevelő-oktató tagozatainak nevelési programja	30
2.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	30
2.2. A nevelő-oktató munka eljárásai	30
2.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok.....	30
2.4. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai	33
2.5. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység.....	35
2.6. Tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata	38
2.7. Az intézmény helyi tanterve	41
2.8. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása	47
2.9. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai	56
2.10. A tanuló esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	57
2.11. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái.....	58
2.12. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei	62

3. Halmozottan fogyatékos és Siketvak Tanulók Tagozatának Pedagógiai Programja	67
3.1. Az intézményen belüli meghatározás és az általános keretek ismertetése	67
3.2. Szakmai alapelvek	72
3.3. A fejlesztő-oktató - nevelő tevékenységeket szabályozó dokumentumok	73
3.4. A fejlesztő-nevelő-oktató tevékenység a gyakorlatban.....	90
4. A szakiskola nevelési programja	93
4.1. A szakiskola tanulói.....	93
4.2. A szakiskolai nevelés alapelvei, célkitűzései, értékei.....	94
4.3. A szakiskolai nevelés-oktatás során alkalmazott oktatásszervezési formák	95
5. A Készségfejlesztő Iskola nevelési programja.....	117
5.1. Nevelési alapelvek	118
5.2. A nevelési program céljai és feladatai	118
5.3. A Készségfejlesztő Iskolában folyó nevelő-oktató munka feladatai.....	120
5.4. A sérülés specifikus rehabilitációt szolgáló foglalkozások, fejlesztések, különórák	127
6. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény programja	139
7. A Kollégium pedagógiai programja.....	143
7.1. A kollégium tanulói, alapelvek, célok, feladatok	143
7.2. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje megszervezésének pedagógiai elvei	144
8. Gyermekotthon szakmai programja	155
8.1. A gyermekotthon célja, feladatköre	155
8.2. Feltételrendszer	156
8.3. Egyéni gondozási nevelési terv	157
8.4. Rekreációs szolgáltatások	158
8.5. Egészségügyi és étkeztetési szolgáltatások	159
8.6. Jutalmazás, büntetés elvei.....	160
8.7. A gyermekotthon kapcsolatrendszere.....	160
9. Diákönkormányzati munka	162
10. Gyermek és ifjúságvédelem.....	164
11. Egészségnevelés, környezeti nevelés	168
12. Elsősegélynyújtás.....	172
13. A szülők közösségét érintő kapcsolattartás.....	173
14. Intézményi kapcsolatrendszer	175

Pedagógiai Program

Bevezető

Magyarországon a súlyos fokban látássérült gyermekek oktatásának – nevelésének, hagyományosan legnagyobb méretű, országos speciális intézménye a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekeotthona. A vak gyermekek nevelésére-oktatására létrehozott intézmény nagy múltra tekint vissza, hiszen a látássérültek intézményes nevelése 1825 óta működik Magyarországon.

A közel 200 éves múltra visszatekintő többcélú, komplex intézmény szegregált feltételek mellett látja el a gyermekek, fiatalok oktatását-nevelését óvodától a szakiskoláig, ép értelmű, tanulásban akadályozott, halmozottan sérült és siketvak tagozaton; valamint több mint 15 éve folyamatosan növekvő arányban foglalkozik integrált tanulókkal. Az intézmény saját kollégiummal rendelkezik a vidéki gyermekek számára, továbbá gyermekeotthont működtet állami gondoskodásban élő gyerekek, fiatalok részére. Továbbképző terepet nyújt a gyógypedagógus képzéshez, valamint minden szakembernek, aki súlyos fokban látássérült gyermekek fejlesztésével foglalkozik országszerte.

Intézményünk nagy múltú, szimbolikus intézmény. Mint hosszú neve is mutatja, többcélú, komplex intézmény, mely nem csupán az oktatás-nevelés színtere, hanem a gyógypedagógus-képzés gyakorló intézménye, integrációt ellátó és támogató központ, a „vakügy” szimbóluma, társadalmi jelkép.

Pedagógiai munkánkat a látássérültek szakterületén történt tartalmi és módszertani változásokat figyelembe véve, a társadalmi elvárásokat és a látássérültek egyéni életsorsát szem előtt tartva, a törvényi szabályozottságnak megfelelően végezzük, folyamatosan egyeztetve a szülők részéről felmerült igényekkel.

Közös célunk, hogy az intézmény hagyományait megőrizzük, a nevelés-oktatás színvonalát magas szinten tartsuk, az átalakuló oktatási rendszerben biztos pontot, stabil hátteret jelentsünk látássérült diákjaink és családjaik, valamint dolgozóink számára egyaránt.

Küldetésünk, hogy súlyos fokban látássérült gyermekeink számára magas színvonalú oktatást-nevelést biztosítsunk, valamint olyan szolgáltatásokat nyújtsunk számukra, amelyek képessé teszik őket a produktív, teljes életre és a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

A gyermekek érdekeit előtérbe helyezve végezzük pedagógiai munkánkat, folyamatosan fejlesztjük tudásunkat és tevékenységrendszerünket, valamint társadalmi szerepvállalásunkkal hazai és nemzetközi szinten is képviseljük a látássérültek ügyét.

Intézményegységeink

Óvoda – látássérült gyermekek óvodai nevelésének programja szerint

Általános iskola – „ép értelmű”, tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott látássérült valamint siketvak tanulókra kidolgozott általános iskolai program/tanterv szerint.

Szakiskola – felvételi eljárást követően, fazekas, kosárfonó és fonott bútor készítő, szőnyegszövő, virágkötő és számítógépes adatrögzítő szakképesítések megszerzésére

Készségfejlesztő iskola – értelmileg akadályozott tanulók középfokú oktatása

Fejlesztő iskola – súlyos fokban halmozottan sérült tanulók oktatása, nevelése

Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményi (EGYMI) – a rehabilitációs-rehabilitációs ellátás megszervezése, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók többi gyermekkel, tanulóval együtt történő nevelésének, oktatásának támogatása céljából

Kollégium – a vidéki lakóhellyel rendelkező tanulók tanítási időn kívüli ellátását nyújtva

Gyermekotthon – állami gondoskodásban élő látássérült gyermekek részére

Az intézmény intézményegységeire való bekerülés a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye által kiadott szakértői vélemény alapján lehetséges. A tanulókkal kapcsolatos nevelési-oktatási, egészségügyi és gondozó tevékenység tervezése és megvalósítása mindenkor a szakértői vélemény figyelembevételével, a gyermek, tanuló ellátásában részt vevő szakemberek együttműködésében valósul meg annak érdekében, hogy minden gyermek és fiatal az egyéni képességeinek leginkább megfelelő és leghatékonyabb rehabilitációs, rehabilitációs ellátásban részesülhessen.

1. Óvoda Nevelési Programja

1.1. Nevelőtestületünk mottója

„A legfontosabb, hogy a gyermeknek jó legyen az élete a jelenben. Itt, és most legyen jó, tehát ezt a vágyott állapotot ne majd csak a jövőben érijük el. Azért, hogy azzal együtt, amilyen helyzetben van, gyermek maradhasson, és boldog lehessen.”

(Dr Büki György, Gyermekneurológus)

1.2. Az óvodai pedagógiai program jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Az 1998. évi XXVI. Törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

1.3. Óvodánk bemutatása – helyzetkép

Az óvoda többcélú intézmény szervezeti részeként, szakmailag önállóan működik. Az óvodások egy része fővárosi vagy Budapest közelében lakik, naponta bejár, más részük viszont az ország különböző területeiről érkezik, ők az óvoda épületében működő kollégiumban kapnak ellátást.

Óvodánkba a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye javaslatára kerülhetnek be a gyerekek. A vizsgálatot a szülők kezdeményezhetik. Az óvoda egész évben fogadja a szakértői véleménnyel rendelkező gyerekeket.

A súlyos fokban látássérült gyermekeken kívül fogadunk halmozottan, súlyos halmozottan sérült óvodásokat is, akiknél a látássérülés mellé egyéb sérülés is társul. Az elmúlt évek hagyományait követve a 8 éves korig igénytől függően 1-2 csoportban az előkészítő (1/1-1/2.) osztályos gyermekek oktatása folyik. A csoportok létszáma változó 4-6 fő, a gyermekek állapotához igazodik.

Az óvoda 1912-ben épült. Az épület műemlék, ami sajnos mindenfajta átalakítást megnehezít. Az utolsó nagy felújítás 1991-ben történt. Akkor került sor a tetőtérben lévő kollégiumi szobák kialakítására, valamint a csoportszobák, tálalókonyha felújítására.

A helyiségeket, termeket, szobákat igyekszünk mindig a gyermekek igényeihez igazítani. Kialakítottunk terápiás jellegű szobákat (vízgy, ugráló, látásnevelő), relaxációs helyiséget.

A csoport- és terápiás szobák nagy mennyiségű korszerű fejlesztő eszközzel történő ellátása még 1990-es években megtörtént. Azóta is folyamatosan gondoskodunk a csoportszobák felszereltségének további bővítéséről.

Az óvoda épületéhez tartozik egy játszóudvar, amit az Európai Unió szabványoknak megfelelő játékokkal láttunk el.

1.4. Pedagógiai programunk szakmai koncepciója

Óvodánkban súlyos fokban látássérült gyermekek nevelésével foglalkozunk, akik – a tervszerűen átgondolt munkát végző, felkészült szakemberektől – az óvodai nevelés egész idejét átszövő többlétszolgáltatásokat kapnak. A szolgáltatások terápiás célokban, tartalmakban, a sajátos nevelési, gondozási igényt figyelembe vevő eljárásokban, egyéni bánásmódban is kifejeződnek.

A pedagógiai célú, egészségügyi rehabilitációt, rehabilitációt, a rendelkezésre álló és folyamatosan bővülő eszközrendszerrel, a partnerek véleményének, elégedettségének figyelembe vételével, minél teljesebb körűen tervezzük megvalósítani.

Mindezt a gyermekek életkori sajátosságainak, alapvető jogainak és szükségleteinek figyelembe vételével, a közösségben való nevelés pozitív hatásaira támaszkodva, a családdal minél jobban együttműködve próbáljuk elérni. Segítjük az integráltan nevelkedő vak óvodásokat és a velük foglalkozó szakembereket is.

Óvodánkban két Szakmai Munkaközösség működik; egyiknek a délelőtti, a másiknak pedig a délutáni pedagógusok a tagjai. A munkaközösségek célja a közös szemlélet kialakítása, szakmai célkitűzések, tervek megvalósítása és a pedagógiai munka színvonalának megőrzése, ill. fejlesztése (külső-belső továbbképzések).

1.5. Az óvodai nevelés célja

Az óvodai nevelés célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a társuló sérülések miatt kieső megismerési lehetőségekből eredő hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

1.6. Az óvodai nevelés alapelvei

- Tervszerűség, tudatosság, következetesség
- A gyermeki személyiség elfogadása, tisztelete, szeretete
- A gyermekek érdekei elsődlegesek, mindenek felett állóak
- Érzelmileg biztonságot adó derűs, szeretetteljes óvodai légkör
- Egyénre szabott bánásmód érvényesülése
- Az egyéni képességek differenciált kibontakoztatása, a teljes személyiség fejlesztése
- Rehabilitációs, rehabilitációs elvek érvényesülése
- Innovatív pedagógiai törekvések érvényesítése a gyermekek érdekében
- Folyamatos, rendszeres együttműködés a szülővel

1.7. Gyermekkép

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Óvodásainknak igyekszünk a legmegfelelőbb körülményeket megteremteni.

Az óvodánkba járó gyermekek, nagyon eltérő képességekkel, és egészségügyi állapottal kerülnek hozzánk. Érzékszervi, és intellektuális sérültségük hatással van a személyiségükre is. Legfontosabb célunk, hogy egyéni, pontosan rájuk szabott fejlesztési tervekkel, és személyükre alakított terápiákkal segítsük a mindennapjaikat. A bennük levő lehetőségeket, örömteli tevékenységek során bontakoztatjuk ki, biztosítjuk számukra, hogy személyiségük harmonikusan alakuljon. Azt szeretnénk, ha a hozzánk járó gyermekek boldog, jó hangulatú, és minden fejlesztési lehetőséget megragadó óvodás éveket tudhatnának maguk mögött.

Óvodásainkat kizárólag saját magukhoz mérjük; minden, önmagukhoz mért fejlődésüknek, és pozitív irányú szocializációs változásaiknak örülünk.

1.8. Óvodakép

Óvodánk biztosítja az óvodáskorú látássérült gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit a személyi, tárgyi és szakmai feltételek biztosításával.

Az óvoda hangulata barátságos, családias, a látássérült gyermekek számára az elfogadást, és szeretetteljes bánásmódot hangsúlyozó. Speciális helyzetünkből adódóan igyekszünk a hozzánk járó gyermekek sokrétű ellátását megvalósítani.

A személyre szabott terápiás megközelítéssel végzett fejlesztő foglalkozások, a legkorszerűbb pedagógiai elvek mentén végzett nevelőmunka mellett, nagy gondot fordítunk a sérült gyermeket nevelő családok megsegítésére is. Épületünkben folyik az iskolára való felkészítés is, melyet a gyermek képességeihez, és a sérültségéből adódó legoptimálisabb szint eléréséhez igazítunk. Gyermekeink nyolc éves korukig maradnak velünk, így kisiskolás éveiket is a megszokott környezetükben kezdik el, és abban a meleg, elfogadó légkörben töltik, amelyben az óvodás éveiket is.

1.9. Az óvodai nevelés feladata

Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés

Feladataink

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- látáskiesés kompenzálása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása
- megfelelő szakemberek bevonásával- a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

1.10. Érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása

Feladataink:

- az óvodai környezetben új kapcsolatok, kötődések kialakítása
- alapvető kommunikációs, udvariassági szokások megismertetése
- kommunikációs zavarok feloldása, viselkedési rendellenességek kiküszöbölése, feszültségoldó technikák alkalmazása
- közös élményekre épülő tevékenység közben együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség, szabálytartás fejlesztése
- érzelmi biztonság megteremtése, a gyerekek pozitív érzelmi motiváltságának kialakítása,
- a gyermeki önrendelkező élet megvalósításának segítése,
- a szociálisan hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatása,
- a sérülésből fakadó hátrányok kiküszöbölése, rehabilitációs foglalkoztatás.

1.11. Az anyanyelvi és értelmi nevelés megvalósítása

Feladataink:

- megfigyelési, emlékezeti és gondolkodási képességek fejlesztése
- megszerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése
- egyéni fejlettségi szintnek megfelelő differenciált fejlesztés
- anyanyelv, a beszédképesség fejlesztése
- hiányos fogalmak valódi tartalmának megismerése, lehetőleg minél több érzékszerv bevonásával
- hallási- és tapintási figyelem fejlesztése, kompenzáció erősítése

1.12. Ép értelmű, súlyos fokban látássérült gyermekek óvodai tevékenységi formái, és a velük foglalkozó gyógypedagógusok feladatai

Játék

A játék az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége, ami közben ismereteket szerez a világról és fejlődik személyisége. A játék szerepét a vak gyermek életében a látássérülés speciális ténye felől kell megközelíteni. Tapasztalataink szerint az óvodába bekerülő vak gyermekek játéka jelentős eltérést mutat látó társaikhoz képest. A látó gyermekek játéktevékenységének fejlődésében nagy szerepe van a játékok vizuális ingerekből (apró, színes, csillogó) adódó figyelemfelhívó jellegének. Aktivitásra, környezetük felfedezésére, játékokkal történő manipulálásra készíteti őket. A vak gyermekek azonban a látás hiánya miatt féltékenyebben mozognak, kevesebb ingert kapnak környezetükből, ezért a

játéktevékenységükre jellemző, hogy szegényes, egysíkú, általában egy helyben, kevés mozgással történik.

A súlyos fokban látássérült gyermekek játékában is megtalálható a gyakorló, konstruáló, a szerep- és a szabályjáték ugyanúgy, mint minden gyermekében. Ezek fontossága, időbeli aránya és tartalmi súlypontja különböző. A gyakorló és konstruáló játék gyakoribb, szerepe a fejlődésben tovább tart, idősebb korban is szívesen játsszák. A szerepjáték tartalma más, mások az átélhető elemei, fontos, hogy a fantázián kívül a valóságos cselekvések, a fogalmak tartalma is érthetővé váljon. A szabályok betartása és megértése, ezek elfogadása az értelem és a személyiségfejlődés függvénye.

A mozgást tartalmazó játék segíti a szegényes mozgáslehetőség és a gyermekkori mozgásigény közti feszültség miatt létrejövő kényszermozgások, fej- és testtartási rendellenességek megszűnését, a fejlődést segítő "funkcióöröm" létrejöttét. Javítja a mozgástempót, új mozgásformák kialakulását, gyakorlását, ismert mozgásformák reprodukálásával azok tökéletesedését, hozzájárul a manipulatív készségek, a finommotorika, a kézügyesség fejlődéséhez.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- A látássérülés miatt a tárgyak, játékszerek felhívó jellege nem magától adódik, ezért tudatosan fel kell keltenünk a gyermek érdeklődését a tevékenységek iránt.
- A beszoktatás ideje alatt meg kell ismertetnünk a vak gyermekkel a játékok állandó helyét, a terem berendezését. A tájékozódáshoz természetes támpontokat adunk, bízgatjuk őket (a felfedezésre/elindulásra).
- A mozgásos gyakorló játékokat ritmusos mondókákhoz, énekekhez kötjük, segítve ezzel a gyermekben lévő feszültség oldását.
- Megtanítjuk a játékszerek „elveszésének” megakadályozásához szükséges technikákat
- Igyekszünk nem csak a szokásos játékszerekkel játszani, hanem ötletességgel, kreativitással minden arra alkalmas tárgyat felhasználunk a gyermekek fejlesztéséhez.
- Biztosítjuk, hogy a játék és a játékba integrált tanulás minél sokrétűbb, élményeken alapuló tevékenységgé váljon.
- A gyermekek eltérő fejlődési ütemének függvényében szervezzük a szabad játéktevékenységben megnyilvánuló tapasztalatszerzést.
- A gyermekek egyéni sajátosságaihoz mérten, rugalmasan változtatunk előzetes terveinken.
- Ötleteket, lehetőségeket, helyzeteket teremtünk a sokszínű játék kialakulásához.
- Megteremtjük a játék feltételeit (hely, idő, eszközök) és megfelelő csoportlégkört biztosítunk; elfogadó, segítő, támogató attitűd, differenciált módszerek alkalmazása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képesek a játék polcon tájékozódni, a játékok helyét megtalálni
- Képesek önállóan, kreatívan, hosszabb ideig játszani
- Képesek a konstruáló játékokból egyszerűbb alkotásokat készíteni
- A játékhelyzetekben újraalkotják a felnőttek tevékenységét
- Megértik és elfogadják játszótársaik elgondolását, alkalmazkodnak a játék szabályaihoz

- Részt vesznek a szabályjátékokban, ismerik és betartják a szabályokat a játéktevékenységekben, életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően

Verselés, mesélés

A versek, mesék világa az anyanyelvi nevelésnek az egyik legfontosabb eszköze és - éppúgy, mint a játék - része az óvodai élet minden mozzanatának. A mondóka, vers, mesehallgatás a gyermekek legtermészetesebb igénye, lételeme, örömforrás, feszültséget keltő és oldó lehetőség. Az anyanyelvi nevelést folyamatosság és differenciálás jellemzi. Folyamatosság a mindennapi tevékenység során, hiszen minden cselekvésünket kíséri és differenciálás, mert egyénileg, a gyermekek ismeretében választhatjuk meg a fejlesztés feladatait, követhetjük figyelemmel a nyelvi és kommunikációs fejlődést.

A vak gyermekek a látás kiesése miatt főként a tapintásos és akusztikus ingerekre támaszkodnak, ezért talán verbális területen közelítenek legjobban látó társaik teljesítményéhez. Szívesen hallgatnak mondókát, mesét, verset, ez utóbbit aránylag gond nélkül megtanulják. Előszeretettel játszanak hangjukkal, utánozzák környezetük akusztikus ingereit. A mondókákban, nyelvi játékokban rendkívül ügyesek lehetnek. Ezen a területen könnyedén sikerélményhez juttathatjuk a vak gyermeket is és ez segítheti a közösségbe való gördülékenyebb beilleszkedését.

Kulcsfontosságú az a tény, hogy a vak gyermek ismeretei a világról a látás hiánya miatt jelentősen beszűkültek. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a vak gyermek valódi ismeret nélkül vagy téves jelentéssel használja a szavakat (verbalizmus). Ezért törekednünk kell arra, hogy a gyermek minden már meglévő és új fogalmát megtöltsük valódi, számára érzékelhető, értelmezhető tartalommal.

A beszédhibák korrigálása a vak gyermekeknél is logopédiai fejlesztés keretében történik.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Változatos gyermekirodalmi műveltségtartalmakat válogatunk, melyben egyaránt megjelennek a klasszikus és kortárs szépirodalmi, valamint a népköltészeti anyagok.
- A mesék kiválasztásánál igyekszünk egyszerűbb cselekményű, a mindennapi élethez közelebb álló történeteket kiválasztani (pl. állatmesék, rövidebb népmesék).
- Biztosítjuk a meséléshez szükséges helyet, időt, eszközt, élményt a gyermekek számára, kialakítjuk a befogadást, megértést, élményt segítő zavartalan környezetet és atmoszférát.
- A mondókák, versek, mesék bemutatásánál ügyelünk arra, hogy minden szót, ami a vak gyermek számára ismeretlen megmagyarázzunk, szemléltessünk esetleg valódi tárgyakkal.
- Mindig igyekszünk meggyőződni arról, hogy a gyermek mindent megértett az elhangzott szövegből.
- Fejlesztjük a gyermekek nyelvi képességeit: a helyes légzést, a tiszta kiejtést, az artikulációt, a beszédtempót, a hangsúlyt, beszédértést, beszédészlelést, auditív emlékezetet, szókincset, a helyes nyelvtani struktúrát, igyekszünk elkerülni a félreértések miatti téves képzetek kialakulását.
- Lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára az önálló mese-, versmondásra, dramatizálásra.
- A dramatizáláshoz valóságos, a mesében szereplő tárgyakat választunk.

- A mesék dramatizálásánál figyelünk a balesetveszélyes helyzetek elkerülésére.
- Az óvoda kezdésekor és kiscsoportban játékosan gyakoroljuk a mondókákat, a dúdolókat, hiszen a testközelség az óvodapedagógus–gyermek kapcsolatában a gyermekek számára biztonságot ad, megnyugtatja őket.
- Egyéni fejlettségüket figyelembe véve, differenciáltan foglalkozunk az eltérő beszédfejlődésű gyermekekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Szívesen hallgatnak meséket, verseket, azokat igénylik, szeretik.
- Szét tudják választani a mesét és a valóságot, kialakult a mesetudatuk.
- Ismert mesét dramatizálnak.
- Beszédkultúrájuk és szókincsük gazdag, beszédkedvük erős.
- Tudnak rövid, ismert történetet, mesét megfelelő időrendben elmondani (10-15 mondat).
- Szívesen mondanak mondókát, verset. Maguktól is elmondanak 1-2 ismert (tanult) mondókát, verset.
- Kérdésre a lényegre érintő, pár szavas mondattal adnak választ.
- Velük megtörtént eseményeket röviden, időrendben mondanak el.
- Tisztán ejtik a hangokat, képesek 3-4 hang sorrendjének megjegyzésére.

Ének, zene, énekes játék

A súlyos fokban látássérült gyermekek óvodai nevelésében külön hangsúlyt kap az ének, a zenei nevelés. A nevelés folyamán a gyermekek fejlődésében nagy szerepet játszó készségek kialakítása, gyakorlása, hiányzó készségek kompenzációja történik.

A hallás és ritmusfejlesztő játékok transzferhatásuknál fogva más készségeket is fejlesztenek: fejlődik a mozgás- és tájékozódási készség, a kommunikáció, a szabálytudat és az emlékezet. A zene öröme a sikerélmény, az aktivitás az egész személyiség fejlődését segíti.

A vak gyermekek kifejezetten szeretik a zenét, a zenélő játékokat és többségük nagy kedvvel énekel. Tapasztalataink szerint az otthoni környezetben is legelőször a hangot adó, zenélő játékokkal ismerkednek meg a gyerekek. Így az óvodába bekerülve már szívesen részt vesznek minden olyan tevékenységben, ami zenével kapcsolatos. A hangszereket még az a vak gyermek is örömmel a kezébe veszi, megszólaltatja, aki egyébként más játék megfogását erőteljesen hátrítja. A későbbiekben azonban ügyelnünk kell arra, hogy ne csak a zenélő játékok kössék le a gyermek figyelmét, hanem igyekszünk másfajta tevékenység felé terelni őt, felhívjuk a figyelmét környezete egyéb hangjaira is.

A dalokat, mondókákat, amikor csak lehet, összekötjük valamilyen mozgásos tevékenységgel. Az énekes gyermekjátékok keltette szituációban lehet leginkább kommunikációra bírni azokat a vak

gyermeket, akik másképpen nem akarnak beszélni, vagy nem értik a bonyolultabb helyzeteket. A társaik érintését is elhárítók, megfogják egymás kezét, a rendetlenkedők önként betartják a szabályt.

A hallás-, mozgás-, ritmusérzék egyszerre fejlődik, kialakul a közös játék, az együttműködés nemcsak a felnőttel, hanem a társakkal is.

Bár a köztudatban az terjedt el, hogy a súlyos fokban látássérült embereknek az átlagosnál jobb a hallásuk, ezt a tényt azonban nem támasztják alá a kutatások. A vak ember ismereteinek nagy részét hallás útján szerzi, de hosszú fejlődési folyamat (kényszergyakorlás) következménye a kifinomult hallási figyelem kialakulása. Így a vak gyermekeinknél nagy jelentősége van a már óvodás korban elkezdett hallási figyelem fejlesztésének.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Felmérjük a gyermekek zenei szintjét, megismerjük otthoni szokásaikat.
- A megfelelő légkör kialakításával kellő motiváltságot teremtünk az énekléshez, mondókázáshoz.
- Megerősítjük a gyermek spontán kezdeményezéseit.
- Az igényes dalok, mondókák kiválasztása során figyelembe vesszük a népi- és kortárs műveket, valamint a gyermekek (a család) kulturális világnézetét, az életkori és egyéni fejlődésüket.
- Megismertetjük a gyermekeket hangszerekkel, mozgásformákkal és táncos mozdulatokkal.
- A vak gyermekeknél a ritmus és hallásfejlesztésnél nem csak a klasszikus hangszerek megszólaltatásában gondolkodunk, hanem minden zajt keltő eszközt felhasználunk (tejeskanna, lezárt befőttes üvegben gyöngyök, stb.).
- Törekszünk a zene megszerettetésére, a közös játékra, éneklésre.
- Bizonyos körjátékoknál segítő, szimbolizáló eszközt használunk.
- A vak gyerekeknél a verbalizmus elkerülése érdekében a dalban lévő kifejezéseket is megmagyarázzuk.
- A dalok, mondókák kiválasztásában figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni képességeit.
- A gyermek értékelését egyéni képességeikhez viszonyítva végezzük.
- A zenehallgatás élményének biztosításával motiváljuk a gyermekeket a zenei élmény átélésére, befogadására, szeretetére.
- A gyermekek nyelvi képességét is fejlesztjük a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyerekek saját képességük szintjén tudnak, szeretnek és mernek énekelni, maguk is kezdeményeznek játékot.
- Felismerik a lassú-gyors, magas-mély, hangos-halk közötti különbséget, ezt mozgással, térben is kifejezik.
- Egyenletes lüktetést és ritmust ki tudnak emelni, ritmushangszereket használnak.
- Tudnak tempót tartani, természetes tempóban járni.
- Ismerős dalt szöveg nélkül is felismernek, 2-3 motívumot visszaénekelnek.
- Képesek a dalos játékok szabályainak elfogadására és betartására.
- Tudnak felelgetős dalokat társaikkal, vagy a csoporttal énekelni.
- Érdeklődéssel és figyelemmel hallgatnak zenét, hangszereket felismernek.

Technika, mintázás, kézimunka – tapintásfejlesztés

A tapintásfejlesztésnek kiemelt szerepe van a súlyos fokban látássérült gyermekek nevelésében, hiszen megismerő tevékenységük eredményessége, egész óvodai életük örömtelisége múlik azon, hogy mennyire ügyes a kezük, jó a tapintásuk. Igen nagy tehát a felelősségünk abban, hogy „mit és hogyan láttatunk” velük, mit adunk a kezükbe.

Az óvodába bekerülő vak gyermekek eltérő tapintási képességekkel és érdeklődéssel rendelkeznek. Az óvoda feladata, hogy felmérje a gyermek tapintási képességét és rendszeres manipulációs tevékenységgel fejlessze azt.

A tapasztalatunk az, hogy folyamatos fejlesztés következtében a vak gyermek is megszereti, játékként éli meg ezt a tevékenységet, már csak azért is, mert a céltárgy, a végtermék általában egy játéktárgy. A tapintási diszkrimináció, a finommotorika fejlesztéséhez szükség van minél többféle anyag és technika felhasználására, játékos formában. Eközben fejlődik figyelmük, megfigyelőképességük, formaérzékük is. Nagyon fontos a fokozatosság betartása és a gyerek egyéni képességéhez igazodó feladatok adása. Az egyénre szabott, és rendszeresen végzett manipulációs tevékenység során nem szabad teljesítményorientált, uniformizált elvárásoknak megfelelni, vizuálisan „szép”, esztétikus produktumokat készíttetnünk. A cél jártasság szintjére emelni az egyes tevékenységelemek végzését.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Megteremtjük a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeit: megfelelő légkör, hely, idő, valamint megfelelő minőségű és mennyiségű eszköz és anyag biztosítása.
- A gyermekcsoport fejlettségi szintjéhez igazodva, mielőbb megismertetjük a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Tudatosan és tervszerűen fejlesztjük tapintásukat, manipulációjukat, finommotorikájukat, szem-kéz koordinációjukat, téri tájékozódásukat.
- A tevékenység során tálcát használunk, amelyen a tárgyak behatárolható területen találhatóak a gyermek számára.

- A látássérült gyermeket - már kiskortól kezdve - rendez kell szoktatnunk, de úgy, hogy annak fenntartásához támpontokat is nyújtsunk számára.
- A leesett tárgyak megtalálásához keresési technikákat tanítunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek ismerik és szeretik a mintázáshoz és egyéb alkotó tevékenységhez szükséges anyagok tulajdonságait; azok egyszerű megmunkálhatóságát.
- Képesek tárgyakat, egyszerűbb technikai megoldások segítségével elképzelésük szerint díszíteni.
- Tudnak játékra használható dolgokat készíteni, papír és egyéb anyagok felhasználásával.
- Tapintásuk, manipulációjuk, finommotoros mozgásuk, szem-kéz koordinációjuk, téri tájékozódásuk egyéni képességeikhez igazodóan fejlett.
- Vigyáznak egymás munkájára és megbecsülik azt.

Mozgás

Minden óvoda nevelő munkájában kiemelt szerepe van az egészséges életmódra nevelésnek. A mozgásfejlődés az óvodás kor szenzitív (érzékeny, fogékony) szakasza. A mozgásformák és ezek gyakorlása az idegrendszer érését, fejlődését segítik elő, ez a korszak a mozgás és érzékelés finom összehangolódásának időszaka.

Több szempontból is nagy a jelentősége a mozgásnak a vak gyermek életében. A környező világ felfedezése, megismerése is a mozgás révén, a járás megtanulásával gyorsul fel számára. A látás hiánya lassúbb mozgásfejlődést, lemaradást okozhat. A vak gyermek hajlamos a passzív visszahúzódásra, az egyhelyben ülésre. Ebben gyakran a környezete is „segíti” túlvédő gondoskodásával.

Az óvodába bekerülő gyermek mozgásos előéletét igyekszünk minél hamarabb megismerni. Nagy gondot fordítunk a gyermek mozgásállapotának team munkában történő felmérésére. Ezt követően a fokozatosság elvét betartva tervezzük meg a fejlesztő munkát.

A csoportszobában, tornateremben, udvaron többféle, a gyermekek által megtalálható - mozgásra készítő eszköz, játék van. Fontosnak tartjuk ezek számának folyamatos növelését, cseréjét illetve a balesetek megelőzése érdekében az állapotuk ellenőrzését. A tevékenységek sorában mindennap időt szánunk az életkoruknak, mozgásállapotuknak megfelelő mozgásos játékokra - lehetőleg minél gyakrabban a szabadban.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Fontos, hogy megismerjük, felmérjük a gyermek mozgásállapotát.
- A szemészorvos javaslatára, a diagnózis ismeretében egyénileg figyelünk a szükséges speciális mozgásnevelésre.
- Fontos, hogy a gyermek „vakon bízhatson” bennünk, szeretetteljes légkör vegye körül, ismerje a teret, ahol mozognia kell.
- A biztonságot adó tér főbb tájékozódási pontjai legyenek állandó helyűek, az aliglátó gyermekek esetén feltűnő, kontrasztos színű jelzéseket alkalmazunk.

- Jobboldali közlekedést alkalmazunk az óvoda egész területén.
- A védőtartás kivitelezését igyekszünk minden gyermek számára megtanítani.
- A csoport-, tornaszobában, udvaron minél több mozgásra készítő eszközt és játékot biztosítunk.
- A másokra zavarólag ható kényszermozgásokat igyekszünk leépíteni.
- A gyakorlatok, játékok fokozatosan nehezedőek. Ügyelünk a rövid, pontos ismertetésükre, különösen, ha a gyermek még nem ismeri jól a testrészeit, a térirányokat.
- Egy-egy új mozdulatot, gyakorlatot, egyénileg mutatunk, lehetőleg mögötte állva.
- Játékosan gyakoroltatunk biztonságot adó ismerős, kipróbált eszköz használatával.
- Változatos hanghatásokat alkalmazunk a mozgás fejlesztése során.
- A nap folyamán kihasználjuk a spontán mozgáslehetőségeket.
- Figyelünk arra, hogy az értékelés, a hiba javítása személyre szóló legyen, és motiváló hatással bírjon.
- A szakorvos javaslatára gyógytornára szoruló gyermek – lehetőség szerint – rendszeresen vegyen részt speciális foglalkozásokon.
- Folyamatosan konzultálunk a gyógytornással ilyen esetben.
- Igyekszünk folyamatosan tájékoztatni a gyermek mozgásfejlődéséről a szülőket.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- támpont segítségével tudnak egymás mellé sorakozni,
- tudnak kört alakítani kézfogással, jelre irányt változtatnak,
- tudnak egyenes irányban járni ütemtartással, hangforrás felé,
- végigmennek a tornapadon,
- fel- és lemásznak különböző szerekre, tárgyakra,
- tudnak lassú iramban, egyenes irányban a hangforrás felé futni,
- ismerkednek a mélyugrással, a félkezes felsődobással,
- szívesen vesznek részt egyéni és közös versenyjátékokban,
- figyelnek a társaik által keltett zajra, igyekeznek kikerülni őket,
- örömmel játszanak, maguk is javasolnak különféle játékokat.

A külső világ tevékeny megismerése

A környezetünkről nyert információknak mintegy 70 %-a látásunk útján jut el hozzánk. A látás kiesése miatt a súlyos fokban látássérült gyermekek a környezetük megismerésénél az épen maradt érzékszervekre: főleg a tapintásra, hallásra, szaglásra vannak utalva. Ők sok tárgynál először a tárggyal kapcsolatos hangeffektusokat, esetleg szagokat ismerik meg. A tárgy testszerű megjelenési formáját azonban csak akkor nyeri el, ha a tárgyat meg is tapogathatják. Látás segítségével a tárgyat egy pillanat alatt, egészében ismerhetjük meg, tapintással azonban részletről részletre kell haladni. A

tárgyak megismerése során a vak emberek gyakran keresnek olyan – tapintással érzékelhető – különös jegyet, amely alapján a későbbiekben is biztosan felismerhetik azt.

Ez a jegy gyakran nem egyezik meg a látók számára is lényeges jeggyel. A vakon született gyermekek fogalmainak központjában más érzékleti tartalmak vannak. Ez a világ nem „kisebb” (azzal a hiányzó 70 %-kal), csupán különböző.

A környezet megismerése szempontjából (is) nagy különbség van a vakon született, illetve a későbbi életkorban megvakultak között. Annak a gyermeknek, aki 3-5 éves kora után veszíti el a látását, még hosszú ideig felidézhető látási emlékképei vannak. Ezt mindenképpen hasznosítanunk kell az óvodai nevelőmunkánk során. A látását 3 éves kor előtt elveszített gyermek vizuális élményeire kevésbé, vagy egyáltalán nem építhetünk.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- A környezettel való ismerkedés nem csak egy-egy foglalkozásra korlátozódik, hanem áthatja az egész óvodai életet.
- Fontos, hogy minél előbb megfelelő képet kapjunk a látássérült gyermek szűkebb-tágabb környezetével kapcsolatos ismereteiről.
- Biztosítjuk a környezet tevékeny megismerését, segítjük a gyermekek véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a megfelelő hely, idő, eszköz egységében.
- Lehetőség szerint minél többet „foglalkoztassuk” a tapintás fejlesztése mellett a többi érzékszervet is (hallás, szaglás, ízlelés, esetenkénti látásmaradvány).
- Egy új tárgy bemutatásakor emeljük ki a vak gyermek számára fontos sajátosságokat. Minden lehetséges módon megpróbáljuk a tárgyakat hallhatóvá tenni.
- Figyelünk az anyagukra, méretükre, hőmérsékletükre, esetleg ízükre is.
- Próbáljuk – amennyiben lehetséges – az általa legkönnyebben elképzelhető viszonyítást alkalmazni.
- Hozzászoktatjuk a gyermeket, hogy meghatározott rendszer szerint, figyelmesen tapogasson.
- Tálcat használunk a tárgyak elhelyezéséhez, rendszerezéséhez.
- A vak gyermek számára a legegyszerűbb tárgyat, dolgot is meg kell mutatni, el kell magyarázni.
- A szobor, makett, bármely stilizált másolat bemutatását akkor alkalmazzuk, ha a valódi tárgy nem elérhető.
- Élményt nyújtó lehetőséget biztosítunk az ismeretszerzésre, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével.
- Felkeltjük a gyermekek matematikai érdeklődését, felismertetjük az elemi ok-okozati összefüggéseket, pozitív viszonyt alakítunk ki a problémahelyzetek megoldásához, megalapozzuk a logikus gondolkodást, ítélőképességet.
- Olyan feltételeket és tevékenységeket biztosítunk, melyek felkeltik a gyermekek érdeklődését, természetes élethelyzetekben lehetővé teszik a matematikai tapasztalatok megszerzését, illetve örömforrást nyújtanak a spontán és irányított ismeretszerzés közben is.

- Felismertetjük, szemléltetjük, rávezetjük őket a matematikai problémahelyzetekre, gazdagítjuk a tevékenységben való alkalmazás lehetőségét.
- A szervezett matematikai tanulás során lehetőséget teremtünk a tudatos, egyéni képességfejlesztésre, a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembevételével.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről, tudják lakcímüket, szülei nevét, foglalkozását.
- Ismerik a természeti és társadalmi környezetből mindazt, ami szükséges az életkoruknak megfelelő eligazodáshoz.
- Az emberi testrészeket felsorolják, megnevezik az érzékszerveket.
- Napszakokat felismerik, megnevezik, tudják a napok nevét.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait.
- A gyermekek meg tudják különböztetni a környezetükben leggyakrabban előforduló tárgyakat egymástól.
- A minőségi- mennyiségi eltéréseket felismerik, tudnak halmazt létrehozni, elemeket sorba rendezni, tő- és sorszámneveket használni a számlálás során.
- Becsléseket, méréseket végeznek, szívesen kísérleteznek, elemi mennyiségi ismereteik vannak.
- Az ok-okozati összefüggéseket felismerik, megnevezik, tudnak analizálni, szintetizálni, általánosítani.

Munka jellegű tevékenységek

A munka jellegű tevékenységek a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, tulajdonságok, a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos eszköze, lehetősége.

A súlyos fokban látássérült gyermek is képes - életkorának, fizikai állapotának figyelembe vétele mellett - aktivitásra. Ennek alapvető fajtája az óvodában az önkiszolgálás. Az erre való nevelés során is igen fontos a jól megválasztott napirend, a szeretetteljes légkör, a bizalom kialakulása, a természetes testközelség megléte felnőtt és a gyermek között.

Az egyéni képességek ismeretében, a fokozatosság betartásával, a balesetveszély elkerülésével törekszünk arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségleteiket. A feladatok végrehajtása játékos, melyet reálisan, ösztönzően értékel az óvodapedagógus. Törekszünk a gyermeki önrendelkezés lehetőségeinek növelésére.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

Vetkőzés-öltözés

- Próbáljuk megbeszélni a szülőkkal, hogy a gyermek számára kényelmes, könnyen le- és felvehető öltözetet biztosítson, így a vetkőzés könnyebben elsajátítható, megtanulható, hamarabb juthatnak sikerélményhez.

- Igyekszünk rendszeresen ugyanarra a helyre tenni, tetetni a vak gyermek ruháit, ahol ő is könnyen megtalálhatja.
- Megjelöljük a fogását, szekrényét tapintható jellel.
- Az öltözködés tanulását segíti, ha minden ruhaneműn talál a gyermek valamilyen jelzést, ami egyértelművé teszi számára, hol van az adott ruha eleje.
- A vetkőzés-öltözésnél mindig a gyermek mögött állva segítjük őt.
- Mindig elmondjuk szóban is, amit csinálunk, de a testrészeket, ruhák nevét is folyamatosan tanuljuk.
- A gombolást, fűzést, kötést játékosan gyakoroltatjuk.

Étkezés

- Biztosítjuk az étkezéshez szükséges nyugodt, biztonságot adó környezetet.
- Megismertetjük a gyermekekkel a tányér, pohár, evőeszköz helyét.
- A tányért és az evőeszközöket a könnyebb tájékozódás érdekében tálcára tesszük.
- Mindig tudnia kell a gyermeknek, hogy mi van a tányérjában.
- Nem engedjük, hogy kíváncsiságból a szomszéd tányérjába nyúljon.
- Az étkezésnél a gyermek mögötte ülve segítjük őt.
- Mélyebb tányérba tálaljuk második fogást is, ebből könnyebben tud a gyermek önállóan enni.
- Törekedünk arra, hogy minél tisztábban fejezze be a gyermek az étkezést.
- Az ivásra az egész nap folyamán lehetőséget biztosítunk.

Tisztálkodás, higiénia

- Fontos feladatunk a gyermekek rendszeres tisztálkodáshoz való szoktatása.
- A szobatisztaság kialakítására nagy gondot fordítunk, a fokozatosság elvét betartjuk.
- A már szobatiszta gyermekeknél biztosítjuk, hogy megismerje a WC helyét, megtanulja a WC önálló használatát, kézmosást.
- A fogkefe használatát szintén a gyermek mögött állva tanítjuk.
- A papír zsebkendő és a szemetes helyét a csoportszobában igyekszünk minél hamarabb megtanítani a vak gyermeknek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Étkezés előtt, WC-használat, egyes foglalkozások után önállóan mosnak kezet,
- Önállóan használják a WC-t,
- Tudnak arcot, fogat mosni, ismerik a tisztálkodó szerek helyét,
- Önállóan használják a zsebkendőt,
- Önállóan étkeznek, vigyáznak az asztal és a ruházatuk tisztaságára,

- Kevés segítséggel vetkőznek-öltöznek, fűzik-csatolják a cipőjüket,
- A csoportszobában, az óvoda általuk használt más helyiségeiben önállóan közlekednek,
- Ismerik az általuk használt játékok, eszközök helyét, a foglalkozás végén rendet raknak,
- Igénylik a tisztaságot, rendezettséget saját magukon, környezetükben.

A tevékenységben megvalósuló tanulás

Óvodánkban a tanulás folyamatos, valamennyi tevékenységben, nevelési feladatban megjelenik. A tanulás célja a gyermekek kompetenciáinak, képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

A súlyos fokban látássérült gyermek előzetes élményei, tapasztalatai meglehetősen hiányosak. A családok túlféltő közegében, a látássérülésből adódó mozgásos gátoltság miatt a gyermekek viszonylag kevés spontán ismeretet szereznek. Az óvodába bekerülve a tevékenységek keretei között a képességek, készségek fejlesztését célozzan kell megvalósítanunk.

Különösen nagy figyelmet fordítanunk a Braille írás-olvasás előkészítésére. Ahhoz, hogy a súlyos fokban látássérült gyermekek az iskolában képesek legyenek a pontolvasást- írást megtanulni, elengedhetetlenül szükséges ennek óvodai megalapozása. Ezért az óvoda nagycsoportjában heti egy alkalommal foglalkozunk a hat pontrendszerben történő tájékozódás elsajátításával.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Kiemelt feladatunk a manipulációs készség, a tapintási diszkrimináció fejlesztése, továbbá a jó és biztos tájékozódó képesség kiépítése.
- Nagy figyelmet fordítunk a koordinált mozgások fejlesztésére, valamint a kézerő növelésére.
- A hat pontrendszerben történő tájékozódás elsajátítása során megismertetjük a gyermekeket a Braille írás-olvasást előkészítő speciális eszközökkel; nagy- és kis hatrekeszes doboz,
- gombás- és szöges tábla.
- Igyekszünk a különböző tevékenységek során a gyermekek minél több érzékszervének együttes, egymást segítő működését biztosítani.
- Megteremtjük a tanulást támogató környezetet.
- Törekszünk a komplexitásra, differenciálásra.
- A témakörök feldolgozásánál élünk a projektervek lehetőségével.
- A tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

1.13. Halmozottan, súlyos halmozottan sérült gyermekek óvodai tevékenységi formái, és a velük foglalkozó gyógypedagógusok feladatai

Kommunikáció

A halmozottan sérült gyermekek kommunikációjának fejlődése eltér az ép gyermekekétől. Gyakran lassúbb, egyenetlen, jelentős elmaradást mutatnak a beszédértésben, a beszéd motoros kivitelezésében. Esetenként leszűkül a kommunikáció a tárgyakkal, képekkel, gesztusokkal való információcserére.

A halmozottan sérült látássérült gyermekek kommunikációs lehetőségei még inkább nehezítettek.

A vizuális ingerek hiánya ezeknek az egyszerű eszközöknek a megértését, elsajátítását, használatát is súlyosan akadályozzák. A kisgyermek sérülése, annak struktúrája, súlyossága határozza meg, hogy a nevelő munkánk során milyen módszereket, eszközöket használunk a verbális és nonverbális kommunikáció fejlesztésére.

A verbális kommunikáció sok esetben nem alakul ki a halmozottan és súlyosan halmozottan sérült gyermekeknél, ezért az alternatív és augmentatív (kisegítő és kiegészítő) kommunikációs eszközök segítségével csökkenthetjük a kommunikációs nehezítettséget.

Olyan egyéni jelrendszert alakítunk ki testjel, tárgyjel, gesztus, kommunikátor, valamint - ha a látásmaradványa lehetővé teszi - kép segítségével, mellyel a gyermek képes lesz környezetére felé az igényeit kifejezni. A tevékenységek azonos gesztus és tárgyjellel (esetleg képpel) történő előrejelzésével segítjük őt a napirendjében, és környezetében való eligazodásban. A gyermek megközelítéséhez, a vele való kommunikációhoz nagyon jó alkalmat nyújtanak a mindennapos, gyakran ismétlődő tevékenységek, a napirendi pontok, valamint azok a dolgok, események, amik felkeltik az érdeklődését. Megfelelő vizuális kontroll hiányában a szemkontaktust érintéssel, testkontaktussal pótoljuk.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Felmérjük a gyermek kommunikációs szintjét, és egyéni fejlesztési tervet készítünk számára.
- Tájékozódunk valamennyi korszerű kommunikációs eljárásról, és módszerről, és kiválasztjuk a gyermek számára a legmegfelelőbbet.
- Ha alternatív kommunikációs lehetőséget választunk, a beszédindítást, és beszédfejlesztést párhuzamosan végezzük.
- A szülőkkel, a gyermekkel foglalkozó valamennyi szakemberrel tartjuk a kapcsolatot (logopédus, szomatopedagógus), és egységes módon próbálunk kommunikálni a gyermekkel.
- Kommunikációfejlesztést végzünk valamennyi fejlesztő foglalkozáson, és igyekszünk minden élethelyzetben alkalmazni a kiválasztott kommunikációs módszert
- Érzelmi meleget és ingerekben gazdag környezetet teremtünk a gyermekek számára, és biztosítjuk a testkontaktust.
- Minden helyzetben a gyermek személyes igényeit igyekszünk figyelembe venni.

Mozgás

A mozgás akadályozottsága, a mozgáskorlátozottság jelenléte nagymértékben befolyásolja a gyermekek cselekvéssel kapcsolatos, ismeretszerzésre irányuló lehetőségeit. Ezen tényezők gátolhatják az értelmi képességek kibontakozását, az emberi kapcsolatok alakulását, az akaratit és érzelmi élet fejlődését. Különösen igaz ez a súlyos halmozottan sérült gyermekekre.

Ezért arra kell törekednünk, hogy a gyermekek képességeihez mérten maximálisan kihasználjuk mozgástevékenységüket. Feladatunk a mozgásszerv-rendszer károsodásából fakadó következmények korrekciója, és kompenzációja.

A mozgásfejlődés fiziológiás mozgássor mentén történik. Így jutunk el az anyaméhen belüli flexiós (magzatpóz) tartásból a felegyenesedett járáshoz szükséges extenziós (egyenes, helyes testtartás)

tartáshoz. Ezeknek a fázisait kell követnünk és megsegítenünk abban a sorrendben, ahogyan az a normál menetű fejlődésben is történne.

A súlyos halmozottan sérült gyermekeknél ez a mozgássor sérül. A mozgásuk akadályozott, megkésve indul el, mozgáselemek kimarad(hat)nak, a mozgásszervrendszeri probléma miatt teljesen másfajta mozgások vehetik át a helyüket.

Jelentős feladatunk a csecsemőkori reflexek leépítése, illetve a reflex-gátló testhelyzetek kialakítása. Nagyon sokszor a fennmaradt reflexek gátolják a helyes mozgások kialakulását, a fejlődés előre haladását, a cselekvést. A mozgásfejlesztés része az izomzat és az ízületek előkészítése. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni az ízületek mobilizálására (ízületi mozgásterjedelem növelése, megtartása), az izmok nyújtására. Ezek után jöhet a célirányos izomerősítés (gyengült izomerő esetén), mellyel azt próbáljuk elérni, hogy a gyermek képes legyen a mozgás kivitelezésére. Fontos kialakítani és személyre szabni a hely- és helyzetváltoztató mozgásokat, amennyiben ez lehetséges. Itt figyelembe kell venni a maradék funkciókat, a lehetséges mozgás kivitelezést és ez alapján kell kialakítani, ha szükséges, kompenzációval a megfelelő hely- és helyzetváltoztató mozgásformát.

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Felmérjük a gyermekek mozgásállapotát, és ennek alapján egyéni fejlesztési tervet készítünk.
- Nagyon fontos, hogy reális célkitűzéseket állapítsunk meg, melyek elérésével sikerélményekkel gazdagíthatjuk a gyermeket.
- Tanulmányozzuk az orvosi zárójelentéseket, és együttműködünk az ortopéd szakorvossal.
- Megvizsgáljuk a gyermekek kóros reflexeit, és ha indokolt szenzoros integrációs feladatsort állítunk össze, illetve reflex-gátló testhelyzeteket alakítunk ki.
- A gyermek számára megkeressük a legalkalmasabb mozgásterápiás lehetőségeket.
- A gyermek számára megkeressük a legoptimálisabb segédeszközöket.
- A napirendbe beépítve rendszeresen elvégezzük a súlyos halmozottan sérült gyermek szakszerű passzív átmozgatását.
- Lehetőség szerint elkezdjük a gyermekek vízhez szoktatását.

Manipuláció, finommotorika

A halmozottan sérült gyermekek tárgyakkal való manipulációját megfigyelve szembetűnő az érdeklődés hiánya, a tárgyak elutasítása, nem rendeltetésszerű használata, valamint az állandóan ismétlődő, alig változó tevékenységek merev lejátszása. A gyermekek aktivitási szélsőségei befolyásolják a külső ingerek feldolgozását, a gyermek fejlődését, a foglalkozás lehetőségeit. Fejlesztésük során kevésbé alapozhatunk a saját kezdeményezéseikkel szerzett információk segítségére, a megismerő folyamat során a spontán exploráció pedig gyakran a tárgy lényegtelen tulajdonságaira irányul. Figyelmüket túlságosan könnyű elterelni, más esetben pedig túlságosan ráirányul, rátapad egy-egy cselekvésre vagy tárgyra. A fenti problémák miatt a finommotoros készségek fejlesztése a normál fejlődésmentet követve, a gyermek fejlődési szintjéhez igazodva, strukturált tanítási helyzetben, ha szükséges egyéni fejlesztés keretében, a szokottnál jóval többszöri ismétlésszámot alkalmazva, speciális módszerekkel és eszközökkel valósítható meg.

Gyógypedagógus szerepe, feladata

- Egyéni fejlesztési tervet készítünk a gyermek képességeinek felmérése után.
- Kiemelt feladatunk a tapintási készségek fejlesztése.
- Fontos a kéz és az ujjak ügyesítése, mozgékonyáguk fokozása a kézmozgások célirányos kialakítása,
- A hüvelyk- és többi ujj közti oppozíció kialakítása,
- A szem- és kézmozgás közti koordináció kialakítása,
- A látás-, tapintás- mozgásérzet együttes szabályozása,
- A dominancia kialakításának segítése,
- A figyelem, emlékezet, beszédügyesség fejlesztése,
- A fogalmak megértésének elősegítése, és az alkotás örömeinek kiváltása.

Önkiszolgálás

Ez a fejlesztési terület rendkívül fontos, hiszen az önkiszolgálási készségek türelmes és rendszeres gyakorlásával érhetjük el a gyermek minél nagyobb önállóságát. A gyermek egész napját átszövő gondozási feladatok számtalan lehetőséget nyújtanak a gyermek komplex fejlesztésére.

Azzal, hogy a gyermek a gondozása közben felmerült elvárásoknak igyekszik megfelelni, viselkedése szocializálódik, tanul együttműködni, kommunikálni. Azáltal, hogy gondozás közben rendszeresen tudatosítjuk benne azt, ami vele történik, és amit elvárunk tőle, fejlődhet az értelme, az elvárt tevékenység beépülhet szokásrendszerébe, elősegítve a minél önállóbb életvitelt, továbbá sikerélményt nyújthat számára. Mivel a gondozási tevékenységek a gyermek legalapvetőbb szükségleteihez kötődnek és a saját testével kapcsolatosak, általuk önmagáról, saját testéről, testsémájáról kap képet. Kiváló alkalom nyílik a finommotorika fejlesztésére is (kanál megfogása, ruha felhúzása-letolása, pohár döntése iváshoz).

Minél súlyosabb, komplexebb a gyermek sérülése, a gondozási tevékenységek, az önkiszolgálásra nevelés annál időigényesebb és összetettebb, speciálisabb feladatot jelent. Ez a terület fokozottan hangsúlyos szerepet kap és beépül a fejlesztő tevékenységek sorába. „A súlyosan-halmozottan fogyatékos személyek akadályozottsága miatt az önálló életvitel korlátozott, egész életükön át külső személyek segítségét igénylik. A gyógypedagógiai megsegítésnek ki kell terjednie az alapvető biológiai, létfenntartó szükségletek kielégítésére, a nevelés, oktatás- fejlesztés céljai, feladatai és tartalmi közé fel kell venni a mindennapos tevékenységek részterületeit. A megfelelően és személyre szabottan szervezett mindennapos tevékenységek mindamelllett, hogy biztonságérzetet adnak, sok tanulási lehetőséget biztosítanak a súlyosan-halmozottan sérült gyermekek számára.” (Márkus Eszter, 2005.)

Gyógypedagógus szerepe, feladatai

- Felmérjük a gyermek az önkiszolgálás területén meglévő képességeit, és egyéni fejlesztési tervet készítünk a megsegítendő területekről (étkezés, szobatisztaság, öltözés, vetkőzés).
- A tevékenységeket apróbb lépésekre bontjuk, és ezen belül kitzűzzük a konkrét célokat.

- Felkutatjuk, és elsajátítjuk a legkorszerűbb evésterápiás, és toalett tréninggel kapcsolatos módszereket, és terápiákat, és alkalmazzuk azokat.
- A szülőket, szakembereket, segítő személyzetet segítjük a gyermekkel kapcsolatos gondozási teendők elvégzésében.
- Segítünk, hogy a gyermek testi ingereit felismerje, értelmezze, valamint a környezete számára ezt kifejezze.
- A gyermek számára lehetővé tesszük a gondozási tevékenységben való aktív együttműködést.
- Az életminőség javítására törekszünk a gyermek képességeihez mért lehető legnagyobb mértékű önállóság elérése által.
- Kialakítjuk a gyermek számára az étkezéshez megfelelő testhelyzetet.
- A gondozási helyzet is kommunikációs helyzet, melyben figyelünk a gyermek jelzéseire.

1.14. Terápiák, speciális fejlesztő foglalkozások

Szenzoros integrációs terápia

A szenzoros integrációs terápia hozzájárul, hogy gyermekeink fokozatosan könnyebben fogadják el környezetük tapintásos ingereit. Bár mozgásterápiáról van szó, mégsem csak a mozgásállapot javulásában hoz változást ez a terápia, hanem kihat az egész személyiség fejlődésére is. Erősödik a járásbiztonság, fejlődik a saját test érzékelése, a testséma pontosabbá válik, a nagymozgások harmonikusabbak lesznek, finomodnak az egyensúlyi reakciók, javul a beszédállapot, gyengülhetnek a sztereotip mozgások is.

A szenzoros integrációs módszereknek kitüntetett szerepe van a halmozottan és súlyos halmozottan sérült gyerekekkel való munkában. Számukra a külvilág nemegyszer érthetetlen ingerek tömkelege. Gyakran a saját testükből és az azon kívülről érkező érzékek megkülönböztetése is gondot okoz. Ez úgymond kezelhetetlen, extrém viselkedéshez vezethet. A szenzoros integrációs eszközök néha az egyetlen utat jelentik a gyermek bizalmának megszerzéséhez, ami alapot adhat a további munkához.

Vízhez szoktatás és hidroterápia

A vízhez szoktatás általános célja a vízbiztonság elérése, hogy a gyermek ugyanolyan otthonosan, fesztelenül mozogjon, játsszon és jól érezze magát a vízben, mint a szárazföldön. Ez egy alkalmazkodási folyamat, mely a víz - mint új közeg - megismertetésével, megszerettetésével kezdődik. A vízben történő mozgás nagyszerű lehetőséget biztosít a mozgásos élmények felfedezésére, a természetes mozgásigény kielégítésére. A víz felhajtóereje következtében a testsúlyát könnyebbnek éli meg a vízben tartózkodó gyermek. A közegellenállás miatt több idő marad jól reagálni az egyensúly elvesztésére, ill. eldőlésre (nem üti meg magát), sőt erősebb izommunkát végez. Nagyszerű alkalmat kínál rendellenes (vakos) mozgások leépítésére.

Halmozottan és súlyos halmozottan sérült gyermekek vízhez szoktatásával és hidroterápiájával több éve foglalkozunk. A foglalkozások heti rendszerességgel zajlanak, melyek tartalmazzák a passzív átmozgatás, a HRG, a csecsemőúszás, és a szenzoros integráció elemeit.

A gyermeket vízbe helyezve nagyon gyengéden a megszokott módon átmozgatjuk. Különböző segédeszközöket használunk: nyakúszógumi, karúszó, szivacsok.

Átmozgatás után szenzoros integrációs feladatokkal folytatjuk a foglalkozást. A feladatsorok egyénre szabottak, és kihasználjuk a víz adta lehetőségeket. A helyváltoztató mozgásoknál a víz felhajtóereje van segítségünkre. Könnyebben megy az állás, lépegetés a vízben. A terápia során a gyermeket minél több önálló mozgásra bízunk.

A halmozottan és súlyosan halmozottan sérült gyermekek a vízben nagyon hamar otthonosan mozognak, és olyan mozgássorokat is képesek elvégezni, melyek a szárazföldön komoly nehézséget okoznak. Mozgásuk a vízben harmonizálódik, megtapasztalják az örömteli, szabad mozgást.

Lovasterápia

A lovasterápia célja a nagymozgások, koordináció, finommotorika, manipuláció, egyensúly és ritmusérzék fejlesztése, tartási hibák korrekciója, viselkedési anomáliák háttérbe szorítása, adekvát mozgások kialakítása, az érzékelés, észlelés tudatosítása. A terápia során lehetőség nyílik a térbeli orientáció fejlesztésére, testtudat, testkép, testséma, lateralitás kialakítására is. A lovasterápia pozitív hatása megmutatkozik a figyelem, koncentráció javulásában, a gyermekek beszédállapotának fejlődésében. Az új mozgáslehetőség alkalmat ad a szabadidő kellemes és hasznos eltöltésére, melyen keresztül erősödik a gyermekek önbizalma, kialakul a bátorság, fegyellem, javul az empátiás készség.

A foglalkozások kezdetén a gyermekek diagnózisának figyelembevételével, részletes szakvéleményt kérünk a szemész szakorvostól és az ortopédustól a lovasterápia alkalmazásának lehetőségeiről.

Bazális stimuláció

A terápia során aktivizálódik az érzékelés-észlelés. E módszer segítségével a gyermek tapasztalatokat szerez saját testéről, ezeken keresztül jobban megismeri környezetét. Így könnyebb lesz számára az alkalmazkodás, az aktív részvétel eszköz lesz a kezében, hogy kifejezze magát, szándékait.

A terápia során mindig a gyermek előzetes tapasztalataiból indulunk ki. Meg kell teremtenünk a lehető legnagyobb biztonságérzetet és bizalmat sugárzó alaphelyzetet ahhoz, hogy hatásos legyen a gyermekkel való foglalkozásunk. Egy-egy inger több érzékszervre hat, az egyes területek összefüggnek egymással. Kiindulási pontként jól használhatók a gyermek mindennapi tevékenységei, amelyekben könnyedén kapcsolódhatunk hozzá. Ezekben a helyzetekben a mi szándékunkon, kreativitásunkon múlik, hogyan, milyen irányba haladunk tovább.

Egyéni mozgásterápia

Az óvodáskorú, súlyos fokban látássérült gyermekek mozgás és az értelmi fejlődése ebben az életkorban szorosan összefügg. Fejlesztünk kell a gyermekek nagymozgásait, tájékozódási képességét, mozgáskoordinációját, egyensúlyát, lehetőséget kell teremtenünk az egyes mozgásformák begyakorlására. A látássérült gyermeknek is természetes igénye a felszabadult, dinamikus mozgás, ha ez nem elégül ki, magatartási problémák, kóros mozgásformák (billelés, fejforgatás, "vakos" túlmozgások) alakulhatnak ki. Azok a gyermekek, akiknek a mozgásfejlődése meglapult, eltér a normál fejlődési iránytól, az ortopéd szakorvos véleményének figyelembevételével plusz egyéni foglalkozásban részesülnek. Itt még inkább elemeire bontjuk a mozgásokat, még több gyakorlásra van lehetőség kisebb térben, egyéni odafigyelés mellett. A mozgásfejlesztő foglalkozások remek helyszíne az ugráló vár, illetve a vízágy. A légvárban jól gyakorolható az esés, felállás, remekül lehet egyensúlyozni és természetesen ugrálni, ami jól megoldoztatja az egész szervezetet. A vízágy nagyon alkalmas relaxáló, nyugtató foglalkozások tartására, a bizalmi kapcsolat kialakítására.

Látásfejlesztés

A pedagógiai szempontból vaknak számító gyermekek közül szinte minden második rendelkezik látásmaradvánnyal. Látásteljesítményük a fényérzékenységtől a gyengénlátás alsó határáig terjedhet, őket aliglátóknak nevezzük. Tapasztalataink szerint azonban a látásmaradványukat általában alig vagy egyáltalán nem használják az óvodába kerülésükkor. A gyermekek látásteljesítményének meghatározásában a látásfejlesztést végző gyógypedagógusnak az Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ szemész szakorvos vizsgálata alapján megállapított szemészeti diagnózis és az ottani gyógypedagógus kollégák által készített funkcionális látásteljesítmény felmérésének eredménye segít.

A speciális látásnevelés célja, hogy az aliglátó gyermekeket megtanítsuk meglévő látásuk optimális és praktikus kihasználására. Ez egyben azt is jelenti, hogy a vizuális úton érkező információkat próbálják meg beilleszteni az érzékelés nagy rendszerébe, és képesek legyenek eldönteni, hogy mikor érdemes látásmaradványukra, illetve tapintásukra, hallásukra, egyéb érzékszerveikre vagy ezek kombinációjára támaszkodniuk. Segítünk nekik összehangolni a különböző csatornákon érkező információkat. Ennek során megtanulják eldönteni, hogy mikor és hogyan használják látásmaradványukat. A látásfejlesztő rehabilitációs tanár folyamatos kapcsolatot tart a csoportvezető gyógypedagógusokkal és segít a sérülés specifikus környezet kialakításában.

Önálló közlekedés és tájékozódásfejlesztés

A közlekedés- és tájékozódásfejlesztés célja, hogy a súlyos fokban látássérült gyermek az összes érzékszerv érzékleti tapasztalatainak felhasználásával meg tudja határozni saját helyét és helyzetét, valamint képessé váljon kis és nagy térben az önálló és tudatos helyváltoztatásra. Az óvodában a közlekedés- és tájékozódásfejlesztés a saját testen és térben-időben való tájékozódás képességének fejlesztésével kezdődik, majd a látóvezető- és előbot technika alkalmazásával folytatódik, amelyek során fejlődik a testtudat, testséma, a téri tájékozódás, kialakulnak a téri irányok, téri fogalmak, fejlődik a nagymozgás, az időérzékelés, testtudat, visszaszorulnak, leépülnek a kóros mozgásformák, optimális esetben rendeződik a járásképzés.

Gyógytorna

A súlyos fokban látássérült gyermekeinknél az igen fejletlen izomzat, illetve a látási kontroll hiánya miatt sokkal gyakoribbak ortopédiai elváltozások. Ebben az életkorban nem könnyű feladat ezek korrigálása. Sokféle eszköz felhasználásával, játékos formában, az életkori sajátosságokat figyelembe véve kell rávennünk a gyermekeket az együttműködésre. A halmozottan sérült óvodásainknál még nagyobb türelemre, figyelemre és sokszor komoly fizikai erőre van szükség a mozgásfejlesztés során. Ezeknél, a gyermekeknél sokkal kisebb lépésekben tudunk haladni, a célkitűzések is szerényebbek. Az elért eredmények azonban a gyermekek további élete szempontjából mégis óriási jelentőségűek.

A gyógytorna megkezdése előtt legfontosabb feladatunk, hogy minél hamarabb megismerjük, felmérjük a gyermekek mozgásos előéletét, mozgásállapotát, tájékozódási képességét. Ezt az anamnézis segítségével, szakemberek, neurológus és ortopéd szakorvos munkájának bevonásával végezzük. Ezt követően a fokozatosság elvét betartva tervezzük meg a fejlesztő munkát. A csoportvezető gyógypedagógus folyamatosan konzultál a gyógytornásszal.

Logopédia

A súlyos fokban látássérült gyermekek logopédiai ellátása kiterjed a nyelvi és kommunikációs zavarok teljes spektrumára. A célzott terápiát a hagyományos, komplex szűrés előzi meg, olyan adaptált vizsgálatokkal, melyek a beszédhibákra vonatkozó szempontjai szükségszerűen kiegészülnek további – hallás- és mozgássérülés, testtartási, nyelési és fogszabályozási rendellenességek, valamint a dominancia – problémák feltérképezésével.

A logopédusok a megfelelő egyéni, páros és csoportos foglalkozások keretében alkalmazzák az adekvát terápiákat:

- a beszéd zavara: artikuláció, a folyamatosság (dadogás, hadarás), dizartria,
- a beszélt és írott nyelvi zavarok (nyelvi késés, speciális nyelvi zavar), afázia,
- a hang rezonancia-zavarai (diszfónia, orrhangzósság) és
- a nyelés zavara (nyelvlökéses nyelés) esetében.

Hangsúlyt fektetnek a szájtéri tájékozódás fejlesztésére, a hallási és tapintási figyelmet, emlékezetet, szerialitást fejlesztő gyakorlatokra. A logopédiában hagyományosan alkalmazott módszerek és eszközök kiegészülnek a speciális, „vakosított” eljárásokkal, eszközökkel (hívótárgyak, Braille-szókártyák, reliefek, fogsormodell, AAK-eszközök).

A logopédusok munkájuk során figyelmet fordítanak a meglévő látásteljesítmény optimális kihasználására is, folyamatosan konzultálva a látásfejlesztő, illetve a tájékozódást és közlekedést tanító rehabilitációs tanárral. A terápiába bevonják a csoportvezető gyógypedagógusokat, szurdopedagógust, gyógytornászt, pszichológust. Speciális esetben együttműködnek alapvetően a családdal, adott esetben a fül-orr-gégész és fogszabályozó szakorvossal, audiológussal.

1.15. Az óvodai élet megszervezésének elvei

Személyi feltételek

Az óvodában dolgozó pedagógusok végzettségeiket tekintve nagyon eltérőek. A látássérült szakos gyógypedagógusok mellett dolgoznak hallássérült szakos-, szomatopedagógusok és konduktorok is, így team munkában megvalósulhat a gyermekek szakszerű fejlesztése. Az óvoda specialitásaiból eredően célkitűzéseinek megvalósításához elengedhetetlen a különböző területen dolgozó gyógypedagógusok, terápiás szakemberek, gyógypedagógiai asszisztensek, gyermekfelügyelők és dajkák együttműködése. Dolgozóink sokoldalú szakképzettsége, valamint szakmai elhivatottsága garancia a program célkitűzéseinek megvalósítására. Fejlődési, megújulási igényük folyamatos, ezért ismereteik, tapasztalataik bővítését rendszeresen külső-belső továbbképzések során valósítják meg.

Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épülete, udvara, kertje, berendezése a súlyos fokban látássérült gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálja. Lehetővé teszi mozgás-és játékigényük kielégítését meleg, barátságos, családias. A vak gyermekek tájékozódását speciális vizuális és tapintható támpontokkal segítjük. Fokozottan jelentős szerepe van intézményünkben a megfelelő világítás kialakításának. A termek berendezésénél, felszerelésénél igyekeztünk a csoportban lévő gyermekek állapotához igazodva, a sérülés specifikus eszközöket előnyben részesíteni.

Szervezeti és időkeretek

A súlyos fokban látássérült gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez, a biztonságos légkör megteremtéséhez elengedhetetlen a napirend és heti rend kialakítása, mely a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek egyéni vagy csoportos foglalkozások, fejlesztő terápiák tervezésével, szervezésével valósul meg. Törekszünk arra, hogy napirendünk rugalmas, folyamatos, alakítható és változtatható legyen azért, hogy alkalmazkodjék a gyermekek különböző tevékenységéhez és egyéni szükségleteihez.

Javasolt napirend

Délelőtti napirend	
6.30.-7.30.	Ébresztő, mosakodás, öltözködés
7.30.-8.00.	Reggeli
8.00.-9.00.	Szabad játék
9.00.-9.30.	Tervezett foglalkozás
9.30.-10.00.	Tízórai
10.00.-11.30.	Tervezett foglalkozás, szabad játék, levegőzés
11.30.-12.45.	Ebéd

Délutáni napirend	
12.30.-14.45.	Csendes pihenő
15.00.-15.30.	Uzsonna
15.30.-16.30.	Tervezett foglalkozás
16.30.-17.30.	Szabad játék, levegőzés
17.30.-18.00.	Vacsora
18.00.-19.00.	Fürdetés
19.00.-19.30.	Esti mese, készülődés a lefekvéshez
19.30.	Lámpaoltás

A javasolt napirend alapján az adott csoport heti rendjét a csoportban dolgozó gyógypedagógusok alakítják ki. A heti rend kialakításánál figyelembe veszik az adott csoportba járó gyermekek életkori sajátosságait, pszichikai, illetve fizikai terhelhetőségüket.

A nevelőmunka dokumentálása

Az óvodai nevelés tervezését, megvalósulását, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok rögzítik.

A gyógypedagógusok feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Csoportnapló naprakész vezetése
- Éves nevelési munkaterv készítése
- Heti rend és napirend összeállítása
- Tematikus tervezés készítése (kétheti lebontásban)

- Egyéni fejlesztési terv készítése
- Jelenléti és mulasztási napló naprakész vezetése
- A gyermek fejlődésének nyomon követését szolgáló dokumentumok

Az óvoda kapcsolatai

Az óvoda és a család

Minden óvoda tevékenységét, eredményességét meghatározza, minősíti az, hogy milyen a kapcsolata a családokkal. Fokozottan igaz ez a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő óvodára. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda ezt hatékonyan segíti, erre épül, kiegészíti azt. A családdal való jó kapcsolat elengedhetetlen feltétele a gyermek harmonikus fejlődésének.

A kapcsolattartás alapja a kölcsönös bizalom és őszinteség. A gyermek lelki állapotának, hangulatainak, fejlődésének figyelemmel kíséréséhez elengedhetetlen az élő mindennapi kapcsolat. Ha a családok érzik a feléjük forduló figyelmet, megértést, az őszinte segíteni akarást, akkor elfogadóbbak, nyitottabbak lesznek az óvodával szemben. A családdal való partnerkapcsolat kialakításában kezdeményező szerepet vállalunk, de csak addig a pontig, ameddig a szülő elfogadja azt.

Feladataink

- Körültekintően alakítjuk ki az együttműködés formáit
- Megszervezzük az információáramlás különböző lehetőségeit, a szemléletformálást, munkánk megismertetését, tájékoztatást a gyermekek egyéni fejlődéséről
- Biztosítjuk a szülőknek óvodánk céljainak megismerését és a megvalósításban való aktív részvételüket is.
- Már az óvodába lépés előtt törekszünk a pozitív személyes kapcsolat kialakítására, építésére
- Biztosítjuk a szülők részvételét a beszoktatásnál, fontosnak tartjuk, hogy lehetőség szerint legyenek itt az első napokban gyermekükkel az óvodában, kollégiumban
- Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait a kapcsolat kiépítésében.
- Az együttműködés során érvényesítjük az intervenciók gyakorlatot, azaz az együttműködés, segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Kapcsolattartás formái, módjai

- Az óvodába lépést megelőzően az új gyermekek szülei számára tájékoztatást adunk arról, hogyan lehet minél zökkenő mentesebbé tenni az első óvodai napokat
- Rendszeresen tájékoztatjuk a szülőket gyermekük óvodai életéről
- A napi találkozások alkalmával a Házirendben meghatározottak szerint biztosítjuk a folyamatos tájékozódást és tájékoztatást, a csoportokban folyó fejlesztőmunka megzavarása nélkül.
- A családlátogatásokat szervezünk a szülőkkel történt egyeztetés után, az esetlegesen felmerült problémák megoldása érdekében.
- Szülői értekezletet tartunk évente több alkalommal is

- Előzetes időpont egyeztetés alapján, fogadó óra keretében nyújtunk tájékoztatást a gyermekek fejlődéséről, ezen alkalmon lehetőségünk van a véleménycserére, a kölcsönös informálódásra és pedagógiai segítségnyújtásra
- Nyílt napokat, rendezvényeket szervezünk, melyen a szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás- és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére

Az óvoda és az iskola

Több célú intézményünk része az iskola is, ahol gyermekeink többsége folytatja tanulmányait. A zökkenőmentes iskolakezdése érdekében fontos a kölcsönös nyitottság, a folyamatos kapcsolattartás, egymás munkájának megismerése, tisztelete támogatása. Törekszünk arra, hogy az iskolában tanító gyógypedagógusok minél jobban megismerhessék az átmenő gyermeket.

Feladataink

- Rendszeres tartjuk a kapcsolatot az iskolai tagozatokkal a zökkenőmentes átmenet megvalósításáért
- Törekszünk a gyermekek fejlődésének nyomon- és után követésére
- Közös szakmai programokat, hospitálásokat szervezünk az iskola pedagógusaival

2. Az általános iskola ép értelmű és tanulásban akadályozott gyerekeket nevelő-oktató tagozatainak nevelési programja

2.1. A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

A nevelő-oktató munka pedagógia alapelvei

- A súlyos fokban látássérült gyermekek számára magas színvonalú nevelést-oktatást biztosítani, valamint olyan szolgáltatásokat nyújtani, olyan általános emberi **értékeket közvetíteni**, amelyek képessé teszik őket a változásokhoz alkalmazkodni képes, illetve a változásokat befolyásolni tudó **aktív felnőtt életre** és a sikeres társadalmi beilleszkedésre.
- A súlyos fokban látássérült tanulók képességfejlesztése, a pedagógiai célú rehabilitációja, rehabilitációja, az **általános műveltség megalapozása** az életkornak és egyéni képességeiknek megfelelően. Biztosítani számukra, hogy a tudatosan tervezett szocializációs folyamatok során az egyéni képességeikhez mérten megszerezhessék, és személyiségükbe fokozatosan beépíthessék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek alkalmassá teszik őket tanulmányaik folytatására, a munkához, a testi és szellemi egészséghez, a világ dolgaiban való eligazodáshoz, az erkölcsös életvitelhez elengedhetetlen alapkészségek megszerzésére.
- Megtartani és kialakítani tanítványainkban az egyéni képességekhez és készségekhez mérten mindazon **értékeket**, amelyek birtokában - tekintet nélkül szociális helyzetükre, a látássérülésükből adódó következményekre, világnézetükre, családi hátterükre - képesek kulturált emberként helytállni, tanulmányaikat folytatni, érvényesülni felnőtt életükben felhasználva az iskolában szerzett ismereteket és készségeket.

2.2. A nevelő-oktató munka eljárásai

Eredményeink elérése érdekében az alábbi eljárásokat alkalmazzuk:

- minden diákot egyéniségként kezelünk, megkeressük fejlesztésének optimális lehetőségeit és szükségleteire reagálva neveljük-oktatjuk,
- az osztályfőnöki/csoportvezetői munkánkban kiemelt figyelmet fordítunk minden tanítványunkkal és a családjaikkal való folyamatos kapcsolattartásra,
- valamennyi pedagógus a szakértői vizsgálatot és a javaslatokat figyelembe véve, de alapvetően a gyermek személyes állapota figyelembe vételével tervezi nevelő-oktató munkáját, a rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozásokat,
- tehetséggondozást és a felzárkóztatást tanórákon differenciálással és egyéb foglalkozásokon valósítjuk meg a szülőkkel való előzetes megbeszélés után.

2.3. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az iskolai nevelőmunka során a személyiségfejlesztés célja a sokoldalú, kreatív, önmaga és közössége életét építő, önálló, konstruktív életvezetésre alkalmas személyiség kibontakoztatása. Értelmi sérült diákjainknál ez a szintjüknek megfelelő relatív legnagyobb önállóság elérését jelenti. A pedagógiai munka minden területén törekedni kell arra, hogy a nevelés és az oktatás harmonikus egységben valósuljon meg. Ehhez olyan tárgyi-, személyi- és szervezeti feltételeket kell biztosítani, amelyek messzemenően figyelembe veszik a látássérült gyermek fejlettségi szintjét, sajátos igényeit, a

személyiség méltóságának, önállóságának, aktív együttműködésének szempontjait. A személyiségfejlesztő munka legfőbb törekvéseit, területeit és a hozzátartozó feladatokat, melyek a nevelés és oktatás minden részletére vonatkoznak, az alábbiakban összegezzük.

Kognitív funkciók

- Az ép érzékszervek, beleértve a maradék látás tudatos felhasználásának fejlesztése az észlelési és érzékelési folyamatokban.
- A figyelem, koncentráció, emlékezet következetes, folyamatos tréningezése.
- A gondolkodás, a tanulási képességek fejlesztése. Az ismeret átadás minden mozzanatában szem előtt kell tartani a környezet valóságos megtapasztalását és a látássérüléshez és a halmozott sérüléshez alkalmazkodó élményszerzést.

A kognitív képességek fejlesztésének legfőbb színterei az iskolai munka során a tanórák, a tanórakeretben történő tervezett kirándulások, a tanórákon kívüli szakkörök, csoportos foglalkozások, és szervesen hozzátartoznak azok az egyéni fejlesztő, terápiás eljárások is, amelyek során célzottan törekszünk az egyes területeken észlelt hiányosságok, teljesítményzavarok és a különböző funkciók diszharmonijájának megelőzésére és korrigálására. A fejlesztést minél korábbi és minél pontosabb diagnosztizáló eljárásoknak kell megelőznie. Ebben a problémafeltáró munkában a gyógypedagógus fontos társa lehet a szemész-, neurológus-, audiológus-, ortopéd-, gyermekorvos, és a pszichológus egyaránt. A megfelelő terápiás eljárások kiválasztásában, egyénre szabott tervezésében segítséget nyújthatnak más, speciálisan képzett szakemberek, terapeuták (gyógytornász, logopédus, látásnevelő, stb.). A teljesítmény, a különböző fejlesztési területek szintjének objektív mérésére az egész iskola szakaszban törekedni kell különböző, a pedagógusok által is használható mérőeszköz segítségével.

„Én” funkciók

- A sérült gyermek ismerje meg az „én”- „nem én” határait, a saját és mások személyes és fizikai terének a közösség számára elfogadható mértékű kezelését.
- Törekedni kell arra, hogy a sérült gyermek értse meg és fogadja el saját létének egyediségét, értékét, az emberi közösség egészében betöltött fontos szerepét.
- Legyen tisztában sérülésének mibenlétével, fizikai korlátaival, adottságaival.
- Tanulja meg az egészség, az egészséges életmód jelentőségét, szabályait.
- Az önismeret fejlesztése során ismerje meg képességeit, erősségeit, korlátait és ismerje fel saját érzelmeit.
- Az iskola meleg, empátikus légkörével támogassa az egyént önmaga elfogadásában. A szülőkkel fenntartott egyenrangú partneri kapcsolatban segítse a családot ennek az elfogadó attitűdnek az átvételére.
- A reális énkép kialakítása mellett törekedni kell arra, hogy a sérült gyermek önbizalma, éneje folyamatosan növekedjen. Legyen képes önálló cselekvésre, döntéshozatalra. Alakuljon ki benne vágy arra, hogy minél kisebb mértékben szoruljon mások segítségére. Értse meg és tudja kezelni saját akadályozottságát, miközben élje át saját kompetenciájának folyamatos növekedését.

- Alakuljon ki az önművelődésre, az önmegvalósításra való igénye. Fejlődjön problémaérzékenysége, akaratereje, önfegyelme. Legyen képes nyitottan, rugalmasan, kreatívan reagálni a környezet változásaira. Az iskola segítse a reális jövőkép kialakulását, az önálló munkavégzésre és életvezetésre való képesség elérését.

Szociális funkciók

- A társas együttműködés alapja a kommunikációs helyzetek megfelelő értelmezése. A látássérült gyermekek élethelyzetük és vizuális korlátozottságuk miatt akadályozottak ebben. Közvetlen és közvetett tapasztalatokkal kell segíteni abban, hogy növekedjen gyakorlottságuk mind a pontos megértésben, mind az adekvát, udvarias közlésben.
- Az interakció társadalmilag elfogadott szabályszerűségeinek kialakítása elsődleges cél. A kommunikáció kialakítása, annak bármilyen formája –hangzó beszéd, alternatív, augmentatív, metakommunikáció, írott szöveg, jel-geztusnyelv – a kommunikációs funkciók, és eszközök, a megfelelő kommunikációs tartalmak és az ehhez kapcsolódó viselkedési szokások kialakítása.
- Tudatosan kell törekedni arra, hogy ismerjék és sajátítsák el a szociális viselkedés társadalmilag elvárt szabályait, valamint ismerjék a nem elfogadott, és a látássérülésből eredő bizarr viselkedési szokásokat is.
- Tudatosan fejlesztjük szociális érzékenységüket, a mások iránti empátiát, tiszteletet, türelmet.

A szociális képességek fejlesztési színterei részletes leírása a „Közösségfejlesztés” című fejezetben található.

Közösségfejlesztés

Az iskolának közvetítenie kell azokat az alapvető értékeket, amelyek a társadalmi együttéléssel kapcsolatosak:

- humanizált társadalom és emberkép,
- az egyetemes emberi jogok és kultúra tiszteletben tartása,
- felelősségérzés az élet- és a természeti környezet iránt,
- más népek szokásai, életmódja, vallása iránti érdeklődés, türelem,
- a magyar nemzeti kultúra öröksége és a haza iránti elkötelezettség,
- Európa-tudat kialakítása,
- közvetlen kötődés és cselekvő felelősségérzet a mikrokörnyezet iránt (lakóhely, munkahely, iskola),
- a család, mint a legalapvetőbb közösségi egység jelentősége,
- a fenntartható fejlődés, az un. zöld gondolkodás értékeinek, módszereinek és eszközeinek képviselete, tanítása és biztosítása (a környezetvédelmi felelős koordinációjában).

A társadalmi együttműködésben a látássérült ember helyzete nehezített. Alapvető hátrányt jelent maga a látássérülés, amely az információhoz és a szociális tapasztalatokhoz jutást korlátozza.

Az iskola feladata, hogy elsajátíttassa az együttélés alapvető erkölcsi normáit és olyan tulajdonságokat fejlesszen, amelyek elengedhetetlenek a közösségben való harmonikus kapcsolatteremtéshez:

- önismeret, önbizalom, helyes önértékelés, önkontroll,
- empátia, tolerancia, tisztelet mások iránt,
- aktivitás, segítőkészség,
- nyitottság, barátságra, szeretetre való képesség.

A súlyosan látássérült gyermekek nevelése során a társadalmi sikeresség elérése érdekében fontos feladatunk:

- azoknak a viselkedési szabályoknak az elsajátíttatása, amelyeket az ép gyermekek főként vizuális tapasztalatokon keresztül ismernek meg,
- megtanítani a vizuális korlátozottsággal összefüggő speciális igények és képességek egyértelmű, udvarias közlésére,
- különböző kommunikációs helyzetek értelmezése, gyakoroltatása, és konfliktuskezelő technikák elsajátítása,
- a kudarcűrő képesség növelése.

A feladatok teljesítése során törekedni kell arra, hogy minél több élményszerű, valóságos tapasztalatot nyújtsunk, lehetőleg minél többször látó kortársakkal együtt végezve azokat. Iskolánkban a közösségfejlesztés színterei és csoportformái részben megegyeznek a többségi iskolákéval.

2.4. A pedagógusok helyi feladatai, az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg:

- a tanítási órákra való felkészülés, oktatás során felhasznált tananyag, eszközök, módszerek előkészítése,
- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres mérése, értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- különbözeti, felvételi, osztályozó vizsgák lebonyolítása,
- dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek lebonyolítása,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet és közreműködés a tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,

- munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői konzultációk, értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi, munkaközösségi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- tanítás nélküli munkanapon az intézményvezető által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek rendben tartása és dekorációjának kialakítása,
- alapvető balesetvédelmi szabályok betartása, betartatása.

Az osztályfőnököt az intézményvezető bízza meg minden tanév szeptemberében, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

Az osztályfőnök feladatai és hatásköre

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségükre, egyéni képességükre, haladási tempójukra.
- Segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját. Kapcsolatot tart az osztály szülői közösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása, aktuális adminisztratív feladatok.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatait.
- Figyelemmel kíséri az osztályban tanulók testi, lelki állapotát, szükség esetén kapcsolatot tart más szakemberekkel.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola gyermek- és ifjúságvédelmi felelősével.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.

- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére.
- Segíti az iskola közös feladatainak megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.
- Részt vesz osztályában az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátíttatásában

2.5. Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

A szolgáltatások alapvetően holisztikus megközelítésben, komplex fejlesztés biztosításában, terápiás célokban, tartalmakban, a sajátos nevelési, gondozási igényt figyelembe vevő eljárásokban, egyéni bánásmódban fejeződnek ki. A gyermekeket valamennyi érzékszervük használatára ösztönözzük. A gyerekek életkori sajátosságainak megfelelően az optimális környezet megteremtésével, a megfelelő eszközök kiválasztásával biztosítjuk a széleskörű tapasztalatszerzést, az önálló gondolkodás, a kreativitás, az emlékezet fejlesztését, az érzékszervek gyakoroltatását. Mozgásterápiás foglalkozásra illetve gyógytornára a neurológus szakorvos, az ortopéd szakorvos, valamint a terápiát vezetőik saját megfigyelése, a szülővel való egyeztetés alapján kerülnek a gyerekek.

Habilitációs- rehabilitációs foglalkozások

- Látásnevelés
- Gyógytestnevelés, gyógytorna
- Mozgásterápiák (HRG és TSMT terápiák, konduktív megközelítés, INPP, Ayres-terápia, Bobath-módszer)
- Mozgás- és tájékozódásnevelés
- Lovasterápia
- Zeneterápia – hangtál terápia

A halmozott fogyatékos tanulóink nevelését- és oktatását, a hozzá kapcsolódó pedagógiai tevékenységet egyéni fejlesztési terv alapján, fejlesztési területenként éves célokat megjelölve, a gyermeki sajátossághoz igazodva végezzük, melyhez kötötten a tanuló fejlődésében elért eredményeket félévente írásban – szöveges minősítéssel – rögzítjük.

A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Intézményünk egyéni arculatának formálásában alaptevékenységünkhöz kapcsolódóan szerepet kapnak a tehetségfejlesztés, a tehetséggondozás helyi lehetőségei is.

Diákjaink az ország legkülönbözőbb régióiból érkeznek. Tanulócsoportjaink életkor, látási teljesítmény, képesség, tudásszint, személyiségi jegyek csatlakozó sérüléseik, egészségügyi problémáik és azok kombinációi tekintetében heterogének. Ezért különös fontossága van kompenzáló-korrektív nevelési szemléletű pedagógiai eszköztárunkból az egyénre szabott, differenciált, individuális fejlesztés lehetőségeinek.

Különös hangsúlyt fektetünk arra, hogy látássérült tanulóink általános intellektuális képességeit feltárjuk, a potenciális tehetséget, képességet megfigyeljük, feltérképezzük. A tehetségük fejlesztéséhez, kibontakoztatásához nélkülözhetetlen személyiségjegyek (érdeklődés, motiváció, viselkedés, önismeret, kudarcűrész stb.) alakításának párhuzamos, egyidejű fejlesztését is vállaljuk,

számukra a tehetségük fejlesztésére, gondozására irányuló változatos, sikerélményt nyújtó hatékony programokat kínáljuk.

A tanulók motiválásának egyik fontos eszköze a versenyeztetés. Különböző szintű és rangú versenyeket szervezünk, így érhető el, hogy a tanulók jelentős része valamely területen pozitív sikerélményhez jusson. A legszélesebb tanulói réteget a háziversenyek érintik. Ezek a versenyek kiváló lehetőséget teremtenek arra, hogy a tanulók el tudják helyezni önmagukat egy nagyobb tanulói közösségben. Fontos feladatuk a tanulói ismeretek bővítése.

Céljai:

- minden diákunk tehetségének felismerése és felkarolása,
- tehetségfejlesztés, eredményes verseny előkészítés,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása,
- a tanult ismeretek szintézisének biztosítása,
- versenyekre való felkészülés, bemutatókon való részvétel,
- a tanuló számára leghatékonyabb tanulási módok megtalálása, elsajátíttatása,
- humánus légkörben folyó, a személyiség fejlődésére kiható tehetség kibontakoztatás,
- a pályaaorientáció megsegítése;
- a lehető legsikeresebb integráció, társadalmi, szociális rehabilitáció, munkahelyi beilleszkedés elősegítése, megalapozása.

Szervezeti formák:

- A helyi tanterv alapján tanulási-tanítási tevékenységekbe ágyazva a tanórák keretében.
- Kötetlen formában, tanórán kívüli lehetőségeket kínálva szabadon választható foglalkozások egyéni és kiscsoportos munkaformában.

A tehetség kibontakoztatás területei

- Tanórai foglalkozások keretében egyéni differenciálással, plusz feladatok adásával, kiselőadások készíttetésével stb.
- Az iskolai könyvtár szerepének növelésével: az önálló ismeretszerzést segítő, szakirodalmi kitekintést nyújtó, a szakirodalom használati módjainak elsajátítását fejlesztő lehetőségek kihasználásával.
- Gépírás-szövegszerkesztés, mint a második írásbeliség, kapcsolatteremtés lehetőségei a látók világával.
- Hangszeres tanulmányok, zeneelméleti ismeretek elsajátítása, a zenei képességek kibontakoztatása
- Az iskolai énekkarban való részvétel.
- Irodalmi érdeklődés kielégítése, előadói készségek fejlesztése, kibontakoztatása érdekében meseszakkör.
- Igény esetén táncfoglalkozások szervezése.

- Kézműves foglalkozások: agyagozás, kerámia, vesszőfonás, szövés stb.
- Az iskolánkban működő Vak Diákok Sportegyesülete (VDSE) sporttevékenységeiben való közreműködés, sportköri tevékenységek.
- Az integrációban tanuló volt diákjaink hétfégi és nyári programjainak szervezése.
- Speciális képességfejlesztő nyári táborok (nyelvi, vízi-, sport-, szövő tábor, stb.)

Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A tanulási esélyegyenlőség biztosításának elvei

Minden tanköteles tanulónak törvényben biztosított joga, hogy számára megfelelő oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez iskolánkban (a fenntartóval, a családdal, szakmai és civil szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint kell biztosítani a nevelőoktató munka feltételeit:

- a tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és valamennyi területén;
- a tanulási esélyegyenlőség eredményes segítésének egyik alapvető feltétele a tanulók személyiségének megismerése, az ahhoz illeszkedő motivációs és pedagógiai módszerek alkalmazása;
- a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, egyéb foglalkozásokon és e tevékenység támogatása az iskolán kívül;
- adaptív tanulásszervezési eljárások alkalmazása; egységes, differenciált és egyénre szabott tanulási követelmények, ellenőrzési, értékelési eljárások alkalmazása.

Erősségeiket feltárva, ezekre koncentráltan építve, korrekciós-habilitációs-kompenzáló eszközeinkkel segítünk a napi tanulásban megadva számukra is a lehetőséget, hogy képességeik kibontakozzanak, teljesítményeikben realizálódjanak és hozzájáruljunk önértékelésük helyreállításához, iskolai beilleszkedésük sikeréhez.

A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Az iskola alapvető oktató-nevelő funkcióján kívül részt vállal a gyermekek szaporodó magatartási zavarainak megelőzésében és kezelésében. A neurológiai okokon túl a társadalmi környezet intenzív változásai is fokozták a felmerülő problémákat mind mennyiségi, mind minőségi szempontból. A beilleszkedési, magatartási és tanulási nehézségek okai

- Intézményünkre speciális feladatokat ró az a tény, hogy a látássérült gyermekek magatartási zavarainak okai gyakran a társuló fogyatékoságokból eredő akadályozottság, illetve organikus zavarok. Ilyenek lehetnek a különböző súlyosságú és eredetű értelmi-, hallási-, mozgássérülések, tanulási zavarok, az autizmus, a hiperaktivitás, stb. A megfelelő pedagógiai fejlesztőmunka érdekében nagyon fontos a sérülések minél korábbi, pontos diagnosztizálása. Erre épülhet a gyermek fejlesztését biztosító pedagógiai munka, amelynek során a gyermek számára megtervezzük a megfelelő feltételeket (eszközök, módszerek, csoport kiválasztása).

- A beilleszkedési zavarok egy másik részét speciális pszichoszociális környezeti ártalmak okozzák. Az okok között felsorolhatók a családban fennálló diszharmóniák, a súlyos családi konfliktusok, a szülők részéről nyílt elutasítás, az elfogadás hiánya, vagy éppen a túlvédő, korlátozó szülői magatartás. Következésként gyenge én, identitászavar, stb. alakulhat ki.
- Az inadekvát társas megnyilvánulásoknak a társadalmi kommunikáció hibás, vagy bizonytalan értelmezésének oka lehet részben a metakommunikáció hiányos észlelése, illetve az elszigetelt életvitel.

A fenti problémák következtében a személyiségfejlődés és a viselkedés sajátos zavarai állhatnak elő. Így például túlzott bizalmatlanság, előítélet, szorongás, kényszeresség, befelé fordulás, agresszió vagy éppen túláradó közlékenység, naivitás, infantilizmus.

Mindezeknek a problémáknak a megelőzése és kezelése érdekében az intézménynek megfelelő személyi, módszertani és eszközbeli feltételekkel kell rendelkeznie.

Intézményünkben minden gyermek fejlesztését részletes, sokoldalú szakértői vélemény alapozza meg. A pedagógiai munka során a csoportvezető pedagógus feladata, hogy észlelje a kialakulóban lévő zavart és a szülővel egyetértésben, időben segítséget kérjen a szakembertől (orvos, pszichológus, gyógypedagógus).

A gyermekkel foglalkozó összes érintett kolléga bevonásával, más szakemberrel együttműködve tudományos eszközökkel is megfigyeli és regisztrálja a nemkívánatos viselkedést, ennek eredményeként egyéni tervet készít a probléma megoldására, melyben tisztázni kell a kiváltó okokat, a zavar hátterét. A megsegítés során összhangot kell teremteni a szóba kerülő esetleges gyógyszeres kezelések, pszichoterápiák és a pedagógiai eljárások között.

A tevékenységek színterei lehetnek az otthoni környezet, az iskolai csoportos, vagy egyéni foglalkozások.

Az otthoni környezet egészségügyi/szociális/kulturális meggyengült, esetlegesen negatív hatásainak ellensúlyozására a gyermek és ifjúságvédelmi feladatokat ellátó belső és külső szakemberek együttes munkájára is építünk.

2.6. Tanulmányok alatti vizsgák vizsgaszabályzata

A vizsga célja

Osztályozó vizsgát tesz az a tanuló,

- Akinek éves hiányzása a jogszabályban előírt mértéket (250 óra) meghaladja és nem osztályozható, amennyiben a tantestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen (a tanuló csak eredményes osztályozó vizsga letételével folytathatja tanulmányait magasabb évfolyamon).
- Akinek hiányzása egy adott tárgyból a tantárgy óraszámának 30%-át meghaladta és érdemjegyei nem teszik lehetővé az osztályozást az adott tárgyból.
- Az a tanuló, aki rendszeres iskolába járás alól felmentett. A rendszeres iskolába járás alóli felmentés legfeljebb egy tanévre szól. A tanuló a tantervi követelmények teljesítéséről osztályozó vizsgán tesz tanúbizonyságot.

- Engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- Aki átvétellel tanulói jogviszonyt létesít és eltérő tanterv szerinti tanulmányokat folytatott.

Különbözeti vizsgát tesz az a tanuló, aki

- tanulói jogviszony átvétellel való létesítéséhez más iskolatípusból kéri felvételét,
- eltérő tanterv szerinti tanulmányokat folytatott és azonos vagy magasabb évfolyamra jelentkezik.

Javítóvizsgát tesz az a tanuló,

- aki tanév végén elégtelen osztályzatot kapott,
- aki osztályozó vizsgáról igazolatlanul távol maradt, vagy azt nem fejezte be, ill. az előírt időpontig nem tette le,
- aki az osztályozó vizsga követelményeinek nem felelt meg.

Pótló vizsgán vehet részt az a tanuló,

- aki neki fel nem róható ok miatt nem tudott osztályozó vagy javítóvizsgát tenni.

Vizsgaforma, vizsgarészek

- írásbeli vizsga
- szóbeli vizsga
- gyakorlati vizsga

A vizsga szervezésével alkalmazkodni kell a tanuló adottságaihoz.

Vizsgatárgyak, vizsgarészek

Tantárgy	Írásbeli	Szóbeli	Gyakorlati
Magyar nyelv	✓	✓	-
Magyar irodalom	✓	✓	-
Matematika	✓	✓	-
Történelem	✓	✓	-
Idegen nyelv	✓	✓	-
Informatika	-	✓	✓
Biológia	✓	✓	-
Fizika	✓	✓	-
Természetismeret	✓	✓	-
Környezetismeret	✓	✓	-
Földünk és környezetünk	✓	✓	-
Kémia	✓	✓	-
Ének-zene	-	✓	✓
Testnevelés és sport	-	-	✓
Hon- és népismeret	✓	✓	-
Technika és életvitel	✓	-	✓
Hittan	-	✓	-
Ember- és társadalomismeret, etika	-	✓	-

Vizsgaidőszakok

- javítóvizsga: augusztus 15. – szeptember 10. között
- osztályozó vizsga: az intézményvezető által meghatározott időpontban.

A tanulmányok alatti vizsgák rendje

A diák és a szülő előzetes tájékoztatást kap a vizsga időpontjáról, helyéről és a vizsgarészekről.

Az írásbeli vizsgák rendje

Az írásbeli vizsgán a tanuló pontírásban készült feladatlapot kap, vagy a szaktanár által diktált feladatokat oldja meg. A vizsgához szükséges speciális taneszközöket iskolánk biztosítja (pl.: pontírógép, abakusz). Egy napon legfeljebb két írásbeli vizsga szervezhető. Az elégtelen írásbeli vizsgaeredmény szóbeli vizsgán javítható.

A szóbeli vizsgák rendje

A szóbeli vizsga tételeit (kérdéseit) a szaktanár állítja össze. A szóbeli vizsga nem nyilvános. A szóbeli vizsgák 3 tagú vizsgabizottság előtt történnek. A tanuló a kérdező tanár által kiadott kérdések megválaszolására gondolkodási időt kap. Ezt követően választát önállóan fejt ki. A szükséges speciális eszközöket (pl.: domború térkép, koordináta tábla) iskolánk biztosítja.

A vizsgák értékelése

Az írásbeli vizsgák értékelése az alábbi egységes osztályozás szerint történik.

- 0 - 29 % → elégtelen
- 30 - 49 % → elégséges
- 50 - 69 % → közepes
- 70 - 84 % → jó
- 85 - 100% → jeles

A szóbeli, az írásbeli és a gyakorlati vizsga értékelése egyetlen érdemjeggyel történik, amelyet a kérdező szaktanár javaslatára a vizsgabizottság állapít meg.

A vizsgáztató tanárok megbízása és a vizsgák dokumentálása

- A vizsgáztató tanárokat és a vizsgabizottság tagjait az intézményegység vezetője bízza meg.
- A vizsgákon a tanuló osztályfőnöke tanácskozási joggal vehet részt.
- A vizsgáról jegyzőkönyv készül az elnök és a tagok aláírásával, melyet az iskola irattárában 5 évig meg kell őrizni.
- A jegyzőkönyv melléklete a vizsgázó írásbeli dolgozata és feladatlapja.
- A szülő kérésre a fenti dokumentumba betekinhet.
- A dolgozatok egy év múlva selejtezhetők.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének módja

Az intézményünkbe jelentkező tanulók felvétele és átvétele a Szakértői Bizottság által hozott kijelölő határozat alapján történik. A Bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a tanuló ellátására,

az ellátás módjára, formájára és helyére. A tanuló átvételére másik iskolába a szülő írásbeli kérelmére és az intézményi befogadást is deklarálva a tanítási év során bármikor lehetőség van. Az átvételi kérelemhez a beiratkozáshoz szükséges iratokat kell bemutatni. Az iskolai átvételi kérelem elbírálásáról a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt is, az előző iskola intézményvezetőjét is értesíteni kell. A tanuló felvételekor az intézményvezető helyettessel történő beszélgetés során a szülők kapnak egy listát a belépéshez szükséges okmányokról és tennivalókról. A felkészülést segítve lehetőség van előzetes hospitálásra a szülőknek, a tanulóknak és az integráló pedagógusnak is.

A tanuló osztályba helyezésének elsősorban az osztályfoka, értelmi sérült tanuló esetében az osztályfoka, az életkora, a személyiségvonásai, esetleges egyéb sérülései és magatartásproblémái egyaránt mérvadóak. A csoportok közötti mozgás szükség esetén akár tanév közben is történhet az összes érintett partner bevonásával. Az általános iskolában az osztályok több mint 50 százaléka összevont csoport. Fenntartói engedéllyel többszörös összevonásban is működnek osztályaink, ahol biztosítjuk az egyéni és a csoportos tanulás lehetőségeit is. Az elmúlt években, az intézményben gyakorlattá vált újabb szakértői vélemény kérése a tanuló 10 éves koráig abban az esetben, amikor a pedagógusok és a szülők is azt tapasztalják, hogy a tanuló teljesítménye nem felel meg a szakértői véleményben kijelölt tagozat minimum követelményeinek sem.
<http://net.iogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=99400011.MKM&cel=P%2818%29B%283%29-xcel>

2.7. Az intézmény helyi tanterve

A Nemzeti Alaptantervhez készített kerettanterv és a fogyatékos tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelvei alapján intézményünk általános iskolai tagozatán a következő helyi tanterveket állítottuk össze:

1. Ép értelmű - vak gyermekek általános iskolai tanterve
2. Tanulásban akadályozott – vak tagozat tanterve
3. Értelmileg akadályozott – vak tanulók általános iskolai tanterve
4. Siket-vak tagozat tanterve

A választott kerettantervek megnevezése

1. Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
2. Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára
3. Kerettanterv a tanulásban akadályozott tanulók számára
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, alsó tagozat (1-4. évfolyam)
4. Kerettanterv a tanulásban akadályozott tanulók számára
Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, felső tagozat (5-8. évfolyam)
5. Az értelmileg akadályozott tanulók általános iskolájának kerettanterve
6. Súlyosan halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának és nevelésének irányelve

A választott kerettanterv tantárgyait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Óraterv a kerettantervhez – 1-4. évfolyam

Tantárgyak	Heti összes óraszám				Heti összes óraszámából szabadon tervezhető				Egyéb foglalkozás			
	Évfolyam											
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6	1	-	-	1	-	-	-	-
Idegen nyelvek (angol)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematika	4	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hittan/Erkölcstan	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Környezetismeret	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ének-zene	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Vizuális kultúra	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Testnevelés és sport	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Technika	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Informatika	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Geometria	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Gépírás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Összesen	23	23	22	24	2	2	3	3	3	-	1	-
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27	2	2	3	3	-	-	-	-

Óraterv a tanulásban akadályozottak kerettantervhez – 1-4. évfolyam

Tantárgyak	Heti összes óraszám				Heti összes óraszámából szabadon tervezhető				Egyéb foglalkozás			
	Évfolyam											
	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.	1.	2.	3.	4.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7	-	-	-	-	-	-	1	1
Idegen nyelvek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Matematika	4	4	3	4	1	-	1	-	-	-	-	-
Erkölcstan	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Környezetismeret	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ének-zene	2	1+1	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Vizuális kultúra ¹	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Technika, életvitel és gyakorlat	1+1	1+1	1+1	1+1	-	-	-	-	-	-	-	-
Testnevelés és sport	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Kézművesség	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Informatika	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Geometria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gépírás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	23	23	23	25	2	2	2	2	1	-	4	4
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27	2	2	2	2	-	-	-	-

¹ A vizuális kultúra tantárgy óraszámait felhasználva a kézművesség és technika, életvitel és gyakorlat tantárgyaknál

Óraterv a kerettantervhez – 5-8. évfolyam

Tantárgyak	Heti összes óraszám				Heti összes óraszámából szabadon tervezhető				Egyéb foglalkozás			
	Évfolyam											
	5.	6.	7.	8.	5.	6.	7.	8.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4	1	-	1	-	-	-	-	-
Idegen nyelvek (angol vagy német)	3	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematika	4	3	3	3	-	1	1	1	-	-	-	-
Hittan/Erkölcstan	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Természetismeret	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fizika	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Kémia	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Biológia-egészségtan	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Földrajz	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Ének-zene	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dráma és tánc/Hon- és népismeret	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vizuális kultúra ²	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Informatika	-	1	1	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Technika, életvitel és gyakorlat	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Testnevelés és sport	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Osztályfőnöki	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gépírás	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-
Braille sor használata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	26				2	3	3	3	4	4	1	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31	2	3	3	3	9	9	10	10

Óraterv a tanulásban akadályozottak kerettantervhez – 5-8. évfolyam

Tantárgyak	Heti összes óraszám				Heti összes óraszámából szabadon tervezhető				Egyéb foglalkozás			
	Évfolyam											
	5.	6.	7.	8.	5.	6.	7.	8.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	4	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Idegen nyelvek (angol)	-	-	2	2	-	-	-	-	2	2	1	1
Matematika	4	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Munkatevékenységek	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hittan/Erkölcstan	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Természetismeret–Földrajz	1	1+1	1+1	1+1	-	-	-	-	-	-	-	-
Biológia	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Integrált természettudományok	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Biológia-egészségtan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Földrajz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

² A vizuális kultúra óraszámait felhasználva: a technika, életvitel és gyakorlat tantárgynál

Ének-zene	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dráma és tánc/Hon- és népismeret	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vizuális kultúra ³	0	0	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Informatika	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-
Technika, életvitel és gyakorlat	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Testnevelés és sport	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Osztályfőnöki	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gépírás	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kézművesség	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen	26	26	29	29	2	2	2	2	3	2	1	1
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31	2	2	2	2	-	-	-	-

A kerettantervek közül az alábbiakat alkalmazzuk

Tantárgy megnevezése	Változat
Magyar nyelv és irodalom	A változat
Matematika	B változat
Fizika	A változat
Kémia	A változat
Biológia-egészségtan	A változat
Ének-zene felső tagozat	B változat
Ének-zene alsó tagozat	B változat

A választott kerettanterv feletti óraszám

A választott kerettantervek óraszámát **a szabadon tervezhető órakeret terhére és a vizuális kultúra óraszámának átcsoportosításával, illetve az SNI többletóraszám terhére** következő évfolyamokon és tantárgyakban emeljük meg az alábbi óraszámokkal. Az óraszámemelések, illetve módosítások indoklása az alábbiakban – tantárgyak szerint:

Magyar nyelv és irodalom

1. évfolyam – A speciális írásrendszer elsajátítása két tanéven (1/1. és 1/2. évfolyamokon) keresztül történik. Oka a tapintási diszkrimináció fokozatos, speciális eszközök útján történő fejlesztése. Ehhez nagyobb időkeretre van szüksége a súlyos fokban látássérült gyermeknek.

3. évfolyam – A tananyag terjedelme, valamint a fogalmazás tantárgy belépése indokolja az óraszám emelését. A tantárgyi koncentráció jegyében a széles érzéketi alapokon nyugvó tapasztalatszerzés segíti a verbalizmus kiküszöbölését, valamint az önálló – szóbeli és írásbeli – szövegalkotást.

Környezetismeret

1– 4. évfolyam - A környezetünkből érkező információk kb. 80 %-át a szemünkön keresztül vesszük fel, érzékeljük. Ha ez a receptor károsodik, az információ-felvétel korlátozottá válik. Ennek következtében minőségi és mennyiségi változáson mennek keresztül a külvilágról gyűjtött tapasztalatok, megváltozik a környezettel való kapcsolattartás, a mozgás, a térbeli tájékozódás és a gondolkodás. Az intézményünkben folyó halló-tapintó (akusztiko-haptikus) oktatásforma magas idő- és eszközigénye indokolja a többletórát.

³ A vizuális kultúra órszámait felhasználva: a technika, életvitel és gyakorlat tantárgynál

Életvitel és gyakorlat

1-4. évfolyam - A súlyos mértékben látássérült tanuló önállóságra nevelése intézményünk oktató-nevelő munkájának teljes vertikumára kihat. Az önálló életvezetéshez szükséges eszközök, speciális eszközök megismerése, ezek rendeltetésszerű használata, valamint a különböző tevékenységek végzésének készségszintre emelése minden évfolyamon átívelő, kiemelt fontosságú gyógypedagógiai feladat.

Mindezek során a tanulók lehetőséget kapnak olyan tevékenységek, életvezetési technikák megalapozására, illetve fokozatos fejlesztésre, s ezeknek a személyiségbe való beépülésére, melyek – a látássérülés miatt, az esetleges családi attitűd ellenében – elősegítik a sikeres, harmonikus társadalmi integrálódást.

Informatika, gépipírás

A számítógép használatának ismerete a súlyos fokban látássérültek számára a pontírású könyvek mellett korábban soha nem tapasztalt lehetőségeket nyit meg, és a látókkal hasonló esélyt biztosít a tanulás, az információszerezés, a kommunikáció, a későbbi munkavégzés, illetve a szórakozás területén. Ehhez azonban szükséges a megfelelő információszerezési, feldolgozási, átadási és adattárolási technikák eszközszintű elsajátítása.

Alsó tagozatban egy speciális, redukált billentyűzet – amelyen a hat-pontrendszernek megfelelően tudnak írni –, a Braille-kijelző, egy képernyőolvasó program, valamint a negyedik osztályban kezdődő tízujjas gépipírás tanulás segítségével ismerkednek meg azokkal a szövegszerkesztési, informatikai ismeretekkel, amelyek összességével hatodik osztályra már önálló munkavégzésre lesznek képesek. Ezen tudás birtokában, felső tagozatban már minden tanuló a számára legoptimálisabb tanulási módot választhatja.

A 7. osztálytól a tanulók számára az iskolában az intézmény biztosítani tudja a tanuláshoz az asztali számítógépet. Természetesen lehetséges ezt kiváltani igény szerint a saját lappal.

A tanulásban akadályozott tagozaton az óraszámok csökkentése történt meg az indokolatlanul nagy órateher és az ennek a talaján kialakult fizikai fáradtság miatt. Az osztályok többségében – a szakértői véleménytől függetlenül – a tanulók nem képesek a tanulásban akadályozott tanterv követelményeinek eleget tenni, így a populáció értelmi sérüléséből fakadó szükségleteire alapozva, bizonyos tantárgyak összevonása történt, illetve új tantárgy bevezetése a későbbi felnőtt életre való adekvát felkészítés jegyében.

A természettudományos tantárgyak egy részét (fizika, kémia és földrajz) az integrált természettudományok tantárgyban szintetizáljuk.

A munkatevékenység tantárgy már a későbbi konkrét fizikai munkavégzésre készít fel munkatípusok és egyszerű, néhány lépcsős munkaformák tanításával, részben a matematika tantárgy óraszámának terhére.

A 2017-2018-as tanévtől a tagozaton bevezetjük a heti témákra alapozott projekt rendszerű oktatást, illetve az egyéni fejlesztési tervek készítését is, lásd a halmozottan sérültek tagozatának fejezetében.

Terveink között szerepel a halmozott tagozaton már sok éve használt 3pontos tantervi anyag használatának bevezetése a tanulásban akadályozott tagozaton a jelenleg nem túl eredményesen használt kerettanterv kiváltására.

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek és taneszközök kiválasztásának elvei

A pontírást tankönyveket intézményünk nyomdájában állítjuk elő. Intézményünk biztosítja – a törvény adta lehetőségek és keretek között – az integráltan tanulók tankönyveit is. Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve az egyes szaktanárok szabadon választják meg az iskola pedagógiai programja és a helyi tanterve alapján a tanulói szükségletek alapvető figyelembevételével. A tankönyvek, a speciális írógépek és egyéb taneszközök a tanulók számára ingyenesen használhatók.

Tanulóink részére a jogszabályi kötelezettségre építve a vonatkozó normatívák igénylésével hozzáférhetővé tesszük a szemészeti, pedagógiai státuszukhoz optimálisan igazodó és használható

- tankönyveket, tanulási segédleteket (Braille, hanganyag, hangzóanyag, számítógép),
- speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő technikai eszközöket,
- speciális kommunikációjukhoz szükséges eszközöket, tárgy és egyéb tapintható rendszereket, képi kommunikációs rendszereket,
- a hétköznapi élet használati tárgyait.

Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének módja

Az intézményünkbe jelentkező tanulók felvétele és átvétele a Szakértői Bizottság által hozott kijelölő határozat alapján történik. A Bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére. A tanuló átvételére másik iskolába a szülő írásbeli kérelmére és az intézményi befogadást is deklarálva a tanítási év során bármikor lehetőség van. Az átvételi kérelemhez a beiratkozáshoz szükséges iratokat kell bemutatni. Az iskolai átvételi kérelem elbírálásáról a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt is, az előző iskola intézményvezetőjét is értesíteni kell. A tanuló felvételekor az intézményvezető helyettessel történő beszélgetés során a szülők kapnak egy listát a belépéshez szükséges okmányokról és tennivalókról. A felkészülést segítve lehetőség van előzetes hospitálásra a szülőknek, a tanulóknak és az integráló pedagógusnak is.

A tanuló osztályba helyezésének elsősorban az osztályfoka, értelmi sérült tanuló esetében az osztályfoka, az életkora, a személyiségvonásai, esetleges egyéb sérülései és magatartásproblémái egyaránt mérvadóak. A csoportok közötti mozgás szükség esetén akár tanév közben is történhet az összes érintett partner bevonásával. Az általános iskolában az osztályok több mint 50 százaléka összevont csoport. Fenntartói engedéllyel többszörös összevonásban is működnek osztályaink, ahol biztosítjuk az egyéni és a csoportos tanulás lehetőségeit is. Az elmúlt években, az intézményben gyakorlattá vált újabb szakértői vélemény kérése a tanuló 10 éves koráig abban az esetben, amikor a pedagógusok és a szülők is azt tapasztalják, hogy a tanuló teljesítménye nem felel meg a szakértői véleményben kijelölt tagozat minimum követelményeinek sem.
<http://net.ioftar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=99400011.MKM&cel=P%2818%29B%283%29-xcel>

2.8. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása

A képzési szakaszok tervezésekor – az ép tanulókhöz hasonlóan – a látássérült tanulók nevelése során is figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. Az eltérő életkori jellemzők miatt a személyiségfejlesztésnek speciális feladatai vannak az alábbiak szerint.

Az alsó tagozaton

- Az önállóság iránti igény fejlesztése elsősorban az önkiszolgálás, a mozgás és tájékozódás terén.
- Az érdeklődés felkeltése a környezet, a látható, hallható, tapintható világ megismerése iránt a speciális segédeszközök használatával.
- A működő érzékszervek fokozott kihasználása.
- Az akarati tulajdonságok erősítése a látássérülés hátrányainak leküzdéséhez.
- Az önbizalom, a pozitív énkép alapozása.
- Felkészítés az ép látásúakkal való kapcsolatépítésre, a közösségbe való beilleszkedésre.
- Az egészségvédő viselkedés szokásainak kialakítása, a higiénés tevékenységek elsajátítása, a szem védelme.

A felső tagozaton

- Az önállóság további fejlesztése, illetve – a különböző fokú látásteljesítménnyel rendelkező tanulók esetében különösen – a látás kihasználását maximálisan segítő speciális optikai segédeszközök használata iránti igény kialakítása. Halmozott fogyatékoság esetében a képességekhez mért maximális önállóság elérése, szükséges segédeszközök és adaptációk alkalmazásával.
- Az érdeklődés irányítása a látóképesség szempontjából reális pályaválasztási területek felé.
- Az akarati tulajdonságok (céltudatosság, kitartás) kialakítása az önálló tanulás és a későbbi munkavégzés céljából.
- Az önfejlesztés igényének kialakítása különösen az ismeretszerzés terén és az egyéni tehetség kibontakoztatásában.
- Az önbizalom és az önkritika egyensúlyának megteremtése, reális énkép kialakítása.
- Az egészségvédő magatartás szokásainak továbbfejlesztése, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.
- Az egyéni igényeknek megfelelő közvetlen környezet tudatos át-, illetve kialakításának ismerete.

Az 1-2. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A látássérült tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a Nemzeti Alaptantervben alkalmazott szakaszolással. Az első évfolyam tananyagának a helyi tantervben két

évre történő elosztása a Braille-írás-olvasás előkészítése, a matematikai fogalmak kialakítása, eszköz- és jelrendszerének elsajátítása, a környezet vizuális és tapintásos megismertetése miatt indokolt.

A tanítás-tanulás folyamatban alkalmazott sérülésspecifikus módszerek, eszközök megválasztása és alkalmazása az általános- és tiflopedagógiai didaktika széleskörű ismeretével rendelkező gyógypedagógiai tanár kompetenciakörébe tartozik. Az oktatás–nevelés hatékonyságát erősen befolyásolja a gyermek és a pedagógus között kialakuló személyes kapcsolat minősége. Ezt megerősítheti az a szervezési forma, hogy az adott gyermekcsoport – a tanítási időn belül - a lehető legtöbb óraszámot tölti a csoportvezető gyógypedagógussal.

A súlyos fokban látássérült gyermeknél az ismeretek elsajátításának első állomását az érzékszervek képviselik. A látás elvesztése miatt a megismerő folyamat más utakra kényszerül, elsősorban a hallásra, a tapintásra. Az oktatásnak e két érzékelési mód segítségével kell az ismeretek jelentékeny részét elsajátíttatni, az addigi hiányosságokat pótolni. A megismerő tevékenységben természetesen más, ép érzékszervek is részt vesznek.

Mindkét terület fejlesztése komoly, hatékony munkát igényel a látásfogyatékos gyermek jövője érdekében. Ez a folyamat nagyon eszközigényes, a ráfordított időt mindig arányosan kell növelnünk, betartva a fokozatosság elvét.

Az idegrendszeri funkciók tökéletesedését az érzéketli tapasztalatok széles skálájával kell megalapozni. A kezdeti játékos, majd a későbbi tudatos, szervezett érzékelés, érzékeltetés a tanulók értelmi fejlődését eredményezi.

A tárgyak megismerése, a céltudatos eszközhasználat, a figyelem, az emlékezet, az analitikus-szintetikus gondolkodást fejleszti. A pontos megfigyelés, a helyes észlelés, az összehasonlítások, a tulajdonságok kategorizálása fejleszti a logikus gondolkodást. Ezek következményeként fejlődik a gyermek beszéde, mely a valóságot egyre hű módon tükröző, összefüggő mondatok alkalmazásából áll – elkerülve a verbalizmus komoly veszélyét.

A téri tájékozódás jelentősége

Az előkészítő feladatok között domináns szerepet kapnak a téri tájékozódást, valamint a tapintást fejlesztő gyakorlatok. Ha e két területen nincs kellő, megalapozott tudása a tanulónak, akkor az írás-olvasás speciális eszközeit nem tudja készség szinten használni. Következésképp komoly problémái lesznek a betűk olvasásával, írásával. Mindkét terület fejlesztése hatékony, szervezett, átgondolt – és főleg rendszeres – tanári munkát igényel, amely nem csupán egy tanévre korlátozódik, hanem átível az oktatás egész folyamatán.

A téri tájékozódás legfontosabb feladatai

- önálló tájékozódás szűk térben,
- önálló tájékozódás egyre tágabb környezetben,
- lateralitás kialakítása,
- testséma ismerete,
- a téri irányokat jelölő fogalmak pontos ismerete (alatta, fölötte, mellette, mögé, stb.),

- ezek helyes alkalmazása verbálisan, valamint tevékenység során,
- megfelelő idő biztosítása a fentiek gyakorlására,
- megfelelő mennyiségű alkalom biztosítása a fentiek gyakorlására (szituációs
- gyakorlatok, fogalmak változatainak gyakorlása – pl.: alatta, lent, lejjebb)
- pontos, szakszerű, és főleg egyértelmű utasítások adása.

A tapintásfejlesztés jelentősége

A súlyos mértékben látássérült tanulók oktatásánál a megismerés fő útja a hallás és a tapintás. A közvetlen érzékelést a tapintás szolgálja. Az óvodai csoportokban és az iskola első éveiben kiemelt feladat a kézügyesség, a kéz- és ujjizmok, a tapintás, a diszkriminációs érzék, a formafelismerés fejlesztése. A jó tapintásos érzékelésre meg kell tanítani a gyermeket: mire figyeljen, hogyan jut adott idő alatt a legtöbb információhoz, melyek a fontos és melyek az elhanyagolható részletek stb.

A tapintás fejlesztésének legfontosabb feladatai – a fokozatosság elvének betartása mellett

- rendszeres munkavégzés,
- különböző méretű (nagyságú) tárgyak tapintása, sorba rendezése,
- különböző formájú (alakú) tárgyak tapintása, csoportosítása, sorba rendezése,
- különböző tapintási felületű tárgyak csoportosítása, párosítása,
- a diszkriminációs érzék rendszeres (napi) fejlesztése,
- a használt tárgyak pontos megnevezése,
- megfelelő idő biztosítása a felismerésre és az adott tevékenység elvégzésére,
- pontos, szakszerű, egyértelmű utasítások,
- a rend betartása és betartatása a tanuló asztalán (a már feleslegesé vált eszközök
- elvétele vagy elrakatása; a még használt eszközök helyének pontos megadása).

Érzékeltetés, szemléltetés

E módszer segítségével bővítjük, értelmezzük a vak gyermeknek a környezetéről szerzett hiányos vagy téves tapasztalatait. Tárgyak, preparátumok, modellek, makettek sokaságát kell a tanulóval megismertetni – „kezébe adni”.

A szemléltetés legyen mindig aktuális, kapcsolódjon szorosan az adott témához, tananyaghoz.

Az érzékeltetés csak akkor éri el célját, ha rendszeres, ha az adott témához logikusan kapcsolható, ha a tanár következetesen betartja – és betartatja - a szemléltetés helyes lépéseit.

A hatékony tanári munka legfontosabb ismérvei

- megfelelő időt kell biztosítani minden fontos részlet pontos észlelésére;
- jó, ha az érzékeltetés minél nagyobb felületen megy végbe;
- lehetőleg minél több épen maradt érzékszerv segítségével történjen;
- a kezet mozgatva, a tárgyat minél több pontján érintse a tanuló;
- jellegzetes, egyedi jegyek kiemelése;
- arányok, aránytalanságok megállapítása;
- támpontok keresése (a vakság szempontjából elsődlegesen szóba jöhető jegyek);
- rész, egész kapcsolata – analizálás, majd értelmes, helyes szintézis;
- kérdésekkel ellenőrzés;
- a felmerülő hiányosságok pótlása, ill. javítása;
- törekvés a valós élethelyzetekben való érzékeltetésre.

Kezdetben a gyermek fejlettségi szintjének megfelelő, határozott célú, játékos érzékeltetés folyik. Ezek során a tanulónál – a már ismertetett kiemelt feladatokon túl – az alapvető kéz- és ujjmozgások kialakítása a cél (pl.: sodorni, gömbölyíteni két ujj, ill. két tenyér között, építés, tépés, ragasztás, fűzés, válogatás, párosítás, csoportosítás, kornak megfelelő eszközhasználat, formafelismerés).

A motorikus és a taktilis ügyesség a későbbiekben meghatározó lesz az írás, olvasás elsajátításában.

Hangérezkeltetés (hallásfigyelem fejlesztése)

Tudjuk, hogy a vak emberek információszerzésének zöme a hallás érzékszervén keresztül érkezik. Különös hangsúlyt kell fektetni ezért a hallásfigyelem fejlesztésére. A minket körülvevő természeti és társadalmi környezet élőlényeinek, tárgyainak, természeti jelenségeinek jellegzetes hangjai tájékoztatnak, új információkat közölnek a látássérült emberrel. A tapintással megtapasztalható tulajdonságok mellett ezek az akusztikai élmények azok, amelyek biztosabban rögzítik az új ismeretet, s emellett motivációs tényezőként is működhetnek a tanóra menetén belül. A hangérezkeltetés nem tantárgy specifikus, lehetőleg minden hangélményt biztosítsunk a látássérült tanuló számára, melyek az óra anyagához és a hétköznapi élethelyzetekhez szorosan kapcsolhatók.

A hangérezkeltetés követelményei

- fel kell használni minden lehetőséget a hangérezkeltetésre, még azt is, amit látó
- viszonylatban nem tartunk jelentősnek,
- a hangképet lehetőleg tisztán és a maga eredetiségében kell bemutatni,
- teremtsünk lehetőséget egy adott hang többszöri meghallgatására is,

- ellenőrizzük a lejátszó eszköz megfelelő működését,
- a bemutatásra szánt hanganyagot előzetesen feltétlenül hallgassuk le (minőségének ellenőrzése, időtartamának megállapítása),
- a kiválasztott hanganyag az adott tananyaghoz szorosan kapcsolódjon, feleljen meg a tanulók életkorának, az akusztikai élmény tökéletes befogadásához teremtsünk a tanteremben csendet.

Intézményünk gazdag hangtárral rendelkezik, különböző témakörökben. A mai technikának megfelelően ezek zöme digitális formátumban található, s ez lehetővé teszi a tematikusabb, gyorsabb keresést és visszajátszást, de azonnali információt kapunk a hanganyag pontos időbeliségéről is.

Az alsó tagozaton erőteljesebb szerepet kap a hangérezkeltetés, mint a későbbi évfolyamokon. A koncentrikusan bővülő témaköröknek köszönhetően az első iskolai években lezajló alapozó szakaszra épül fel a további ismeretbővítés. Egy tudatosan tervezett, jól megszervezett, a specialitásokat maximálisan figyelembe vevő alsó tagozatos tanári munka a hangérezkeltetés tekintetében is kevés újdonságot hagy a felsőbb évfolyamoknak.

Az irodalom tananyag változatos témakörei lefedik az állat-, a természeti jelenségek-, a hangszerek-, a járművek-, a játékok-, a különböző korú és munkájú emberek jellegzetes hangjainak a bemutatását.

A későbbiekben, tulajdonképpen, csak a további megerősítéshez és a rögzítéshez kell újra elővenni ezeket a hangokat.

Napjainkban már a családokban is megjelentek a legmodernebb hanghordozók, valamint általánossá vált az Internet használat is. Ebből következik, hogy az érdeklődő, kreatív, és a fenti lehetőségekkel bíró tanuló önállóan is fejleszti hallását, hallásfigyelmét, eszközhasználatát. Önállóan kutat, válogat, másol különböző hangfelvételeket egy adott tananyaghoz, vagy akár kedvteléséhez. A tanárnak pedig ezek alapján alkalma és lehetősége is van színesíteni a tanórákat, a házi feladatokat, a tanulói bemutatókat, szakköröket.

A fokozatosság

Minden finommotorikát fejlesztő gyakorlatnál érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, mely alapja lesz a Braille- ABC tanításának is.

A nagyobb formáktól, ill. a durvább tapintású, jól megkülönböztethető anyagoktól fokozatosan haladunk az egyre kisebbedő formákig, ill. az egyre finomabb mintázatú anyagokig.

A tevékenységi formák szervezésénél törekedjünk rendszerességre szoktatni a tanulót, s a tevékenységre szánt időt fokozatosan növeljük. Alakítsuk ki, majd idővel követeljük meg a munkaasztal rendjét.

Az eszközigény

A vak gyermekek nevelésének, oktatásának kezdeti szakaszában a szakszerű, jól tervezett, lelkiismeretes pedagógiai munka egyik alapja a gazdag eszközhasználat. A gyógypedagógusnak sokrétű alapozó, majd fejlesztő feladatot kell elvégeznie a többnyire különböző fejlettségi szinten álló, eltérő diagnózissal rendelkező és – esetlegesen – más-más társuló fogyatékkal élővel bíró

gyermekeknél. A tekintélyes eszközigény magában foglalja a vakok oktatásának speciális taneszközeit, de természetesen megjelennek a társadalmi és természeti környezetünkben leggyakrabban előforduló tárgyak, termékek is (pl.: gyurma, só gyurma, agyag, nemez, érzékelő játékok, csörgőlabda – különböző méretben, építőjátékok, szövet-, fa- és kőzetminták, különböző tapintású és nagyságú magvak, egyéb termékek, a mindennapi élet használati tárgyai, hanganyag, preparátumok, makettek modellek, stb.). A mai kor kihívásait is szembe előtt tartva a taneszközök között mind dominánsabb szerepet kap az infokommunikációs (IKT) eszközök tára: asztali számítógépek és laptopok, táblagépek, diktafon, MP3 és MP4-es készülékek, az okos telefon használata.

Az interneten található tananyagok, feladatlapok, levelezőprogramok, a Youtube használata ma már evidencia kell legyen a vak gyermekek tanításában is.

Motiváció

A motiválás általánosan alkalmazott módszer, amely a vak gyermek esetében domináns, gyakori és változatos alkalmazása általában gyakrabban előfordul a tanórák menetében, mint az ép gyermekek oktatásában.

A koraszülöttség – mint az egyik vezető diagnózisa a vakságnak – együtt jár az idegrendszer éretlenségével; az óvodába, iskolába a látássérült gyermek már megannyi kudarcélménnyel telítve érkezik. Statisztikailag kimutatható, a gyakorlatban pedig tapasztalható, hogy egyre több fogyatékossgal is bíró súlyos látássérült gyermek (hallássérülés, mozgássérülés, értelmi fogyatékossg, stb.). Ezekből is következik, hogy mennyire fontos lehet a megfelelő, a jó motiváció, mellyel a – gyakran többszörösen hátrányos helyzetű, esetenként súlyosan akadályozott – vak gyermeket aktivitásra, együttműködésre, sikerélményre lehet ösztönözni.

A tanuló érdeklődését kezdetben játékos megoldásokkal, majd egyre inkább az értelmére hatva kell felkelteni. A motiváció legyen változatos, olykor meglepő, igazodjon a tanuló életkorához, értelmi képességeihez, az esetleges halmozott sérüléséhez.

A hit- és erkölcsstan tantárgyak bevezetése kapcsán – a későbbi évfolyamok feladataihoz és céljaihoz is szervesen kapcsolódva – az intézményi pedagógiai munka alapoz a család értékrendszerére és strukturált feldolgozás keretében azokat tovább fejleszti az érzelmi, erkölcsi, vallási és világnézeti területeken.

A látásfogyatékos tanulók oktatásánál figyelmet kell fordítani a következő sajátosságokra:

- a tananyag tartalma: számukra jól hasznosítható ismereteket kell tanítani – figyelembe véve a gyermek életkorát, értelmi képességeit, társuló fogyatékossgát;
- módszerek megválasztása: döntő jelentőségűek lehetnek a fejlesztés, a nevelés szempontjából- bizonyos idő után tudatos aktivitást kell elérni a tanulónál;
- a tanórák szervezettsége: nagyon fontos tényező, gondos tervezést, szervezést és vezetést igényel – feltétele a speciális taneszközök szakszerű ismerete, tudatos alkalmazása.

A tanulás folyamatának kezdeti stádiuma az utánzás. A súlyos mértékben látásfogyatékos gyermek utánzási készsége csak az épen maradt érzékszervekre korlátozódik. A vizuális feltételekhez kötött utánzás teljesen kiesik – kivéve az aliglátókat, viszont az általában kiváló hangutánzás megalapozhatja egy formailag gazdag beszéd elsajátítását. A tanulás folyamatába belép a cselekvés, ami a vak tanuló ismeretszerzésének egyik alapja lesz. Minden ép érzékszervével igyekszik „körülfogni” egy tárgyat (tapintás, íz, hang, szag), s az így nyert információkat összegezve kap új és új ismereteket. A tanulási folyamatban eljutunk a gondolkodásig, mely kezdetben az érzéketes (tapintási) elemekhez kötődik, majd kialakul az elvont gondolkodás. Lényeges, hogy a tanulás során a világról alkotott képzetek, fogalmak, gondolatok világosak legyenek, és helyesen tükrözzék a környező természeti és társadalmi valóságot.

- a speciális eszközhasználat fokozatos készségszintre emelése,
- az egyéni optimális tanulási technika kiválasztása,
- a tanuló motiválása az önállóságra,
- a sikerélmény tudatosítása, interiorizálása,
- az autonóm, a környezetétől egyre függetlenebb egyéniség formálása,
- önmagával szemben igényes, a többségi társadalomba harmonikus integrációra képes személyiség kibontakoztatása.

A 3. osztályban kezdődik el az elemi számítástechnikai ismeretek oktatása. Ennek célja, hogy mire negyedik évfolyamon elkezdődik a gépirás oktatása, a tanulók megfelelő alapfokú ismereteket szerezzenek a síkírás betűinek helyesírás szabályairól, a legegyszerűbb szövegszerkesztési módokról, a számítógépről, annak használatáról, a Windows operációs rendszer lényegéről. Ehhez egy speciális programot, a hatpont-rendszernek megfelelő redukált billentyűzetet és Braille-kijelzőt használnak.

Az 5-6. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozaton folyó nevelés-oktatás feladata elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása.

- mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait;
- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével; a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával;
- az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani;
- az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével, az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban;

- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása.

A 7-8. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

A felső tagozat hetedik-nyolcadik évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata - a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben - a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy a tanuló fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, a pályorientációra.

Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a köznevelési törvényben meghatározottak szerint szervezzük meg a következő módon:

A mindennapos testnevelés céljai

- Motorikus cselekvési biztonságra, rendszeres fizikai aktivitásra való törekvés.
- Térbeli tájékozódó képesség kialakítása.
- Mozgás-, játék és sportműveltség kialakítása.
- A látássérültségből adódó fejlődési hátrányok csökkentése, gátlások csökkentése.
- Biztonságérzet, hallási figyelem fejlesztése.
- Ritmuskészség fejlesztése.
- Edzettség, ellenálló képesség javítása.
- Mozgás és közlekedésbiztonság kialakítása.
- Tájékozódás tanítása.
- A látás hiánya miatt kialakuló testtartási hibák és helytelen mozgás beidegződések megelőzése és kiküszöbölése.
- Megszerettetni és elsajátítani a mozgást, oly módon hogy, hogy ez örömet szerezzen a tanulóknak és életük szerves részét képezze és ez által életminőségüket hosszútávon javítsa.
- Felkelteni a diákokban a rendszeres testmozgás igényt, elsajátítani az ehhez szükséges ismereteket.
- Saját testük felépítésének és annak térben való elhelyezkedésének megéreztetése, testtudatuk kialakítása.
- Tudatosítani, elfogadtatni a mozgás egészségben betöltött fontos szerepét.
- Kialakítani az akaraterőt, önbizalmat, céltudatosságot, küzdeni tudást, kitartást, becsületességet, szabályok betartását, a csapatmunka szerepének elsajátítását.

- A veleszületett vagy szerzett egészségügyi problémák javítása, ill. megelőzése.

Pedagógiai és egészségügyi szempontok

A céljaink eléréséhez a következő szempontokat vesszük figyelembe.

Az eltérő testi és mentális képességeket figyelembe véve önmagukhoz képest, fejlesztünk minden tanulót. Minden testnevelési órán az adaptált tananyag elsajátítása történik.

Térben való tájékozódás és a hang utáni tájékozódás rendszeres szisztematikus javítása a cél.

Nagy hangsúlyt fektetünk a tanórán belül a helyes testtartás kialakítására és a megfelelő kardiorespiratórikus terhelésre, a motoros rendszer és koordináció fejlesztésére. Ügyességet fejlesztünk játékos feladatokkal, csapatjátékkal (goalball, torball). Részvételt biztosítunk szabadidős és versenysportokban. Uszodánk lévén, biztosítani tudjuk az úszástanulást, a subaquális tornát és speciális vízi fejlesztő terápiákat. Orvos által gyógytestnevelésre ill. gyógytornára utalt tanulóinknak szakemberek által biztosítjuk a megfelelő terápiát.

Foglalkozások

A mindennapos testnevelést tanulóinknak a következő módon biztosítjuk

- 2 óra délelőtt az uszodában.
- 1 óra délután szabadban való játékos sportfoglalkozás.
- A testnevelés órákkal párhuzamos foglalkozások keretében biztosítjuk a gyógytestnevelést ill. gyógytornát, így lehetőség nyílik az arra rászoruló diáknak, hogy ugyanakkor történjen a mozgás fejlesztése, mint osztálytársainak.
- Délután, a VDSE keretén belül lehetőséget biztosítunk különféle sportágakban való részvételen (goalball, torball, úszás, sakk, judo stb.).

Tanórán kívüli foglalkozások

- Uszoda felügyelet melletti használata.
- Kondicionálóterem felügyelet melletti igénybevétele.
- Nyári táborok és edzőtáborok szervezése
- Tandembicikli túrák szervezése.

Tárgyi feltételek

- tornaterem
- gyógytornaterem
- uszoda

- kondicionálóterem
- udvar

2.9. A választható tantárgyak, foglalkozások és a pedagógusválasztás szabályai

Iskolánkban az alsó tagozat 4. osztályától kötelezően **választható nyelvek** az angol és a német. 3. osztálytól indul az angol tanítása „játékos angol” néven.

A Zenei munkaközösség az alapfokú művészetoktatáson belül a **zeneoktatást** végzi, azonban az intézmény gyógypedagógiai jellegénél fogva speciális formában. Az alsó tagozat 2. osztályától választható hangszer a zongora, ezt a szülőnek írásban kell kérnie egy erre a célra szerkesztett nyomtatványon. A felső tagozaton kezdődik csoportos formában a szolfézs oktatása.

Itt a Braille-kotta elsajátítása a fő követelmény. A pontírású kotta ugyanis egész más rendszerű, mint a látók grafikus kottaképe. Míg utóbbi egy vertikális rendszerű lejegyzési mód, addig a Braille-kotta esetében az információk lineárisan követik egymást.

Az óra keretében néhány perces furulyázás is biztosított, melynek alapján a továbbiakban a hangszer külön órában is felvehető. Az egyéb hangszereken való tanulás lehetősége mindig az aktuális évben itt tanító zenetanár kollégák szakterületétől függ. Annak, aki kéri a zeneoktatásban való részvételt, az abban a tanévben kötelezővé válik számára. Az év végi vizsgán (a szülővel előzetesen megbeszélve) kérheti felmentését a további zenetanulás alól.

A szabad tanárválasztás nehezen lenne megoldható a pedagógusok kötött óraszámai és a már meglévő egyéb csoportos órák miatt. Ezért, amikor már megvan a jelentkezők névsora, és némi információval is rendelkezésre áll a gyerekekről az ott tanító kollégáktól, a helyek függvényében, valamint az adott gyerek gyógypedagógiai jellegű problémáit figyelembe véve kerül beosztása a zenetanároknál. Csak nagyon indokolt esetben (szülői kérésre, az intézményvezető tudtával) nyílik alkalom a tanárcserére, amennyiben a növendék valamilyen komoly kommunikációs problémával küzd a tanárával.

Speciális iskolaként a rehabilitációs és habilitációs órakeret lehetőséget nyújt a gyermekek hangszertanulására, a zongoraoktatás a növendékek képességei szerint háromféle csoportban történik.

A kapacitások függvényében elérhető még tanulóink számára zeneterápia, egyéni énekórák, fuvolaoktatás és népdal-néptánc csoportos foglalkozás is. A gyermekek harmonikus és egészséges fejlődése érdekében a következő szakszolgálati ellátásokat tudjuk biztosítani számukra, egyéni szükségleteik szerint:

- pszichológiai megsegítés
- logopédia, beszédfejlesztés
- gyógytorna, mozgásfejlesztés
- ortopéd szakorvosi ellátás.

2.10. A tanuló esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

A jelenleg hatályos törvényi rendelkezéseknek megfelelően intézményünkben részlegesen akadálymentesített és biztonságos környezetben élhetik mindennapjaikat tanulóink (korlátok, lépcsők felfestése, biztonságos lift beépítése, mozgássérültek számára kialakított mellékhelyiségek, csúszásmentesített járófelületek, életkori sajátosságoknak megfelelően kialakított udvarrészek, stb.).

Az akadálymentesítés jelenlegi szintje azonban nem teszi lehetővé a mozgássérültek számára a teljes hozzáférést az épületen belül (például az ebédlő félemeleten van, keskeny nyílászárók, küszöbök, stb.) és a különböző tagozatokon. További intézkedések és beruházások szükségesek a teljes esélyegyenlőség és hozzáférés biztosítására.

A kétmedencés tanuszoda a tanulók mozgásfejlesztése, az önállóbb, biztosabb mozgáskultúra kialakítása a gyerekek teljes személyiségfejlesztése szempontjából pedagógiai munkánkban jelentős szerephez jutott, az elmúlt időszak ugrásszerű eredményeket jelez számunkra.

Pályázatokból és a korábbi szakképzési alap hozzájárulási összegeinek segítségével alakítottuk ki szakiskolai részlegünk műhelyeit, azok berendezését, felszerelését (szövőtermek, kosárfonó műhely, kerámiaterem) és a szakiskolai osztálytermeket, melyek az általános iskolát befejezett, illetve tanköteles korban lévő látássérült tanulóink továbbtanulását célozzák.

Pontírásos gyermekkönyvtárunk állományát a modern technikának köszönhetően számítógéppel és elektromos Braille nyomtatóval készített könyvekkel folyamatosan fejlesztjük.

Ehhez az anyagi háttérrel pályázatok adják, a könyvek elkészítését (adaptálás, pontírásos szövegszerkesztés, lektorálás, nyomtatás) a tantestületből szívesen vállalkozó kollégák végzik. Ugyancsak nevelőtestületünk tagjai készítik el a pontírásos tankönyveket saját növendékeink, illetve az integráltan tanuló általános iskolás látássérült gyermekek számára is.

Az esélyegyenlőség biztosításához fontos szakmai támogatást nyújt az integrált tanulóink ellátását segítő Módszertani Központunk is (közös programok, táboroztatás, sorstársi közösségekkel való kapcsolattartás).

A más intézményben élő, tanuló halmozottan sérültek monitorozását, a velük foglalkozók rendszeres megsegítését is ellátja központunk.

Az alapfokú képzés éveitől is lehetőség van az eltérő fejlettségi szinten álló gyerekek - képességeihez alkalmazkodva - egyéni haladási ütem meghatározására, amelyről a Látásvizsgáló Bizottság szakértői véleménye dönt.

A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű növendékeink (középfokú oktatásban résztvevő vagy abból már kikerült) sorsának nyomon követése, a velük való pedagógiai munkát átszövő fokozott figyelem intézményi munkánkban kiemelkedő hangsúllyal bír (iskolalátogatások, pedagógusok kapcsolattartása, volt növendékek személyes megkeresése, öregdiákok köre, stb.).

Az idegen nyelv és a számítástechnika oktatása valamint elsajátításának megkönnyítése érdekében speciális szoftverek és hardverek beszerzése és használata szükséges, mely a későbbiekben támogatja a társadalomba való zökkenőmentes integrációt.

A középfokú oktatási intézményekbe való felvételi eljárások során egyéni felvételi rend, speciális segédeszközök használata és adott esetben a felvételi vizsga időtartamának megnövelése segíti tanulóink eredményességét.

Egész napos iskola biztosítása

A tanulók számára a látássérülés és egyéb csatlakozó sérülés miatt a kompenzációs technikák képesség és készségfejlesztése, valamint a felzárkóztatási feladatok ellátása érdekében mind a délelőtti és délutáni időkeretben is biztosítunk fejlesztést, oktatást. Ezt az egyéni szükségletek, valamint képesség és készségszintek alapján határozzuk meg.

Az alábbi tevékenységek és órák sorolhatók ide:

- házi feladatok elkészítéséhez és a tananyag elsajátításához szükséges pedagógiai segítségnyújtás napközis foglalkozások időkeretében
- speciális tájékozódás-közlekedés és technikák elsajátítása
- speciális önkiszolgálási készségek elsajátítása
- zene és személyiségterápia
- zene- hangszeroktatás
- látás-vizuális fejlesztés
- sport
- délutáni közösségi programok (Fiúnap, Mikulás, Farsang, stb.).

2.11. Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei és formái

Tanórai számonkérés

Mindig a megtanított anyagból, rendszeresen történik:

- szóbeli, írásbeli felelet az előző órákon tárgyalt, aktuális tananyagból előzetes bejelentés nélkül (5-20 perc),
- kiselőadás, házi dolgozat (megadott, kijelölt témákból),
- részösszefoglalást követő dolgozat több órai tananyagból előzetes bejelentés után (15-45 perc),
- témazáró dolgozat, egy héttel előre bejelentve, témakör összefoglalását, lezárását követően (45-90 perc),
- év eleji felmérő (érdemjeggyel nem értékelhető),
- évközi- és év végi felmérő.

Amennyiben a tanuló az előre bejelentett témazáró dolgozatot nem írta meg, köteles azt mielőbb pótolni a szaktanárral egyeztetett időpontban. Témazáró dolgozat nem hagyható el.

Egyazon tanítási napon csak maximum két témazáró íratható.

Témazáró dolgozat megírása után javítási lehetőség adható, azonban az eredeti dolgozatjegy is beírásra kerül a naplóba.

A témazáró dolgozatot a tanár a tanév végéig megőrzi, a dolgozatot a szülő fogadóórán, szülői értekezleten megtekintheti.

Egyes tantárgyak egyéb beszámoltatási formáiból:

- kémia: gyűjtőmunka értékelése,
- fizika: gyűjtőmunka értékelése,
- biológia: gyűjtőmunkák értékelése, kiselőadások tartása
- testnevelés: bemutatás,
- földrajz: szóbeli forráselemzés, térképi munka
- informatika: gyakorlati munka

Írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli munkák (témazáró dolgozat, feladatlap, félévi, év végi felmérő) esetében a tanulók munkáját írásban értékeljük.

- Érdemjeggyel
- Megjegyzésekkel
- Százalékos értékeléssel

A százalékos értékelés érdemjegyekben kifejezve

Érdemjegy	Alsó tagozaton	Felső tagozaton
Elégtelen	0-35%	0-49%
Elégséges	36-59%	50-62%
Közepes	60-75%	63-75%
Jó	76-90%	76-88%
Jeles	91-100%	89-100%

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben "A továbbhaladás feltételei" c. fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon minden tantárgyból teljesítette. A követelmények teljesítését a pedagógusok a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el. A 4-8. évfolyamon minden tantárgyból az "elégséges" év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz. Ha a tanuló a 4-8. tanév végén egy vagy két tantárgyból megbukik, tehát "elégtelen" osztályzatot szerez, a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javítóvizsgát kell, hogy tegyen.

A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie azokban az esetekben, ha

- az iskola intézményvezetője felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól (például magántanulói jogviszony esetében)

- az iskola intézményvezetője engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse;
- egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott (a nevelőtestület javaslata alapján tehet osztályozó vizsgát).

A 250 óránál többet mulasztott tanulók és a magántanulók esetében az osztályozó vizsga tantárgyai a következők

- 1-4. évfolyam: magyar nyelv-, magyar irodalom, matematika, környezetismeret
- 5-6. évfolyam: magyar nyelv, magyar irodalom, történelem, matematika, természetismeret.
- 7-8. évfolyam: magyar nyelv, magyar irodalom, történelem, matematika, fizika, biológia, kémia, földrajz.

Az első-harmadik évfolyamon a közoktatási törvény előírásának megfelelően a tanuló csak abban az esetben nem léphet magasabb évfolyamba, ha az adott tanév során 250 óránál többet mulasztott. A nevelőtestület határozata alapján a tanuló ebben az esetben is tehet osztályozóvizsgát a magasabb osztályfokba lépés céljából.

A halmozottan sérültek foglalkoztató iskolai tagozatán a szülők minden félévben szöveges értékelés kapnak gyermekük előrehaladásáról a novemberben az osztályfőnök által minden tanulóra elkészített tanévre szóló egyéni fejlesztési terv (EFT) céljaira reflektálva. Az EFT a különböző fejlesztési területekre vonatkozó aktuális állapotot írja le és célokat fogalmaz meg az eszközök és módszerek feltűntetésével.

Osztályzatot 4. osztálytól kapnak a tanulók bizonyítványukba. Ennek értelmezése azonban az egyéni haladás és az osztályfokokhoz nem köthető tananyagtartalom és tananyagszint miatt szinte lehetetlen. Saját készítésű mellékletként mindig beteszünk egy rövid segédletet a szülőknek az osztályzatok helyes értelmezéséhez.

A szöveges értékelés félévenként bevezetése a tanulásban akadályozott tagozaton is erősen megfontolandó a gyerekek komplex sérülése és a legtöbb esetben a minimális követelményszint elérésének képtelensége miatt is. A jegyek egyszerűen nem tükrözik a tanulók képességeit és előrehaladását sem.

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása, rendje

Az írásbeli és szóbeli házi feladatok célja:

- A tanórákon megértett és elsajátított új ismeretek elmélyítése, gyakorlása.
- Az önálló ismeretszerzés képességének folyamatos fejlesztése.

Az otthoni írásbeli házi feladat kiadásának korlátai

Az írásbeli és szóbeli házi feladatok mennyiségét az egyes tantárgyak, és a tananyag követelményrendszere határozza meg, a tanulók felkészültsége és állapota befolyásolja.

A tanulók számára a napi felkészülési idő a kollégiumi munkarend illetve a házirendben rögzítettek szerint biztosított. A tanulási időtartam az általános iskola alsó tagozatán 1 óra, felső tagozaton és a szakiskolában 1,5 óra. A tanulás irányítását képesített nevelőtanárok végzik.

Hétvégén olyan jellegű legyen a házi feladat, hogy azt a tanuló önállóan, segítség nélkül is el tudja végezni.

Szünidőben a házi feladat a tanuló önálló ismeretszerzését, az megszerzett tudás és készségek szinten tartását és gyakorlását segítse elő. A tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.

Írásbeli feladatok

- a tanuló köteles az órai munkához kapcsolódó, arányos írásbeli házi feladatot elkészíteni, az órán azt bemutatni,
- az indokolatlanul el nem készített házi feladatot a tanuló köteles pótolni
- a házi feladat el nem készítésének nem lehet következménye az elégtelen osztályzat, anyaga azonban a diáktól felelet formájában számon kérhető
- a tanulóknak megfelelő idő biztosításával (2-3 hét) írásban időnként feladatul adható házi dolgozat elkészítése is, ennek értékelése az iskolai dolgozatokéhoz hasonlóan történhet
- az őszi, téli, tavaszi szünetekre nem adható az órai haladást biztosító házi feladatok többszöröse
- nem adható indokolatlanul sok feladat még pedagógiai célzattal sem.

Szóbeli feladatok

- A tanuló feladata a tanórán feldolgozott, az osztályfok jellegének megfelelő mennyiségű tananyag elsajátítása.
- nagyobb anyag egészének ismerete várható el záró felelésnél vagy dolgozatnál,
- a tanuló önként vállalkozhat – a tantervi követelményeken felül – beszámoló, előadás készítésére, - ezt írásban is elkészítheti, de szóban, önállóan kell előadnia
- a tanuló önként vállalkozhat tanulmányi versenyeken való részvételre.

Az alsó tagozat első osztályában és második osztály első félévében gyógypedagógusaink szöveges értékelést készítenek a tanulók tudásszintjéről, a tanuló tanulmányi eredményéről.

Osztályfőnöki értékelés, melynek tartalma

- a tanuló személyiségjegyei
- önmagához mért fejlődése
- osztályközösségben elfoglalt helye
- viselkedése a tanórákon
- társaihoz való viszonya
- felelősségtudata
- kezdeményezőkézsége, önbizalma, kreativitása stb.

Egyes tantárgyak szerinti félévi és év végi értékelés közismereti tantárgyakból (magyar nyelv és irodalom, matematika, környezetismeret):

- Típusértékelés a tantárgyakra vonatkozó szempontok figyelembevételével a következő négy kategóriában:
- Kiválóan megfelelt
- Jól megfelelt
- Megfelelt
- Gyengén felelt meg, felzárkóztatásra szorul

A szöveges értékelés módjai

Negyedévente a haladási naplóba és a tájékoztató füzetbe minden tanulóról tantárgyanként szöveges értékelés kerül. Félév végén a tanuló fejlettségi szintjét jellemző fogalmak aláhúzásával, a tanév végén a tantestület által elfogadott értékelési lap alapján történik az értékelés. Év végén tantárgyanként és összegzésként, a szöveges értékelés mellett a következő minősítést kaphatják a tanulók:

- Kiválóan megfelelt
- Jól megfelelt
- Megfelelt
- Gyengén megfelelt, felzárkóztatásra szorul
- _____ tantárgyból dicséretet érdemel

Az előkészítő osztály (1/1) külön egységet képez.

Itt ismerkedik meg a látássérült kisgyermek a pontírás rendszerével, amely a későbbiekben eszköze lesz az adott tantárgyi tudás megszerzésének. Ezen az osztályfokon, a tanév során a tanító tanár a szimbólumok használatával biztosítja a formatív értékelést.

A félév és a tanév végén minden tanulóról szöveges értékelést készítünk, amely osztályfőnöki jellemzésből és tantárgyankénti értékelésből áll.

A hit- és erkölcstan tantárgy értékelése is a fenti kategóriák szerint történik.

A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

Iskolánkban csoportbontásban tanítjuk az idegen nyelvet, az önkiszolgálást, mindennapos tevékenységeket.

Célunk ezzel, hogy az ismereteket bővítsük, elmélyítsük, és több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és a tanulók tudásának, eszközhasználatának megalapozására.

2.12. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A magatartás értékelésének formái, elvei

1-4. évfolyamban tanuló gyermekek magatartásának és szorgalmának minősítése

A tanuló személyiségének fejlődése szempontjából fontos a tanulók magatartásának és szorgalmának értékelése a nevelési célok tükrében. A közoktatási törvény szerint ezt a tevékenységet elsősorban az osztályban tanító pedagógusok véleménye alapján az osztályfőnök végzi.

A magatartás minősítését befolyásolja

- a tanuló igazolt és igazolatlan hiányzásainak, késéseinek száma, gyakorisága
- a mulasztások igazolására vonatkozó rendelkezések betartása
- a tanulók jutalmazási elveinek és formáinak figyelembevétele
- a fegyelmező intézkedések (fokozatok) elveinek és formáinak figyelembevétele

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél az 1-8. évfolyamon a példás, jó, változó, rossz minősítéseket használjuk.

A magatartás értékelésének és minősítésének kritériumai a következők

PÉLDÁS magatartású az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja
- tanórán és a tanórán kívül példamutatóan viselkedik
- kötelességtudó, feladatait teljesíti;
- önként vállal feladatokat és azokat teljesíti;
- tisztelettudó;
- társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik;
- az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz
- óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetét.

JÓ magatartású az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja;
- tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon megfelelően viselkedik;
- feladatait életkorának, osztályfokának megfelelően teljesíti;
- feladatokat önként ritkán vállal, a rábízottakat azonban teljesíti;
- az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában felkérésre, biztatásra vesz részt:

VÁLTOZÓ magatartású az a tanuló, aki:

- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be;
- a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik;
- feladatait nem minden esetben teljesíti;
- előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva;
- a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik;

- igazolatlanul mulaszt;
- osztályfőnöki intője van.

ROSSZ annak a tanulónak a magatartása, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti;
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti;
- magatartása fegyelmezetlen;
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik;
- viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást zavarja;
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt;
- több szaktanári figyelmeztetése, osztályfőnöki megrovása vagy ennél magasabb fokozatú büntetése van.

A szorgalom értékelésének és minősítésének elvei

A tanuló szorgalmát az osztályfőnök a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben, az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt.

A félévi és az év végi minősítést az értesítőbe és a bizonyítványba be kell jegyezni.

A tanulók szorgalmának értékelésénél, minősítésénél az 1-8. évfolyamon a példás, jó, változó, hanyag minősítéseket használjuk.

A szorgalom értékelésének és minősítésének a kritériumai a következők:

PÉLDÁS szorgalmú az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi;
- a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi;
- munkavégzése pontos, megbízható;
- a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz;
- taneszközei tiszták, rendezettek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.

JÓ szorgalmú az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, általában egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt;
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik;
- a tanórákon többnyire aktív;
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozáson vagy versenyeken való részvételt önként ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti;
- taneszközei tiszták, rendezettek.

VÁLTOZÓ szorgalmú az a tanuló, akinek:

- tanulmányi eredménye elmarad képességeitől;

- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti;
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik;
- tanulmányi eredménye ingadozó;
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán sokszor csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

HANYAG szorgalmú az a tanuló, aki:

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében;
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg;
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen;
- feladatait többnyire nem végzi el;
- felszerelése hiányos, taneszközei rendezetlenek;
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül;

A szorgalom elbírálásakor az egyes minősítések eléréséhez a felsorolt kritériumok közül legalább háromnak az együttes megléte /vagy megsértése szükséges.

A jutalmazás, fegyelmezés iskolai elvei

Az iskola jutalomban részesítheti azt a tanulót, aki képességeihez mérten:

- példamutató magatartást tanúsít, vagy
- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el, vagy
- az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez, vagy
- iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken, vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt, vagy
- bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírvének öregbítéséhez

Az iskolai jutalmazás formái:

Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicsérek adhatók:

- szaktanári dicséret,
- nevelőtanári dicséret,
- osztályfőnöki dicséret,
- intézményvezetői dicséret,
- nevelőtestületi dicséret.

Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén

- szaktárgyi teljesítményért,
- példamutató magatartásért,

- kiemelkedő szorgalomért,
- példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására hozni.

Büntetésben részesíthető az a tanuló, aki

- tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti, vagy
- a házirend előírásait megszegi, vagy
- bármely módon árt az iskola jó hírnevének

Az iskolai büntetések formái:

- Szaktanári figyelmeztetés:

A tantárgyi követelmények nem teljesítéséért, a felszerelés, a házi feladat többszöri hiánya, az órákon előforduló fegyelmezetlenség, telefontal vagy egyéb eszközzel való rendzavarás miatt

- Nevelőtanári figyelmeztetés;
- Osztályfőnöki figyelmeztetés;

A tanuló tanulmányi és magatartásbeli kötelezettség-szegése, a házirend megsértése, ellenőrző hiánya miatt.

- Osztályfőnöki intés;
- Osztályfőnöki megrovás;
- Intézményvezetői figyelmeztetés:

Az iskolai házirend többszöri megszegése, szándékos károkozás, fegyelmezetlenség miatt.

- Intézményvezetői intés;

Az iskolai házirend súlyos megsértése, nagy értékű szándékos károkozás, súlyos fegyelmezetlenség miatt.

- intézményvezetői megrovás;
- tantestületi figyelmeztetés;
- tantestületi intés;
- tantestületi megrovás.

Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben - a vétség súlyára való tekintettel – el lehet térni. A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni. Amennyiben a tanuló szándékosan kárt okoz az iskolában, a szülőt kártérítésre kötelezhetjük.

3. Halmozottan fogyatékos és Siketvak Tanulók Tagozatának Pedagógiai Programja

3.1. Az intézményen belüli meghatározás és az általános keretek ismertetése

Populáció

A Halmozottan Fogyatékos és Siketvak Tanulók Tagozata – a gyakorlatban egy külön intézményegységként működő szervezet - az intézményen belül önálló tagozatként funkcionál, mely magában foglalja a siketvak tanulók fejlesztését - oktatását, valamint az értelmileg akadályozott – intellektuális képességzavarral rendelkező – tanulók fejlesztését – oktatását.

A tagozat keretén belül működik a fejlesztő nevelés-oktatást végző tevékenység is. A populáció heterogenitása, a halmozott sérülések kombinációja, valamint az intellektuális képességek területén megmutatkozó sokszínűség miatt, a halmozottan fogyatékos intellektuális képességzavarral rendelkező, és a siketvak tanulók csoportja nehezen választható szét a köznevelési törvényben meghatározott kategóriák szerint. A későbbiekben pedagógiai oktató-fejlesztő munka a gyakorlati megvalósulása c. fejezetben ez részletesen kifejtésre kerül.

Működés

A tagozaton vezetője irányítja a délelőtti és délutáni oktató-fejlesztő munkát, valamint irányítja, szervezi a tagozatra járó gyerekek kollégiumi életét is. Osztályonként pedagógusok irányítják a délelőtti és délutáni, valamint a kollégiumi oktató-fejlesztő munkát. Az osztályok általában 5 fős (fenntartói engedéllyel kisebb létszámú) csoportokat jelentenek. Ezt pedagógiai asszisztensek, és három műszakban dolgozó pedagógiai munkát segítő munkatársak látják el. Ezek nélkül a kollégák nélkül az oktató-fejlesztő munka elképzelhetetlen a tanulói heterogenitás, valamint a gyakran előforduló viselkedésproblémák kezelése miatt.

A tagozaton belül helyezkedik el a kollégiumi részleg is, tehát az itt tanulók a tagozaton alszanak.

A pedagógiai munkát szabályozó törvények

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- A mindenkori költségvetési törvény
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 202/2012. (VII. 27.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtról
- 134/2016. (VI.10.) Korm. rendelet az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központtról
- 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről

- 121/2013. (IV. 26.) Korm. rendelet az Oktatási Hivatalról
- A tanév rendjéről szóló rendelet
- 2009. évi CXXV. törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról
- 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

Egyéb, nem közvetlenül meghatározó törvények, rendelkezések

- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény
- A Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény
- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

A bekerülés feltételei

A tagozatra olyan halmozottan fogyatékos tanulók nyerhetnek felvételt, akiknek a sérüléseik egyike látássérülés. Erről orvosi diagnózissal kell rendelkezniük, valamint a bekerülés feltétele, hogy a *Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat, Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye* által kiadott hivatalos szakértői véleményében a tagozatot jelölje ki az oktatás helyszínéül.

A bekerülésről való döntést a tagozat vezetője és az intézményvezető együttesen hozza.

A tanulói populáció meghatározása – intellektuális képességzavarral rendelkező halmozottan fogyatékos látássérült tanulók

A tanulók meghatározásánál alapvető szempontként kezeljük a következő definíciókban megfogalmazottakat:

„Mindegyik részfogyatékoság különböző súlyosságú lehet, a fejlődést oly módon befolyásolja, hogy nem egyszerűen elkülönült fogyatékoságok összegződéséről van szó, hanem egy sajátos, új típus megjelenéséről” (Lányiné 2001, idézi Márkus 2003, p. 108.)

Ennek értelmében az itt tanuló halmozottan fogyatékos gyerekek meghatározásánál fontos figyelembe venni, hogy a sérülések egy sajátos, egyedi fejlődésmenetet eredményeznek. A leggyakrabban előforduló sérülések a látássérülés – ami minőségében és mennyiségében is változó – mellett a következők:

- mozgássérülés
- autizmus
- intellektuális képességzavar
- pszichiátriai zavarok

Az intellektuális képességzavar tekintetében fontos, hogy az egységes gondolkodás miatt az alábbi szakmai definíciókat használjuk:

„A mentális retardáció olyan képességzavar, amely az intellektuális működés, valamint az adaptív magatartás jelentős korlátozottságával jellemezhető, amely a fogalmi, a szociális és a praktikus adaptív készségekben fejeződik ki. „ 2002; Luckasson és társai.

Az intelligencia egy általános mentális képesség, amely magában foglalja a következtetést, a tervezést, problémamegoldást, absztrakt gondolkodást, komplex gondolatok megértését, a gyors tanulást és a tapasztalatokból történő tanulás képességét. (Schalok és mtsai, 2006a, 51, idézi Lányiné 2009, p.108.).

Az adaptív viselkedés a fogalmi, szociális és praktikus készségek gyűjteménye, amelyet az emberek a mindennapi élet során sajátítottak el. (Lányiné 2009, p. 109.)

A definíciókban megfogalmazottak meghatározzák a tanulóhoz való hozzáállást, valamint a tananyag, eszköz-és módszerválasztást is.

Az itt tanuló gyermekek az utóbbi évek szakmai tapasztalata alapján, markánsan az intellektuális képességeik szerint leginkább két fő csoportra oszthatóak, még akkor is, ha a fenti definíciók értelmében egyediként kezeljük őket:

1. Azok az értelmileg akadályozott tanulók, akik intellektuális képességeik területén az alábbiakban jellemezhetőek:

Gondolkodási képességeik a téri és időbeli tájékozódásban a fejlesztés következtében:

- leginkább a saját testhez viszonyított objektumok detektálása
- minimálisan képesek az egymáshoz viszonyított objektumok megértésére;
- képesek relációk megértésére, elsajátítására életbeli szituációk gyakorlásán keresztül
- mentális térképek kialakításának elemeire, de összefüggések kezelésére már nem
- Idő: adaptációk szükségesek; mechanikus tanulók, mivel a szám-mennyiség értése korlátozott, csak segédeszközökkel képesek önállóan tájékozódni. A főbb ciklikusságot megértik

Gondolkodási képességeik a matematikai és logikai összefüggések területén a fejlesztés következtében:

- Konkrétumok szintje és mechanikus a gondolkodás általában, de képesek alapvető műveletek elvégzésére összeadás, kivonás, de általában a 10-es számkörben
- Sok begyakorlással megtanítható pl.: azonosítás, párosítás, differenciálás, analógiák kezelése, mennyiségek kezelése – ezeket leginkább funkcionálisan, az adott élethelyzetben tudják használni, mivel a transzferálás képessége gyenge

Gondolkodási képességeik a fogalmak és az írás-olvasás területén a fejlesztés következtében:

- Általánosítás, gyűjtőfogalmak ismerete csak sok-sok tapasztalat és ismétlődés eredményeképpen épül be.
- Ok-okozati összefüggések megértése – mechanikusan, majd a sok tapasztalat eredményeképpen fejlődik, de általában marad a konkrétumok szintjén.
- Verbalizmus nagyon jellemző, ha nincs kellő tapasztalatszerzési lehetőség biztosítva.

Az információszerzési lehetőségek szintjén, az alábbi szintekre juttathatók el:

- Írott – leginkább szóképek és/vagy braille betűk elemeinek, vagy teljes ismerete
- Képesek képek, piktogramok, 3D-szimbólumok, valamint elektronikus eszközök (kommunikátor, diktafon, JAWS, vagy egyéb képernyő-felolvasó program, képi szoftverek pl. Boardmaker, PictoVerb, Niki Talk) használatának a megtanulására.
- Az információ önálló keresésében és használatában akadályozottak, folyamatosan segítséget igényelnek. Egyes részfolyamatok, vagy elemek önálló kezelésére azonban képesekké válhatnak.

Szociális képességek/viselkedés:

- Az egoizmus, az önmagukhoz való viszonyítás nagyon jellemzi őket, ám eljuttathatóak az alapvető önértékelésre, önmagukra kívülről való rátekintésre, de csak a mindennapjaikat érintő konkrét kérdésekben.
- Udvariassági formulák és szociális viselkedési minták tanítása során ezek beépülnek, de a transzferálási képesség akadályozottsága miatt, helyzetből, más helyzetbe való átültetés akadályozott, ebben folyamatosan segítséget igényelnek.
- Az önmaguk védelmére fontos megtanítani őket, hiszen kritikai gondolkodásuk is sok esetben nagyon merev, illetve szituációhoz kötött.

Azért fontos ilyen részletességgel látni őket, mert a rájuk jellemző szempontok egyben meghatározzák a fejlesztés irányát is.

2. Azok az értelmileg akadályozott tanulók, akik intellektuális képességeik területén súlyos, illetve legsúlyosabb akadályozottsággal rendelkeznek. Ide tartoznak a fejlesztő nevelés-oktatásban részt vevő tanulók is.

Jellemzőik:

- A „világ megismerése” számukra az érzékelés- észlelés mentén a főbb szenzoros, motoros és egyéb csatornákon keresztül reprezentálható / mutatható be.
- Az érzékszervek általi észlelés és érzékelés tudatosításával, valamint a szenzomotoros funkciók kialakításával a sok-sok megtapasztaltatással ragadtathatóak meg az elemi összefüggések.
- Rutinok által képesek a világ körforgását, a ciklikusságot megragadni, ezek kialakítása nagyon fontos keretet ad számukra.
- A terápiás tevékenységek során bekapcsolva az különböző érzéketli modalitásokat, -látás, hallás, mozgás- ezek integrációja által magasabb szerveződési szintekre lehet fokozatosan eljuttatni őket.
- A kommunikáció, fogalmak beépítése és használata, az alternatív és augmentatív kommunikációs eszközök és módszerek alkalmazásával érhető el. Az alapvető jelzések kialakításán, a magasabb szimbolikusabb szinten keresztül a cél a kölcsönös interakció megélése.

- valamilyen szintű mozgássérüléssel nagy százalékban rendelkeznek
- alvási-evési zavar is gyakran társuló probléma.

A két csoport módszer- és eszköztárában jól elkülöníthető. Ennek ellenére, vannak olyan közös jellemzők, amelyek mindkét csoportra igazak:

- szórt képesség és készség struktúra jellemezheti őket
- fejlődésük nem lineáris módon írható le az egyes területeken
- egyéni tanulási és fejlesztési szükségletekkel rendelkeznek
- egyéni és csoportos fejlesztési helyzetekben is foglalkoztathatóak
- tanulásuk és fejlődésük érdekében rengeteg valós tapasztalatszerzési lehetőségre van szükségük
- viselkedésprobléma sok esetben megjelenik, ez nincs arányban az intellektuális képességek akadályozottságával

A tanulói populáció meghatározása – siketvak tanulók

A fenti populációnál ismertetett jellegzetességek igazak a tagozaton tanuló siketvak tanulóakra is, az intellektuális képességeik tekintetében.

Siketvak az a személy, aki kombinált látási- és hallási fogyatékossgal rendelkezik és e kettős sérültsége miatt a vele való foglalkozáshoz nem elegendők a hagyományosan látássérülteknél, illetve hallássérülteknél alkalmazott pedagógiai módszerek és eszközök.

A siketvakság fogalma tehát gyűjtőfogalom, melybe különböző érzékszervi állapotokkal, eltérő értelmi képességekkel és más-más adottságokkal rendelkező egyének tartoznak.

A siketvak gyermekek esetében az állapot nem egyenlő a siketség és vakság összegével, mivel e két fogyatékossgai típus összekapcsolódva egy teljesen specifikus, sajátos képet, "új fogyatékossgai formát" hoz létre.

Az összekapcsolódó látás- és hallássérülés súlyossági foka különböző lehet, egészen az igen ritka totális siket és vak állapotoktól a gyengénlátó-nagyothalló állapotokig, valamint ezeknek a különböző kombinációjáig.

A siketvakság esetében alapvetően kétféle állapotról beszélünk. A veleszületett siketvak állapot, ahol a kettős sérülés a születés előtt, a közben, vagy attól legkésőbb a korai állapotban, leginkább a beszéd kialakulása előtti szakaszig, történik. A szerzett állapot, a már meglévő egyik, vagy másik szenzoros sérülés mellett, már később leginkább a korai gyermekkori szakasz után, az iskoláskortól kezdődően valamely életkorban alakul ki. Ennek többféle oka lehet.

A siketvak gyermekek tagozatán olyan tanulók vannak jelenleg, akiknél veleszületett állapotról beszélünk. A látás- hallásteljesítményük alapján, bár számuk igen csekély – nagyon heterogén populációról beszélünk. A legfontosabb feladatok egyike a gondolkodás – fogalmak kialakítása – aminek az egyik alapja a megfelelő kommunikációs csatorna, eszköz, forma, valamint módszer megtalálása, kialakítása. Ezen keresztül lesznek képesek megragadni a körülöttük lévő világot.

A kettős szenzoros sérülés mellett a legtöbb esetben csatlakozó sérülések is vannak, leggyakoribb az intellektuális képességzavar és a mozgássérülés.

A halmozott fogyatékoság, valamint a kettős szenzoros sérülés következtében kialakuló kommunikációs akadályozottság miatt, a tanulók egy jó részénél tapasztalhatóak viselkedési problémák is.

A veleszületett siketvak állapot következtében minden gyermek esetében egyedi fejlődésment tapasztalható. Tehát esetükben nem a sérülések összeadódásáról van szó, hanem egy egészen új egyedi állapot kialakulásáról. A kettős szenzoros sérülés esetében, bár módszer, és eszköztárban nagyon hasonló fejlesztésről és oktatásról beszélünk, a velük való munka teljes egészében nem vonható össze a halmozottan fogyatékos tanulók esetében használt eszköz-és módszertannal. A siketvak tanulók oktatása és fejlesztése kell, hogy saját eszköz és módszertannal rendelkezzen!

3.2. Szakmai alapelvek

- **A fejlesztő-oktató-nevelő munka alapja a tanuló egyéni szükségleteinek figyelembe vétele**

A pedagógiai munka alapja a személyközpontúság, amely a tanuló előzetesen felmért képesség és készségstruktúrájára épül, figyelembe véve a hiányosságokat, egyenlőtlenségeket, és ezek kiegyenlítésére törekszik. Épít továbbá a tanuló erősségeire, jól kihasználva a megmaradó érzékszerveket, valamint olyan módszereket, és eszközöket megválasztva, amely képessé teszi a tanulót a tanulási folyamatok aktív részvételére.

- **Komplex pedagógiai tevékenység – holisztikus megközelítés alkalmazása**

A pedagógiai tevékenységek során nem választható szét a hagyományos értelemben vett, oktatás, nevelés, fejlesztés, terápia, ápolás és gondozás, hanem mindennek komplex formában kell megvalósulnia.

- **A tevékenységek megszervezésében minden tanulónak legyen lehetősége az aktív részvételre**

A tanulás alapja a részvétel! A foglalkozások során, legyen az egyéni, vagy csoportos formájú, a tanulónak legyen lehetősége a tanulási folyamat aktív/cselekvő résztvevőjévé válni. Ehhez olyan eszközöket, módszereket válasszunk, amelyek ezt kellően támogatják.

A tanulás mellett az iskolai események, és a szabadidős tevékenységek is minden tanuló számára hozzáférhetőek legyenek, és biztosítsák az adott tevékenységbe való bekapcsolódás lehetőségét.

- **A pedagógiai munkát és tevékenységeket hassa át a differenciálás és individualizáció elve**

A tanulói csoportok heterogenitása miatt a tevékenységek szervezésénél elengedhetetlen szem előtt tartani a differenciálás elvét. Az egyéni szükségleteken alapuló szemlélet nem jelenti azt, hogy a fejlesztő-oktató-nevelő munka egyéni keretek között kell, hogy megvalósuljon. A csoportos tevékenységekre a szociális készségek fejlesztése miatt nagyon nagy szükség van. Ezek tervezésénél differenciált célokat kitűzve, használjuk ki a tanulócsoporthoz lehető legnagyobb mértékű tanulási potenciálját.

Az egyéni fejlesztéseknél a célkitűzésektől, az értékelésig egyénre szabott eljárások alkalmazása szükséges.

- **A pedagógiai tevékenységek tervezésénél elsődleges cél a funkcionális képesség és készségstruktúra kialakítása**

A célkitűzésekben, a tananyag tartalmi, módszertani és eszközkészletének megválasztásában tudatosan törekedjünk a képességeikhez mért legnagyobb önállóság elérésére, a jelenlegi és a jövőbeli élethelyzetükben hasznosítható tudás elsajátítására.

- **A pedagógiai tevékenységek során biztosítani kell az önálló tapasztalatszerzési lehetőségeket**

Ahhoz, hogy használható tudást, és valódi – konkrét gondolkodási, illetve érzékelési szinten is megragadható - tartalmakat tudjuk átadni, a tanulóknak rengeteg tapasztalatszerzési lehetőségre van szüksége. Teremtünk olyan tanulási helyzetet, ahol lehetőség nyílik az élmény és tapasztalatszerzésre, ahol a világot közösen lehet megélni és alakítani.

- **A tevékenységeket minden esetben hassa át, a tanulókkal közös kommunikációs és interakciós szándék**

A gyógypedagógiai megközelítés a kölcsönös „párbeszéd” alapuló interperszonális kapcsolatra való törekvésen alapszik. A kommunikációs eszköz és csatorna alatt az egyszerű reflextől a bonyolultabb nyelvig terjedő minden megjelenési formát értünk, amely kulturálisan elfogadott.

A pedagógus értse a „nem lehet nem kommunikálni” alapelvet, ennek a különböző szinten való alkalmazását is.

- **Az önrendelkezés jogának ismeretét alakítsuk ki a tanulóknál, és ezt tartsuk tiszteletben**

Biztosítani kell a tanulók számára az önálló döntéshozatal lehetőségét, a saját életüket érintő kérdésekbe való aktív bevonódást.

- **A pedagógiai tevékenységben részt vevő szakemberek teamben dolgoznak**

A tanulók számára nyújtott oktatás, fejlesztés, gondozás, valamint a szakmai kérdések és döntések tekintetében, a tanuló körül tevékenykedő összes szakember partneri viszonyban kell, hogy legyen! Ennek kialakításáért minden egyes szakember partneri szintű hozzáállására van szükség. Ennek a teamnek szülő is része.

3.3. A fejlesztő-oktató - nevelő tevékenységeket szabályozó dokumentumok

Hivatalos Tanterv

A hivatalos tantervek csak részben használhatóak a halmozottan fogyatékos látássérült tanulók sajátos nevelési igényeik alapján való oktatására, fejlesztésére. Ezeknek a tanterveknek elemeit igyekszünk beépíteni az általunk kidolgozott tanmenetekbe.

- Értelmileg akadályozott tanulók tanmenetére, tantervére vonatkozó rendelkezések, melyek a következőképpen jelenik meg:

„A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeire épül. Alapelveiben,

céljaiban illeszkedik a Nat-ban megjelenő kulcskompetenciákhoz, a kiemelt fejlesztési területekhez. A nevelés, oktatás, fejlesztés tartalmai a Nat műveltségi területeihez részben igazodva, de a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók sajátosságait figyelembe véve a következők:

Anyanyelv és kommunikáció, Társadalmi környezet, Életvitel és gyakorlati ismeretek, Természeti környezet, Művészetek, Informatika, Testi nevelés”.

- A súlyosan halmozott fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatásának irányelve
- A rehabilitáció/habilitációs tevékenységek a következők: látásnevelés, hallásnevelés, alternatív- és augmentatív kommunikációfejlesztés, mozgásfejlesztés, tájékozódás és közlekedés fejlesztése, logopédia. Igények szerint, valamint a megfelelő szakember és egyéb feltételek mellett megvalósítható terápiás tevékenységek – evésterápia, szenzoros-integráció terápiák, állat asszisztált terápia, hidroterápia.

A tanmenet

A tanmenet elkészítése heti, kétheti és havi ciklusokra oszlik. Ezt a tanulók képességei – leginkább intellektuális képességei - alapján határozzuk meg. A fejlesztő osztályok, valamint a súlyos halmozott fogyatékos tanulók havi tervek alapján dolgoznak, míg a többiek a téma szerint heti, illetve kéthetes körforgásban.

A tanmenetek kidolgozásánál lényeges szempont, hogy a tartalmak:

- komplexen, integráltan jelenjenek meg a napi oktató és fejlesztő tevékenységekben. Ez magában foglalja a tananyagok közötti átjárhatóságot, egyfajta projekt szemléletet, segítve a gyakorlati, többféle élethelyzetben használható tudás – képesség és készségek-elsajátítását.
- lehetőséget biztosítsanak az elméleti és gyakorlati ismeretszerzésre.
- magában hordozzák a differenciálás lehetőségét is.
- az egyes témák alatt lévő tartalmak évenként koncentrikusan bővüljenek
- a tanulók képesség és készségszintjére épüljenek, de vegyék figyelembe az életkori sajátosságokat is.
- kezeljék rugalmasan a havi-kétheti és heti lebontásokat a tanulók igényei szerint, ezek akár fejlesztési területenként is különbözőek lehetnek.
- az egyes fejlesztési területeken legyen szabad mozgás a tartalmak meghatározásában, amelyek illeszkedjenek a tanulók szórt képesség és készségstruktúrájához. pl. ha az írás-olvasás és fogalmi fejlődés területén magasabb szinten teljesít az adott tanuló, ám a logikai gondolkodás és matematikai összefüggések megértése területén gyengébben, akkor a tananyagot nem lineáris felmenő rendszerben kell kezelni, hanem differenciálni a tanulókra mátrix rendszerrel.
- az egyes témák illeszkedjenek az éves ciklushoz, ünnepekhez, szokásokhoz és a kulturális háttérhez is.
- a témák rugalmasan bővíthetőek legyenek.

- a témák kidolgozásánál mindig jelenjen meg a fejlesztési területek, célok, módszerek és eszközök.
- a havi-heti kibontásban a főbb területek mellett, az önkiszolgálás, a szabadidős-játéktevékenységek, valamint a viselkedés/ szociális készségek tervezése is szükséges.

A következőkben néhány mintán keresztül bemutatjuk a tanmentek kidolgozásának gyakorlati megjelenését.

A súlyosan halmozott fogyatékos tanulók tanmenetének mintája			
Kommunikáció / fogalmi fejlődés	Érzékelés-észlelés / szűkebb környezet – anyagi minőség	Érzékelés / szűkebb környezet – illatok, ízek, ételek	Téri tájékozódás – tágabb környezet (test, objektumok, helyek, relációk)
<ul style="list-style-type: none"> iskola-otthon, osztályban lévő gyerekek –felnőttek ismerkedése tárgyas napirend kialakítása nyár búcsúztatása-ősz köszöntése őszi gyümölcsök (alma, szőlő) fent-lent fogalompárok 	<ul style="list-style-type: none"> puha-kemény anyagminőség megtapasztaltatása közvetlen és tágabb természeti környezetben található anyagokkal ismerkedés illatos gyurma készítése 	<ul style="list-style-type: none"> őszi gyümölcsökből gyümölcslé készítése, megkóstolása édes-savanyú íz megtapasztalása 	<ul style="list-style-type: none"> saját test –másoké, testrészek, láb, lábfej, lábujjak megismerése osztályban lévő tevékenységekhez kapcsolódó helyek megismerése (asztal, szőnyeg, polcok stb.)
<ul style="list-style-type: none"> őszi időjárás-öltözék őszi termékek, termények (dió, gesztenye, makk, búza, kukorica) kint-bent, kívül-belül fogalmak erősítése 	<ul style="list-style-type: none"> kirándulás során termékek gyűjtése, őszi természet megismerése fa – levél; héj-termés száraz-nedves megtapasztalása 	<ul style="list-style-type: none"> darálható termékek törése, pucolása, darálása, kóstolása gesztenye-gesztenyepüré készítése keseű-édes íz megtapasztalása 	<ul style="list-style-type: none"> saját test-másoké, karok, kezek, ujjak megismerése osztályban való önálló helyváltoztatás
<ul style="list-style-type: none"> szeretem - nem szeretem gesztusjelek tanulása, gyakorlása nehéz-könnyű fogalmak tudatosítása 	<ul style="list-style-type: none"> különböző tapintású anyagok, tárgyak megfigyelése (bőr, szőr, toll) sima-érdes fém-fa 	<ul style="list-style-type: none"> sütők sütése sós-édes íz 	<ul style="list-style-type: none"> fej és rajta található érzékszervek saját test-másoké
<ul style="list-style-type: none"> decemberi ünnepek – Mikulás, Karácsony ajándékozás-egyszerű ajándék készítése 	<ul style="list-style-type: none"> különböző minőségű papírok-csomagolások karácsonyi képeslap, méhviaszgyertya készítése 	<ul style="list-style-type: none"> édes íz, illatok (szegfűszeg, vanília, fahéj) megtapasztalása mézeskalács sütése 	<ul style="list-style-type: none"> lábbal végzett mozdulatok, térd osztályban való önálló közlekedés gyakorlása
<ul style="list-style-type: none"> téli időjárás-öltözék hideg-meleg fogalmának erősítése „téli gyümölcsök” 	<ul style="list-style-type: none"> hideg-meleg megtapasztalása hangos-halk 	<ul style="list-style-type: none"> forró italok – tea, méz, citrom narancs és citromkarikákból illatosító készítése 	<ul style="list-style-type: none"> karokkal végzett gyakorlatok egyensúlyfejlesztés

Kommunikáció / fogalmi fejlődés	Érzékelés-észlelés / szűkebb környezet – anyagi minőség	Érzékelés / szűkebb környezet – illatok, ízek, ételek	Téri tájékozódás – tágabb környezet (test, objektumok, helyek, relációk)
<ul style="list-style-type: none"> Farsang, jelmezek, díszek készítése hangos-halk fogalmak 	<ul style="list-style-type: none"> papír, papírból készült dolgok tépés, gyűrés 	<ul style="list-style-type: none"> tej, tejtermékek kóstolása forró csoki, kakaó készítése 	<ul style="list-style-type: none"> alapmozgások karika bevezetése önálló közlekedés növelése az osztályon kívül is tagozat-szelektív kukák útvonalának tanulása
<ul style="list-style-type: none"> fiú-lány Húsvét ünnepéhez kapcsolódó szokások, illatok illatos-büdös keresés – megtaláltam fogalmak 	<ul style="list-style-type: none"> illatos flakonok kupakjának leszedése, illatok Húsvéthoz kapcsolódó tárgyak keresése, megtalálása tojáshéj törése 	<ul style="list-style-type: none"> fűszernövények-citromfű, menta, bazsalikom tojás főzés, pucolás, kóstolás 	<ul style="list-style-type: none"> alapmozgások, törzsgyakorlatok önállóság növelése támpontok keresésével a tagozaton belül
<ul style="list-style-type: none"> tavaszi időjárás, öltözék kirándulás-tavaszi virágok, fák 	<ul style="list-style-type: none"> illatos gyurma készítése illatos virágok megismerése, illóolajok 	<ul style="list-style-type: none"> zöldségekkel ismerkedés, kóstolás 	<ul style="list-style-type: none"> has-hát (előtt-mögött) tagozat – automata útvonal
<ul style="list-style-type: none"> tavaszi - Anyák napja virágvásárlás a piacon virágültetés-ajándék készítése nedves - száraz fogalmak 	<ul style="list-style-type: none"> tapintható kép készítése föld, földben tárgyak keresése 	<ul style="list-style-type: none"> tavaszi zöldségek piacon virágok megszagolása, vásárlás 	<ul style="list-style-type: none"> kézzel fogások gyakorlása, szorítom/markolom-elengedem, tartom-elengedem, udvari játékok használata (trambulin, hinta)
<ul style="list-style-type: none"> iskola vége- nyár nyári időjárás, öltözék, játékok otthon-család nyári gyümölcsök 	<ul style="list-style-type: none"> kő-homok homokvár építése-ledöntése száraz-nedves megtapasztalása piknik 	<ul style="list-style-type: none"> hideg, frissítő italok (citrom, menta) turmixok készítése eper-málna 	<ul style="list-style-type: none"> egész test ismétlés játszótéri játékok

A súlyosan halmozott tanulók havi-terv kidolgozásának mintája			
Kommunikáció	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
köszöntés, üdvözlés kérem - vége gesztusjelek	Mindenkinek van egy saját köszöntő dala, amelyikkel köszöntjük. Választásos helyzetek kialakítása, melyben kivárjuk a gyerek reakcióját.	dalok, személyjel, testbeszéd aktív szerepe (mosoly, nyúlás, testtartás változása) kommunikátorok használata?	én tudat erősítése, választás megértése
Eső, szél gesztusjelének bemutatása	Eső, szél imitálása hozzá kapcsolódó zenével, esernyő alá bújás	Őszi eső, Esődal, Umbrella song víz, szélbot (szalagokkal, csengővel), esernyő, esőcsináló	őszi időjárás jellemzői-bazális stimuláció keretében nedves-száraz, kívül-belül fogalmak tapasztalatszerzés útján
Őszi termések: gesztenye-dió megismerése bazális stimuláció keretében kéz, kar, ujjak megnevezése	Fém tálba gesztenyét potyogtatunk, majd mindenki kivesz egy gesztenyét és megnézzük a tulajdonságait. Dió kisedése zsákból száraz-nedves anyagminőséggel a két kéz, kar ujjak, masszírozása, választási helyzetek	fém tál, gesztenyék, Kipp, kopp mi kopog? , Gesztenye, gesztenye, kicsi kerek..dal száraz: kefe, szivacs, textil-darab, masszírozó stb. nedves: nedves szivacs, vattagolyók, hidrozselével töltött zsákok, krémek kérem-vége gesztusjelek	hallási figyelem fejlesztése, fogás, elengedés, tenyér kinyitása, bezárása tulajdonságok: kemény, szúrós, kopog, kemény, illata dió tulajdonságainak megtapasztalása: érdes, kemény, íz testrészek gyakorlása jelzés, jelek gyakorlása, ha nem tetszik valamelyik anyag

Szociális készségek és viselkedés	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
köszöntés: a két oldalt mellette ülő köszöntése	reggeli kör keretében a köszöntött gyerek a mellette két oldalt ülőnek is köszön, érintéssel, kézfogással, Z. és D. szóban is	testi kontaktus, köszönés	szociális kapcsolatok alakítása, más is van rajtam kívül
napdoboz, harang körbeadása	a reggeli kör keretében használt napdoboz átadása a mellette ülőnek ebédal előtt megszólaltatja mindenki a harangot, jelezzük, hogy ebédidő lesz	napdoboz, szóbeli irányítás harang, ebédal	szociális kapcsolatok tovább – átadás (Zs.) kérem-vége helyzetek gyakorlása időbeli tájékozódás kapcsolatok kialakítása

Érzékelés-észlelés / szűkebb környezet – anyagi minőség	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
gesztenye-dió keresése	gesztenye-dió keresése száraz közegben (falevél, kinetic sand, zabpehely)	termékek, dobozok, falevél, kinetic sand, zabpehely	kereső mozdulat gyakorlása, testrészek: kézfej, ujjak betemetése szenzoros tap. szerzés
falevél ragasztása	falevelek) apró termékek) leragasztása papírra	falevelek, termékek, ragasztó	tapintható „kép” készítése, kooperáció finommotorika fejlesztése

Érzékelés / szűkebb környezet – illatok, ízek, ételek	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
gesztenyepüré készítése 2 egymást követő héten	eszközök előkészítése, hűtőből gesztenyepüré kivétele gesztenyepüré lereszelése, gombóccá formálása, kóstolás elpakolás, mosogatás, asztaltörlés	tálca, reszelő, gesztenyepüré, Z.-vel állva az asztalnál készítjük, mert így sokkal összerendezettebb és jobban figyel is.	hideg hőérzet, gesztenyepüré állagának, illatának, ízének megtapasztalása két kéz összehangolása –gombóc formálása, két kéz külön használata-reszelés
diótörés, darálás	dió feltörése, dióbél kiszedése segítséggel, kóstolás diódarálón dió ledarálása	dió, vágódeszka, kalapács diódaráló	hallási figyelem, kívül-belül fogalmak erősítése, finommotorika fejl. anyagminőség változásának megfigyelése, ok-okozati összefüggések (dióbél ledarálása)

Téri tájékozódás – tágabb környezet (test, objektumok, helyek, relációk)	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
TORNA: akadálypályán végig haladás	havi akadálypályán végighaladás, padon séta, ill. hason kúszás, felfordított zsámolyba diót, gesztenyét teszünk, ki-belépés gyakorlása, benedvesített szivacson járás	zsámolyok, dió, gesztenye, nedves szivacs, pad, billenő deszka, hullámszivacs, Wesco elemek	kar-egyensúly fejlesztése kint-bent, puha- nedves-száraz fogalmak támogatása önállóság növelése
elemlevétel-szelektívezés	elemek, műanyag flakonok levitele az épületen belüli hulladékgyűjtőbe	nyakba akasztható zsák, elemek, hátizsák, flakonok	önállóság fokozása, tájékozódás a tagozaton kívül is, lépcsőn járás

Önkiszolgálás	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
---------------	---------------	-----------------------	--------------------

evés – étkezés WC öltözés – vetkőzés mosakodás személyes higiénia-ápoltság	Az önkiszolgálás valamennyi területén nagyfokú segítséget igényelnek a gyerekek.	tárgyszimbólumok használata gesztusjelek	önállóság fokozása gesztusjelek erősítése új ízekkel, állagokkal ismerkedés együttműködés, segítség pl. pelenka csere során
--	--	---	--

Logikai készségek, mennyiség, számolás-mérés	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
gesztenye fűzés	felfűzött gesztenye leszedése és kosárba pakolása	drót, gesztenyék, kosár	fűzés gyakorlása két kéz külön használata
pohár és kosár torony szétszedése	egymásba rakott poharak szétszedése és 6 rekeszesbe rakása egymásba rakott kosarak szétszedése és tépőzáras táblára rakása	poharak, kosarak, 6 rekeszes	két kéz külön használata sorkövetés

Olvasás-írás, asztali munka	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
ping-pong labda perselyezés	víz tetején lebegő ping-pong labda keresése, perselybe rakása	víz, alacsony falú doboz, ping-pong labdák, persely	tap. szerzés víz, lebegés, kereső mozdulat, téri irányok gyakorlása
hangot adó labdák keresése	kül. hangot adó labdák megkeresése száraz közegben és perselybe rakása	hangot adó labdák, rizs, doboz	hallási figyelem felkeltése kereső mozdulat szenzoros tap. szerzés

Munkatevékenységek	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
bluetack-dió kétfelé válogatás	bluetack-kel műanyag felületre ragasztott diók megkeresése, szétszedés és kétfelé válogatás (Zsombi)	bluetack, dió, műanyag fedő, 2 persely	keresés, leszedés finommozgás gyakorlása 2 felé válogatás
dekorgumi falevelek leszedése	vizes tükörről, ráragasztott dekorgumi falevelek leszedése, és kosárba rakása	víz, tükör, dekorgumi, kosár	nedves-dekorgumi anyag minőség megtapasztalása

Szabadidő hasznos eltöltése	Tevékenységek	Eszközök és módszerek	Cél megfogalmazása
tanuló 1.	csörgős labdák, zenélők keltik fel csak az érdeklődését Bobath-labdán szeret ugrálni	új, hangot adó labdák, számítógép squishy játék vibrálás-rezgős játékok	önálló választás a játékpólcról új játékok: számítógépen, squishy, vibrálás-rezgős játékok maradék fénylátás használata Disco-gömbbel, világító játékokkal
tanuló 2.	ujjára húzható „mütyürel” játszik legszívesebben babzsákon ülve, szeret trambulínon ugrálni, hintázni	pingvin mütyür babzsák, hinta	egy új mütyür bevezetése hinta felszerelése az osztályba zenehallgatás fülhallgatóval
tanuló 3.	szabadidejében legszívesebben az ajtónál, vagy ablaknál ugrál vibrálás-rezgős játékok, masszírozók keltik fel az érdeklődését szeret hintázni, egyensúlyozni	láb-kéz masszírozó rezgős játékok	repertoár bővítése kül. tapintású anyagokkal az ablak, párkány befedése
tanuló 4.	zenélő játékok, buborékfújó zenehallgatás kevés ideig köti le a figyelmét egy tárgy	switch-csel kapcsolható buborék (levegő fújó) „Fúj” szóval kéri zene	érdeklődés felkeltése játékok, tárgyak megismerése kommunikáció fejl.
tanuló 5.	szabadidőben leginkább feküdni szeret már tapasztaltuk, hogy a mellé letett tárgydoboz elemeivel manipulált és labdával játszott	tárgydoboz ,bazális doboz, masszírozó	manipuláció fokozása, tapasztalatszerzés repertoár bővítése

Az értelmileg akadályozott tanulók tanmenet kidolgozásához témagyűjtemény					
Hét		Heti téma (1. félév)	Heti téma (2. félév)		
1.	szepember 1-5.	Újra az iskolában: az új tagozat, az osztályom I.	20.	január 26-30	Téli tevékenységek – sportok
2.	szepember 8-12.	Búcsú a nyártól	21.	február 2-6.	Farsang – szerepek;
3.	szepember 15-19	Őszi tevékenységek	22.	február 9-13.	Foglalkozások – ismert ismétlése; néhány új beépítése
4.	szepember 29- 3	Őszi természet, gyümölcsök	23.	február 14-20.	Munkakörök – kötelesség (kötelező-szabad)
5.	október 6-10	Őszi öltözködés	24.	február 23-27.	Búcsú a téltől – hónapok ismétlése
6.	október 13-17	Őszi időjárás, kirándulás	25.	március 2-6.	Lányok – lányos szerepek (anya; nagymama)
7.	október 20-22	Osztálytársak jellemzői	26.	március 9-13.	Tavaszi – hőmérséklet; márc. 15. ünnepség
8.	október 23-nov.2	őszi szünet	27.	március 16-20.	magyar – külföldi; tavasz – kerti tevékenységek, pl. vakok kertje
9.	november 3-7	Személyi adatok	28.	március 23-27.	Magyarország – híresebb tájak; tavasz – ültetés
10.	november 10-14	Budapest – közlekedés	29.	március 30-április 3.	Húsvétra készülődés – magyar; külföldi szokások
11.	november 17-21	Fiúk	30.	április 6-14.	tavaszi szünet
12.	november 24-28	Búcsú az ősztől	31.	április 20-24.	magyarországi és külföldi utazások; távolságok
13.	december 1-5	Kezdődik a tél, mikulás	32.	április 27-30.	Anyák napja, család (apai ág)
14.	december 8-12	Karácsony	33.	május 4-8.	Anyák napja, család (anyai ág)
15.	december 15-20	Karácsony	34.	május 11-15.	Érzelmek; adekvát kifejezése
16.	december 21- jan. 4	téli szünet	35.	május 18-22.	Viselkedés – illem
17.	január 5-9	Szünet – iskola	36.	május 25-29.	Tavaszzárás
18.	január 12-16	Munka – szabadidő (kötelező-választható)	37.	június 2-5.	Nyári tevékenységek – nyári hónapok
19.	január 19-23	Hideg-meleg	38.	június 8-12.	Nyár, strand – hőmérséklet. Ballagás, búcsú a ballagóktól

Heti téma: Társas kapcsolatok: barátság, szerelem			
Területek	Célok	Tevékenység	Eszközök
Kommunikáció	Fogalmak: barátság, szerelem	Beszélgetés - Mit jelent a barátság? - Ki lehet a barátom? - Mit tesznek a barátok? - Mit jelent a szerelem? - Mi a hasonlóság, mi a különbség közöttük? Vers, történet - Történet egy igaz barátságról Zene: barátságról, szerelemről szóló dalok	Tematikus CD
Olvasás-írás	- Tájékozódás 6-rekeszes dobozban - Sorkövetés, minták felismerése - Formaegyeztetés	- 6 rekeszes dobozban végzett feladatok - Szabályok szerint soralkotás - Műanyag kártyákon minta felismerés - Formaegyeztető használata	6-rekeszes doboz, kavicsok, logikai készlet, kisebb tárgyak (tépőzárás felület) Alakzatokat tartalmazó füzet (Braille előkészítő feladat) Formaegyeztető doboz
Számolás – mérés	- Tárgyak tulajdonságai: kocka, gömb, henger - Biztos számfogalom és használat 4-ig: hozzáadás, elvétel, halmazok alkotása - 2 felé osztás (egész – fél) - Több – kevesebb, könnyebb – nehezebb felismerése, megnevezése	- Tárgyak válogatása - Kiegészítés 4 különböző tárggyal - Tört doboz, gyümölcs felezése, gyurma felezése, papír felezése	- golyók, ceruzaelem, színesrúd-készlet - termékek - törtdoboz, könnyen vágható gyümölcs
Társadalmi ismeretek és gyakorlatok Szociális készségek és viselkedés	- Mások iránti szeretetünk kifejezése - Barátságos és udvarias viselkedés másokkal	Gyakorlás, kiemelt hangsúly a viselkedésre a buszon, boltban stb.	

Területek	Célok	Tevékenység	Eszközök
Környezet és egészségvédelem/ Környezet- anyagi világ	Felezések	Gyümölcsök felezése tompa élű késsel	tompa élű kés
Életvitel és gondozási ismeretek/ Környezet – tankonyha Önkiszolgálás		Tankonyha: barátságkenyér készítés Vásárlás: tankonyhához Önkiszolgálás - Tompa élű késsel vágás	tompa élű kés
Testnevelés/ Mozgás és tájékozódás	Önálló tájékozódás a főbejáratig Támpontok megtalálása Sarkok, fordulások tudatosítása	Hangos térkép használata	útvonalfelvétel
Ábrázolás – alakítás/ Munkatevékenységek	Papír félbehajtása	Házi munka: szalvéta-, papír zsebkendő-, konyharuha hajtogatás	
Szabadidő	Közös játék az osztálytársakkal		
Informatika	Rádió és CD lejátszó kezelése	Az osztályban lévő Cd-s rádió használata: váltás rádióról CD-re, CD behelyezése	

Heti téma: Testünk ápolása			
Területek	Célok	Tevékenység	Eszközök
Kommunikáció	<p>Fogalmak</p> <p>1. Testrészek</p> <p>fej</p> <p>fejen lévő szőrzet (haj, szakáll, bajusz, szemöldök, szempilla)</p> <p>nyak</p> <p>törzs (mellkas, has, hát)</p> <p>felső végtagok (váll, kar, könyök, csukló, kéz, ujjak)</p> <p>alsó végtagok (csípő, comb, térd, lábszár, boka, lábfej)</p> <p>Emberi test működéséhez kapcsolódó folyamat: izzadás</p> <p>2. Testápolás részei</p> <p>hajápolás (mosás, szárítás, fésülködés)</p> <p>testápolás (fürdés, testápolás, esetleges kellemetlen szag elkerülése)</p> <p>arcápolás (fültisztítás, szájápolás – fogmosás)</p> <p>kézápolás (körömvágás)</p> <p>lábápolás (körömvágás, lábszag)</p> <p>3. A testápoláshoz szükséges eszközök</p> <p>sampon, hajbalzsam, hajszárító, fésű</p> <p>szappan, tusfürdő, testápoló, dezodor)</p> <p>fogkrém, fogkefe, fogselyem, arckrém, fültisztító pálcika</p> <p>kézkrém, lábizzadási elleni krém</p>	<p>Beszélgetés</p> <p>Ismert testrészek átisméltése</p> <p>A testrészek ismeretének bővítése</p> <p>Melyik testrészt hogyan ápoljuk? Mit jelent e test ápolása?</p> <p>Mi a fürdés sorrendje?</p> <p>Mire való a testápoló krém?</p> <p>Miért használunk dezodort?</p> <p>Fogmosás sorrendje, meddig mossuk a fogunkat</p> <p>Vers, történet</p> <p>Makk Marci mese</p> <p>Zene</p> <p>Dalok, amikben testrészek szerepelnek</p> <p>Fürdéssel, hajmosással, fogmosással kapcsolatos dalok</p>	<p>tematikus CD</p>

Területek	Célok	Tevékenység	Eszközök
Olvasás-írás	Párosítások Csippentések Lapozás téri irányok (jobb-bal, felső, középső, alsó) gyakorlása	különböző anyagok és tárgyak párosítása csipeszezés, apró tárgyak pakolása vastag lapú könyv lapozása 3 polcos szekrény és 6 rekeszes doboz használata több tárgy használatával	kis halas doboz, fogpiszkáló laminált lapok, vastag lapú könyv 3 polcos szekrény 6 rekeszes doboz különböző termékek
Számolás – mérés	Biztos számfogalom és használat 5-ig: hozzáadás, elvétel 3 elemű soralkotás	Kiegészítés 5 különböző tárggyal Csomagolások különböző szempontok alapján Tépőzáras táblán kis tárgyakból minta kirakása 3 elemből	golyók, ceruzaelem, színesrúd-készlet, termékek tépőzár ragasztott pénzérmék, logikai kapok, üvegvacicsok
Társadalmi ismeretek és gyakorlatok Szociális készségek és viselkedés	Testrészek ismerete, a testen való elhelyezkedésük	Testápoló krém használata Masszírozás saját testen, egymás testén	Testápolók rém Masszázs krém
Környezet és egészségvédelem/ Környezet- anyagi világ	Testápoló szerek ismerete, használatuk tudatosítása	Tárgydobozból különböző testápoló szerek felismerése használatuk gyakorlása	Tárgydoboz, benne: testápoló, dezodor, fogkrém, kézkrem, ajakbalzsam, fésű, stb.
Életvitel és gondozási ismeretek/ Környezet – tankonyha Önkiszolgálás	A napi testápolási tevékenységek rutinszerű elsajátítása, önálló gyakorlása	Önkiszolgálás fésülködés gyakorlása dezodor használat gyakorlása fogkrém nyomás gyakorlása	Tárgydoboz, benne: testápoló, dezodor, fogkrém, kézkrem, ajakbalzsam, fésű, stb.
Testnevelés/ Mozgás és tájékozódás	Tájékozódás Íránygyakorlatok Tájékozódás saját testen	Íránygyakorlatok: jobb-bal, alattam-fölöttem, mellettem, közel-távol, stb. gyakorlása Különböző feladatok elvégzése saját testen (pl. hajlítsd be a karod, fordítsd jobbra a fejed, stb.)	
Ábrázolás – alakítás/ Munkatevékenységek	Tárgydoboz készítés Szappankészítés Szortírozás	Tárgydoboz készítés tisztasági szereknek Szappankészítés Szortírozás: fogkrém, fogkefe, pohár	

Területek	Célok	Tevékenység	Eszközök
Szabadidő	Masszázs-golyó, lábmasszírozó kipróbálása		
Informatika	Fülhallgató használata	Fülhallgató használata különböző eszközökben: cd-s rádió, mp3 lejátszó, számítógép	

Az Egyéni Fejlesztési Terv

Minden tanuló számára évenként kötelező az egyéni fejlesztési terv elkészítése. Ezt az adott gyermekkel dolgozó szakemberek és az osztályban dolgozó asszisztensek, valamint gyermekfelügyelő kollégák együttes észrevételei alapján az osztályfőnök és a kollégiumi nevelőtanár írja.

Némely súlyosan halmozott fogyatékos tanuló esetben, különösen már magasabb életkorban a fejlesztés jobban áttolódik a környezeti – személyi és tárgyi – szükségletek fejlesztésére, meghatározására, ahhoz, hogy szükségleteik kielégítésén keresztül legyen a környezet fejlesztő hatású számára. Az ő esetükben inkább támogatási szükségletekről beszélünk, és ezeket határozzuk meg a fejlesztési tervben.

Fontos, hogy a tervek ne általános célokat tartalmazzanak, hanem az adott évre, konkrétumokat, amelyek, mérhetőek és/vagy a napi gyakorlat során megfigyelhetőek, elemezhetőek. Középpontban mindig az adott tanuló egész személyisége áll, amit természetesen a hozzá tartozó környezet - család, iskola, egyéb - egészében érdemes szemlélni.

A fejlesztési terveket a szülővel/gondviselővel egyeztetni kell, a beleegyezését aláírásával hitelesíteni. A példány minden esetben a családot/gondviselőt illeti meg, egy másik példány pedig a gyermek dokumentációjába kerül.

Az elkészítés alapvető szempontjai:

- a tanuló aktuális szintjét vesszük figyelembe, amit meg is jelölünk a tervben.
- A célokat állapotfelmérő eszközök, megfigyelések, és konzultációk alapján jelöljük ki.
- állapotfelmérésre használható eszközök: Kommunikációs Matrix, Vlaskamp kérdőív, Oregon Projekt Skála, Tarc, PAC, FSA kérdőív. Sajnos a magyar gyakorlatban igen kevés számú eszköz áll a rendelkezésre.

Az egyéni fejlesztési terv fő területei:

- Legfontosabb adatok
- A gyermek általános jellemzése
- Fejlesztési területenként: - jelen állapot leírása; iskolai és otthoni perspektívák meghatározása, cél, feladat, eszközszinten kifejtve.

Főbb fejlesztési területek:

- kommunikációs képességek és készségek fejlesztése
- kognitív képességek fejlesztése – észlelés-érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet
- szociális képességek/készségek és viselkedés fejlesztése/alakítása
- önkiszolgálási képességek és készségek fejlesztése
- mozgás és tájékozódási képességek és készségek fejlesztése
- szabadidős és játéktevékenységek fejlesztése
- terápiás tevékenységek

Jellemzések

Minden tanuló szöveges értékelést kap a félév és az év végi záráskor. Ezek az értékelések az egyéni fejlesztési terv alapján készülnek, felülvizsgálva a kitűzött célokat, valamint az elért eredményeket. A jellemzések részét képezik a tanulói dokumentációnak. Egy példányt a szülő/gondviselő kap, míg egy példány az iskolai dokumentációba kerül.

A tagozaton tanuló gyermekek dokumentációjának tartalma:

- anamnézis
- szakvélemények
- orvosi és egyéb diagnózisok másolata
- szociális igazolások, amennyiben ezzel rendelkezik – kedvezmények, járandóságok etc.
- felmentések
- személyi okmányok másolata
- EFT
- jellemzések
- felmérő eszközök eredményei
- kommunikációs útlevel, mappa

Csoport/osztály dokumentáció tartalmazza:

- éves tanmenet
- havi-heti terveket
- órarendet
- egyéb terveket pl. kommunikációs kör, mozgássor leírás, evési útmutatók, jelkészlet, fényképek és egyéb kommunikáció mappák, viselkedést szabályozó leírások

3.4. A fejlesztő-nevelő-oktató tevékenység a gyakorlatban

A tanulók kis létszámú, 3-5 fős csoportokban tanulnak. A foglalkozások típusa szerint, csoportos, csoportban egyéni és egyéni fejlesztéseket foglal magában.

A csoportokat az osztályfőnök és a kollégiumi nevelőtanár vezeti, munkájukat délután és délelőtt is asszisztensek segítik.

A foglalkozások 8.30-16.00 óráig tartanak, magában foglalják a gondozási tevékenységeket is.

A reggel a napirendek megismerésével, valamint egy reggeli közös foglalkozással kezdődnek. Ennek tartalma és terjedelme is a tanulói csoport összetételétől függően változik. A reggeli kör célja:

- egyéni/csoportos napirend ismertetése / megbeszélése
- keret megteremtése – kezdés/lezárás
- körülöttük élő személyek beazonosítása – gyerek/felnőtt
- Nap/hónap/év – ciklikusság megismerése, használata

- téma kidolgozás
- szociális készségek gyakorlása – kivárás, átadás/átvétel ezáltal a szerepek tanulása
- kommunikációs készségek fejlesztése

A reggeli kör mellett, a foglalkozások időtartamát és beépítését az órarendbe a csoportok vezetői határozzák meg. Az órarendet a foglalkozásokat, az előre megtervezett tanmenet alapján, az egyéni fejlesztésekkel együtt szeptemberben készítik el az osztályfőnökök és a kollégiumi nevelőtanárok. Az órarend igazodik a tanulók igényeihez, rugalmasan változtatható, amennyiben ez szükséges és a tanulók fejlődését szolgálják. Szem előtt kell tartani a kiszámíthatóság és a változtatásban rejlő fejlődés egyensúlyát.

A rehabilitációs órák egyéni és csoportos formában is történhetnek.

A személyzetről, szakmai elvárásokról

Az osztályokat az osztályfőnök vezeti, a délutáni foglalkozásokat a kollégiumi nevelőtanár. Mind délelőtt és délután asszisztensek, illetve gyermekfelügyelő kollégák segítik a csoport munkát. Az ő segítségük nélkül ilyen heterogén populáció mellett, nem tudna megvalósulni az oktatás-fejlesztés.

A fejlesztési javaslatok és tervek kidolgozásánál a kollégák partneri viszonyban vannak egymással!

A tanév során minden hónapban rendszeres értekezletek során vitatjuk meg az operatív, és a szakmai kérdéseket is.

A tanítás nélküli munkanapokat szakmai továbbképzésekre ideális felhasználni.

A kollégák részéről az elsődleges elvárás, a fentebb megfogalmazott alapelvek betartása, a szemlélet továbbadása, megélése!

A szülőkkel végzett munka

A tanév során a szülők tájékoztatása folyamatos. Ez megvalósulhat üzenő füzet, telefonos és személyes konzultáció alkalmával. A pedagógusok a fogadóórákon túl kötelezően három alkalommal konzultációt tartanak a szülők számára. Év elején a tanévkezdés alkalmával és /vagy az egyéni fejlesztési tervek megalkotása miatt a félév során, valamint év végén.

A szülő kérhet további konzultációs lehetőségeket, melyeket azonban lehet korlátozni, abban az esetben, ha a szülő esetleg ezek gyakoriságával és tartalmával átlépne bizonyos határokat. A tagozatvezető számára ezeket minden esetben jelezni kell.

A szülők számára lehetőség van sorstárasi közösségi találkozókra és pszichológusi konzultációkra is havi rendszerességgel.

A tanév során megvalósuló, a tanév rendjébe beiktatott programok

A tanév során az ünnepeket a szülők és a családtagok számára is igyekszünk nyitottá tenni. Egyre nagyobb igény merül fel a szülőknél, hogy integráltan, az iskola egyéb tagozataival közös rendezvényeken is részt vegyenek a tanulók.

- Mikulás ünnepség
- Karácsonyi ünnepség
- Farsang

- Tavasz-ünnep
- Évzáró és ballagási ünnepség

A szülők tehermentesítése érdekében két programot - bennmaradós hétvége, amikor a tanulók bent töltenek egy hétvégét péntektől vasárnapig, illetve nyári tábor- biztosítunk.

4. A szakiskola nevelési programja

4.1. A szakiskola tanulói

A látássérültek szakiskolája országos beiskolázású, így szakiskolánkba az egész ország területéről érkeznek az eddig más intézményben szegregáltan vagy integráltan tanuló vak, aliglátó és gyengénlátó fiatalok.

A látássérült szakiskolai tanulók leggyakoribb szemészeti problémája a retinopathia prematurorum (ROP), ezt követi a myopia, az atrophia nervi optici és a cataracta.

A látássérült tanulókon kívül enyhe fokban mozgássérült, enyhe értelmi sérült, hallássérült, beszéd fogyatékos, autizmus spektrumzavarral és egyéb pszichés fejlődési zavarral élő tanulók is részt vesznek a szakiskolai oktatásban.

A tanulók jelentős hányada rossz szociális helyzetű, egyharmaduk hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló. A tanulók között vannak állami gondoskodásban, illetve utógondozott státuszban lévő fiatalok is.

A szakiskolába bekerülés feltételei, átvétel más iskolából

A szakiskolába való jelentkezést az országos felvételi jelentkezési protokoll szerint, elektronikus és nyomtatott formában kell megtenni.

A szakiskola felmenő rendszerben biztosítja a tankötelezettséget a súlyos fokban látássérült vagy más, SNI tanulók számára, különös tekintettel a halmozottan fogyatékos tanulók esetében. Iskolánk általános iskolai részéről „a törvényileg szabályozott felvételi eljárást figyelembe véve” biztosítjuk a folyamatos továbbhaladás feltételeit a tanulók számára. A jelentkezés mellett a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye, illetve az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményében rögzíti a továbbtanulásra kijelölt intézményt.

Tanulói felvétel vagy átvétel intézményvezetői határozat és/vagy engedély alapján lehetséges.

Az iskola központi írásbeli vizsgát nem rendez, a tanuló és a szülő a tanuló képességeinek, érdeklődésének, körülményeinek megismerése céljából felvételi beszélgetésen vesz részt.

A tanuló átvételének feltételei azonos szakmacsoporton belül: üres férőhely és egészségügyi alkalmassági igazolás esetén bármikor, szükség szerint különbözeti vizsgával, az esetlegesen hiányzó gyakorlati órák pótlásával.

Más szakmacsoportba az adott tanév október 1-ig, üres férőhely és egészségügyi alkalmasság esetén, a hiányzó gyakorlati órák pótlásával lehet átkerülni. Egyéb esetben erre csak a következő tanévben nyílik lehetőség.

Tanulói jogviszony megszűnése:

- tanköteles tanuló esetén: a szülő írásos kérelmével és a másik iskola befogadó nyilatkozatának bemutatásával,
- nem tanköteles tanuló esetén: az iskola megszüntető határozatával, a szülő és/vagy tanuló írásos kérelmével.

4.2. A szakiskolai nevelés alapelvei, célkitűzései, értékei

Szakiskolai nevelés-oktatás

A szakiskolai nevelés-oktatás célja, hogy a tanulók a közismereti tárgyak tanulása mellett elméleti és gyakorlati ismereteket szerezzenek szakmájukból, elsajátítsák azokat a szükséges kompetenciákat, amelyek az eredményes pályaválasztáshoz szükségesek, és amelyeket a munkaerőpiac megkövetel. Elsődleges célunk, hogy a tanulmányaik befejeztével a fiatalok eredményes szakmai vizsgát tegyenek a választott szakmában és piacképes tudásukkal helytálljanak a védett vagy nyílt munkaerőpiacon.

A szakiskolai nevelés-oktatás feladatai

- általános műveltség bővítése, szinten tartása,
- pályorientálás,
- szakmai képzés (a választott szakmában),
- szakmai vizsgára felkészítés,
- szakmai vizsgáztatás,
- a személyiség fejlesztése (önismeret, munkamorál, viselkedéskultúra, kommunikáció, konfliktuskezelés),
- az önálló, felnőtt életrevaló felkészítés (ügyintézés, tájékozódás-közlekedés, mindennapos tevékenységek),
- a munkába álláshoz szükséges ismeretek nyújtása, munkára felkészítés,
- az egészséges életmódra nevelés (mozgás, szabadidősport, káros szenvedélyek, függőségek kialakulásának elkerülése)
- pályakövetés.

Tájékozódás-közlekedés tanítás szűkebb-tágabb környezetben

Az önállóság eléréséhez, az iskolába és munkába járáshoz alapvető fontosságú – elsősorban látássérült tanulóink számára – a téri tájékozódás, a biztonságos városi közlekedés, bizonyos közlekedési útvonalak (pályaudvarok, buszállomások stb.) elsajátítása. A tanulók tanév elejétől vesznek részt tájékozódás órákon, melyeket képzett mozgástréner tartanak számukra. A tanulók adott útvonalakon közlekedési vizsga letétele után közlekedhetnek önállóan.

Látásnevelés

A látásnevelő egyéni órák a meglévő látásmaradvány optimális kihasználása érdekében folynak, mely segíti a tájékozódást fényérzés, illetve a munkafolyamatok végzését aliglátás illetve gyengénlátás esetén. A foglalkozásokat látásnevelő tiflopedagógus vezeti.

Mindennapos tevékenységek

A biztonságos és önálló mindennapi munkatevékenységek elsajátíttatása, valamint az ezzel kapcsolatos beszélő és speciális eszközök megismertetés a tanulókkal.

- öltözködés,
- háztartási feladatok (étkezés, főzés, mosás, takarítás),

- babaápolás,
- ügyintézés,
- ügyintézés infokommunikációs eszközökkel (számítógépen hivatalos levél írása, hivatali időpontfoglalás stb.),

A foglalkozásokat rehabilitációs tanárok tartják. A számítógépes ismeretek elsajátítását informatika tanárok biztosítják.

Munkába állás segítése

Jelenleg az osztályfőnökök, a nevelőtanárok, a szociális munkás és a Főkefe Nonprofit Kft. munkatársa segíti a szakmai bizonyítvánnyal vagy tanúsítvánnyal rendelkező tanulóink munkaerőpiaci elhelyezkedését. A feladatok közé tartozik felkutatni azokat a vállalatokat, intézményeket, melyek látássérülteket vagy más, megváltozott munkaképességű személyeket alkalmaznak, kapcsolatot tartani azokkal a szervezetekkel, amelyek segítik a sérült emberek munkába állítását (Motiváció Alapítvány, Salva Vita Alapítvány, Kézenfogva Alapítvány).

Gyermekvédelmi és ifjúságvédelmi munka

Szociális munkásunk hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett, valamint gyermekvédelmi gondoskodásban lévő kiskorú és nagykorú (lásd utógondozott) tanulók érdekeit képviseli, valamint a nagykorú, gondnokság alatt álló tanulóink ügyeit intézi. Szükség esetén kezdeményezi a gyermekvédelmi gondoskodásba, szakellátásba vételt (átmeneti, vagy tartós nevelésbe vételt), illetve halmozottan sérült fiatalok szülei számára információt nyújt a gondnokságról, az ügyintézés menetéről.

Pályaorientáció

A tanulókat ösztönözzük munkatevékenységek végzésére, felkészítjük őket az egyéni lehetőségeik szerinti felnőtt élet alapvető tevékenységeire, reális lehetőségeik felismerésére, belátására és a segítség elfogadására. Diákállalkozásunk működtetésével ezeket a kompetenciákat erősítjük tanulóinkban.

A pályaorientáció feladata még felkutatni a látássérülteket fogadó gimnáziumokat és kollégiumokat, valamint a továbbtanulni szándékozó szakiskolás fiatalokat segíteni a megfelelő gimnázium és kollégium kiválasztásában. A pályaorientációs feladatokat elsősorban az osztályfőnök, a szakoktató és a szociális munkás látja el.

4.3. A szakiskolai nevelés-oktatás során alkalmazott oktatásszervezési formák

A speciális szakiskola felmenő rendszerben 2016. szeptember 1-től szakiskola elnevezéssel működik tovább.

Előkészítő szakiskolai évfolyam:

E/9. évfolyamos oktatás szegregáltan nevelhető, sajátos nevelési igényű (látássérült, tanulásban akadályozott) tanulók számára

Felmenő rendszerben:

- alpműveltséget megalapozó oktatás és szakmai képzés (9-10. és 9-12. évfolyam – ép intellektusú, sajátos nevelési igényű tanulók számára)

- alpműveltséget megalapozó oktatás és szakmai képzés (9-10 és 9-12. évfolyam – szegregáltan nevelhető, tanulásban akadályozott tanulók számára)

Szakmai képzésünk az Országos Képzési Jegyzék szerint történik. A központilag adaptált, szakképzési kerettantervek követelménymoduljai alapján elkészített helyi tantervek tartalmazzák az elméleti és gyakorlati képzés arányát, tagolását az adott szakmára és évfolyamra. A gyakorlati képzés szinterei a belső tanműhelyek. Amennyibe megvalósítható, törekszünk a gyakorlat tömbösített oktatására.

A közismereti képzés helyi tanterve a 2016/2017-es tanévtől a *Kerettanterv a szakközépiskolák 9-13. évfolyama számára* elnevezésű kerettantervre épül.

Mérés, értékelés, ellenőrzés

Szakiskolánkba nem csak látássérültek nyerhetnek felvételt, hanem más érzékszervi fogyatékossgal élő, halmozott sérültséggel rendelkező fiatalok is. Ezért fontos a meglévő készségek, képességek felmérése, ami az adott szakma elsajátításához szükséges.

Felvételi beszélgetés

- a kommunikációs, szociális készségek felmérése,
- a választott szakma iránti motiváltság felmérése, adott esetben a választás módosítására javaslattevés,
- a látássérülés mellett a társuló fogyatékossgok feltérképezése, ezt összevetve az iskola akadálymentesítettségével.

Bemeneti mérés

A felvételt nyert tanulók esetében az E/9. ill. 9. évfolyamon: szövegértés, logika, szakmai kompetencia, mindennapi tevékenységek.

- Szövegértés: adott szöveg feldolgozása kérdések alapján, önállóan.
- Logika: informatikusok által kidolgozott feladatlap
- Szakmai kompetencia: a szakoktatók állítják össze, minden szakmának különböző kritériumai vannak a kézügyesség, manipuláció tekintetében.
- Mindennapi tevékenységek: öltözködésre, tisztálkodásra, étkezésre, különböző konyhai, háztartási tevékenységekre, tájékozódásra, közlekedésre, ügyintézésre vonatkozó kérdőívek, tesztek, melyeket a rehabilitációs tanárok dolgoztak ki.

Kimeneti mérés

10. illetve 12. osztályban a bemeneti mérés megismétlése, kivéve a szövegértést és a szakmai kompetenciákat. A szövegértés esetében adott szöveg feldolgozása a feladat, nehezített kérdések alapján, önállóan. Szakmai kompetenciák esetében jó mérőeszköz a 9. évfolyam második félévében zajló szintvizsga és az utolsó (10. vagy 12.) évfolyam második félévének elején lebonyolított próbavizsga.

Szakiskolánk tanulói mentesülnek a kötelező országos kompetenciamérések alól, így kiemelten fontos feladatunk saját mérési, értékelési rendszert kidolgozni.

A hozzáadott érték mértéke mind a tanuló fejlődése, mind a tanítási-tanulási folyamat sikeressége szempontjából lényeges információ.

Szintvizsga

A szakképzési évfolyamok számára kötelező, kivéve az alábbi esetekben:

- esti, levelező vagy egyéb sajátos munkarend szerint tanulók,
- érettségi végzettséggel rendelkezők,
- másod- vagy további szakmát tanulók,
- részsakképesítést adó szakmát tanulók,
- sikeres szintvizsgával rendelkező tanulók.

Próbavizsga

A végzős tanulók a vizsgát megelőzően próbavizsgán vesznek részt, melyen legalább 50%-os eredményt kell elérni az OKJ-s vizsgára bocsátáshoz.

Értékelés

- Az 1 és 5 közötti érdemjegyű osztályzási mód. A tanulók havonta minimum egy érdemjegyet kapnak. Tanári kompetencia, hogy ezt írásbeli vagy szóbeli teljesítményre kapja a diák. Figyelembe vehető szempont, hogy a részképesség-zavarral rendelkező tanuló milyen formában képes számot adni tudásáról. Mindkét számonkérési módot ösztönözni kell minden tanuló esetében, de az arányt egyénileg kell megállapítani. Szintén pedagógusi hatáskör a szorgalmi feladatok jutalmazása, illetve az elmaradások, hiányok elégtelen érdemjegyben való megnyilvánulása.
- Az eltérő képességstruktúrával rendelkező tanulókat nem lehet összehasonlítani. Épp ezért az érdemjegyek különböző tanulók esetében a tananyag elsajátításán kívül tükrözhetik még az aktivitást, a motivációt, a feladathoz való hozzáállást, a plusz munkát is.
- A magatartás, szorgalom minősítése a Házi rendben foglaltak szerint történik.
- Szóbeli értékelés: minden óra végén történik.
- Bizonyítványok: nevelőtestületi határozat dönt a következő évfolyamba lépésről. A Tanúsítvány és az OKJ bizonyítvány megszerzésének feltétele részsakképesítés esetében a 10. szakképesítés esetében a 12. évfolyam teljesítése.
- **Ellenőrzés**
- Közismereti tárgyak esetében: a pedagógus a tanulók órai írásbeli munkáját folyamatosan ellenőrzi, különösen a helyesírást és a nyelvhelyességet szem előtt tartva. A számítógépet használóknál közvetlenül, a síkírást használók és a Braille-gépet használók esetében a füzet, jegyzet beszédésekor, illetve adathordozóra mentéssel történik az ellenőrzés.
- Szakmai tárgyak esetében: a szakoktató a munkavégzés közben folyamatosan ellenőrzi a készülő munkadarabot. Ha a munkadarab elkészült, újra ellenőrzi, és addig nem haladnak, lépnek tovább a nehezebb munkafázisra, amíg a tanuló a szakmai hibákat ki nem javítja.

A tanulmányok alatti vizsgák szabályai, rendje

A szakmai vizsgák rendszere

A kamara az első szakképzési évfolyamon szintvizsgát szervez annak mérésére, hogy a tanuló az irányítás melletti munkavégzéshez szükséges kompetenciákat elsajátította-e. A szintvizsga sikeres teljesítéséig a tanuló csak az intézményben vagy a gyakorlati képzés folytatására jogosult szervezet, kizárólag gyakorlati képzési célt szolgáló tanműhelyében folytathatja gyakorlati képzésre vonatkozó tanulmányait.

Az intézmény az OKJ-ban meghatározott szakképesítés megszerzésére komplex szakmai vizsgát szervez. A komplex szakmai vizsgát a szakmai és vizsgakövetelmények alapján és a szakmai vizsgaszabályzat rendelkezései szerint kell megtartani.

Az évfolyam teljesítését igazoló bizonyítványban foglaltak szerint teljesített tantárgyak – a szakképzési (adaptált) kerettantervben meghatározottak szerint – egyenértékűek az adott követelménymodulhoz tartozó modulzáró vizsga teljesítésével.

- A vizsgáztatás során a sajátos nevelési igényű vizsgázó számára fizikai és infokommunikációs akadálymentességet kell biztosítani a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:
- biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, segítő személy alkalmazását,
- az írásbeli beszámolón a jegyzetek készítéséhez lehetővé kell tenni az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszköz használatát (pl. Braille-gép, saját laptop, beszélőprogram),
- kérvényezni lehet az írásbeli (interaktív) vizsgatevékenység szóbeli vizsgatevékenységgel vagy a szóbeli vizsgatevékenység írásbeli (interaktív) vizsgatevékenységgel történő felváltását.

A szakmai vizsgára bocsátás feltételei

Az a tanuló tehet szakmai vizsgát, aki a jogszabályban, a szakképzési törvényben, a központi programban (kerettantervben) előírt tanulmányi kötelezettségeit (utolsó évfolyam sikeres befejezése, összefüggő szakmai gyakorlat teljesítése) hiánytalanul és eredményesen teljesítette. A vizsgázás feltétele még a kamarai szintvizsga teljesítése és az iskola szervezésében történő próbavizsga megfelelő színvonalon való teljesítése is.

A személyiségfejlesztés feladatai és területei

A szakiskola kiemelt feladatának tekinti a tanulók komplex személyiségfejlesztését.

Jellemzői:

- minden tanórát, délutáni foglalkozást, szabadidős tevékenységet átható feladat,
- minden pedagógus részt vesz benne, pozíciótól függetlenül,
- iskolán kívüli programok és tevékenységek közben is gyakorlandó,
- a pedagógus személyes példájával, magatartásával minden oktatási-nevelési helyzetben irányt mutat, értékrendet közvetít a diákok számára.

A pedagógusok a következő feladatokat tekintik lényegesnek a személyiségfejlesztésben:

- a látássérülésből eredő alulértékelt énkép kompenzációja,

- reális énkép kialakítása, önkritikus gondolkodás elősegítése,
- a test és a lélek harmóniájának kihangsúlyozása,
- pozitív attitűdök kialakítása,
- meghallgatás, megértés, elfogadás, bizalom légkörének biztosítása,
- az empátia és a tolerancia képességének kialakítása,
- a „másság” elfogadtatása a tanulók körében,
- konfliktuskezeléshez szükséges eszközök elsajátítása,
- kommunikáció fejlesztése (érzelmek kifejezésének elősegítése, vitakészség kialakítása, döntéshozatali képességének fejlesztése, véleménynyilvánítás elősegítése),
- bármilyen területen kiemelkedő eredményt elérő tanuló mentorálása,
- hátrányos helyzetben lévő tanuló kiemelt figyelemmel kísérése,
- személyre szabott tanulási stratégiai kidolgozása,
- felelősség, feladattudat (későbbi munkamorál) kialakítása,
- problémamegoldó gondolkodás elősegítése,
- életvezetési stratégia kidolgozása személyre szólóan,
- személyiségfejlesztés a művészetek segítségével, a kultúra elérhetővé tétele (színház, kiállítás, múzeumlátogatás),
- felkészítés a munka világára (XXI. századi kompetenciák: kreativitás, csapatmunka, önállóság, kritikus gondolkodás, más kultúrák megértése),
- nyitott, érdeklődő személyiség kibontakoztatása,
- indokolt esetben pszichológusi megsegítés biztosítása.

Területei:

- kommunikáció,
- szocializáció,
- viselkedéskultúra,
- erkölcs,

A pedagógusok helyi intézményi feladatai

Osztályfőnöki munka tartalma, feladatai

A szakiskolában az osztályfőnököknek olyan kihívásokra is fel kell készülniük, melyek a tanulók életkori sajátosságaiból fakadnak. Tanulóink többsége az első szakképzési évfolyamra már 16. életévüket betöltve kerül. A felnőttkor küszöbén, a hormonális változások bekövetkeztekor sokan kamaszkori problémákkal, krízissel küszködnek. Az ebből adódó problémák kezelésére megfelelő stratégiával kell rendelkezni.

A legtöbb fiatalnak a szakiskola évei az utolsó évek, melyet az oktatási rendszerben tölt. Az osztályfőnök sok esetben a diák jövőjét szem előtt tartva segít a munkahely keresésében,

feltérképezésében. Javaslatot tesz a családnak a továbbtanulást, illetve munkába állást illetően. Igény szerint intézménylátogatásokat szervez, melyekhez a szülők is csatlakozhatnak.

Rendszeresen jelennek meg olyan pályázatok, melyek a fiatalok munkába lépéséhez, életkörülményeik javításához adnak segítséget. A pályázatok figyelése és megírása szintén az osztályfőnök feladatai közé tartozik.

Az osztály közösségének formálása, kialakítása azért speciális feladat és egyúttal nagy kihívás az osztályfőnökök számára, mert az osztályközösségek rendkívül heterogén összetételűek. A másság elfogadása, az egymásra figyelés, empátia kialakítása elsődleges feladat. A különböző szabadidős, kulturális programokon való részvétel, mely valóban közösségépítést szolgál.

Feladatok:

- életkori sajátosságukból adódóan: krízishelyzetek kezelése következetes pedagógusi jelenléttel,
- konfliktuskezelés a tanulók személyiségének alapos ismeretében,
- gyors döntéshozatalok a vitás helyzetek megoldásához,
- intézménylátogatások szervezése,
- pályázatfigyelés, -írás és
- osztályközösség-építés.

Nevelőtanári feladatok

Az általános feladatok és a szabadidős tevékenység megszervezése mellett kiemelt feladat a tanulókör lebonyolítása. A szabadidő hasznos eltöltését segíti a filmklub, a különböző sporttevékenységek, kézműves szakkörök szervezése, a közös ünnepek megtartása osztály- és iskolai szinten.

A délelőtti oktatás tananyagának elsajátításához megfelelő, személyre szabott tanulási technikákat választ a tanulóknak. Folyamatosan konzultál az elméletet tanító tanárokkal, hogy az elvárásoknak megfelelően irányítsa a tanulók felkészülését. A tanulók képessége határozza meg a segítség mértékét. Cél az önálló tanulási képesség kialakítása, ehhez kínál többféle technikát. Az önálló tanulás segíti a személyiség fejlődését és az önálló életvitel kialakítását.

Feladatok:

- egyéni fejlesztési célok kijelölése
- tanulás megszervezése,
- heti beosztás készítése,
- tananyag sorrendbe állítása,
- differenciálás,
- segítség mértékének eldöntése,

- önálló tanulás elősegítése és
- a megfelelő tanulási technikák kiválasztása.

A nevelőtanár feladata még az állandó rendezvények, ünnepek szervezése, lebonyolítása:

Osztályszinten születésnapok ünneplése, osztálykarácsony, Iskolai szinten fiúnap, lánynap, farsang, roma nap stb.

A gyógypedagógiai asszisztens feladatai

A szakmai tudáson kívül olyan személyiségvonásokkal kell rendelkeznie, melyek szükségesek az asszisztensi munkakör elvégzéséhez (együtműködési készség, alkalmazkodás, rugalmasság, nyitottság, empátia).

- tanítási óra előkészületeiben való részvétel (szemléltetési eszköz készítése, feladatlapok nyomtatása, térkép vagy egyéb segédeszköz kikészítése, digitális tananyag számítógépes feldolgozása),
- tanítási óra elején a diákok kultúrtechnikai eszközeinek tanulásra alkalmassá tétele (számítógépek bekapcsolása, segítségadás az adott órai jegyzet megkereséséhez, Braille-lapok befűzése, füzet, íróeszközök kikészítése),
- tanítási óra alatt a jegyzetelés figyelemmel kísérése, a lemaradtak segítése, a rossz helyesírás javíttatása,
- egyéb, felmerülő problémák kezelése (rosszullét, mosdóhasználat),
- a szemléltetőeszközök biztosítás minden tanuló számára, a „körbejárás” figyelemmel kísérése, megfelelő magyarázattal kísérése,
- differenciált foglalkozás esetében a rábízott tanulóval egyéni feladatvégzés,
- csoportmunka esetében a rábízott csoport munkájának figyelemmel kísérése,
- tanítási óra végén a házi feladat lediktálása, a jegyzetelt anyag mentésének segítése, számítógépek kikapcsolása,
- tanítási óra végén a szemléltetőeszközök beszedése,
- tanítási óra után a pedagógussal az órai tapasztalatok megbeszélése, átadása, szükség esetén következő órára megfelelő stratégia kidolgozása,
- kötelező orvosi vizsgálatokra kísérés,
- testnevelés órák előtti segítségnyújtás,
- folyosóügyelet, tanulók felügyelete stb.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

A szakiskola tanulói sajátos nevelési igényű tanulók, szinte mindannyian kiemelt figyelmet igényelnek. Képességeik, készségeik fejlesztésére különböző rehabilitációs órákon kerülhet sor. A rehabilitációs órák minden szakiskolai tanulót megilletnek. Az egyéni képességek, szükségletek döntik el, mely tanuló milyen típusú órát vesz igénybe. A rehabilitációs órák szerepelnek a helyi tantervben, a heti kötelező óraszámba beépülnek (lásd óratervek). A heti rehabilitációs órakeretet a *2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről* 6. számú melléklete határozza meg.

Kiemelten fontos feladat életkorukból és a sajátos nevelési igényből adódóan a pszichológusi megsegítés biztosítása. Pszichológusaink rugalmassága lehetővé teszi, hogy nem csak a rendszeresen járók élhetnek ezzel a lehetőséggel, hanem adott esetben aktuális problémákkal is meg lehet keresni őket. A pedagógusok szinte napi kapcsolatban állnak a pszichológussal. A viselkedésproblémák, a diákok közötti gyakori konfliktusok miatt rendszeres esetmegbeszélésekre nyílik lehetőség.

Gyermekvédelmi munka feladatai

A szakiskolában a gyermekvédelmi munka célja a diákok potenciális és valós veszélyeztetettségének megelőzése, csökkentése, megszüntetése illetve a gyermekvédelemmel kapcsolatos problémák korai felismerése. Elsődleges cél a szociális hátránnyal küzdő szakiskolai tanulók helyzetének feltérképezése, problémáik megismerése, preventív és korrekciós lépések megtétele a körülményeik javítása érdekében az iskolában és a lakókörnyezetükben. A szülőkkal, családokkal való kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és együttműködés preventív módon segíti a gyermekvédelmi munkát. Aktuálisan felmerülő problémáknál, eseteknél elengedhetetlen a család és szükség esetén a gyermekvédelmi hivatalos szervek (Gyámhivatal, Család és Gyermekjóléti Központok, Rendőrség) bevonása.

Országos gyógypedagógiai intézményként a szakiskola a mindennapok folyamán, tanórákon és tanórán kívül is ellát gyermekvédelmi feladatokat, hiszen minden pedagógus, szakoktató és pedagógiai munkát segítő kolléga jelzi az általa érzékelt problémát a vezetőnek, aki mérlegelve az aktuális esetet, gyermekvédelmi intézkedést tesz, illetve a feladatot delegálja a gyermekvédelmi munkát segítő pedagógus felé.

Potenciálisan minden szakiskolai tanuló – a sajátos nevelési igényű státuszánál fogva – maximális figyelemben részesül, hiszen napjaik nagy részét az iskolában töltik. Általános, illetve gyenge, rossz szociális körülményeik okán (munkanélküli szülők, ápolási díjban részesülő szülők, egyszülős családok, mozaik családok, hátrányos helyzetű településen/térségben élő családok, mélyszegénységben élő családok, halmozottan hátrányos helyzetű – roma származású – családok stb.) az osztályfőnök, a nevelőtanár és a szociális munkás fókuszba helyezi az érintett tanulókat.

A gyermekvédelmi munkát segítő pedagógus a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és lemorzsolódással veszélyeztetett, valamint gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorú és nagykorú (utógondozott) tanulók érdekeit képviseli, valamint a nagykorú, de cselekvőképességet részlegesen korlátozó vagy kizáró gondnokság alatt álló tanulóink ügyeit segíti a gondnokkal együttműködve. Indokolt esetekben kezdeményezi az intézményegység-vezetőnél és a gyermekotthon vezetőjével együttműködve a gyermekvédelmi szakellátásba vételt (ideiglenes hatályú elhelyezést, nevelésbe vételt, utógondozásba vételt). Halmozottan sérült fiatalok szülei számára információt nyújt a gondnokság alá helyezésről, az ügyintézés menetéről (járási gyámhivatalok és/vagy helyi bíróságok stb.).

Gyermekvédelmi feladatok a diákokkal kapcsolatban:

- hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számbavétele, a hátrányos helyzet okainak felmérése, tanulásuk figyelemmel kísérése,
- szociális és családtámogatási ellátásokról tájékoztatás,

- drog- és bűnmegelőzés programok, szexuális és különböző abúzusokról felvilágosítás,
- lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók felmérése és figyelemmel kísérése, szülőkkel konzultáció.

Tanári közösségben végzendő feladatok:

- a pedagógusokkal való együttműködés és szemléletformálás, kapcsolattartás,
- helyi pedagógiai program elkészítésében való részvétel,
- információk áramoltatása, esetmegbeszélések,
- szakirodalom és jogszabályok ismerete, változásokról tájékozódás,
- javaslat a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek szabadidejének és szünidei programjának hasznos eltöltésére.

A szülők körében végzendő feladatok:

- indokolt esetben családlátogatás,
- esetről, felmerülő problémáról konzultáció és együttműködés illetve szakemberhez, szakorvoshoz irányítás,
- tanácsadás, szemléletformálás.

Önálló feladatok:

- kapcsolattartás Családsegítő és Gyermejkölési Központokkal, Gyámhivatalokkal, Önkormányzatokkal, iskolaorvossal és védőnővel, iskolai pszichológussal, Pedagógiai Szakszolgálatokkal, alapítványokkal,
- szakirodalomban, jogszabályokban jártasság.

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Szakiskolánk jelenlegi tanulólétszámát tekintve a diákok 1/3-a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű. A szülők jellemzően alacsony jövedelemmel rendelkeznek, egy részük ápolási díjjal bír, sok köztük a munkanélküli szülő, illetve hátrányos helyzetű térségben élnek kevés munkalehetőséggel. Több szülő rokkantnyugdíjas ill. nyugdíjas, akik kevesebb lelki és fizikai erőforrást tudnak mozgósítani fiatal gyermekük gondoskodásához, neveléséhez.

Szociálisan hátrányos helyzetűek azok a diákok, akiket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak adottságaikhoz mért fejlődésükben. A hátrányos helyzet kialakulásához különböző tényezők hozzájárulnak a családi mikrokörnyezetben, úgymint:

- a család gazdasági helyzetéből adódó lakásviszonyok és környezete,
- a család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje,
- létminimum alatti egy főre jutó jövedelem, fogyasztási egység,
- munkanélküliség, a szülő megváltozott munkaképességű vagy munkaképtelen,
- a bérjövdelem, kereset nem a család szükségleteinek a kielégítésére fordítódik,
- a kulturális helyzet; a szülők alacsony iskolázottsága, kultúra megbecsülésének hiánya, az önművelődés megbecsülése,

- a családi hagyományok, hagyományokon alapuló kapcsolatok a családon belül és kívül, vallási, erkölcsi, szociális hagyományok, nevelési hagyományok stb.,
- a család élete, a családtagok magatartása (kevés közös élmény a szülőkkel, helytelen nevelési módszerek, a gyermek nem megfelelő helyzete a családban, a szülők kifogásolható erkölcsi magatartása, az iskola munkájának lebecsülése, közömbösség vele szemben, rendezetlen életmód),
- a gyermek és/vagy szülő egészségi állapota,
- a családtagok száma: sokgyermekes család, több generáció együttélése,
- nevelési hiányosságok, kettős nevelés, felügyelet és gondozás hiánya, helytelen bánásmód (családon belüli erőszak), felelőtlen életvitel (pl. alkoholizálás miatt),
- negatív hatású baráti kör.

A hátrányos helyzetet egészségügyi okok is befolyásolhatják:

- születési rendellenesség vagy szerzett fogyatékoság a látássérültségen kívül,
- szervi rendellenesség,
- tartós, krónikus betegség, idegrendszeri és/vagy pszichés problémák,
- higiénés hiányosságok.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében:

- adott szociális és családtámogatási ellátásokról és az ügymenetről a szülők, diákok tájékoztatása, önkormányzatoknál, járási hivataloknál igényelhető ellátásokról, támogatásokról felvilágosítás,
- differenciált fejlesztés a tanórákon és a délutáni tankörön,
- felzárkóztató foglalkozás a valamilyen területen lemaradóknak,
- mindennapi élethez szükséges készségek elsajátítása, megismerése a rehabilitációs óra keretében és délutáni nevelőtanári foglalkozás alatt (pl. életvezetési ismeretek, készségek gyakorlása),
- családi életre, egészséges életmódra nevelés tanórai keretekben és a délutáni szabadidőben,
- tolerancia, segítőkészség kialakítása, a másság elfogadása a mindennapi, iskolai helyzeteken keresztül, sok irányított beszélgetés keretében,
- kulturális programok csoportos látogatása iskolán belül és kívül (pl. színház, koncertek, állatkert),
- sportolási lehetőségek: csörgőlabda, vakfoci, úszás, tandem,
- önállósulás megsegítése diákszámra nyitással, bankkártya igényléssel, önálló bolti vásárlásokkal, pénzkezeléssel.

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A szakiskola tanulói életkorukból adódóan, fogyatékoságuk miatt, családjaik szociokulturális hátránya okán különösen ki vannak téve az egészségromboló hatásoknak. A látássérülés vagy egyéb akadályozottság gyakran vezet passzív, mozgásszegény életmódhoz. A felnőtté válás

hatására, kortársi nyomásra, családi példa alapján gyakran kezdenek dohányozni, alkoholt fogyasztani és egyéb káros szokásokat felvenni ebben az életkorban. Szexuális kultúrájuk szegényes, nem ismerik a védekezési formákat.

Éppen ezért a szakiskolában nagy gondot fordítunk a prevencióra és az egészséges életmód kialakítására.

Mozgás

A mindennapos testnevelés órák során az alábbi lehetőségek állnak a tanulók rendelkezésére:

- úszás,
- konditerem,
- goalball,
- vakfoci,
- vak ping-pong,
- gyógytorna.

Ezek a mozgásformák délutánonként is a tanulók rendelkezésére állnak. A délutánok szerves része – az időjárástól függően – az egy órás levegőzés, séta is.

Ezen kívül a tanulók tandem túrákon, evezős táborokban vesznek részt az iskolai szünetek alkalmával. Az iskola udvarán lévő ugróasztal pedig lehetőséget ad a vesztibuláris rendszer fejlesztésére.

Osztályfőnöki óra

Az osztályfőnöki órák során nagy hangsúlyt fektetünk az egészséges életmóddal kapcsolatos témák megbeszélésére pl.: egészséges táplálkozás, függőségek, mentálhigiéné.

Pszichológusi segítség

Az iskola pszichológusa segítséget nyújt a krízishelyzetben lévő tanulóknak. Mivel a pszichés labilitás, betegség nem ritka a tanulóknál, a pszichológus rendszeres szakmai kapcsolatban van az érintett fiatalok kezelő pszichiáterével is.

Előadások, rendkívüli osztályfőnöki órák

Bizonyos témák, problémák kapcsán a szakiskola külső szakértők, szakemberek segítségét is igénybe veszi, így a diákok első kézből, számukra még hitelesebb információkhoz juthatnak.

Rendszeres programok:

- drogprevenciós előadás,
- szexuális felvilágosító órák,
- bűnmegelőzési órák.

A tanulók részvétele az intézményi döntési folyamatokban, jogaik gyakorlásának rendje

Az intézményben a Diákönkormányzat (DÖK) képviseli a tanulókat, gyakorolja a tanulók jogait. A Diákönkormányzat az iskola SZMSZ-e szerint működik. A diákönkormányzat működését megbízott tanár segíti, aki egyben biztosítja az intézményvezetővel való folyamatos kapcsolattartást is.

A DÖK feladatai:

- érdekvédelem,
- fegyelmi eljáráson részvétel,
- rendezvények szervezésében részvétel.

Döntési jogok:

- tisztviselőinek megválasztása,
- egy tanítás nélküli munkanap programjáról (ez csak a szakiskolára vonatkozik).

Egyetértési jog:

- SZMSZ,
- Házi rend.

Véleményezési jog:

- intézményvezetői megbízás, annak visszavonása,
- iskolai munkaterv.

Tanácskozási és javaslattételi jog:

- a DÖK képviselője részt vehet a nevelőtestületi értekezleten,
- javaslatot tehet a tanulókat érintő kérdésekben, az igazgató köteles 30 napon belül válaszolni.

Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok**Tanítási órán megvalósítható közösségi feladatok:**

A különböző fokú és fajtájú fogyatékkal élő tanulók kapcsolatteremtésére ad lehetőséget a tanár által választott tanulásszervezési módok közül a páros munka. Közismereti órákon, az osztályszinten történő közösségfejlesztés a szituációs játékok segítségével is történhet. Átlépve a személyességet, adott szerepen keresztül önfelelt játékokra kerülhet sor.

Az osztályfőnöki órákon az aktuális problémák megbeszélésén túl általános témákra is sort kell keríteni, melyek formálják az osztály közös gondolkodását, tudatosítják bennük az „egy osztályhoz tartozás” érzését. Legyenek olyan közös értékek, erősségek, melyekre csak az adott osztály képes. Egészséges versengés alakuljon ki a tanulás területén. Ennek irányítása az osztályfőnök feladata.

A szabadidős tevékenységek közösségfejlesztő feladatai:

A diákoknak lehetőséget kell teremteni, hogy az iskola falain kilépve, különböző társadalmi színtereken megjelenhessenek. Erre a kultúra ad lehetőséget. Narrált színházi előadások, tapintható tárlatok, szakemberek, múzeumpedagógusok segítik látássérültjeinket és más akadályozottsággal élő tanulóinkat az integrációban. Ezekon a programokon keresztül tanulóink megtanulják a megfelelő viselkedési módokat különböző helyzetekben. A többségi társadalom tagjai is tanulnak tanulóinktól toleranciát, empátiát, érzékenyebbé teszik őket e tekintetben.

Iskolánk egyik erőssége a kultúrához jutás egyenlő esélyének megteremtésére törekvés. Ez azt jelenti, hogy legyen jól szituált vagy szerény körülmények közül jövő, de akár hátrányos helyzetű

tanuló, ugyanolyan eséllyel jut el színházi előadásra vagy kiállításra. Ezt alapítványok, pályázatok segítségével érjük el.

A közösségfejlesztés kétirányú. Egyrészt tanulóink körében, másrészt a többségi társadalom befogadóképességének, érzékenyítésének tekintetében. Mindkettőt célul tűzzük ki.

Kapcsolatok

Szülőkkel való kapcsolattartás formái:

- személyes kapcsolattartás,
- szülői értekezletek, fogadóórák,
- internetes kapcsolat (e-mail, FB szülői csoport),
- telefonos kapcsolattartás,
- igény szerint üzenő füzet,
- közös iskolai, iskolán kívüli programok (osztálykirándulás, kulturális programok),
- közös intézménylátogatások.

Tanulókkal való kapcsolattartás formái:

- személyes kapcsolattartás,
- internetes kapcsolattartás (e-mail, osztályonként FB csoport, felhő tárhely),
- telefonos kapcsolattartás.

Az iskola külső kapcsolatrendszere:

- kapcsolat a fenntartóval,
- kapcsolat más intézményekkel: iskolánk hagyományosan ápolja régi és alakítja ki új kapcsolatait belföldi és külföldi intézményekkel,
- hasonló profilú intézményekkel, társintézményekkel való kapcsolatunk: szociális foglalkoztatókkal, védett munkahelyekkel, lakóotthonokkal való kapcsolattartás (intézménylátogatás),
- kapcsolatban vagyunk a Munkahelyi Gyakorlat Programot folytató intézményekkel,
- az Eötvös Loránd Tudomány Egyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karának hallgatói részére régóta biztosítjuk a főiskolai hallgatók szakmai gyakorlatát, felkészítését a záró tanításaikra,
- különböző képzőintézményekben oktatót gyógypedagógiai asszisztensek, védőnők gyakorlatát segítjük,
- kapcsolat különböző civil szervezetekkel, alapítványokkal (Kézzelfogható Alapítvány, Szól a Szív Alapítvány, Salva Vita Alapítvány, Motiváció Alapítvány stb.), támogatókkal,
- kulturális intézményekkel való kapcsolat (színházi, múzeumi programok):

A szakiskola szakmai programja

A szakiskola helyi tanterve

A helyi tantervek készítésének dokumentumai:

130/1995. (X. 26.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról

110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.

5/2006 (VII. 24.) OKM rendelet a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

51/2012. (XII.21. EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről

22/2016. (VIII. 25.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló

51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról

2/2005 (III. 1.) OM rendelet a Sajátos Nevelési Igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos Nevelési Igényű tanulók oktatásának irányelve kiadásáról

32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

1/2006. (II. 17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárás rendjéről

150/2012. (VII.6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről

217/2012. (VIII.9.) Kormányrendelet az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól

27/2016. (IX. 16.) EMMI rendelet az emberi erőforrások minisztere ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről

56/2016. (VIII.19.) FM rendelet a földművelésügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakmai és vizsgakövetelményekről

A szakiskolai nevelésben-oktatásban működő szakmák

Szakmacsoport	Szakma	Szakképesítés köre	OKJ	Képzési idő
Művészet, közművelődés, kommunikáció	Népi kézműves (fazekas szakmairány)	szakképesítés	34 215 01	4 év
Művészet, közművelődés, kommunikáció	Népi kézműves (kosárfonó, fonottbútor-készítő szakmairány)	szakképesítés	34 215 01	4 év
Művészet, közművelődés, kommunikáció	Népi kézműves (szőnyegszövő szakmairány)	szakképesítés	34 215 01	4 év
Ügyvitel	Számítógépes adatrögzítő	rész-szakképesítés	31 346 02	2 év
Mezőgazdaság	Virágkötő	rész-szakképesítés	31 215 02	2 év

A szakiskola tanulói a közismereti tárgyakat osztályban, a szakmai tárgyakat szakmák szerinti gyakorlati csoportokban sajátítják el.

Választott kerettantervek

- Speciális kerettanterv a 34 215 01 Népi kézműves (fazekas szakmairány) szakképesítés szakiskolában történő oktatásához látássérültek (sl) számára
- Speciális kerettanterv a 34 215 01 Népi kézműves (kosárfonó, fonottbútor készítő szakmairány) szakképesítés szakiskolában történő oktatásához látássérültek (sl) számára
- Speciális kerettanterv a 34 215 01 Népi kézműves (szőnyegszövő szakmairány) szakképesítés szakiskolában történő oktatásához látássérültek (sl) számára
- Speciális kerettanterv a 31 346 02 Számítógépes adatrögzítő részsakképesítés szakiskolában történő oktatásához látássérültek (sl) számára az 54 346 03 Irodai titkár szakképesítés kerettanterve alapján
- Speciális kerettanterv a 31 215 02 Virágkötő részsakképesítés szakiskolában történő oktatásához látássérültek (sl) számára a 34 215 04 Virágkötő és virágkereskedő szakképesítés kerettanterve alapján

A szakiskolai nevelés-oktatásban finanszírozott óra/időkeretek

A Népi kézműves Fazekas, Kosárfonó, fonottbútor-készítő és Szőnyegszövő szakképesítések képzésének heti és éves szakmai óraszámjai:

	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám 36 héttel	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám 36 héttel	11. évfolyam heti óraszám	11. évfolyam éves óraszám 36 héttel	12. évfolyam heti óraszám	12. évfolyam éves óraszám 32 héttel
Közismeret	10,5	378	11,5	414	10,5	378	10,5	336
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	21	756+70	21	756+105	21	756+105	21	672
Összesen	31,5	1134+70	32,5	1170+105	31,5	1134+105	31,5	1008
8-10% szabadsáv (közismereti rész)	2	72	1,5	54	1,5	54	1,5	48
8-10% szabadsáv (szakmai rész)	1,5	54	2	72	2	72	2	64
Mindösszesen (teljes képzési ideje)	35	1260+70	36	1296+105	35	1260+105	35	1120

A szakképesítés oktatására fordítható idő **3482** óra (756+70+756+105+756+105+672+54+72+72+64) nyári összefüggő gyakorlattal és szakmai szabadsávval együtt.

A Számítógépes adatrögzítő és Virágkötő rész-szakképesítések képzésének heti és éves szakmai óraszámai:

	9. évfolyam heti óraszám	9. évfolyam éves óraszám (36 héttel)	10. évfolyam heti óraszám	10. évfolyam éves óraszám (35 héttel)
Közismeret	10,5	378	11,5	402,5
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	21	756+70	21	735
Összesen	31,5	1134+70	32,5	1137,5
8-10% szabad sáv (közismereti rész)	1,5	54	1,5	52,5
8-10% szabad sáv (szakmai rész)	2	72	2	70
Mindösszesen (teljes képzés ideje)	35	1260+70	36	1260

A részsakképesítés oktatására fordítható idő **1703** óra (756+70+735+72+70) nyári összefüggő gyakorlattal és szakmai szabadsávval együtt.

A mindennapos testnevelés oktatásakor a köznevelési törvény 27. § (11) bekezdése szerint járunk el. A rehabilitációs órák óraszámát a Knt. 6. számú melléklete határozza meg (Gyermekek, tanulók finanszírozott heti foglalkoztatási időkerete).

SZAKISKOLAI SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAM
9-10. OSZTÁLY

SZÁMÍTÓGÉPES ADATRÖGZÍTŐ

részsakképesítés

OKJ 31 346 02

HETI ÓRATERVE

Közismereti tárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam
Kommunikáció - magyar nyelv és irodalom	1 óra	1 óra
Idegen nyelv – angol	1 óra	1 óra
Matematika	1 óra	1 óra
Társadalomismeret	1 óra	1 óra
Természetismeret	1 óra	1 óra
Testnevelés	5 óra	5 óra
Osztályfőnöki	1 óra	1 óra
Közismereti tárgyak összesen:	11	11

Számítógépes adatrögzítő szakképesítés szakmai követelménymoduljai				
Szakmai elmélet és gyakorlat	9. évfolyam		10. évfolyam	
Gépírás és irodai alkalmazások 12082-16				
	E	GY	E	GY
Gépírás és levelezési gyakorlat		8		8
Irodai alkalmazások gyakorlata		6		6
Üzleti kommunikáció és protokoll 12084-16				
	E	GY	E	GY
Kommunikáció a titkári munkában	8		9	
	8	14	9	14
Összes heti óraszám:	22		23	
Közismeret	11		11	
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	22		23	
Rehabilitációs óra	2		2	
HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35		36	

SZAKISKOLAI SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAM

9-10. OSZTÁLY

VIRÁGKÖTŐ

részsakképesítés

OKJ 31 215 02

HETI ÓRATERVE

Közismereti tárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	1 óra	1 óra
Idegen nyelv	1 óra	1 óra
Matematika	1 óra	1 óra
Társadalomismeret	1 óra	1 óra
Természetismeret	1 óra	1 óra
Testnevelés	5 óra	5 óra
Osztályfőnöki	1 óra	1 óra
Közismereti tárgyak összesen:	11	11

Virágkötő részsakképesítés szakmai követelménymoduljai				
Szakmai elmélet és gyakorlat	9. évfolyam		10. évfolyam	
Növényismeret és -kezelés 11074-12				
	E	GY	E	GY
Növényismeret és -kezelés	4		3	
Növényismeret és -kezelés gyakorlat		8		6
Virágkötészet 11075-12				
	E	GY	E	GY
Virágkötészet	3		4	
Virágkötészet gyakorlat		7		10
Összes heti szakmai óraszám:	22		23	
Közismeret	11		11	
Szakmai elmélet és gyakorlat együtt	22		23	
Rehabilitációs óra	2		2	
HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35		36	

SZAKISKOLAI SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAM
9-10-11-12. OSZTÁLY
KOSÁRFONÓ, FONOTTBÚTOR KÉSZÍTŐ
szakképesítés
OKJ 34 215 01
HETI ÓRATERVE

Közismereti tárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Kommunikáció - magyar nyelv és irodalom	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Idegen nyelv	1 óra	1 óra	1 óra	2 óra
Matematika	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Társadalomismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Természetismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Testnevelés	5 óra	5 óra	5 óra	5 óra
Osztályfőnöki	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Közismereti tárgyak összesen	11 óra	11 óra	11 óra	10 óra

Kosárfonó és fonott bútorkészítő megnevezésű szakképesítés szakmai követelménymoduljai									
Szakmai elmélet és gyakorlat	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam		
Munkahelyi egészség és biztonság modul 11500-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Munkahelyi egészség és biztonság							1		
Foglalkoztatás I. modul 11497-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás I.							1		
Foglalkoztatás II. modul 11499-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás II.							1		
Népi kézműves vállalkozás működtetése modul 10681-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Művészettörténet	1		1		1		1		
Általános néprajz	1		1						
Rajz gyakorlat		1				1		1	
Népi kézműves szakmai alapismeretek	1		1		1				
Népi kézműves vállalkozásismeret, marketing	1		1		1		1		
Kosárfonás modul 10690-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Kosárfonó szakmai ismeretek	1		1		1		1		
Kosárfonó szakmai néprajz	1		1						
Kosárfonó szakmai rajz gyakorlat		1		1		1		1	
Kosárfonó gyakorlatok		7		7		6		6	

Fonott bútorkészítés modul 10691-12								
Fonottbútor készítés szakmai ismeretek	1		1		1		1	
Fonottbútor szakmai néprajz			1		1			
Fonottbútor szakmai rajz gyakorlat		1		1		1		1
Fonottbútor készítés gyakorlatok		5		6		7		7
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám:	7	15	8	15	6	16	7	16
Összes heti szakmai óraszám:	22		23		22		23	
Rehabilitációs órák:	2		2		2		2	
HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35		36		35		35	

SZAKISKOLAI SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAM

9-10-11-12. OSZTÁLY

SZŐNYEGSZÖVŐ

Népi kézműves szőnyegszövő szakmairány

OKJ 34 215 01

HETI ÓRATERVE

Közismereti tárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Kommunikáció - magyar nyelv és irodalom	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Idegen nyelv	1 óra	1 óra	1 óra	2 óra
Matematika	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Társadalomismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Természetismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Testnevelés	5 óra	5 óra	5 óra	5 óra
Osztályfőnöki	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Közismereti tárgyak összesen	11óra	11 óra	11 óra	10 óra

Szőnyegszövő megnevezésű szakképesítés szakmai követelménymoduljai									
Szakmai elmélet és gyakorlat	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam		
Munkahelyi egészség és biztonság modul 11500-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Munkahelyi egészség és biztonság	1								
Foglalkoztatás I. modul 11497-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás I.							2		
Foglalkoztatás II. modul 11499-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás II.							1		
Népi kézműves vállalkozás működtetése modul 10681-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Művészettörténet	1		1		1		1		
Általános néprajz	1		1						
Rajz gyakorlat		1		1		1		1	
Népi kézműves szakmai alapismeretek	1		1		1				
Népi kézműves vállalkozási ismeret, marketing	1		1		1		1		
Szőnyegszövés modul 10692-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Szőnyegszövő szakmai ismeretek	2		2		2		2		
Szőnyegszövő szakmai néprajz	1		1		1				
Szőnyegszövés gyakorlat		12		13		14		14	
Szőnyegszövő szakmai rajz gyakorlat		1		1		1		1	
Összes heti elméleti/gyakorlati óraszám:	8	14	7	15	6	16	7	16	
Összes heti szakmai óraszám:	24		23		24		25		
Rehabilitációs órák:	2		2		2		2		
HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35		36		35		35		

SZAKISKOLAI SZAKKÉPZŐ ÉVFOLYAM

9-10-11-12. OSZTÁLY

FAZEKAS

Népi kézműves fazekas szakmairány

OKJ 34 215 01

HETI ÓRATERVE

Közismereti tárgyak	9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam
Kommunikáció - magyar nyelv és irodalom	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Idegen nyelv	1 óra	1 óra	1 óra	2 óra
Matematika	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Társadalomismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Természetismeret	1 óra	1 óra	1 óra	-
Testnevelés és sport	5 óra	5 óra	5 óra	5 óra
Osztályfőnöki	1 óra	1 óra	1 óra	1 óra
Közismereti tárgyak összesen:	11 óra	11 óra	11 óra	10 óra

Fazekas megnevezésű szakképesítés szakmai követelménymoduljai									
Szakmai elmélet és gyakorlat	9. évfolyam		10. évfolyam		11. évfolyam		12. évfolyam		
Munkahelyi egészség és biztonság modul 11500-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Munkahelyi egészség és biztonság	1								
Foglalkoztatás I. modul 11497-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás I							2		
Foglalkoztatás II. modul 11499-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Foglalkoztatás II:							1		
Népi kézműves vállalkozás működtetése modul 10681-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Művészettörténet	1		1		1		1		
Általános néprajz	1		1						
Rajz gyakorlat		1		1		2		1	
Népi kézműves szakmai alapismeretek	1		2		1				
Népi kézműves vállalkozásismeretek, marketing	1		1		1		1		
Fazekasság modul 10687-12									
	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	
Fazekas szakmai ismeretek	1		2		2		1		
Fazekas anyagismeret	1		1						
Fazekas szakmai rajz, díszítő technikák gyak.		2		1		1		1	
Fazekas néprajz	1		1		1		1		
Fazekas szakmai gyakorlat		11		12		13		14	
Heti elmélet/gyakorlat óraszám:	8	14	9	14	6	16	7	16	
Összes heti szakmai óraszám:	24		25		24		25		
Rehabilitációs órák:	2		2		2		2		
HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35		36		35		35		

5. A Készségfejlesztő Iskola nevelési programja

Az intézményegységben tanulmányaikat megkezdő tanulók négy évet töltenek el a Készségfejlesztő Iskolában négy osztályfokon. Az intézményegység pedagógiai és oktatás-nevelési szempontból a halmozottan sérült tanulók életkori sajátosságait, készségeit, képességeit, speciális szükségleteit, egyéni állapotának prognosztizálható kimenetelét és jövőbeli életvezetési terveit tekintetbe véve kialakított, strukturálisan egymásra épített program szerint működik.

A felnőtté válás, a szülőről történő leválás zökkenő mentesebbé tétele, a munkatevékenységek betanítása, a szocializáció és a kommunikáció fejlesztése, valamint a minél magasabb fokú önellátásra nevelés adják a pedagógiai program alapjait. Az első két tanév a szocializáció, kommunikáció, önkiszolgálás és a munkatevékenységek elsajátításához szükséges készségek fejlesztésével telik, majd erre épül a képzés másik fele, amely az aktuális munkatevékenységek, illetve szakmák részfeladatainak elsajátítását foglalja magában. Mindemellett az érzelmi nevelés minden területen megjelenik, elősegítve a fiatalok majdani beilleszkedését egy felnőtt közegbe, a munka világába vagy lakóotthonba. A nevelési program folyamatos monitorozás alatt áll, azon cél érdekében, hogy a tanulók a legjobb esélyt kapják arra, hogy készségeik az általuk elérhető maximumon bontakozhassanak ki, ezáltal a lehető legteljesebb minőségben tölthessék el felnőtt életüket. Az oktatási-nevelési munkát képzett szakemberek végzik. A délelőtti és a délutáni tevékenységek szorosan egymásra épülnek, a munkatársak teamben dolgoznak.

A készségfejlesztő iskolai populáció

Az általános iskolát végzett, halmozott fogyatékossgal élő 14-23 éves fiatalok oktatását-nevelését a Készségfejlesztő Iskola látja el.

A halmozottan fogyatékos (látássérült) tanulók főbb jellemzői

A Készségfejlesztő Iskola diákjai halmozottan fogyatékos tanulók, akiknél értelmileg akadályozottság (enyhe, középsúlyos értelmi fogyatékossg, tanulásban akadályozottság) és egyéb társuló fogyatékossgok jelenhetnek meg (gyengénlátás, aliglátás, vakság, mozgássérülés, beszédzavar, beszédképtelenség, autizmus spektrum zavar, hallássérülés és pszichiátriai tünetek).

Mindegyik (rész)fogyatékossg különböző súlyosságú lehet, és a tanuló fejlődését oly módon befolyásolja, amely nem csupán az egyes fogyatékossgok összeadódását, hanem egy sajátos, új fogyatékossgai típust eredményez.

A halmozott fogyatékossg hatásai az egyénre:

- érzékelés, észlelés, ingerfeldolgozás nehezített, akadályozott,
- a kommunikáció akadályozott,
- a téri és időbeli környezet kevéssé bejósolható a tanuló számára,
- kevesebb kontroll az élete felett,
- praktikus és/vagy adaptív viselkedés és készségek korlátozottak,
- a pubertáskori testi és pszichés változások megértése, kezelése többszörösen nehezített,

- a fogyatékoságból adódóan a szülőről való leválás, és a szülő részéről a tanuló elengedése is nehezített, többnyire nem spontán folyamat,
- önálló munkatevékenységet felügyelettel vagy segítségnyújtással képes elvégezni.

5.1. Nevelési alapelvek

A Készségfejlesztő Iskolában végzett munka szakmai alapelvei a következők.

- Biztonságos, befogadó légkör biztosítása.
- Bejósolható, érzékelhető, érthető, strukturált környezet biztosítása.
- Szükség szerint adaptált környezet és speciális eszközök biztosítása.
- A speciális eszközök lehetőség szerinti minimalizálása (nem hangsúlyozva a másságot).
- A kiindulópont meghatározása a tanuló egyéni fejlettségi szintje szerint történik.
- A tanuló lehetőségeihez és szükségleteihez igazodó kommunikációs forma biztosítása.
- A tanuló életkori sajátosságaihoz, valamint értelmi és kommunikációs szintjéhez igazodó ismeretek tanítása.
- Az önismeret, önértékelés, reális önkép kialakítására való törekvés.
- Motiváció biztosítása.
- A tanuló életében megjelenő, praktikus, hasznos, szükséges mindennapos tevékenységek tanítása.
- Cselekvésbe ágyazott tanulás biztosítása.
- Konkrét tapasztalatokon, saját élményeken alapuló tanulás biztosítása.
- Hozzá tartozókkal való partneri viszony kialakítása, szükség esetén megsegítése – valamennyi érintett érdekeit szem előtt tartva.
- Életkornak, érdeklődési körnek megfelelő szabadidős lehetőségek, programok biztosítása.
- Rendszeres team-munka.

5.2. A nevelési program céljai és feladatai

A Montessori pedagógia ismert jelmondatának, a *„Segíts nekem, hogy magam csinálhassam!”* alapvető gondolatát követve a cél tulajdonképpen az élni segítés, a lehető legnagyobb fokú önállóság, a környezetéhez való kapcsolódás képessége, ezáltal a lehetőségekhez képest legteljesebb szabadság megteremtése a fiatal életében, mindennapjaiban. Minden tanuló egyedi képességekkel rendelkezik, a cél az erősségeik kiemelése, a képességeik optimális használatának az elérése, és ezzel párhuzamosan a hátrányok, gyengeségek maximális kompenzálása és elfogadtatása. A Készségfejlesztő Iskolában töltött idő alatt a fiatal komplex testi, lelki és mentális fejlesztése – vagy szükség esetén – szinten tartása a feladat. A hozzá tartozókkal való megfelelő kapcsolattartással – ami segíti a reális jövőkép kialakítását számukra – elérhető, hogy a tanuló egy számára valóban megfelelő közegbe kerülhessen az iskola befejezése után. Fontos, hogy csak abban az esetben kerüljenek otthoni elhelyezésre, ha az a család tudatos választása és nem egy kényszerű döntés.

A nevelési program főbb feladatai:

- pubertáson való átsegítés és felnőtté válás,
- önállóságra nevelés,
- munkára felkészítés, munkatevékenységek és résztvékenységek tanítása.

Minden elméleti és gyakorlati foglalkozás tervezésének elsődleges szempontja, hogy a tanulók más-más speciális szükségletei és részképesség-zavarai miatt kizárólag személyre szabott módszerek alkalmazhatóak az osztályfoglalkozásokon is. A célok figyelembevételével készül el a nevelési program, a tananyag és az egyéni fejlesztési terv. Az elméleti és a gyakorlati órák ezekhez a célkitűzésekhez igazodnak és az egyéni fejlesztők is ebben működnek közre. A Készségfejlesztő Iskola 9-10. évfolyamaiban közismereti (elméleti) tárgyak oktatása zajlik elsősorban a szocializáció és felnőtté válás jegyében. A 11-12. évfolyam gyakorlati programjában (*agyagtárgy-készítő* és *szövött-tárgy készítő* tantárgy, illetve kevés közismereti tantárgy) a leghangsúlyosabb a munkára felkészítés és a konkrét munkafolyamatok betanulása.

A Készségfejlesztő Iskola fiataljai a rehabilitációs-rehabilitációs órakeret révén, különórákon, szakkörök formájában, valamint órarendbe ágyazottan az alábbi rendszeres foglalkozásokon vehetnek részt egyéni szükséglet, igény és érdeklődés alapján:

- logopédia-beszédfejlesztés,
- egyéni pszichológusi megsegítés,
- egyéni fejlesztés,
- egyéni mozgásfejlesztés,
- tájékozódás-közlekedés,
- gyógytestnevelés,
- kórus,
- Biblia szakkör,
- meseszakkör,
- hangszeres oktatás,
- egyéni hangtálazás és relaxáció,
- INPP terápia,
- lovagoltatás,
- kutyával asszisztált foglalkozás

A Készségfejlesztő Iskolába bekerülés feltételei, átvétel

A Készségfejlesztő Iskolába – az országos felvételi jelentkezési protokollnak megfelelően – elektronikus formában és postai úton lehet jelentkezni.

A Készségfejlesztő Iskola felmenő rendszerben biztosítja a tankötelezettséget az értelmileg akadályozott és látássérült vagy más fogyatékossgal rendelkező tanulók számára, ahova egyrészt belső beiskolázással, másrészt külső intézményekből, a nyolcadik évfolyam sikeres befejezését

tartalmazó bizonyítvánnyal kerülnek a tanulók. 2015-től – a szakmai alapdokumentum megváltoztatásának köszönhetően – a Készségfejlesztő Iskola nyitott, a nem csak látássérüléssel, hanem különböző egyéb fogyatékkal rendelkező fiatalok fogadására.

A tanuló és a szülő a tanuló képességeinek, érdeklődésének, körülményeinek megismerése céljából felvételi beszélgetésen vesz részt. Az anyaintézményen kívüli iskolákból érkező tanulók próbanapokon vesznek részt. Az intézményen belülről érkező tanulók átszoktatása, megismerése folyamatos.

A jelentkezés mellett a felvételhez szükséges a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye, illetve az illetékes szakértői bizottság által hozott határozat, melyben szerepel a továbbtanulásra kijelölt intézmény.

A tanuló átvételére másik iskolába a tanítási év során bármikor lehetőség van. Az átvételi kérelemhez a beiratkozáshoz szükséges iratokat kell bemutatni. Az iskolai átvételi kérelem elbírálásáról a tanulót, kiskorú tanuló esetén a szülőt is, valamint az előző iskola igazgatóját is értesíteni kell. Az átvételre jelentkező tanulók szintén részt vesznek próbanapokon.

A tanulói felvétel vagy átvétel intézményvezetői határozat és/vagy engedély alapján lehetséges.

Tanulói jogviszony megszűnése:

- a) Tanköteles korú tanuló esetén: a szülő írásos kérelmével és a befogadó nyilatkozat bemutatásával.
- b) Nem tanköteles korú tanuló esetén: az iskola megszüntető határozatával, a szülő és/vagy tanuló írásos kérelmével.

5.3. A Készségfejlesztő Iskolában folyó nevelő-oktató munka feladatai

A 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről 2016 szeptembere óta így rendelkezik a Készségfejlesztő Iskoláról:

13/B. §58 (1) A készségfejlesztő iskola a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók részére biztosítja az életkezdéshez való felkészülést, a munkába állást lehetővé tevő egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok elsajátítását, továbbá a szakképzésben részt venni nem tudó enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára nyújt a munkába álláshoz és az életkezdéshez szükséges ismereteket.

E törvényi rendelkezés alapján a Készségfejlesztő Iskola célja tehát elsősorban a felnőtt életre, az önálló életkezdésre való lehető legteljesebb felkészítés az ehhez szükséges ismeretek nyújtásával (extraintellektuális funkciók előtérbe helyezésével).

Másodsorban a szocializáció segítése a szükséges ismeretek és – egy nappali foglalkoztatóban való helytállást vagy akár a munkavállalás lehetőségét biztosító – egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok és a munkavégzéshez szükséges köztudományok, szabályok interiorizált elsajátításán keresztül, vagyis felkészítés a társadalmi integrációra, a felnőtt életre (kommunikációs és szocializációs készségek fejlesztése).

Feladat továbbá – a halmozott fogyatékkal élő fiatalok lehetőségeit figyelembe véve – képességeik és készségeik kibontakoztatása, hozzásegítve őket személyiségük harmonikus fejlődéséhez.

Különösen hangsúlyos a kommunikációs kifejezőkészség megsegítése, képességeikhez mérten minél

nagyobb önkiszolgálásra nevelés és háztartási ismeretek elsajátítása, mozgásnevelés, szocializáció, szenzoros és manipulációs készségfejlesztés.

Intézményegységünk profilja a munkára felkészítés, a konkrét munkafolyamatok betanítása, a szövés, fazekasság, nemezelés alapjainak elsajátítása mellett a konkrét tapasztalás útján való élményhez juttatás (tanulmányi kirándulások, múzeumlátogatások, lovaglás, állatasszisztált foglalkozások segítségével).

Osztályonként az alábbi személyi feltételek biztosításával működhet a Készségfejlesztő Iskola.

- gyógypedagógus, aki a közismereti (elméleti) tárgyak és osztályfőnöki teendőket látja el,
- szakoktató, aki a szakmai modul elsajátítását és a megszerzett ismeretek, képességek minél önállóbb elvégzését irányítja,
- egy gyógypedagógiai asszisztens, aki elsősorban a csoportvezető irányításának megfelelően a pedagógiai munka segítője, de szükség esetén a tanulók higiénia-ellátásában,
- nevelőtanár, aki a délutáni tevékenységeket vezeti.

Az optimális fejlesztés érdekében kívánatos a fiatalokkal foglalkozó valamennyi szakember rendszeres team megbeszélése, a tapasztalatcsere, valamint az új lehetőségek keresése.

Tevékenységi formák és nevelési területek

Munkára felkészítés

Tevékenységi formák:

- Egyéni és csoportos feladatvégzés
- Tanulmányi kirándulás

Nevelési területek:

- Konkrét munkatevékenységek, résztvékenységek
- Kerámia, szövés, nemezelés, asztali feladatok tevékenységei.
- Munkára felkészítés
- Feladattudat, feladattartás növelés, monotónia tűrés, holtidő kezelése, viselkedése elakadásnál, jutalmazásra/kritikára/változtatásra adott reakciója, segítségkérés, önellenőrzés tanítása.
- Manipulációs és készségfejlesztés
- Taktilis és haptikus differenciáló-képesség növelése, finommotorika, mozgáskoordináció, két kéz koordinációjának fejlesztése.

Adaptáció/segítségnyújtás módja:

- Külön asztal/elkülönítés, eleje-vége kosár, napirend, feladatok sorrendje, idő jelzése, teljes csend/zene, csúszásgátló tálca balról-jobbra haladás, tárgy asztalhoz erősítése, táblaragasztó/tépőzár használata.
- Cselekedtetés, mozdulat megindítása, szóbeli iránymutatás, következő mozdulatra emlékeztetés, rávezető kérdések használata, humor tudatos használata.

Szocializáció, magatartás, érzelmi stabilitás

Tevékenységi formák:

- Csoportos drámajáték
- Csoportos és páros szituációs játékok
- Egyéni és csoportos irányított beszélgetés
- Egyéni és csoportos alkotói tevékenységek

Nevelési területek:

- Kapcsolata emberekkel
- Viselkedése közösségben
- Beilleszkedése az osztályba, társas helyzetek, szélsőséges reakciók elviselése, kezdeményezés, döntési helyzetekben való részvétel.

Életkori sajátosságok:

- Szexuális érettség, kiegyensúlyozottság, szociális háttér/család hatása
- Motiválhatóság
- Frustráció kezelése
- Konfliktusok, félelmek, bizarr viselkedés, visszatérő helyzetek kezelése
- Önellenőrzés, önkontroll tanítása

Adaptáció/segítségnyújtás módja:

Helyzetből vagy helyszínről kivezetés, mozgásos levezetés, probléma átbeszélése, másik féllel való egyeztetés, tanulás leszűrése, a tanuló bevonása a lehető legtöbb – életét érintő – döntési helyzetbe, kortárs közösség visszajelzései, humor tudatos használata, viselkedésanalízis.

Kommunikáció – kogníció

Tevékenységi formák: egyéni és csoportos tevékenység

Nevelési területek:

- Beszédszlelés, -utánzás, -értés
- Beszédprodukción
- Szókincs
- Gesztusjel, tárgyjel, tárgy részlet, tárgyszimbólum, képes kártya, AAK-eszköz használata szükség szerint
- Egyéb speciális taneszközök használata képességek szerint
- Braille/abakusz/személyjel/tárgyjel/egyéb kártya
- Kommunikációs funkciók tanulása
- Emlékezet
- Számolás-mérés

- Általános ismeretek magáról
- Idő-i-téri tájékozódás

Adaptáció/segítségnyújtás módja:

Konkrét helyzetek, szituációs játékok gyakorlása, kommunikációs funkciók gyakorlása.

Önkiszolgálás

Tevékenységi formák: Egyéni és csoportos tevékenység

Nevelési területek:

- Vetkőzés, öltözés
- Szekrényhasználat
- Ágyazás
- WC-használat
- Fogmosás
- Zuhanyzás
- Kézmosás
- Háztartástan konkrét tevékenységei
- Evőeszköz-használat
- Öntés
- Mosogatás
- Önellenzés tanítása

Adaptáció/segítségnyújtás módja

Tapintható jelzések használata, cselekedtetés, mozdulat megindítása, szóbeli iránymutatás, következő mozdulatra emlékeztetés, rávezető kérdések használata, humor tudatos használata.

Tájékozódás – közlekedés – mozgás

Tevékenységi formák:

- Egyéni és csoportos foglalkozás
- Tanulmányi kirándulás - járműhasználat
- Védett környezetben önálló közlekedés

Nevelési területek:

- Téri irányok síkban, kis és nagy térben
- Testséma, testrészek tudatosítása
- Izomtónus állapot javítása
- Nagymozgások fejlesztése
- Mozgásos magabiztosság, önállóság fejlesztése

- Környezeti támpontok tudatos használata
- Hang után követés
- Védőtartások
- Látó vezetővel történő gyalogos közlekedés ismert és ismeretlen környezetben
- Lépcsőhasználat
- Közlekedési eszközök
- Kerülendő mozgásformák tudatosítása (szembetegség/epilepszia miatt)

Adaptáció/segítségnyújtás módja:

Cselekedtetés, mozdulat megindítása, verbális irányítás, emlékeztetés, ellenőrzés.

Szabadidő eltöltése

Tevékenységi formák:

- Szervezett csoportos programok
- Zenedélután
- Szakkörök (kórus, Biblia, meseest)
- Különórák (hangszeres óra, hangtálazás)

Nevelési területek:

- Életkornak megfelelő szabadidős tevékenységek felajánlása, biztosítása
- Egyéni érdeklődési területek keresése
- Érdeklődési kör bővítése
- Döntési helyzetek

Adaptáció/segítségnyújtás módja:

Cselekedtetés, szóbeli iránymutatás, irányított beszélgetés.

Szervezeti és időkeretek. Mérés, értékelés, ellenőrzés. Egyéni státusz és fejlesztési terv

A Készségfejlesztő Iskola az anyaintézmény önálló részeként működik, a fő szervezeti és időkeretek megegyeznek a Szakiskoláéval. A tanulók egyéni szükségleteinek és terhelhetőségének megfelelően strukturálódnak az órák és a foglalkozások tartalom és időbeosztás tekintetében.

Bekerüléskor a tanulókról egy, a pedagógusaik és egy, a hozzátartozóik által kitöltött strukturált kérdőív készül, ami a részét képezi egy szubjektív státusz megállapításának. A tanév első hónapjában speciális állapotfelmérést végeznek a pedagógusok az új tanulókkal, illetve a változások mérésének érdekében a régi diákokkal is. Mindezeket figyelembe véve egy egyéni fejlesztési terv készül mindenkiről, aminek összeállításában valamennyi, a tanuló oktatásában érintett pedagógus részt vesz, az évközi folyamatos monitorozást pedig az osztályfőnök koordinálja. Ezek a fejlesztési tervek tartalmazzák azokat a tantárgyilag nem értékelhető dimenziókat is, mint például szociális készségek, érzelmi stabilitás, énkép. Ezek év végén szövegesen kerülnek értékelésre.

A tanórákon a tanulók folyamatos visszajelzést kapnak teljesítményükről. Speciális, a populációra

szabott, a kollégák által kidolgozott skála kerül felhasználásra, amiben a legkisebb elemekre lebontva nyomon követhetőek és mérhetőek a változások és azok mértéke. A skála által a gyakorlati tevékenységek, az önkiszolgálás, a tájékozódás-közlekedés, a testmozgás, a munkára felkészítés és a kommunikáció-kogníció szintje mérhető.

A tanulók jegyeket kapnak, amiket félévkor és év végén bizonyítvány és értesítő formájában ad ki az iskola. A tanulók a speciálisan értékelhető készségek miatt évente egyszer (év végén) szóveges értékelést is kapnak.

A személyiségfejlesztés feladatai és területei

A tanulók személyiségfejlesztése komplex, 24 órás folyamat, a gyakorlatban azonban kettéosztható ez a terület egy átfogó, a nevelés, a mindennapok minden mozzanatában megjelenő metódusra és egy speciálisan, célzott foglalkozásokon kivitelezett fejlesztésre.

A halmozottan sérült fiatalok személyiségfejlesztése fontos és kiemelt terület, mivel az adott iskolai fokon a cél a jövőbeli munkahelyi, közösségbeli bevalás, amelynek egyik prioritása egy önmagával és környezetével koherensen működő személyiség.

Az erre való célzott törekvés ebben az életkorban és sérültségi fokon fokozott tudatosságot és körültekintést igényel. A Készségfejlesztő Iskola tanulóinak állandó felügyelete – ami önmagában determinálja a függetlenség, az önállóság nehezítettségét – elősegíti azt, hogy gyakorlatilag minden élet- és nevelési helyzetben tudatosan is helyet kapjon a személyiségfejlesztő attitűd a kollégák részéről. A tanulókról a team által kialakított kép során körvonalazódnak és megfogalmazásra kerülnek a személyiség fejlesztendő és megerősítendő területei. A fejlesztési feladatok a pedagógus, a nevelőtanár és a gyógypedagógiai asszisztens kompetenciakörébe beletartoznak.

A tanulóknak lévő lehetőség kibontakoztatásához és az elakadásokon történő átsegítéshez ismerni kell, és el kell fogadni a határaikat, tisztelni kialakult személyiségüket és optimális esetben felismerni a korrigálható személyiségjegyeiket.

A foglalkozásokon, tanórákon az óratervek kötelezően beépített eleme tárgytól függetlenül a személyre szabott figyelem és nevelési-oktatási elemek, amelyek fontos részét képezik a személyiség fejlesztésének. Többek között a Szocializáció, a Tánc és dráma, a Kommunikáció, egyéni foglalkozások, illetve az iskola pszichológusa által tartott foglalkozás, az állatasszisztált foglalkozások, a rendezvények, a non-formális pedagógiai tevékenységek, a zenedélutánok, az ünnepek és rituálék megtartása során célzott fókuszba kerülnek azon készségek, melyek a fent említett fejlesztést erősítik.

Készségfejlesztő Iskolában a személyiségfejlesztés leggyakrabban indirekt módon történik.

Feladatok és területek

- Énkép kialakítása. (Ez a saját létezésnek a tudatosításától kezdve a testsémán keresztül az értelmi sérülés adta korlátok elfogadását is jelentheti. Folyamatos ismétlés és megerősítés a testkép, testrészek, saját orientáció területén a környezetben. Annak erősítése, hogy hatékony ágense lehet környezetének és saját magának. Fontos lépés az identitás kialakulása; az egyes szám első személy helyes, tudatos használata, a saját név felismerése, használata. Valós életkorába történő megérkezés, testi változásainak, működéseinek felfogása, megismerése, értelmezése. Nemi hovatartozás ismerete. Családban, környezetben kapcsolódásainak, helyzetének ismerete.)
- A lehetőségekhez mérten reális énkép kialakítása, önismeret mélyítése. (Ez preventív hatású lehet a túlzott elvárások, irreális jövőkép okozta csalódások elkerüléséhez, de az önmaga képességeinek alulértékelése is okozhat egyfajta motivátlanságot. A fogyatékoság okozta határok elfogadása is segíti a kiegyensúlyozottabb életvitelt. A reális énkép ad egyfajta reális elvárást önmagával és környezetével szemben a fiatalnak, ami csökkenti a konfrontációkat és a hangulatingadozásokat. Ehhez szükséges a megfelelő kihívások biztosítása és a folyamatos reális visszajelzés a tanulónak.)
- Életkori elakadásokon való átsegítés.
- A serdülőkori változások elfogadtatása.
- A személyiség részképességeinek az integrálása. (Folyamatos kommunikáció és visszajelzés arról, hogy annak ellenére, hogy ő valamiben nagyon, másban pedig kevésbé korlátozott, még jól működő, teljes ember. A kompenzálható területeken (például kommunikáció) kiemelt feladat lehet a gyakorlás vagy akár alternatív technikák megtanulása.)
- Motiváltság. (Elsődlegesen a saját szükségletek kifejezése bármilyen alternatív módon, saját szükségletek észlelése, komfort helyzetekre való törekvés kialakítása, feladathelyzetekben involváltság, előre történő gondolkodás fejlesztése, térben, időben zajló események logikai összefüggésének felismertetése, valós és reális érzelmi töltetek megbeszélése, megerősítése, megfelelő jutalmazási technikákkal érdeklődés fenntartása, érdeklődés belsővé tétele.)
- Szociális készségek erősítése.
- Bizarr viselkedési módok leépítése.
- Agresszió, öndestrukció szublimálása pozitív alkotó tevékenységekbe.
- Leválás a hozzátartozókról, adott esetben intézményről.
- Függség, függetlenség, kiszolgáltatottság, önállóság, önállótlanóság.
- Fiatal felnőttkor.
- Túlkompenzálás.
- Alkotó, munkavégző motiváció.
- Önismeret.
- Önkontroll. (Várakozás képességének a kialakítása, szükségletek kielégítésének az időbeli kitolása, szűk környezet elfogadása, társas együttélés szabályainak az elfogadása, iskolai keretek elfogadása, munkatevékenységek szabályainak a betartása, relaxációs módszerek

megismertetése, energia levezetésének megfelelő biztosítása, pozitív megerősítés folyamatos alkalmazása, következmények következetes alkalmazása.)

- A fogyatékból adódó gondolkodásbeli torzítások korrigálása. (A fogyatékból, mint egyetlen identitási forma megváltoztatása a gondolkodásban, a világ megismerhetőségének a kiterjesztése, a szűkebb, tágabb környezet, mint biztonságos lehetőség megismertetése, az esetleges kritikátlanág (túlzott barátságosság) reális keretek közé szorítása, valóságtól eltávolodó konfabulálások csökkentése, aktuális énidőben történő kommunikáció erősítése, látássérült személyekre jellemzőbb verbalizmus konkrétabb tartalmakra való cserélése, gyakorlati tevékenységekben való részvétel az intézményen kívül.)
- Döntés, választás.

A pedagógusok helyi intézményi feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza.

A feladat a tanulók egyéni sajátosságait, nevelési, oktatási szükségleteit figyelembe véve a lehető legteljesebb társadalmi integrációhoz szükséges kompetenciák fejlesztése, az önálló életvitel kompetenciáinak megszilárdítása, valamint az együttműködési képesség és a szocializációs készség fejlesztése, a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, s ezzel párhuzamosan – folyamatos motivációval és az érdeklődés fenntartásával – a jól működő funkciók fejlesztése.

Az életkori sajátosságok figyelembevételével az egyéni fejlődési ütemhez igazodó, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket szem előtt tartó nevelést-oktatást biztosítunk tanulóink számára.

A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

Az intézményegységünkön tanuló fiatalok képességstruktúrája, s ennek köszönhetően igényeik és megsegítésük módja is igen szórta, eltérő képet mutat.

Gyakran speciális halmozódásként jelennek meg a különféle pszichés, illetve pszichiátriai zavarok és/vagy az autisztikus tünetek, esetleg autizmus, a nem látássérülésből eredő, hanem az idegrendszeri sérülés következményeként fennálló súlyosabb téri orientációs zavarok. Mindemellett egyre gyakoribbak a különféle magatartási- és viselkedészavarok, valamint a szocializációs, illetve a szocializációs integrációt befolyásoló problémák.

5.4. A sérülés specifikus rehabilitációt szolgáló foglalkozások, fejlesztések, különórák

- a tájékozódás és közlekedés tanítása,
- logopédiai megsegítés és az AAK (Alternatív és augmentatív kommunikáció) módszereinek alkalmazása,
- INPP, mely aktív mozgásokra épülő terápia,
- rendszeres lovagoltatás,
- gyógytorna,
- hangtál-foglalkozás,
- állatasszisztált foglalkozás.

Az intézményegységben tanuló fiatalok életében – ép társaikhoz hasonlóan – megjelenhetnek a kamaszkor jellegzetes problémái, dilemmái. Ahogy az iskolai ellátórendszerbe kerülés, úgy az az általános-középiskolai váltás, illetve az iskolai ellátórendszerből való kikerülés is krízist jelenthet számukra (és családjaik számára egyaránt). Az esetleges beilleszkedési nehézségek mellett a hormonális és testi változások okozta feszültségek, azok levezetése, a fokozott érzelmi reakciók és a szélsőséges érzelmekre adott válaszreakciók (dühkitörés, sírás), a szerelem, szexualitás, önkielégítés kérdésköre fokozottan megjelenik a tanulók életében. Esetükben a nehezített kifejezőmód, az akadályozott kommunikáció, érzékelés, észlelés, az értelmi képességek korlátozottsága következményesen felfokozott frusztrációs helyzetet, és kontrollálatlan érzelmi-indulati és agresszív megnyilvánulásokat okozhatnak. Ez nem csupán a fiatalokat, hanem hozzátartozóikat is terhelheti.

Kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai feladatok

- A fiatalok számára személyre szabottan kell segítséget nyújtani – a személyiségi jogokat tiszteletben tartva és kellő körültekintéssel – az érzelmi-indulati (hormonális és testi változások, saját és más emberek érzelmeinek megértése és az azokra adott) reakciók megfelelő mederbe terelésével, igény szerint a szexualitás optimális helyének, módjának és idejének megtalálásával.
- A halmozottan sérült fiatal számára a felnőtt szerepek megélése korlátozott (pl. teljes anyagi és fizikai függetlenség, családalapítás, gyermeknevelés stb.), de önállósodási, önellátási és a szülőről való leválási igényét tiszteletben tartva, félelmeim, bizonytalanságain (*Mi lesz velem? Hova kerülök? Kikkel leszek együtt?*) átvezetve, átsegítve a hozzátartozókkal karöltve kell a legmegfelelőbb körülményeket megteremteni, egyúttal megtalálni számára az iskolán belül és az iskola befejezése után.
- Szükség esetén pszichológusi, esetleg pszichiátriai segítség igénybevétele indokoltá válhat. Minden esetben a megsegítés során összhangot kell teremteni a szóba kerülő esetleges gyógyszeres kezelések, pszichoterápiák és a pedagógiai eljárások között, a feltételrendszerek optimális megteremtése mellett.

Gyermekvédelmi munka feladatai

A Készségfejlesztő Iskola minden pedagógusa és pedagógiai munkát segítő kollégája része a Gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszernek, illetve részt vesz a gyermekvédelmi tevékenység megelőző feladataiban, természetesen személyre és státuszra szabott feladatkörökkel és kompetenciákkal, kompetenciahatárokkal.

A hatályos 1997-es Gyermekvédelmi Törvény vonatkozik az intézmény egészére és ezen belül a Készségfejlesztő Iskolára is.

Az osztályfőnök gyűjti és jegyzi azokat az adatokat és információkat, amelyeket szükség esetén a gyermekvédelmi felelős vagy az intézményegység-vezetője felé továbbít. (Igazolatlan hiányzás, elhanyagolás, érzelmi instabilitás, bántalmazásra utaló jelek.)

Az osztályfőnök tartja a kapcsolatot a hozzátartozóval, gondviselővel, tájékoztatja az észrevételekről, illetve kapcsolatot tart fent vele.

A gyermekvédelmi munka lényegi eleme a megelőzés és a felvilágosítás:

- Hozzátartozókkal, gondviselővel folyamatos kapcsolattartás.

- Adekvát információk átadása az ellátásbeli, törvénybeli jogosultságokról, ellátásokról és kötelezettségekről, különös tekintettel a speciális ellátásokra, vizsgálatokra és a nagykorúvá válás jogi rendezésére.
- Hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű családok nyomon követése, segítségnyújtás felajánlása.
- Hozzáértőknak támogató csoportok, egyéni konzultációs lehetőségek felkínálása.
- Tantárgyakban, szabadidős foglalkozásokban személyiségfejlesztő, egészségvédő elemek beépítése. (Nemet mondás, szükséglet kifejezése, egészséges életvitel.)
- Gyermekvédelmi gondoskodásban lévő tanuló esetén a tanuló felkészítése a családdal történő kapcsolattartásra.
- Folyamatos kapcsolattartás a tanulóval kapcsolatban álló szakemberekkel.
- Pedagógiai jellemzés készítése.

Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek

A Készségfejlesztő Iskolába az átlagosnál nagyobb számban kerülnek szociális hátrányban lévő tanulók, ennek főbb oka, hogy a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családokban gyakran kiesik egy szülő a munkaerőpiacról, előfordul, hogy az egyik szülő elhagyja az otthont, a gyermek gyógykezelései pedig anyagi bizonytalanságot eredményeznek. Lehetséges továbbá, hogy a sérültség ténye feldolgozatlan maradt, és alkohol-, drog-, gyógyszerfüggőség alakult ki valamely hozzátartozónál, vagy egyéb abúzus ténye merülhet fel. Gyermekvédelmi vonatkozású az a tendencia is, hogy az értelmileg sérült fiatal nem minden esetben tud a heti egy otthon töltött hétvégéjén beilleszkedni a családi struktúrába, és személye tudatos vagy tudattalan elhanyagolásban részesül.

Megjelenik az a populáció is, akik eleve szociálisan hátrányos helyzetű családból érkeznek, hátrányos helyzetű régiókból, generációk óta dependens vagy olyan fogyatékossgal élő rokonokkal, akik akadályozzák az életszínvonal megfelelő fenntarthatóságát.

Elsődleges az anyagi, tárgyi és humán erőforrásbeli támogatási lehetőségek igénybevétele az ismertetése a hozzátartozókkal (segély, pályázat, ösztöndíj, Fecske szolgálat stb.).

Lényeges feladat a nevelési-oktatási folyamatok alatt a forrásokhoz, tanórákhoz, szabadidős tevékenységekhez egyenlő hozzáférés biztosítása (pályázatírás, adományok elfogadása).

A szociális hátrányokból adódó személyiség- és egészségfejlesztési kompetenciák fokozott személyre szabása és kiemelt óraszám is e tevékenységkörökhöz tartozik (higiénia, önbecsülés, értékrend, jövőkép), ahogy ide sorolandó a szabadidős és diákotthoni tevékenységek aktív szervezése is (kirándulások, színház, hangverseny, belső rendezvények, szereplések, rituálék, ünnepek).

Egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A fogyatékossgal élő tanulók esetében megjelenik az egészségfejlesztésnek az a speciális területe, amely a saját állapottal kapcsolatos tevékenységeket és érzelmi állapotokat foglalja magába. Az osztályfőnökök, nevelőtanárok, gyógypedagógiai asszisztensek folyamatosan tudatosítják a tanulóknak saját speciális szükségleteiket és igényeiket azokon a területeken, ahol az önrendelkezést meg tudják valósítani (tejrészvényesség, járókeret, gyógyszerelés stb.).

A pedagógusoknak rendelkezniük kell a tanuló egészségi állapotának pontos ismeretével,

anamnézisével, ismerniük kell az aktuális állapotát és a prognózist. Ennek tükrében alakítható ki a megfelelő tanulási környezet, szokásrend, eszközhasználat, valamint alkalmazhatóak a speciális egyéni fejlesztések. A folyamat egyfelől a pedagógusok és egyéb szakemberek felkészülését igényli, másfelől a nevelők által a fiatal edukálását ezen helyzetekre. E feladatok:

- a tanulóban a fogyatékosága mértékének és egészségi állapotának a tisztázása, elfogadtatása,
- a komfortzónán túli tevékenységekre való motiválása,
- a káros vagy rosszul rögzült nagymozgások, jaktálás, szemnyomás, görnyedtség korrigálása, illetve a mozgásigény megfelelő formában történő levezetése,
- a biztonságos helyzetek kialakítása, azok megismertetése és elfogadtatása a tanulóval (pl. mozgássérültként közlekedés lépcsőn, cukorbetegként táplálkozni, vagy a szembetegségek esetében a funkcionáló látás védelme).

Az emberek többségének stresszt jelent az orvosi ellátásban történő részvétel, az értelmileg akadályozott gyermekek, fiatalok esetében pedig ez a stressz még fokozottabban van jelen. Egyrészt kiskoruk óta nagyon sok kellemetlen beavatkozáson estek át, másrészt nem feltétlenül érik el 18 éves korra azt az érettségi fokot, amikor könnyebben kezelhető és értelmezhető egy ilyen helyzet. Ebben és a konkrét felkészítésben és az események feldolgozásában is segítenek a tudatosan beépített beszélgetések, kommunikációs, dráma- és szituációs gyakorlatok, relaxációk.

A mindennapi egészségfejlesztést és a preventív részeket tartalmazza a *Környezetismeret és egészségvédelem*, valamint az *Életvitel és gondozási ismeretek* tantárgy is (táplálkozás, higiénia, mozgás, függőségek).

A tanulók részvétele az intézményi döntési folyamatokban, jogaik gyakorlásának rendje

A Készségfejlesztő Iskola tanulói az intézmény által szabályozott módon a gondviselőik által vehetnek részt a döntési folyamatokban, illetve gyakorolhatják a jogaikat. Ezekről az iskola a törvény által előírt módon tájékoztatja az érintetteket.

Közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Kiemelt pedagógiai terület a közösségfejlesztés a Készségfejlesztő Iskolában. A bekerülő tanulók számára ez segíti a beilleszkedést, a szokások megismerését, a szocializációs készségek fejlődését, az esetleges párkapcsolatok kialakulását, a serdülőkori fontos barátságok létrejöttét, csökkenti a magány és az elszigetelődés kialakulásának a lehetőségét. Ennek során megnő az elfogadottság, sikeresség, öröme való készség mértéke, fejlődik a kommunikáció.

Ebben az életkorban – ép társaikhoz hasonlóan – a kortárs kapcsolatok és hatások, a társas stimulációk intenzívebbek és meghatározóbbak számukra, mint a szülők vagy nevelők példája, befolyása. Ez fontos állomás a személyiségfejlődés tekintetében, hiszen ezen a ponton válnak le a fiatalok a tanáraikról, szüleikről, segítőkéről és tapasztalják meg a kortárs és sorstárs csoportban kapott pozitívumokat, ezen keresztül fejlődik szociális kompetenciájuk.

A tanórákon szinte valamennyi tantárgyi feladatba beépült elem a társakkal történő kapcsolatfelvétel, a másokra való reagálás, visszajelzés.

A délutáni foglalkozások heti egyszer valamilyen tematika vagy téma mentén több osztály összehívásával zajlanak. A tanulók születésnapjai, névnapjai ún. zenedélutánokon kerülnek

megünneplésre, meghívott zenei előadóval, közös énekléssel, tánccal.

A halmozottan sérült fiatalok az intézmény többi tanulójával is kapcsolatba kerülnek, főként a nevelőtanárok által szervezett közös programok révén.

Kapcsolatok

A pedagógiai munka hatékonyságát nagyban segíti a megfelelő partneri, kapcsolati rendszer kiépítése, melynek alapja a partnerekkel (szülőkkel, tanulókkal, többi intézményegységgel, külső partnerintézményekkel) folytatott folyamatos kommunikáció. Ezzel összhangban a kapcsolatok és együttműködési formák erősítése, kiszélesítése és javítása kiemelt feladat.

Tanulókkal való kapcsolattartás formái

A tanulókkal közvetlenül iskolai keretek között és az iskolai idő alatt, vagyis a mindennapi érintkezés során, a tanítási órákon, az órák közötti szünetekben, a tanítás előtt és után tartják a pedagógusok a kapcsolatot. Az iskolai időkereten kívül közvetlenül a szülőkön keresztül informálódnak a pedagógusok diákjaik felől.

A diákok személyét érintő problémákkal elsődlegesen az osztályfőnök foglalkozik

A szülőkkal való együttműködés, kapcsolattartás rendje, formái

Alapvető feladat a szülőkkal való partneri viszony kialakítása. A hozzátartozókkal való kapcsolattartás folyamatos, az osztályfőnök folyamatosan figyelemmel kíséri és tájékoztatja a szülőket a beírt osztályzatokat, a tanulói hiányzásokat és késéseket illetően. A tanuló félévi és év végi eredményeiről a szülők tájékoztatást kapnak a félévi értesítő és az év végi bizonyítvány révén. Az iskola minden jelentős intézkedését írásos formában közli a szülőkkal.

A szülőkkal való kapcsolattartás módjai a tanév folyamán:

- személyes kapcsolattartás,
- szülői értekezletek: egységesen a Készségfejlesztő Iskolában, szeptemberben tartva,
- rendkívüli szülői értekezletek egy adott probléma megvitatására,
- fogadóórák: havonta, adott, előre egyeztetett időpontban,
- rendszeres írásbeli tájékoztatók az üzenő füzetben keresztül,
- nyílt nap a Készségfejlesztő Iskolában,
- telefonon, e-mailben vagy Facebookon (zárt Szülői Facebook csoport, a Készségfejlesztő Iskola Facebook oldala: <http://facebook.com/kfvakisk> és a Látássérültek Kézműves Termékei-Vakmesterek online Bolt: <http://facebook.com/vakmesterek> révén).

A szülőkkal való kommunikáció meggyorsítása és hatékonyabbá tétele érdekében létrejött online felületek praktikus és gyors kiegészítőjévé váltak a szülőkkal való kapcsolattartásnak. A Facebook oldal tartalmazza az aktuális információkat, fontosabb eseményeket, a mindennapokról, alkotásokról, programokról tájékoztat elsősorban képek formájában. Az online Bolt webáruházként működve széleskörű piacot nyit a fogyatékossgal élők alkotásainak értékesítésére, egyben a társadalmi elfogadtatást is elősegíti a mai kor eszközeivel.

A Szülői csoport az aktuális információk közvetítésén túl a szülők számára kínál lehetőséget a közös diskurzusra a mindennapok aktuális helyzeteinek megbeszélése mellett gyermekeik felnőtté

válásáról, a leválás nehézségeiről, a jövő bizonytalanságának feloldásáról. A tanulóinkról készült fényképek nyilvános közzététele szülői/gondviselői írásbeli beleegyezéssel történik.

Segítségnyújtás a szülőknek, intézménykeresés

Az iskola befejezése utáni elhelyezkedésben, elhelyezésben a szülők számára igény szerint segítséget nyújtanak az intézményegység kollégái a felnőtt fogyatékkal élő személyeket fogadó intézményeket tartalmazó – országos és Budapest közeli – részletes lista közreadásával, valamint fogadó intézmények közösen történő látogatásával.

Az intézményegységekkel való kapcsolattartás formái

A hatékonyabb munka megvalósulásának érdekében elengedhetetlen és egyben nélkülözhetetlen a különböző intézményegységek közötti szakmai együttműködés, az egységek közötti folyamatos és intenzív párbeszéd. A szakiskolával szoros a kapcsolat a diákállalkozás és bizonyos délutáni programokon való részvétel folytán, illetve a tanári kar bizonyos mértékű átjárhatósága miatt. A halmozottan sérültek általános iskolai tagozatával a szakmai kapcsolatot elsősorban a kérdőívek és pedagógiai dokumentumok átadása, az intézményhálózat adatbázisának megosztása, a pedagógiai tapasztalatcsere és a hospitálások, óralátogatások adják.

Az utóbbi években a tanulásban akadályozottak általános iskolai tagozatából is kerültek be tanulók a Készségfejlesztő Iskolába, így szorosabb együttműködés alakult ki az ott dolgozó kollégákkal (hospitálások, pedagógiai dokumentumok és tapasztalatcsere, hospitálások révén).

Hangsúlyos a kollégiummal való együttműködés, ugyanis a Készségfejlesztő Iskola diákjainak egy része kollégista, tehát napjaik egy részét az ottani kollégákkal töltik: a hatékony és gördülékeny munkavégzés érdekében elengedhetetlenek a kollégiumi kollégákkal, vezetővel való rendszeres egyeztetések, team-megbeszélések.

A tartós gondozásba vett készségfejlesztő iskolai fiatalok a Gyermekotthonban kerülnek elhelyezésre. A mindennapos aktuális események, programok, igények, a fiatal fejlődése, oktatása-nevelése, aktuális állapota, a fiatal iskola utáni elhelyezése szoros együttműködést és kapcsolatot igényel.

Valamennyi tagintézményi egység munkájába belső hospitálások során is bepillantást nyerhetünk.

Külső/partnerintézményekkel való kapcsolattartás formái

A kollégák rendszeres – igény szerint szülővel közös – intézményi látogatásokkal kutatják fel a Készségfejlesztő Iskola egyéni tanulói populációjának megfelelő, a fiatalokat befogadó intézményeket, szervezeteket. A segítségnyújtás része a leendő fogadóintézmény munkatevékenységeinek, résztevékenységeinek igény szerinti betanítása a tanulók számára, mely megkönnyítheti számukra az új intézménybe történő későbbi beilleszkedést.

A már meglévő intézménylista folyamatos bővítése, aktualizálása kiemelt feladat.

A hasonló profilú köznevelési intézményekben (készségfejlesztő iskolák) zajló külső hospitálások célja a tapasztalatcsere, a „jógyakorlatok” egymással való megosztása, a felmerülő szakmai kérdések megvitatása.

A Készségfejlesztő Iskola külső intézmények kollégáit szintén fogadja hospitálások, körbevezetések alkalmával.

Helyi tanterv

A készségfejlesztő iskolai helyi tantervek készítésének dokumentumai:

- SZMM közlemény a szakképesítések központi programjainak (tanterveinek) kiadásáról (2009.10.16)
- SZMM közlemény a készségfejlesztő speciális szakiskolai tanulók számára készült központi szakmai programmodulok kiadásáról (2009.11.04)
- 26/2011. (V. 27.) NEMFI rendelet A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról szóló 17/2004. (V. 20.) OM rendelet módosításáról
- 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről
- 53/2016. (XII.29) EMMI rendelet egyes oktatási tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

A kerettanterv értelmi akadályozott tanulók számára készült, így az intézményi dokumentumok írásakor a – halmozott fogyatékossgot és speciális igényeket figyelembe véve – a kerettantervben foglaltak ajánlásként, egyfajta vázként tekinthetők.

A Készségfejlesztő Iskola képzési rendszere

A Készségfejlesztő Iskolában az OM által elfogadott szakképzési modulok alapján folyik a képzés.

A képzés speciális sajátosságai:

- Minimális elméleti ismeretet igénylő tevékenység elsősorban tevékenységbe ágyazott ismeretszerzéssel történő elsajátíttatása.
- Folyamatos szoktatás a munkaidő szerinti terheléshez, figyelembe véve az értelmileg akadályozott személyiség tűrőképességét és a sajátos nevelési igényű fiatalok egyéni terhelhetőségét.
- Az alapfokú iskolában megszerzett ismeretek lehetséges szinten tartása, fejlesztése.
- Az egyéni képességek figyelembe vételével történő differenciált fejlesztés.
- A gyógypedagógiai irányelvek szerinti korrekatív, kompenzáló és rehabilitációs célú fejlesztés gyógypedagógus irányításával és a nevelőmunkát segítő szakember aktív részvételével.

Általános célkitűzései:

- Az értelmileg akadályozott/halmozottan sérült tanulók szocializációjának segítése, a munkavégzéshez szükséges kötöttségek, szabályok interiorizált elsajátíttatása, a későbbi rehabilitációs, illetve védett munkahelyeken történő munkavégzés képességének elősegítésére.
- Olyan egyszerű szakmai tevékenységek, munkafolyamatok, részmunkafolyamatok alapjainak elsajátíttatása, ami a rehabilitációs és védett munkahelyek legtöbbjében megtalálható.
- Felkészítés – adott esetben otthon is – végezhető egyszerű betanulást igénylő munkafolyamat végzésére, ami a fogyatékos ember teljesebb életét, a társadalomban és a termelőmunkában való részvételét, ezzel együtt részleges társadalmi rehabilitációját és rehabilitációját segíti elő.

- Munkavégzéshez szükséges alapvető szakmai ismeretek elsajátíttatása.
- Felkészítés arra, hogy irányítással egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatokat elvégezzen Támogatott Foglalkoztatás keretein belül.
- Lehetőségeihez képest minél inkább váljon alkalmassá a huzamosabb, kitartó munkavégzésre.

9-10. évfolyam – Közismereti képzés

A tanulók az első 2 évben *közismereti tárgyakat* tanulnak, mely során bővítve az általános iskolában megszerzett műveltségi és praktikus ismereteket, felkészülnek a gyakorlati évfolyamok tevékenységeire, mindemellett megismerkednek az intézményben elsajátítható szakmai modulokkal/modulok alapjaival.

A közismereti képzés fő célja:

- szocializáció,
- önismeret fejlesztés,
- önállóságra nevelés,
- felnőtt szerepek és döntési helyzetek tanulása,
- az önállóságukat, felnőtté válásukat leginkább segítő, környezetükből felfogható alapvető információk interiorizációja,
- szakmai alapozás.

Az alapozó időszakban tanulóink – többek között az asztali munkatevékenységek révén – a munkavégzéshez szükséges legfontosabb alapkészségeket sajátítják el.

11-12. évfolyam – Gyakorlati képzés

A 11-12. évfolyamon pedig a gyakorlati modulok közül gyakorlati órák keretében tanulják a *szövött-tárgy készítő* (ezen belül különféle gypjú alapanyagokból *nemeztárgyak is készülnek*) és az *agyagtárgy-készítő* munka alapjait, emellett pedig heti 6 órában folyik a gyakorlati ismereteket közvetítő, és minél nagyobb fokú önállóságra nevelő képzés.

A gyakorlati képzés fő célja az önálló életkezdésre való felkészítés jegyében:

- Olyan készségek, kompetenciák kialakítása, amelyek a mindennapi élet gyakorlati készségeinek használatával képessé teszik a tanulókat kiscsoportos lakóotthonban vagy nappali foglalkoztatóban való foglalkoztatással, illetve védett munkahelyi munkával, személyre szabott feltételekkel viszonylag önálló életet élni.
- A tanulókkal olyan egyszerű betanulást igénylő munkafolyamatok megismertetése, amely felkészíti őket a munkavállalásra, az intézmény elhagyása utáni felnőtt intézményi tevékenységek végzésére.

Feladata az önálló életvitel kompetenciáinak megszilárdítása, valamint az, hogy képességeikhez mérten a legegyszerűbb részfeladatokról vagy cselekedtetéstől a bonyolultabb, összetett munkatevékenységekig lehetőség szerint minél önállóbban bekapcsolódjanak a munkafolyamatokba.

A képzés követelményrendszere rugalmasan alkalmazkodik a tanulók képességeihez.

Szövött-tárgy készítő modul során az egyszerűbb munkafolyamatokon keresztül (például zoknikarika-hurkolás és gombolyítás) az asztali szövőkereten (esetleg parasztszövőszéken) való támogatott szövésig (pl. szőnyeg, mobiltartó, tarisznya) jutnak el a tanulók.

A *gyapjúfeldolgozás* során a tanulók által végzett egyszerű munkafolyamatok:

- gyapjú tépése,
- lapítás,
- simítás,
- sodrás,
- gömbölyítés,
- feltekert nemezlap begyúrása „hengergetéssel”.

Agyagtárgy-készítő modul keretén belül a két év során az agyag formázását, egyszerű agyagtárgyak készítését tanulják a diákok.

Leggyakoribb munkatevékenységeik:

- retusálás,
- bekorongozó géppel tálak megformázása,
- kivágás sablon mentén,
- szaggatás,
- lapítás kézzel vagy géppel,
- sodrás,
- gömbölyítés,
- mázazás segítséggel,
- hengerezés,
- közös (négykezes) korongozás.

Az adott termékek, tárgyak végső kialakításában a szakoktatók is részt vesznek.

A szakiskolai gyakorlati képzés kiscsoportos (legfeljebb 4 fős) formában történik, amely a képzés hatékonyságát jelentősen növeli.

A modulok fő célja a munkára felkészítésen belül:

- a feladattudat és feladattartás fejlesztése,
- a monotónia tűrés növelése,
- a holtidő és várakozás tolerálása, kezelése,
- a segítségkérés tanulása,
- a döntési szituációk kezelése.

Elvárható kompetenciák köre

A Készségfejlesztő Iskola kiemelt célkitűzése a mindennapi élethez és egyszerű betanulást igénylő

munkatevékenységek végzéséhez szükséges kompetenciák elsajátítása, valamint a pubertáson való átsegítés és felnőtté válás. Mind a tanórai és azon kívüli foglalkozások, mind a szabadidős tevékenységek ezt a célt szolgálják.

A kompetenciák felsorolás jelleggel:

- Alkalmazkodás és beilleszkedés új közösségbe.
- Megfelelő tájékozódás időben és térben.
- Egészség- és környezetvédelmi alapismeretek alkalmazása a gyakorlatban.
- Önkiszolgálás, egészségügyi és gondozási feladatok ellátása a képességekhez mérten.
- A pénz fogalma, legalapvetőbb pénzkezelés.
- A munka jelentőségének és a társadalmi szerepvállalás fontosságának megértése.
- A munkatársi hierarchia elfogadása; az utasítások, szabályok betartása; a munkatársakkal folytatott helyes kommunikáció (üdvözlés, udvarias, barátságos viselkedés).
- Együttműködés másokkal, a munkatársakkal való kooperáció fontossága.
- Önismeret fejlesztése, reális énkép kialakítása, erősségek és gyengeségek megismerése.
- Tájékozódás jelzések alapján.
- A munkahelyi rend fenntartása, a technológiai sorrend követése; biztonságos és fegyelmezett munkavégzés.
- Önálló munkavégzés, szükség esetén segítség kérése.
- Megfelelő tempójú, hatékony munkavégzés.
- A munkaterület és munkakörnyezet tisztán tartása.

A készségfejlesztő iskolai tanulmányok végére a tanulóban kialakul az igény a rendszeres munkavégzésre és a minél nagyobb önállóságra.

Mérés, értékelés

A készségfejlesztő iskolai tanulmányok során folyamatos az értékelés.

- A képességek, részképességek felmérése a tanulói populációra egyénileg elkészített skálákkal történik.
- A fiatalok felmérése a tanév megkezdésekor történik. Az egyéni képességek ismerete nagymértékben hozzájárul, hogy a pedagógusok a tananyag elsajátítását az egyéni fejlettségi szint alapján ütemezhessék, és egyéni fejlesztési tervek alapján dolgozzanak. A tanév alatt külön vizsgák nincsenek. Félévi és év végi bizonyítványt, valamint év végi szöveges értékelést kapnak a tanulók.
- Az értékelés differenciált és pozitív irányultságú, ennek ösztönző ereje az értelmileg akadályozott személyek esetében rendkívül fontos.

Végzettség

A Készségfejlesztő Iskola befejezésekor a bizonyítvány mellé Tanúsítvány csatolható arról, hogy a tanuló milyen munkatevékenységben milyen önállósági fokon foglalkoztatható.

Órarend/Óraterv

A Készségfejlesztő Iskola aktuális órarendjét az évfolyamok kerettanterv által kialakított heti óratervei határozzák meg.

A Készségfejlesztő Iskola 9-10. évfolyamain elméleti órákon vesznek részt a tanulók. Ezek a tantárgyak a szakmai gyakorlat előkészítését, valamint általános műveltségi és praktikus ismeretek elsajátítását teszik lehetővé.

A Készségfejlesztő Iskola közismereti képzést nyújtó 9-10. évfolyamainak heti óraterve:

Közismereti tárgyak	Kf 9. osztály	Kf 10. osztály
Kommunikáció	5 óra	5 óra
Számolás-mérés	5 óra	5 óra
Társadalmi ismeretek	1 óra	1 óra
Etika	1 óra	1 óra
Osztályfőnöki óra	1 óra	1 óra
Életvitel és gyakorlat	4 óra	4 óra
Környezet-és egészségvédelem	2 óra	2 óra
Ének-zene	2 óra	2 óra
Ábrázolás-alkítás	2 óra	2 óra
Információs eszközök használata	2 óra	2 óra
Testnevelés	5 óra	5 óra
Rehabilitációs órák	3 óra	4 óra
Közismereti tárgyak összesen:	33 óra	34 óra
Szakmai tantárgy	Kf 9. osztály	Kf 10. osztály
Gyakorlati képzés előkészítése	2 óra	2 óra
Összesen:	2 óra	2 óra

HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN:	35 óra	36 óra
--	---------------	---------------

A gyakorlati évfolyamokon (1/11-2/12) egyszerű munkafolyamatok elsajátítása céljából a következő szakmai tantárgyi programok valósulnak meg: *agyagtárgy-készítő* heti 8 órában, *szövött-tárgy készítő* heti 8 órában habilitációs célú munkavégzés heti 4 órában.. A gyakorlati órák mellett kisebb arányban

közismereti tárgyak is szerepelnek az órarendben.

A Készségfejlesztő Iskola gyakorlati 1/11-2/12 évfolyamainak heti óraterve:

A 2017-2018-as tanévtől felmenő rendszerben

Közismereti tárgyak	Kf 11. osztály	Kf 12. osztály
Kommunikáció	2 óra	2 óra
Számolás-mérés	2 óra	2 óra
Etika	1 óra	1 óra
Osztályfőnöki óra	1 óra	1 óra
Környezet- és egészségvédelem	1 óra	1 óra
Testnevelés	2 óra	2 óra
Rehabilitációs órák	6 óra	6 óra
Közismereti tárgyak összesen:	15 óra	15 óra

Szakmai gyakorlati program	Kf 11. osztály	Kf 12. osztály
Szövött-tárgy készítő	8 óra	8 óra
Agyagtárgy-készítő	8 óra	8 óra
Habilitációs célú munkavégzés	4 óra	4 óra
Gyakorlati foglalkozás összesen:	20 óra	20 óra

HETI KÖTELEZŐ ÓRASZÁM ÖSSZESEN	35 óra	35 óra
---------------------------------------	---------------	---------------

6. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény programja

1. Alapelvünk

A látássérült gyermekek, fiatalok lehető legteljesebb társadalmi integrációjának elérése érdekében - az esélyegyenlőség feltételeinek minél szélesebb körben való biztosításáért -, a Módszertani Intézmény tevékenységének középpontjában az intézményen belül folyó terápiás, rehabilitációs és rehabilitációs munka, valamint a vak gyermekek integrációjával kapcsolatos feladatok ellátása, a közoktatási intézményekben integráltan nevelt-oktatott látássérült gyermekek fejlesztésének megsegítése áll.

2. Célunk

Intézményünkön belül a pszichológiai, rehabilitációs (tájékozódás és közlekedés, mindennapos tevékenységek, látásnevelés, beszédfejlesztés) és egyéb terápiás feladatok ellátása a látássérülésből eredő hátrányok kompenzálása érdekében, valamint a teljes integráció megvalósulásának segítése. Ezzel megalapozva, lehetőséget teremtve az egyéni célok és lehetőségek megvalósítására, a minél teljesebb élet, és magasabb életminőség elérésére. E cél elérése – azaz az együttnevelés megvalósulása – érdekében a befogadó iskolában nevelt-oktatott súlyos fokban látássérült gyermeket, a befogadó intézményt, pedagógusait, gyermekközösségét, a szülőket szükséges megsegíteni.

3. Feladataink

1. készség-, képességfejlesztést szolgáló komplex gyógypedagógiai fejlesztő eljárások alkalmazása
2. tanulási folyamatok megsegítése, egyénre szabott gyógypedagógiai módszerek, technikák, eszközök átadásával, megismertetésével
3. rehabilitációs eljárások alkalmazása a tájékozódási és közlekedési készségek képességek, valamint a mindennapos tevékenységek ellátása fejlesztése érdekében
4. látássérülésből fakadó hátrányok kompenzációját segítő képességek, készségek kialakításához szükséges szakmai tanácsadás
5. tanulást segítő, sport és egyéb rehabilitációs segédeszközzel való ellátás segítése (információátadás, tájékoztatás a lehetőségekről, a hozzájutás módjairól)
6. logopédiai (AAK tanácsadás is), pszichológiai ellátás biztosítása
7. pályaaorientáció, felnőttkori elhelyezés segítése
8. a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézményével együttműködés, és a kiépített adatbázis (integráló intézményekről, integráltan nevelt-oktatott gyermekekről) naprakész gondozása, korai fejlesztési feladatokban való részvétel, mentori munka a vidéki intézmények felé

Egyéb szakmai szolgáltatásaink:

1. szaktanácsadás, melynek során oktatási, pedagógiai, gyógypedagógiai, ellátási, gondozási módszereket, eljárásokat, terápiákat, eszközöket ismertetünk, terjesztünk

2. képzés, továbbképzés, önképzés segítése, szakmai tapasztalatszerzés szervezése intézményünk dolgozóinak, a többségi pedagógusoknak, szülőknek, rehabilitációs szakembereknek belföldön és külföldön szakmai kompetenciájuk növelése érdekében
3. információ szolgáltatása a vonatkozó törvényi szabályozásokról (közoktatási törvény, esélyegyenlőségi törvény, stb.), értelmezésükről
4. kapcsolatépítés kezdeményezése, segítése: intézmények, szervezetek, szakemberek együttes érdekérvényesítése adódó konkrét problémák megoldása érdekében (nevelés, oktatás, fejlesztés, ellátás, érdekképviselet területéről), valamint a gyermekek és szüleik sorstársi közösségeinek kialakulásának és működésének segítése
5. tájékoztató, tanácsadó szolgálat, melynek során segítjük a tanulókat, tanulóközösségeket a jogaik érvényesítéséhez szükséges ismeretek nyújtásával, információk közvetítésével
6. érzékenyítések tervezése, szervezése, lebonyolítása
7. pedagógiai tájékoztatás: taneszközök, tankönyvek
8. igazgatási, pedagógiai szolgáltatás: a pedagógiai programok átalakításához, módosításához segítségadás

A célok megvalósulása, a feladatok teljesítése érdekében alkalmazott eszközrendszer

- utazó tanári szolgálaton keresztül
- rehabilitációs szakember, logopédus, látásnevelő biztosításával
- pályairányításban jártas szakember biztosításával
- szakmai konferenciák, információátadást biztosító fórumok, tájékoztató előadások, módszertani bemutatók szervezésével (pedagógusok, szülők, a súlyos fokban látássérült, vak gyermeket befogadó gyermekközösség, a fenntartók számára)
- tájékoztató kiadványok, módszertani segédanyagok készítésével (pedagógus, szülő, fenntartó számára)

A célok megvalósulása, a feladatok teljesítése érdekében szükséges személyi feltételek

Látássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógus, valamint ezen felül egyéb speciális végzettség:

Rehabilitációs tanár, logopédus, pszichológus, szaktárgyi pedagógus

4. Szakmai együttműködés

Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézményével,

Gyengénlátó gyerekeket ellátó általános iskolákkal és módszertani intézményekkel,

Integráltan nevelő-oktató közoktatási intézményekkel, óvodákkal, alapítványokkal, civil szervezetekkel, illetve ezen intézmények fenntartóival.

5. Dokumentáció

- az intézmény munkatársai tevékenységüket munkanaplóban regisztrálják (tanévenként vezetett, a napi tevékenység órarend szerinti dokumentálására szolgál, gyermekenként összesítve)
- a gyermekkel végzett egyéni foglalkozás eseményeit a naplóban regisztráljuk (gyermekenként, évente, kronologikusan kerül nyilvántartásra a foglalkozások anyaga, továbbá félévente összefoglaló értékelő feljegyzés készül a gyermek fejlődéséről)
- az integrált gyermekek szakértői véleményeit a módszertani központ őrzi (egyénenként, kronologikus eseménysorrend regisztrálására, amely a beiskolázással, felmentésekkel összefüggő intézkedések lejegyzését is szolgálja)
- feljegyzések (eseti intézménylátogatásokról, mindennemű „külsős” programon való részvételről, nyílt napokról, konferenciákról, stb.)
- az eszközkölcsonzést átadás-átvételi lapokon rögzítjük
- a befogadó intézményekkel együttműködési nyilatkozattal legalizáljuk a megsegítés feltételeit és körülményeit

6. A Módszertani Intézmény szolgáltatásai

Tanulók részére:

- Speciális eszközhasználat gyakorlása
- Eszközkölcsonzés (oktatáshoz és mindennapos tevékenységekhez)
- Általános iskolai tantárgyakból (matematika, fizika, kémia, földrajz, informatika, idegen nyelv) intenzív felzárkóztató foglalkozások
- Tájékozódás és közlekedéstanítás (botkölcsonzés is)
- Önkiszolgálás fejlesztés
- Logopédiai ellátás
- Pszichológusi tanácsadás
- Pedagógiai látásvizsgálat
- Úszás
- Kortárskapcsolatok elősegítése: nyílt napok, tematikus nyári táborok

Befogadó pedagógusok, iskolák részére:

- Tapasztalatcsere
- Nyílt, tematikus napok
- Módszertani tanácsadás (általános és tantárgyi specialitások)
- Speciális, hagyományos és adaptált eszközök bemutatása tantárgyakra lebontva

- Speciális, hagyományos és adaptált eszközök használatának megtanítása
- Informatikai módszertani tanácsadás, eszközhasználat megtanítása
- Konzultáció vak gyermekek pszichológusával
- Érzékenyítő foglalkozások akár teljes tantestület részére
- Segítség és tanácsadás infokommunikációs akadálymentesítésben
- Hangos térképek készítése a befogadó intézmények épületéről

Szülők részére:

- Konkrét problémák megbeszélése
- Tanácsadás (életviteli, jogi, tanulási stb.)
- Tapasztalatcsere
- Nyári táborokban való részvétel lehetősége ép testvérrel együtt
- Eszközkihasználás és eszközhasználat bemutatása
- Szülői klub, google csoportban való részvétel, virtuális (skype) fogadóóra

7. A szolgáltatás igénybevételének menete:

A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Látásvizsgáló, Gyógypedagógiai tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye megvizsgálja a gyermeket. A Szakértői véleményt elküldi a szülőnek, az integráló intézménynek és a Módszertani Központnak.

A Vakok EGYMI gyógypedagógus-utazótanára felveszi a kapcsolatot a befogadó intézménnyel, és az Együttműködési szerződés megkötése után megkezdí a rehabilitációs ill. rehabilitációs tevékenységet.

Törvényi háttér:

Nkt. Sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók nevelése, oktatása (47§, 50§ (9), 51§ 55§, 56§)

16/2013. (II. 28.) EMMI rendelet a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről (Mk 2013/32)

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról (Mk 2012/132)

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a tanuló tevékenységének, munkájának pedagógiai értékelésével kapcsolatos szabályok (64§, 68§, 74§, 75§)

7. A Kollégium pedagógiai programja

7.1. A kollégium tanulói, alapelvek, célok, feladatok

Intézményünk országos beiskolázású, ezért a súlyos fokban látássérült gyermekek jelentős részének oktatása és nevelése csak az iskolához tartozó kollégiumi elhelyezéssel együtt valósítható meg. Az óvodáskorú, általános iskolába járó és a szakiskolás tanulók akkor kapnak kollégiumi elhelyezést, ha Budapesten kívül van a lakóhelyük. Kivétel ez alól, ha a család nehéz helyzetbe kerül. Ilyen ok lehet a kilakoltatás vagy ha a szülők munkásszálláson élnek. A tanulók jelentős hányada rossz szociális háttérrel rendelkezik, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű.

A kollégium nevelési alapelvei

- A gyermekeket megillető jogok, az alapvető emberi szabadságjogok érvényesítése
- A tanulók iránti felelősség, bizalom és tapintat állandó jelenléte
- Demokratikus, humanista, nemzeti és európai nevelési elvek alkalmazása
- Alapvető erkölcsi normák megismertetése, beépítése a diákok személyiségébe, mindennapi életükbe, tevékenységükbe.
- A sajátos nevelési igény és az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevétele
- A gyermekek és fiatalok testi, lelki, szociális fejlődésének segítése
- Rendszeresség és következetesség a méltányosság figyelembe vételével
- A kikapcsolódás minőségi formáira nevelés
- Önismeret és együttműködési készség fejlesztése a közösségben
- Naprakész, újításokra nyitott pedagógiai környezet biztosítása
- A nemzeti és etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása
- A szülővel, hozzátartozókkal való konstruktív együttműködésre törekvés
- A párbeszédre és az eltérő véleményre való nyitottság
- A társadalmi környezettel való együttműködés

A kollégiumi nevelés célkitűzései

- A kollégium olyan meghatározó nevelési szintér, amely pedagógiai célkitűzéseinek megvalósításában az iskolával szoros együttműködést igényel. Feladatunk az itt elhelyezett gyermekeknek biztosítani a családi, gyermekközpontú nevelést, a rossz szociális háttérrel rendelkező gyerekek számára az otthonpótló gondoskodást. Közös céljaink eredményes megvalósítása érdekében szoros kapcsolatot tartunk fenn az iskola tanáraival, asszisztenseivel, a családdal, a nevelőszülővel, a fenntartóval, a gyermekvédelmi intézményekkel és a támogatókkal.
- A kollégium dolgozói személyes példamutatással alakítják ki a feladatok elvégzéséhez szükséges pozitív szemléletet, a folyamatos törekvést az önkiszolgálás minél tágabb körű elsajátítása érdekében. A kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeret belső igénnyé válása a cél.

- A kollégiumban folyó pedagógiai munkát úgy szervezzük meg, hogy a tanulás és a különböző tevékenységi formákra épülő foglalkozások és a pihenés tudatos összehangolásával nyugodt körülményeket biztosítunk az itt nevelkedőknek.

A kollégium feladatai

- Az eredményes tanulás érdekében a kognitív képességek (figyelem, megfigyelőképesség, érzékelés, észlelés, emlékezet, gondolkodás) fejlesztése. Az egyéni képességeiknek megfelelő tanulási módszerek alkalmazása.
- A tanuló iskolai eredményeinek figyelemmel kísérése.
- A szociális ismeretek elméleti és gyakorlati elsajátítása, az egyén és a közösség kölcsönhatásainak megértése.
- Az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeret belső igényné nevelése, az ehhez kapcsolódó szokásrendszer kialakítása.
- Önellátásra, önálló, biztonságos tájékozódásra, közlekedésre nevelés.
- Nemzetünk kulturális értékeinek, hagyományainknak, jellegzetességeinknek megismertetése.
- A diákok felkészítése a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességek és jogok gyakorlására, a környezet védelmét elősegítő tevékenységekre, közös cselekvésekre.
- Segítségnyújtás a szabadidő értelmes eltöltéséhez. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő rendezvények biztosítása.
- Felzárkóztatás, a tehetségek kiválasztása és gondozása, a pályaorientáció segítése.
- A család és a gyermek folyamatos kapcsolattartásának biztosítása.
- A tanulók egészségi állapotának figyelemmel kísérése.
- A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett környezetben nevelkedő gyermek otthoni életformájának nyomon követése.
- A gyermeket veszélyeztető helyzet felismerése, együttműködés a kollégákkal, szakemberekkel a hatékony intézkedésben.

7.2. A tanulók életrendje, tanulása, szabadideje megszervezésének pedagógiai elvei

A kollégium a tanulók életében sokrétű feladatot lát el, melynek megvalósítása során törekedni kell a család feladatainak pótlására is. A nevelői és pedagógiai munka során fontos az egyéni bánásmód, a személyre szabott nevelési eljárások alkalmazása. A tervezett tevékenységek mindegyikét át kell hatnia a játék, a tanulás és a munka légkörének. A foglalkozások megszervezése során kiemelt szerepet kap a szocializációt segítő képességek fejlesztése.

A kollégium tevékenységi rendszere

A szervezett kollégiumi foglalkozások csoportjai megegyeznek az iskolai osztályokkal, az iskolai osztályterekben ugyanazzal a létszámmal vesznek részt a kötelező foglalkozásokon, mint délelőtt.

Este a kollégiumi foglalkozás után, mely a vacsorával zárul, a tanulók nemenként és korosztályonként rendeződnek csoportba, amelyekben a tanítás kezdetéig maradnak a tanulók. A hétvégeken s a tanítás nélküli napokon szintén ezek a csoportokban tartózkodnak.

Az osztályok tevékenységét nevelőtanárok irányítják, a halmozottan fogyatékos, összevont osztályokban pedagógiai asszisztens segíti a nevelőmunkát.

A csoportokban folyó gondozási, nevelési feladatokat nagyrészt a gyermekfelügyelők végzik, a hétvégi szabadidős foglalkozásokat a nevelőtanárok szervezik.

A csoportok az iskolaépület második és harmadik emeletén, s az óvoda épület harmadik emeletén vannak elhelyezve. A tanulók 4-6-8 ágyas hálóokban laknak, a csoportokhoz egy-egy társalgó és csoportonként kettő vagy négy zuhanyzóval ellátott fürdőszoba helyiség tartozik. A társalgók televízióval, számítógéppel és az életkoruknak s igényeiknek megfelelő játékokkal vannak felszerelve.

A kollégiumi csoportokban átlagosan 15-20 tanuló van, egy részük a lakóhely távolsága miatt 2-3 hetente megy haza. A tanulóknak a délutáni órákban és a hétvégeken rendelkezésére áll az intézmény uszodája, tornaterme, számítástechnikai laboratóriuma és közös kulturális rendezvényekre az iskola díszterme.

A tanítási órák befejeztével a tanulók, osztály keretben, a nevelő tanár irányításával szervezett kollégiumi foglalkozáson vesznek részt. Ezek a foglalkozások: tanulókör, szocializáció, kulturális foglalkozás, szabadidős foglalkozások, sport klubok, szakkörök, nyári táborok.

Tanulókör

Tanulást segítő foglalkozás. A napi felkészülést szolgáló tevékenység (számonkérés, segítségnyújtás) közvetlen tanári irányítással, meghatározott időkeretben és a nyugodt felkészülést biztosító tárgyi környezetben történik csoportos, illetve egyéni foglalkozás keretében. Az iskolai munka folytatását jelenti, elmélyítve az oktatás anyagát, a gyengébb tanulók felzárkóztatásával, a tehetségesebb tanulók magasabb színvonalú segítségével. A tanulókat fokozatosan neveli az önálló felkészülésre, ismeretszerzésre

Szocializáció

A tanulókkal való törődést biztosító foglalkozás. A csoportfoglalkozások keretében elsősorban a tanulócsoporthoz való kapcsolatos feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése történik; a foglalkozásokat fel kell használni arra, hogy a tanulók elsajátítsák a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, a szociális viselkedés alapvető szabályait, a szociális értékrendet.

A tanulók egészségének védelme érdekében kapjon hangsúlyt a balesetek, a káros szenvedélyek megelőzése. A személyes törődést biztosító foglalkozások keretében lehetőséget kell biztosítani a tanulók számára, hogy egyéni problémáikat feltárják, és ezek megoldására a pedagógus tanácsot adjon.

Kulturális foglalkozás

A gyermekek irodalmi, képzőművészeti, zenei nevelése elősegíti, hogy érzelmileg gazdagabbakká, kiegyensúlyozottabbakká váljanak. Nagymértékben javul az ízlésük, igényességük önmagukkal és a környezetükkel szemben

A szabadidős foglalkozások

A szabadidő hasznos eltöltését célzó foglalkozásokon meghatározó szerepet kap az egészséges- és kulturált életmódra nevelés, az önkiszolgáló képességek fejlesztése, a diáksport, a természeti környezet megóvása, ápolása.

A tanulók mozgás- és tájékozódás fejlesztését, fizikai teherbírásuk növelését, a rendszeres testedzés megszerettetését valósítja meg. Speciális játékokkal fejleszti a tanulók mozgását, hallását, memóriáját, tapintását és kez ügyességét.

Hétvégeken az iskolai osztályok nemenkénti és korosztályi csoportokba rendeződnek. A számára szervezett programok - sport, turisztika, kerékpározás, színház és koncertlátogatás - a tanulók komplex személyiségfejlesztését nagymértékben segítik.

A kollégium hagyományos jelleggel táborokat szervez a nyári szünet idejére, amelyek programjainak megszervezéséről gondoskodik, de finanszírozását nem biztosítja. A nyári táborok alkalmával az intenzív és hosszú ideig tartó szabadidős lehetőségek optimális terepet biztosítanak a gyermekek testi-, lelki fejlesztéséhez.

A kollégiumi foglalkozások keretterve

Témakörök az alapprogram szerint

1. A tanulás tanítása
2. Az erkölcsi nevelés
3. Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
4. Állampolgárságra, demokráciára nevelés
5. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
6. A családi életre nevelés
7. A testi és lelki egészségre nevelés
8. Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
9. Fenntarthatóság, környezettudatosság
10. Pályaorientáció
11. Gazdasági és pénzügyi nevelés
12. Médiatudatosságra nevelés

A fejlesztés kiemelt területei a sajátos nevelési igényeket figyelembe véve

1. Tanulásmódszertan
2. Önismeret, személyiségformálás, pályaválasztás
3. Művészet, információs kultúra, szabadidős tevékenység
4. Környezeti nevelés
5. Életmód, életvitel, háztartási ismeretek
6. Egyén és közösség
7. Magyarán tudat, nemzetiségi lét és európaiság

A kollégiumokban évi 37 nevelési héttel, minden héten egy kötelező csoportfoglalkozással számolunk. Ennek 60%-ára, azaz 22 csoportfoglalkozásra vonatkozóan a rendelet kötelezővé teszi, hogy az itt megjelölt témákkal foglalkozzanak a kollégiumokban. A további idő a csoport és a

kollégium, valamint a csoport tagjainak ügyeivel, szervezéssel, közösségi feladatok megszervezésével telik. Kollégiumi Nevelés Országos Alapprogramja által előírt foglalkozási keretterv témaköreit a megadott óraszámokban, sajátos nevelési igényeinkhez igazítva építjük be a kollégiumi tevékenységrendszerünkbe.

Összefoglaló táblázat a kollégiumi tevékenységekről, feladatokról

Célok	Feladatok	Eszközök	Várható eredmények
Az iskolai tanulás eredményes feltételeinek biztosítása, az egyéni képességek kibontakoztatásának támogatása.	A tanulás módszereinek, technikáinak elsajátítása. Egyénre szabott tanulási módszerek (helyes tanulási szokások, tanulási idő, tantárgyi sorrend megtervezése) nyugodt körülmények biztosítása.	Pontírógép, számítógép használat, rehabilitációs órák, egyénre szabott tanulás, módszertani ismeretek, technikák.	Önálló tanulás, tanulást segítő eszközök gyakorlott használata, helyesírás, önellenőrzés, ismeretek elsajátítása, alkalmazása
Az iskolai követelmények teljesítésére való felkészítés, tanórán kívüli tanulást segítő foglalkozásokkal, (tehetséggondozás, felzárkóztatás).	Tevékenységen alapuló ismeretszerzés. Interaktív viselkedési technikák elsajátítása.	Célirányos séták, múzeumlátogatások, könyvtári foglalkozások, szakkörök	Élményfüzetek (a gyermekek által megélt események feldolgozása), kézműves technikák elsajátítása, önálló produktumok.
A családi nevelés kiegészítése, pótlása, nyugodt, biztonságos légkör megteremtése.	Otthonos, kulturált, esztétikus környezet megteremtése. A családból hozott értékek megőrzése, fejlesztése. Kapcsolattartás erősítése a szülőkkel.	Fogadó órák, szülői értekezletek	A család mindennapi tevékenységébe bekapcsolható feladatok elsajátítása.
A gyermekek és fiatalok testi, lelki szociális fejlődésének segítése az életkori sajátosságok figyelembevételével.	Az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, higiénés szokások megtanítása. Az egészség megőrzéséhez szükséges alapvető egészségügyi ismeretek nyújtása.	Kapcsolattartás a szemésszel, ortopéd orvossal, iskola pszichológussal, logopédussal, trénerrel, gyermekvédelmi felelőssel.	Vetélkedő (a tanulók elméleti és gyakorlati tudásukról adhatnak számot)

Célok	Feladatok	Eszközök	Várható eredmények
Szociális és kulturális hátrányok csökkentése. Minden gyermek jusson el az életkorának és állapotának megfelelő önkiszolgálás fokára.	Befogadó, pozitív élményeket biztosító szocializációs környezet kialakítása	Praktikus ismeretek nyújtása, helyzetgyakorlatok, magyarázat, beszélgetés, tanácsadás, tudatosítás, gyakorlás, pozitív értékelés.	Életvezetési szemléletváltás: egészséges napirend. Kulturált étkezés, személyi higiéné
A diákok személyiségének, jellemének, önbizalmának, felelősségvállalásnak, közösségi szellemiségének megalapozása.	Elfogadó, biztonságos légkör megteremtése. Hagyományaink ápolása. Gyermekközpontúság.	Egymás munkájának pozitív értékelése (dicséret, jutalom). Együtt játszás, együttműködés csoportokkal, közös programok társintézményekkel, többségi iskolákkal.	Drámajátékok, szerepjátékok, szabályjátékok, versenyek, rendezvények
A másik ember segítése, megbecsülése. Önmaga és társai másságának elfogadása, konfliktuskezelés.	Pozitív közösségi szokások, minták közvetítése, szociális készségek fejlesztése. Társas kapcsolatok építése. Életszerű helyzetek teremtése.	Szociális, életviteli és környezeti kompetencia beépítése szakköri tevékenységbe. Beszélgető kör, szükség esetén tanácsadás.	Sportrendezvények, kulturális bemutatók, tanulmányi versenyek, ajándékkészítés.
A környezettudatos magatartás és életvitel kialakítása, környezettel harmonikus életvezetés.	Az élő környezet megismerése, alakítása, az ember alkotta környezet védelme. Környezetvédő tevékenységekben való részvétel.	Előadás, projekthét.	Termények gyűjtése, kertgondozás, megemlékezés a világnapokról. Szelektív hulladékgyűjtés.
A tanulók esztétikai érzékének, művészeti kultúrájának fejlesztése.	Alkotó helyzetek létrehozása. Az egyéni ízlés alakulásának segítése.	Egyszerű dramatikus eszközök készítése. Zenehallgatás, múzeumlátogatás, színházi előadás.	Produkciók bemutatása, színpadi előadások, szavalóverseny, logopédiai verseny, népdaléneklési verseny.
Változatos, szabadidő tevékenységek szervezése, az iskolai hagyományrendszerek ápolása.	A gyermekek mozgásigényének kielégítése, kézműves foglalkozások tervezése	Szakkörök, foglalkozások, iskolánk kívüli programok. Ünnepi műsorok, rendezvények.	Meseolvasás, társasjátékok, sport, kézműves foglalkozás, drámajátékok

Célok	Feladatok	Eszközök	Várható eredmények
A modern európai társadalomhoz való tartozás tudatának erősítése erős nemzeti tudat alapján.	Nemzeti történelmi hagyományaink, nemzeti kultúránk megismerése, hazaszeretet erősítése.	Kirándulások ünnepi műsorok, rendezvények népszokásaink megismerése, eseménynaptár vezetése.	Nemzeti szimbólumaink ismerete (zászló, címer, Himnusz, Szózat). Jeles eseményekhez kötődő bemutatók, kiállítások.

Tanulásmódszertan

Célok, feladatok

A rendszeres tanulás-módszertani foglalkozások eredményképpen a tanulók legyenek képesek a tanulás szervezésében a fokozatos önállóságra, a feladatok sorrendjének felállítására, s a megfelelő időbeosztásra.

A foglalkozásoknak feladata az egyéni tanulási módszerek kiépítése, a Braille írás-olvasás állandó szinten tartása, a speciális segédeszközök biztonságos használata. Az önművelés igényének kialakítása.

Az élethosszig tartó tanulás gondolatának bevétele a gyermekek gondolatába

Fejlesztési követelmények

- Ismerje meg – tanári segítséggel, majd önállóan – a hatékony tanulási eljárásokat.
- Tudjon a tanulnivalók között fontossági sorrendet felállítani.
- Tudja – segítséggel – szervezni az idejét, tevékenységét.
- Ismerje és alkalmazza a könyvtárhasználat szabályait, fogadja el a könyvtárban való viselkedés normáit.
- Tudja igénybe venni az iskolai könyvtár alapvető szolgáltatásait.
- Tudjon ismereteket meríteni audiovizuális, internetes dokumentumokból.
- Legyen képes a tanultakról rövid ismeretet is készíteni, erről szóban, vagy írásban is beszámolni.
- Legyen képes saját és mások munkáját értékelni.
- Tudja alkalmazni a tanulás tanításán alkalmazott módszereket.

Önismeret, személyiségformálás, pályaválasztás

Célok, feladatok

A tanulók személyiségének, jellemének megismerése és fejlesztése. A reális énkép, önértékelés kialakítása segítse elő beilleszkedésüket a kollégiumi, s fokozatosan a tágabb környezetükbe. Közösségi tudat kiépítése, erősítése.

Készítse fel a diákokat a képességeiknek, tudásuknak, valamint a sérülésüket figyelembevevő megfelelő továbbtanulásra, pályaválasztásra.

Fontos, hogy megismerjék képességeiket, korlátaikat, érzelmi és értelmi lehetőségeiket, mely segíti őket a mindennapi életükben és a számukra megfelelő továbbtanulásban, szakmaválasztásban.

Pozitív viszony a családhoz, gyermektársakhoz, felnőttekhez. A kollégium írott (házirend) és íratlan szabályainak a betartása.

Fejlesztési követelmények

- A tanuló ismerje meg a személyiség jellemzőit, az ember tulajdonságait.
- Ismerje látássérülését, az ebből fakadó nehézségeket és ezek kompenzációs lehetőségeit.
- Törekedjen önmaga tulajdonságainak, képességeinek megismerésére, fejlesztésére.
- Tanulja meg, hogy a családi, az iskolai, a kollégiumi közösség milyen jellemzőket vár el tőle.
- Törekedjen önmaga tulajdonságainak, képességeinek megismerésére, fejlesztésére.
- Tudja, mit tehet közvetlen környezetéért, csoportjáért, kollégiumáért.
- Felelősen teljesítse kollégiumi és iskola megbízatásait.
- Értse, miért van szükség az alapvető magatartási szabályok megtartására.
- Törekedjen a konfliktusok feloldására.
- Legyen nyitott az értékek felismerésére és elfogadására.
- Szociális szokások, szabálytudat megalapozása, megszilárdítása.
- Szakmák és továbbtanulási lehetőségek megismertetése a gyermekekkel, szülőkkel.
- A kollégiumi foglalkozások szervezésénél a szocializációt segítő képességek: együttműködés, alkalmazkodás, normakövetés, önállóság, önellátás, önkifejezés, pozitív önértékelés fejlesztése.

Művészet, információs kultúra, szabadidős tevékenység

Célok, feladatok

A művészeti nevelés során a tanulók találkoznak esztétikai értékekkel, legyenek képesek átélni a művészeti alkotások által közvetített érzelmeket, gondolatokat.

Alkotó helyzetek biztosításával sarkalljuk a tanulókat arra, hogy a művészi kommunikáció segítségével fejezzék ki magukat.

Ismerjék meg és használják a különböző információs forrásokat – Braille könyvtár, hangos könyvtár, elektronikus könyvtár és Internet.

Tudják alapvető eszközszinten használni a számítógépet, legyenek tisztában azzal, hogy a látássérültek életvitelét nagymértékben segíti az elektronikus kommunikáció.

A diákok számára váljon a műveltség életvitelüket meghatározó erkölcsi értéké.

Fejlesztési követelmények:

- A tanuló kapcsolódjon be a kollégiumi és iskolai kulturális és művészeti tevékenységekbe.

- Ismerje a művészet fogalmát. Ismerje fel az alapvető (irodalom, képzőművészet, zene, film) művészeti ágakat. Ismerkedjen a különböző művészeti ágak alkotásaival, ismerje azok legfontosabb kifejező eszközeit.
- Ismerkedjen nemzeti kultúránk kincseivel.
- Tanulmányozza népi kultúránkat, a népművészetet.
- Tehetségéhez és alkotókészségéhez mérten vegyen részt valamilyen szakkör munkájában, egyéni vagy közös produkcióban.
- Alakuljon ki igénye az érdeklődésének megfelelő ismeretek önálló bővítésére.
- Legyen tájékozott és tudjon beszámolni a világban történekről.
- Ismerje a könyvtár működésének a céljait. Ismerje a könyvtárban követendő viselkedési normákat.
- Vegyen részt - szervezőként, szereplőként - a kollégium kulturális programjaiban.
- Szerezzen – alkalmazói szinten – informatikai ismereteket.

Környezeti nevelés

Célok, feladatok

A környezeti nevelés célja, hogy felkészítse a tanulókat a természet és az emberi környezettel harmonikus életvitelre.

Fejlesztési követelmények:

- A tanuló váljon érzékennyé környezete állapota iránt.
- Legyen képes a környezet sajátosságainak megismerésére, vegye észre a környezetben lejátszódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat, tudja elemi szinten értékelni e változásokat.
- Legyen mozgósítható a környezet védelmét célzó együttes cselekvésre.

Életmód, életvitel, háztartási ismeretek

Célok, feladatok

Az életmód, életvitel, háztartási ismeretek foglalkozások célja, az egészséges életmód és életviteli szokások megismertetése.

Legyenek ismereteik az alapvető egészségügyi tennivalókról, szükség esetén gyakorlati felkészítést kapjanak (csecsemőgondozás, szem higiénéje), valamint legyenek ismereteik a saját sérülésükkel kapcsolatos egészségügyi ismeretekről és teendőkről.

Ismerjék a káros szenvedélyeket, az egészségtelen magatartás, felelőtlen partneri viszony következményeit, a szabados szexuális élet egészségromboló hatását.

Tudják a családi és háztartási pénzgazdálkodás alapvető szabályait.

Fejlesztési követelmények

- Ismerje és sajátítsa el az alapvető együttélési, együttműködési normákat a családban, a kollégiumban, az iskolában, a társadalmi életben. Ismerje és tartsa be az illemszabályokat.

- Ismerje fel és legyen képes csökkenteni, elkerülni a környezetében a veszélyeztető tényezőket.
- Rendelkezzen megfelelő empátiával embertársai iránt. Ismerje a döntés és felelősség fogalmát, ezek jelentőségét, és ennek tükrében alkalmazza a konfliktuskezelés demokratikus technikáit.
- Életkorának megfelelő szinten ismerje a kapcsolatteremtés, kapcsolatépítés kultúráját.
- Rendelkezzen az életkorának megfelelő kooperatív készséggel.
- Találja meg az egyéniségének megfelelő helyet a csoportban.
- Ismerje fel a súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához tudjon megfelelő segítséget kérni.
- Ismerje a különböző tisztségek, megbízatások betöltésével együtt járó felelősséget.
- Legyen jártassága az egyszerű háztartási eszközök célszerű használatában.
- Tudjon gazdálkodni élethelyzeteinek megfelelően.

Egyén és közösség

Célok, feladatok

A tanulók értsék meg, hogy a család általában másképp viszonyul a sérült gyermekekhez, ami különösen a pubertás korban gyakran okoz konfliktusokat. (A túlzott féltés hátráltatja az önállóvá válást, az elhanyagolás pszichés problémákat okoz.) Lényeges, hogy a tanulók tudjanak megfelelő viselkedéssel és kommunikációval a család beállítódásán változtatni. A tanuló tudjon őszintén beszélni látássérüléséről, és az ezzel kapcsolatos beilleszkedési problémáiról. Tudja feltárni és elemezni, hogy kudarcai mennyiben függenek össze látássérülésével, vagy egyéb tulajdonságaival. Lényeges, hogy a tanuló tudja, hogy az emberi kapcsolatok „kétirányúsága” (adni és kapni), sérülése ellenére, rá is vonatkozik. Fontos, hogy a tanuló tudjon őszintén beszélni a látássérült és látó ember barátságáról, szerelméről, ennek előnyeiről, és nehézségeiről. Sajátítsa el a társadalmi érintkezés alapvető szabályait

Fejlesztési követelmények

- A tanuló ismerje és tartsa be az alapvető illemszabályokat és a kapcsolatteremtés elfogadott formáit.
- Legyen képes az adott helyzeteknek megfelelő magatartási formákat alkalmazni a társas élet különböző szinterein.
- Ismerje meg a közösségi élet sajátosságaiból fakadó korlátokat, és ennek tudatában alakítsa tevékenységét.
- Legyen tisztában a vállalt feladatok felelősségével.
- Törekedjen a konfliktusok feloldására, alkalmazza a konfliktuskezelés technikáit.
- Tartsa tiszteletben, hogy környezetében eltérő kisebbségi azonosságtudattal is élhetnek mások.
- Ismerkedjen az alapvető emberi és szabadságjogokkal, kötelezettségekkel, és az őket megillető jogok érvényesítési lehetőségeivel.

- Pozitív szociális szokások kialakítása.
- Szabálytudat fejlesztése.
- Döntés jelentősége, szerepe.
- Demokratikus érdekvényesítő képesség megalapozása.
- Együttélés, tolerancia, kulturált viselkedés.
- Segítő együttműködés.

Magyarságtudat, nemzetiségi lét és európaiság

Célok, feladatok

A tanulónak legyenek ismeretei hagyományainkról, kulturális örökségeinkről, nemzeti szimbólumainkról, a hazánkban élő nemzetiségek, kisebbségek jogairól. Legyenek tisztában a lokálpatriotizmus és patriotizmus, a nemzeti identitástudat fogalmával. Ismerjék, szeressék hazájukat, nemzetüket és ugyanakkor tartsák tiszteletben mások nemzeti érzéseit, kultúráját és hagyományait. Az anyanyelv szeretetének s igényes használatának tudatossá tétele, az európai kultúra és hagyományok megismertetése, tiszteletben tartása legyen a cél.

Fejlesztési követelmények

- A tanuló ismerje lakóhelye és Magyarország népi hagyományait.
- Legyen nyitott más népek kultúrája iránt, ismerje meg, hogy Magyarországon milyen nemzetiségek és kisebbségek is élnek.
- Életkorának megfelelő szinten ismerje az országot és a magyarság szimbólumát.
- A helyi hagyományok ismerete, ápolása.
- Nemzeti tudat kialakításának segítése, értékeink ismerete, ápolása, önálló államiságunk jelképeinek ismerete.
- Anyanyelvi kultúra fejlesztése.
- Más népek tisztelete.
- Emberi jogok tisztelete és a béke megbecsülése.
- Kollégiumi hagyományok ápolása.

Követelményrendszer a tanulók egyéni fejlesztéséhez

A vak gyermekek életkorukhoz viszonyítva lényegesen elmaradnak a kívánt fejlettségi szinttől. Ez az elmaradás leginkább az önálló tevékenységben, önkiszolgálásban és tájékozódásban észlelhető.

Ennek következtében a képességfejlesztés ezen területeire szervezett délutáni foglalkozások

Keretében kell kiemelt hangsúlyt fektetnünk. Céljaink elérése érdekében fel kell hívnunk a figyelmet a következetesség, példamutatás és az intenzív gyakorlás fontosságára.

A fentiek figyelembevételével a tanév végére elérendő készség-, képességszintek osztályokra bontva a következők (felhívunk a figyelmet, hogy a gyermekek egyéni képességeiben mutatkozó különbségek csúszásokat okozhatnak). Az adott osztályfokokra megállapított ismereti szintek

fokozatonként egymásra épülnek, így természetesen a korábbi évfolyamokban elsajátított készségek koncentrikus bővítése a feladat.

A látási fogyatékos tanulók későbbi önálló tájékozódásának tanítása egészen fiatal kortól intenzív, tudatos fejlesztőmunkát kíván. Ebben a munkában alapvető fontossággal bír a figyelem, hallási figyelem és tudatosság fejlesztése.

Dokumentáció

A nevelőtanárok a Követelményrendszer a tanulók egyéni fejlesztéséhez c. dokumentum és a Kollégiumi foglalkozások keretterve alapján *Nevelőtanári munkaterv* címmel féléves tervet készítenek. A napi tevékenységet, létszámot, rendkívüli eseményeket a csoport – délutáni - naplójában rögzítik.

A gyermekfelügyelők a csoport éjszakai, hétvégi eseményeit, étkezési létszámot, hiányzókat stb. a csoport naplóban naponta vezetik.

Szakmai együttműködés

- Az intézmény iskolaorvosával, az egészségügyi dolgozókkal
- Szükség esetén iskolapszichológussal, gyermek ideggondozóval, gyermekpszichiáterrel
- A gyermekvédelmi szakszolgáltatással, gyámsági, gyermekjóléti szolgálattal
- A hivatásos pártfogókkal
- Karitatív és nonprofit szervezetekkel
- Az iskola alapítványával

Jogszabályi háttér

- 2011. évi CXX. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési – oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról.
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveiről
- 59/2013 (VII.9.) EMMI rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramjáról

8. Gyermekotthon szakmai programja - kivonat

A gyermekotthoni részleg két lakásotthonból áll.

Székhelye: 1. számú lakásotthon (1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.)

Telephelye: 2. számú lakásotthon (1146 Budapest, Ida u. 6.)

Férőhelyek száma: 16 fő (1. sz. lakásotthon: 8 fő; 2. sz. lakásotthon: 8 fő)

Jogi képviselőjét az intézményvezető, illetve az általa megbízott személy látja el. A gyermekotthonba történő felvétel szabályait az 1997. évi XXXI. Törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban gyermekvédelmi törvény), illetve a 15/ 1998.(IV. 30.) NM. rendelet szabályozza.

Tevékenységi köre

Gyermekotthonunk a 3. életévüket betöltött, 24 évesnél, vagy ha felsőfokú iskola nappali tagozatán tanulmányokat folytat, 25 évesnél nem idősebb, különleges igényű látás- és halmozottan sérült nevelésbe vett gyerekeknek és utógondozói ellátott fiataloknak biztosít otthont nyújtó ellátást, akinek gondozási helyéül a gyámhivatal – a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szakvéleménye alapján – a Vakok Iskolája Gyermekotthonát jelölte meg.

8.1. A gyermekotthon célja, feladatköre

Célja

A súlyos fokban látássérült és egyéb társuló sérülésekkel bíró nevelteinket a képességeikhez mértén felkészíteni az önálló életvezetésre.

Feladatköre

Általános feladatok

- a gyermekekről való személyes gondoskodás
- a nevelés során a testi, szellemi, erkölcsi fejlődés biztosítása
- általános és középiskolai, valamint a szakmai képzés segítése
- az önellátás készségszintű elsajátítása
- az életkori sajátosságoknak megfelelő szociális készségek kialakítása
- kulturális identitás elősegítése

Speciális feladatok

- kommunikációs készség fejlesztése
- sérülés-specifikus szakellátás, melynek vezető tünete az enyhe és súlyos fokú látássérülés
- primer, szekunder prevenció
- rehabilitáció, rehabilitáció, szocializáció
- önállóság, önkiszolgálás fejlesztése, az önálló életre való felkészítés
- mozgás- és tájékozódásnevelés

- helyes magatartásformák kialakítása.
- tartalmas szabadidős tevékenységek biztosítása.

Felvétel az otthonba

A Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat szakvéleménye alapján - a gyámhivatal határozatának megfelelően - fogadja be a fiatalokat gyermekotthonunk.

8.2. Feltételrendszer

Tárgyi feltételek

A gyermekotthoni egység 16 (lakásotthononként 8-8 fő) befogadására alkalmas. Az 1, 2 és 3 ágyas szobákban mindenki számára biztosítottak az egyéni felszerelések elhelyezését szolgáló szekrények. A közös helyiségek: nappali, étkező, játszósarok tágasak, berendezésük a látássérüléshez alkalmazkodva a könnyebb tájékozódást segíti. A koedukált gyermekotthon kulturált, családi környezetet biztosít. A higiénés igények kielégítését két fő által használt zuhanyfülke és mellékhelyiség szolgálja. A gyerekek napi életviteléhez, ellátásához és fejlesztéséhez az állapotuknak megfelelő eszközök széles köre biztosított.

A többcélú intézmény infrastruktúrája, szolgáltatásai pl. tornaterem - kondi-szobával kiegészülve -, uszoda, biztosítja az időjárástól független sportolási lehetőséget. Braille könyvtára lehetőséget nyújt az irodalmi alkotások tapintható úton való olvasásához. A terápiás fejlesztések speciális eszközökkel felszerelt termekben folynak.

Személyi feltételek

A különleges gyermekotthon személyi feltételeit a 15/1998 (IV. 30) NM rendelet határozza meg. A különleges gyermekotthon életét közvetlenül a gyermekotthon szakmai vezetője irányítja.

A pedagógusok, és a pedagógiai munkát segítő kollégák kiválasztásának alapfeltétele a megfelelő szakmai tapasztalat, a munkakör ellátásához szükséges empátia és tolerancia. A nevelési folyamatot a csoportok szakmai létszámán túlmenően

- pszichológus
- fejlesztő pedagógus
- gyermekvédelmi gyámok
- családgondozók
- pszichiáter
- orvos
- logopédus, gyógytornász
- utazótanárok segítik.

A fiatalokkal közvetlenül foglalkozó pedagógusok továbbképzése ütemtervben rögzített. Az intézmény az ellátottak nyilvántartását a 235/1997. (XII. 17.) kormányrendelet alapján létrejött "Gyermekeink védelmében" elnevezésű adatlap rendszer alapján végzi.

8.3. Egyéni gondozási nevelési terv

Az egyéni gondozási-nevelési terv a Gyvt. 86.§ i) pontja szerint, a 15/1998 (IV. 30) NM rendelet 84.§ előírtak alapján készül el. Az egyéni gondozási-nevelési terv tartalmazza a gyermek eddigi életkörülményeire alapozva - megfelelő részletességgel - a gyermek teljes körű ellátásához szükséges valamennyi adatot.

A terv a gyermek erőforrásainak és szükségleteinek felmérésére alapozva készül - az egyéni elhelyezési terv célkitűzéseinek megfelelően. A programban foglalt feladatok megvalósítása és végrehajtásának koordinálása a lakásotthon vezető feladata (esetgazda). A megvalósulás teljesülése - legalább félévenként, a korrekció lehetőségével – értékelésre kerül.

Az egyéni gondozási-nevelési tervek alapja a meglévő készségek és képességek szintjének felmérése.

A fejlesztés ezekre épül a következő területeken:

- Tájékozódás-és mozgásnevelés
- Öltözködés
- Testápolás
- Étkezés, ételek készítése
- Háztartás, gazdálkodás, ügyintézés, lakáskarbantartás
- Vásárlás, pénz kezelése, beosztása
- Időfogalmak.
- Telefonálás.
- Saját név aláírása.

Nevelésünk alapelvei:

- A gyermekhez való viszonyban domináljon a személyközpontúság.
- A nevelési helyzet a gyermek speciális szükségleteinek ismeretében kerül meghatározásra.
- Tolerancia.
- Empátia.

Nevelési szolgáltatások

A nevelés sikeréhez elengedhetetlen, hogy a neveltek képességeikhez mértén érezzék saját felelősségüket, életútjuk megtervezésében váljanak részesévé és ne elszenvetőjévé a fejlődési folyamatnak. Az otthonosság megteremtésének külső- és belső tényezőit a gyerekekkel közösen alakítjuk (szobarendezés, díszítés, közös programok, egymás segítése, a másik meghallgatása, közös játék, felolvasás).

A közösségi nevelés elsődleges szinterei a heti csoport megbeszélések. A közös problémafelvetés és megoldási módok keresése segíti a csoport összetartó erejét, közösségi szellemének kialakulását, fennmaradását.

Ehhez kapcsolódik a demokratizmus és a nyitottság kérdése is, mely megfelelő pedagógiai irányítással szintén ösztönző erejű.

Gyermekotthonunk heterogén összetétele (életkor, értelmi képességek) miatt a diákok már kezdettől megszokták és elfogadták az egyéni különbségek alapján való bánásmódot is.

A nevelési, fejlesztési feladatokat, a gyerekek képességeihez mérten, személyiségüket figyelembe véve, nagy odafigyeléssel, változatosan végezzük.

A szakmai továbbképzések, megbeszélések, pályázatok mindig új és újabb lehetőséget biztosítanak a nevelési feltételek (szellemi, anyagi) javítására.

Módszerek

Egyéni foglalkozások (önkiszolgálásra nevelés, tájékozódás-mozgásfejlesztés).

Kiscsoportos tevékenységek (szabadidős, illetve tanulócsoporthoz formában).

Speciális gyógypedagógiai módszerek (hangérzékeltetés, tapintásos érzékeltetés, elbeszélés, magyarázat, stb.).

Terápiás háttér:

- Lovas terápia
- Zeneterápia
- Mozgásterápiák
- Gyógytestnevelés
- Logopédia

8.4. Rekreációs szolgáltatások

Célja, hogy a gondozott gyermek megtanulja, hogy lelki, fizikai és szellemi erejének megújítása elengedhetetlen feltétele a jobb egyéni teljesítmények elérésének. Az egészség fontos a megterhelő élethelyzetek, stressz-helyzetek elviselésében.

A programok a gyermekotthon által szervezett szabadidős foglalkozásokon, vagy külső intézményekben való részvételt jelentik. A délutáni sportkörök, kulturális és készségfejlesztő szakkörön kívül pihenési, kikapcsolódási lehetőségeket leginkább esténként és hétvégeken tudunk biztosítani.

A gyerekek rendelkezésére állnak különféle társas játékok, CD-k, videó-kazetták, és pontírási könyvek is.

Hétféle programok:

- Közös kirándulások, séták, kerékpározás.
- Úszás, tornateremi foglalkozások
- Sütés, főzés.
- Színház-, mozi-, koncertlátogatás
- Kiállítások, rendezvények
- Télen szánkózás, korcsolyázás

A rekreáció helyi feltételeinek biztosítása a gyermekotthonban élők szükségleteinek megfelelnek. Figyelembe vesszük az új élmények, kihívások, tapasztalatok iránti szükségleteket, és ennek megfelelően alakítjuk a programokat.

8.5. Egészségügyi és étkeztetési szolgáltatások

Az étkeztetési szolgáltatások területén a személyes gondoskodást nyújtó intézmények szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 15/1998 (IV. 30) NM. rendelet és az ÁNTSZ előírásainak, a gyermekek életkorának megfelelő, és gyakoriságú étkezést biztosít az intézmény.

A gyerekek egészségügyi ellátása az intézmény egészségügyi rendszerének keretében történik, gyermekorvos, szemész, pszichiáter, ortopéd szakorvos, ápolónők közreműködésével.

A gyermekotthon napirendje tanítási napokon:

- reggeli ébresztés (gyermekfelügyelők),
- tisztálkodás, öltözködés önállóan,
- a nagyobbak segítségével terítés, reggeli készítése, reggeli, mosogatás, rendrakás,
- délelőtti tanítási órákon való részvétel,
- ebéd az otthonban, illetve a csoportoknál
- délután tanulás az osztályban, gimnazistáknak, szakiskolásoknak a gyermekotthonban
- szabadidős foglalkozások, játék
- vacsora, mosogatás
- fürdés, ágyazás
- kicsiknek mesehallgatás, nagyoknak szabadfoglalkozás
- villanyoltás

Hétvégén:

- takarítás, rendrakás a szobákban
- kirándulások, változatos szabadidős programok
- vacsora elkészítése, vacsora utáni mosogatás, rendrakás,
- esti teendők (fürdés, fehérenműmosás, köröm- és hajápolás, fiúknak borotválkozás),
- szabad program (vendégek fogadása, beszélgetés, zenehallgatás, egyéb szabadidős tevékenységek)
- lefekvés, alvás

A hétvégeken tovább lehet aludni, minden étkezés a gyermekotthonban történik, közös megbeszélés alapján programválasztás.

A fiatalok rendeletben meghatározott ruházatának vásárlása az egyéni igényeket figyelembe véve történik, a nevelők és gyermekfelügyelők segítségével. Személyes szükségleteik kielégítésére a rendeletben meghatározott mértékű zsebpénzt kapnak, mellyel szabadon rendelkeznek.

8.6. Jutalmazás, büntetés elvei

A jutalmazás és büntetés alapelveit a Házi rend foglalja magába. A Házi rend magatartásszabályokat állapít meg, melynek betartása megerősítést (dicséretet), megszegése pedig büntetést von maga után. A jutalmazások és büntetések alkalmazkodnak a fiatalok egyéni különbözőségéhez, a teljesítmény mértékéhez. A jutalmazás és büntetés mikéntjének részletes kidolgozása a fiatalokkal közösen történik. A felmerülő problémákat igyekszünk közös, és egyéni beszélgetések során megoldani.

A családdal való kapcsolattartás

A gyermekotthon lehetőséget biztosít (a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok környezettanulmányi, határozatai alapján) a meglévő családi kapcsolatok ápolására. Támogatja a fiatalok hazalátogatását, illetve a családtagoknak és barátoknak a gyermekotthonban történő látogatását mindaddig, míg a gyermekek élménybeszámolóit, és viselkedésük alapján ez kiegyensúlyozottnak, harmonikusnak tűnik.

8.7. A gyermekotthon kapcsolatrendszere

Az intézmény részeként, annak kapcsolatrendszerén keresztül több szervezettel, intézménnyel és alapítvánnyal áll kapcsolatban a gyermekotthon is. Kapcsolatot tartunk az illetékes TEGYESZ-szel, gyámhivatalokkal, gyermekjóléti szolgálatokkal, családgondozókkal, gyermekvédelmi gyámokkal, a társintézményekkel, az integráltan tanuló fiataljaink befogadó iskoláival, a látássérültek érdekvédelmi szervezeteivel, civil szervezetekkel és alapítványokkal (Értelmes Életért, „Szól a szív...”, FSZK, Látótér Alapítvány), valamint különböző egyházi szervezetekkel.

Elbocsátás az otthonból, utógondozás

Gyermekotthonból távozó növendékeink további életét figyelemmel kísérjük, szükség esetén támogatást nyújtunk. Az utógondozói ellátást a fiatal felnőtt 24. életévig, az önálló élet megkezdéséig biztosítjuk.

Dokumentáció

Az adatkezelés az 1992. évi LXIII. tv., valamint a 235/1997. számú kormányrendelet előírásainak megfelel. Az ellátottak személyes adatairól a gyámhivataloknak és az igazságügyi hatóságoknak biztosított a tájékoztatás. A tájékoztatás rendjét a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. tv., az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. tv. a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. tv. szabályozza.

Nevelési egységekben vezetett dokumentációk:

- Haladási napló
- Zsebpénz-nyilvántartás
- Ruha nyilvántartás
- Kapcsolattartási, látogatási napló
- Egyéni fejlesztési tervek
- Személyes iratanyagok

- „Gyermekeink védelmében" elnevezésű adatlap rendszer

Minőségbiztosítás

A gyermekotthonban folyó munka szerves része intézményünk minőségbiztosítási rendszerének. A lakásotthonokban félévenként értékeljük a gyerekek fejlesztésében elért eredményeket, és ennek megfelelően alakítjuk további feladatainkat. Nevelői munkánk hatékonyságát biztosítják a havi rendszerességgel megtartott team – megbeszélések, valamint a gyerekekkel folytatott csoportos és egyéni beszélgetések.

A gyermekotthon részletes szakmai programja külön dokumentumban található.

9. Diákönkormányzati munka

Intézményünkben is működik diákönkormányzat, amely alkalmas terep a demokratikus szabályok és az állampolgári szerep gyakorlására. Másrészt alkalmat ad a gyermekek számára, hogy aktív szerepet vállalhassanak az iskola hagyományainak ápolásában.

Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

A tanulók érdekeik képviselőre diákönkormányzatot hozhatnak létre. Munkájukat az intézményvezető által 5 évre kijelölt pedagógus segíti.

A diákönkormányzat - a nevelőtestület véleményének meghallgatásával - dönthet

- működésükről,
- közösségi életük tervezéséről, megszervezéséről, tisztségviselőik megválasztásáról,
- a működésükhöz biztosított anyagiak felhasználásáról,
- egy tanítás nélküli munkanap programjáról,
- tájékoztatási rendszerük létrehozásáról, működtetéséről,
- a saját SZMSZ-éről, melyet a nevelőtestület hagy jóvá.

A diákönkormányzat véleményét ki kell kérni

Azokban az ügyekben, amelyekben a diákönkormányzat véleményének kikérése kötelező, a diákönkormányzat képviselőjét a tárgyalásra meg kell hívni, és az előterjesztést, valamint a meghívót – ha jogszabály másképp nem rendelkezik – a tárgyalás határnapját legalább tizenöt nappal megelőzően meg kell küldeni a diákönkormányzat részére.

- az SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- az ifjúságpolitikai célokra biztosított anyagi eszközök felhasználásakor,
- a házirend elfogadása előtt
- a tanulók közösségét érintő kérdések meghozatalánál,
- a tanulók helyzetét elemző, értékelő beszámolók elkészítéséhez, elfogadásához,
- a tanulói pályázatok, versenyek meghirdetéséhez, megszervezéséhez,
- az iskolai sportkör működési rendjének megállapításához,
- az egyéb foglalkozás formáinak meghatározásához,
- a könyvtár, a sportlétesítmények működési rendjének kialakításához.

A tanulók közösségét érintő kapcsolattartási formák

A diákokkal való kapcsolattartás elsődlegesen a mindennapi érintkezés során történik a tanítási órákon, az órák közti szünetekben, a tanítás előtt és után.

A diákok bármely tanárukat megkereshetik javaslataikkal és egyéni gondjaikkal, személyükről és az osztályközösségről, információkat kérhetnek tőlük és az iskola vezetőitől.

A diákok személyét érintő problémákkal elsődlegesen az osztályfőnök és a szaktanárok foglalkoznak.

A diákok többségét, vagy jelentős részét érintő információk közlésére illetve cséréjére a következő fórumokat működteti az iskola illetve a diákönkormányzat:

Diákforum

A diákokat az intézmény vezetői tájékoztatják az iskolával kapcsolatos eseményekről, eredményekről, tervekről minden naptári év első negyedévében, valamint ilyenkor maguk is reflektálhatnak az elmondottakra és javaslatokat tehetnek.

Diákönkormányzati gyűlés

A diákönkormányzat kezdeményezésére évente kötelezően összehívandó fórum, ahol a diákönkormányzat a tanulók jelentős részét vagy egészét érintő problémákat, panaszokat vethet fel, azokra választ kérhet. A diák önkormányzati gyűlés az a legmagasabb fórum, amelyen az intézmény tanulói és diákönkormányzata minden olyan problémát fölvethetnek, amely a tanulói jogok érvényesülésével akár az intézményen belül, akár a jogi szabályozásban sérelmet, feszültséget, méltánytalanságot okoz.

10. Gyermek és ifjúságvédelem

Iskolánk óvodai, alapképző és középképző oktatást és nevelést biztosító bentlakásos intézmény.

A gyermekvédelem a pedagógiai munka szerves része, olyan minden gyermekre kiterjedő elsősorban pedagógiai/gyógypedagógiai jellegű gondoskodás, amely biztosítja a gyermek egészséges testi, lelki, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődését. A gyermek- és ifjúságvédelmi tevékenység áthatja az oktatási intézmény nevelésének egészét. Minden pedagógus, gyógypedagógus és pedagógiai munkát segítő személy kötelessége a rábízott gyermekek védelme és pedagógiai/gyógypedagógiai eszközökkel való megsegítése (jelzőrendszer működtetése). Munkája során köteles tiszteletben tartani a gyermek személyiségét, jogát. Nevelőmunkája során vallási és világnézeti kérdésekben nem foglalhat állást.

A gyermek- és ifjúságvédelmi munkát elsősorban az intézmény területén, az e célra biztosított helyiségben, a nevelést- oktatást ellátó intézmény igényeihez igazítva éves munkaterv alapján, a várható feladatok havonkénti lebontásában végezzük, végrehajtását félévente beszámolóban rögzítjük.

A tanév elején a szülőket személyesen és a faliújságon írásban tájékoztatjuk a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, elérhetőségének helyéről, idejéről.

A speciális szakiskolában szociálpedagógus segíti a fiatalokat.

A gyermekvédelem célja a gyermekvédelmi problémák, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, felismerése, kezelése, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet csökkentése (szükség esetén gyermekvédelmi szakemberek, hatóság bevonásával), valamint a gyermekek jogainak biztosítása.

A hátrányos megkülönböztetés nélküli minden gyermekre kiterjedő fokozott figyelem, az egyenlő bánásmód elvét érvényesítve (kötetlen és kötött, irányított beszélgetések, közös játék során, szándékolt egyéni vagy csoportban történő megfigyelés stb.) teszi lehetővé a gyermek személyiségének megismerését, ami alapján számos probléma felderíthető (pl.: hátrányos helyzet, veszélyeztetettség, beilleszkedési zavar, egészségügyi problémák, nehezen kezelhetőség stb.).

Feladataink

- A hátrányos és veszélyeztetett helyzet felismerése, okainak feltárása, lehetőség szerinti orvoslása.
- Aktív részvétel a gyermeket veszélyeztető körülmények megszüntetésében.
- Preventív programok szervezése, kivitelezése és intézkedések kezdeményezése (DADA, „Interaktív Police”, bűnmegelőzés, közlekedésbiztonság, egészségvédelem, szexuális felvilágosítás)
- Az eltérő helyzetű és szükségletű gyermekek célzott kezelésének, fejlesztésének és a megsegítés lehetőségének (pl. halmozottan hátrányos helyzetű gyermek kollégiumi elhelyezése).
- Speciális szakemberek széleskörű bevonása az adott probléma orvoslásába (iskolaorvos, szakorvosok, védőnő, iskolapszichológus, fejlesztő pedagógus, terapeuta stb.)

- Együttműködés a gyermekvédelmi alapellátást és szakellátást nyújtó intézményekkel (Gyermekjóléti Szolgálat/ Központ, Regionális Családsegítő Szolgálatok és Központok, Gyámhivatalok/ Kormányhivatal, Gyermekotthon)
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel: személyes beszélgetések, írott, nyomtatott levelek; tájékoztatók, programismertetések, szakmai cikkek faliújságon való közzététele, intézményi körülmények között (fogadó óra), illetve családlátogatások alkalmával.
- Tankötelezettség - tanulói jogviszony - magántanulói státusszal összefüggő kötelezettségek betartásával kapcsolatos feladatellátás (meggyőzéstől a hatósági intézkedések megtételéig).
- Halmozottan hátrányos helyzetű tanuló magántanulóvá nyilvánítása esetében a Kormányhivatal véleményének kikérése, az intézmény vezetője által.
- Tanulói igazolt és igazolatlan mulasztások figyelemmel kísérése, szükség esetén jelzés szülő, a gyermekjóléti szolgálatok, intézményvezető, súlyosabb (10 igazolatlan órát meghaladó) esetben intézményvezető által jegyző/kormányhivatal felé.
- A tanulót veszélyeztető körülmények családgondozás nélküli vagy melletti megléte esetén, javaslattevő intenzív családgondozásra, a védelemben vétel fenntartására/ gyermekbántalmazás vélelmezése, vagy a gyermek törvénybe ütköző cselekedetének elkövetésére készülése esetén azonnali jelzés a gyermekjóléti szolgálat/központ, a hatóság felé (kapcsolat a rendőrség gyermek- és ifjúságvédelmi megbízottjával).
- Veszélyeztetett gyermekek kollégiumba való juttatása.
- Gyermekjóléti szolgálat felkérésének eleget téve esetmegbeszélésen való részvétel.
- Aktív szerepvállalás a családok támogatásában (rendszeres és rendkívüli pénzbeli ellátásokra, természetbeni támogatásokra (tankönyv/ helyett segédeszköz, étkeztetés) javaslattevő), valamint a családból kikerült gyermekek (gyermekvédelmi szakellátásban ideiglenes hatállyal vagy átmeneti nevelésbe vétellel elhelyezettek) visszahelyezésében.
- Különleges esetekben személyes gondoskodást nyújtó ellátások ismertetése az érintett, esetleg krízishelyzetbe került tanulókkal és családtagjaikkal.
- Nehéz helyzetben levő tanulók (szülők akadályoztatása esetén) nevelésben- oktatásban való biztos részvételét célzó utazási együttműködés alkalmazása a lakóhely szerint fellelhető támogató szolgálatok és a szülői ház között (kapcsolatfelvétel, jelzés, kérelem- javaslattevő)
- Gyermekjogi képviselő munkájának segítése.
- Fegyelmi eljáráson, egyeztető tárgyaláson való részvétel, tanulói érdekérvényesítés támogatása.
- Gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változásának figyelemmel kísérése.
- Gyámhivatalokkal való kapcsolat, különös tekintettel a gyermek életében bekövetkező hirtelen változás, krízis (pl. árvaság) beállása esetén.
- Gyermekvédelem hatékonyabbá tételét célzó, a tanulói érdekeket szolgáló pályázatok figyelemmel kísérése, közzététele, az azokon való részvételre való felhívás.
- Speciális közösségi, szabadidős és fejlesztő foglalkozások biztosítása (pl.: önismereti kör). Kortárssegítő csoport, szolgálat prevencióba történő bevonása.

- Lelki segély telefonok, drog- és/vagy szenvedélybetegekkel foglalkozó ambulanciák, krízis helyzethez igazodó befogadó otthonok, nevelési tanácsadók, támogató szolgálatok elérhetőségének (cím, telefonszám) közzététele a faliújságon.
- Személyiségfejlesztő, életvezetési problémák megoldását szolgáló, az iskolapszichológus által vezetett szülői/ nagyszülői klub, a szülői egyesület támogatása.
- Adományok gyűjtése, szétosztása.
- Civil szervezetek, segítők fogadása.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Szociálisan hátrányos helyzetűek azok a tanulók, akiket különböző jellegű szociális tényezők gátolnak adottságaikhoz mért fejlődésükben. Pedagógiai munkánk egyik fő feladata e tanulók felé irányuló fokozottabb figyelem összpontosítás.

Károsan ható tényezők:

- a család mikrokörnyezete: (lakásviszonyok, alacsony jövedelem, kulturális helyzet, a családtagok magatartása stb.)
- családi házon kívüli környezet: (helytelen kapcsolat, viszony kifogásolható magatartású gyermekcsoportokkal, felnőttekkel)
- iskolai környezet: (az iskolába naponta távolról bejárás, rossz tanár-diák viszony a tanulók értékelésének, minősítésének merev módszerei stb.)

Intézményünkben, az utóbbi időszakban a tanulók körében a hátrányos helyzet kialakulását tekintve az alábbi tendenciák jelentkeztek:

- A halmozottan fogyatékosok száma emelkedik, ezzel párhuzamosan nő a családok megterhelése (fizikai, lelki, anyagi).
- A szülők között a munkanélküliek száma, a családok szociális helyzete romló képet mutat.

Célunk: egy helyzetfeltárásból kiindulva a szociális hátrányok kompenzálása majd e tevékenységünk ütemezése.

A gyermek szempontjából igen fontos a család életmódja, életkörülménye:

- család és háztartás anyagi állapota, gazdasági helyzet (milyen anyagi körülmények között él, mennyit keresnek a szülők, hol a család helye a társadalomban, hol az ő helye a családban és a családi munkamegosztásban),
- házastársak egymáshoz való viszonya, szülő – gyerek kapcsolat (ezen belül is kiemelten az anya- gyerek kapcsolat), testvérek kapcsolata, nagyszülők és a család kapcsolata, távolabbi rokonság és a család kapcsolata,
- család helye a társadalomban (szomszédok, ismerősök, barátok, kollégák)
- iskolázottság szintje, mert ez szabja meg a helyét a társadalmi szerkezetben.

A továbbiakban is segíteni kell a szociális körülményeiket tekintve hátrányos helyzetű gyerekek (pl. alacsony jövedelem, árvaság, csonkacsaládok), illetve az átmenetileg hátrányos helyzetű gyerekek beilleszkedését (pl.: iskolázatlan túlkoros tanuló lemaradásainak pótlása, tartós betegség miatt hátrányos helyzetbe kerülők felzárkóztatása, stb.).

Programunk ütemterve a szociális hátrányok, a helyzet változékonyságának megfelelően évente határozza meg pontosan a tennivalókat, a hátrányos helyzetű tanulók adatlapon történő regisztrálását, számbavételét használva alapul. A terület ellátásában a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott kolléga, mint esélyegyenlőségi felelős is részt vesz.

11. Egészségnevelés, környezeti nevelés

Az iskola egészségnevelési elvei

Az egészségfejlesztés egyik legfontosabb színtere az iskola, tehát minden eszközzel arra kell törekednünk, hogy az egészséget, mint értéket ismertessük meg tanulóinkkal. Ha változást szeretnénk elérni a lakosság egészségi állapotában, célszerű még az ártalmakkal való találkozás előtt, a döntési helyzeteket megelőzően segítséget nyújtanunk. Ennek megfelelően a legintenzívebb szocializációs időszakban, az iskolai évek alatt a legeredményesebb a beavatkozás. Fokozottan igaz ez intézményünkben, ahol a gyerekek többsége a hét nagy részét itt tölti. Az egészségnevelésben az elsődleges prevenció hangsúlyos szerepet kap. Ennek során az egészségi állapot erősítése és fejlesztése a legfontosabb. A mi esetünkben a másodlagos és harmadlagos megelőzés is fontos, amikor a már meglévő betegségeknek és hatásainak feltartóztatása vagy lassítása történik, illetve az idült állapotok súlyosságának csökkentése hatékony rehabilitáció segítségével. Célunk, hogy tanulóink az egészséges életmódhoz feltétlenül szükséges tennivalókat elsajátítsák, megismerjék saját sérülésükhöz kapcsolatos teendőket, s gyakorlati felkészítést is kapjanak. Az egészséges élet iránti igény kialakítását már óvodás kortól formálnunk kell. Ebbe az irányba hat, hogy a gyermekek napi teendőinek olyan rendszerét alakítjuk ki, amelyben a különböző tevékenységek - a tanulás, munka, pihenés, sport, játék - egyensúlyára törekszünk. A testi egészség megőrzésén túl fontos szerepe van a lelki egészség megőrzésének is, mely elengedhetetlen feltétele a harmonikus személyiségnek. A látássérülésből adódóan számos speciális feladatot valósítunk meg az egészségnevelés területén. Tanulóinkkal megismertetjük az egészséges életmód kialakításának módszereit, Arra törekszünk, hogy a tanuló ismerje fel, hogy az egészség olyan érték, melyet óvni, védeni és ápolni kell.

Az egészségfejlesztés iskolai feladatai

- Gyermekünk számára biztosítjuk az egészséges fejlődés feltételeit, a sérüléshez igazodó rendezett, tiszta környezet kialakításával, az egészséges táplálkozás normáihoz igazodó - szükség esetén diétás, tejmentes - étrend összeállításával, a mindennapos személyi higiénés feladatok elvégzésével.
- Rendszeres **iskolaorvosi** vizsgálat szolgálja tanulóink egészséges testi és lelki fejlődését. Iskolánkban évenként történik **ortopédiai szűrés**, amelynek eredményétől függően gyógytestnevelő, gyógytornász foglalkozik az arra rászorulókkal, illetve speciális gyógycipők készíttetését is felvállaljuk. Folyamatos **szemészeti- és fogorvosi kontrollt** biztosítunk. A kötelező védőoltásokat is helyben kapják meg a gyermekek. Szükség esetén pszichológiai segítségben részesülnek, és igény szerint neurológiai vagy más szakorvosi vizsgálatokat is megszervezünk.
- Rendszeresen fejlesztjük tanulóink testi képességeit életkori sajátosságaik, egyéni adottságaik és szemészeti állapotuk figyelembevételével. Változatos, napi testmozgás szervezésével biztosítjuk a szervezet ellenálló képességének, teherbírásának fokozását. Az iskolai élet minden területén törekszünk a látássérülésből és egyéb sérülésből fakadó megkésett mozgásfejlődés, mozgási akadályozottság, izom- és a vázrendszer fejlődési rendellenességei és/vagy sérülései, kóros mozgásformák, helytelen fej- és testtartási szokások kiküszöbölésére. Lehetőséget biztosítunk - a vak gyermekek által is folytatható -

sporttevékenységek megismerésére (sakk), illetve a választott és végezhető aktív sportolásra (úszás, csörgőlabda, vak asztalitenisz, judo, tandem, evezés stb.).

- Gyermkeinket fokozatosan szoktatjuk az önálló testápolásra, környezetük rendben tartására.
- A kulturált étkezési szokások kialakításában - speciális feladatként - megvalósítjuk az evőeszközök helyes használatának elsajátítását, megtanulják a terítés, tálalás, kancsóból pohárba öntés módjait, az esetleges segédeszközök, adaptációk használatát.
- Megismertetjük a célszerű, egészséges öltözködés szabályait, a ruhaneműk tisztán- és rendben tartásának módját.
- Tájékozottak lesznek a leggyakrabban előforduló járványos, civilizációs betegségekről, azok okairól és a megelőzés lehetőségeiről (pl. uszoda-használat során a bőrbetegségek megelőzése a higiénés szabályok betartásával).
- Tanulóinkkal megismertetjük a saját sérülésükkel kapcsolatos tudnivalókat és teendőket (gyógyszerezés, szemcseppek, szemüvegek, egyéb látást javító eszközök, fűzők/corzett, hallókészülékek használata). Szokássá formáljuk a látássérülésnek megfelelő életvitelt, a szem, a maradék látás megóvását, a szem higiéniáját szolgáló tennivalók elvégzését.
- Biztosítjuk a maradék látás megóvásához elengedhetetlenül szükséges feltételeket, megfelelő világítással, speciális eszközök használatával, a szem állapotára káros tevékenységek kiiktatásával.
- Megismertetjük a különböző egészségkárosító szerek (drog, alkohol, dohányzás) elkerülésének módját, illetve ezek látásra gyakorolt káros következményeit. A DADA program keretében tanulóink előadásokon vesznek részt.
- Általános ismereteket nyújtunk a szexualitásról, felvilágosítást adunk saját kollégák vagy külső szakemberek segítségével a nemi betegségek terjedésének lehetőségeiről, az ellenük való védekezés módozatairól, a fogamzásgátlás lehetséges formáiról, a terhesség felismerését segítő jelekről, a nem kívánt terhesség következményeiről és az ilyenkor szükséges teendőkről.
- A lelki egészségre károsan ható tényezők megismertetése (pl. stressz, traumák, szorongás) lehetővé teszi az ezek következtében kialakuló betegségek megelőzését. A már kialakult kóros állapotok kezelését pszichológiai ellátás keretében biztosítjuk. Lényeges feladatunk, hogy tanulóink tisztában legyenek károsodásuknak a lelki egészségre gyakorolt hatásával, a fogyatékosokkal kapcsolatos társadalmi attitűdökkel, toleranciával. Ebben nagy szerepet kapnak a szülőkkel, barátokkal, társsal való egészséges kapcsolat kialakításának lehetséges formái.
- Az egészséges életrend, életritmus megteremtése a tevékenységek sokféleségébe ágyazva történik (tanulás, sport, táplálkozás, szabadidős elfoglaltságok), az ésszerű napirend és időbeosztás következetes betartásával.
- A gyermekek hiányos egészségtudata különleges igényeket támaszt a pedagógusokkal szemben. A tanórán kívül és a tanórákon elsajátított ismereteket oly módon kell szintetizálnunk, hogy azokból a gyermekek biztos tudáshoz juthassanak saját testüket, szervezetüket, annak életben- és egészségben tartását, védelmét illetően.

- A tanulók otthoni körülményeiben fennálló jelentős különbségek miatt fontos, hogy az egészséges étellel kapcsolatos elméleti tudnivalók hiánytalanul beépüljenek hétköznapi életükbe és szokássá váljanak. Ezáltal - mindenkori lehetőségeikhez mérten - optimális módon tudják majd életüket alakítani.

A tanulók fizikai állapotának mérése

Általános iskola alsó tagozat

Mérés típusa: Idegrendszeri állapot és mozgásvizsgálat

Célja: az iskolánk alsó tagozatába bekerült tanulók folyamatosan ellenőrzött állapotoknak megfelelő mozgásos ingereket kapjanak.

Ideje: minden osztályfokon év eleje- bemeneti, és vége- kimeneti mérés

Tanulásban akadályozottak

Célja: az iskolánk alsó tagozatába bekerült tanulók folyamatosan ellenőrzött állapotoknak megfelelő mozgásos ingereket kapjanak. Nagyobb hangsúlyt fektetünk az idegrendszer állapotának definiálhatóságára.

Általános iskola felső tagozat

Célja: Itt már nagyobb hangsúlyt fektetünk a motorikum definiálhatóságára, a képességek- készségek minősíthetőségére. Ehhez felhasználhatjuk a mozgásvizsgáló tesztünk továbbfejlesztett változatát illetve a Cooper féle fitt tesztet.

Ideje: osztályfokon év eleje- bemeneti, és vége- kimeneti mérés

Tanulásban akadályozottak

Célja: Mivel a hangsúly az önálló életvitelre való felkészítés és az ehhez kapcsolódó alapvető tájékozódási képességek kialakításán van, ezért olyan tesztet alkalmazunk, ahol a fent említett alapvető képességeket vizsgáljuk, értékeljük, minősítjük.

Ideje: osztályfokon év eleje- bemeneti, és vége- kimeneti mérés.

Gyógytorna és gyógytestnevelés

Felső tagozat

Célja: A tanulók állapotából és hanyag testtartásából fakadó gerinc deformitások korrekciója.

Típusa: Teszt: A biomechanikailag helyes testtartás kialakításához szükséges izomerő és izomnyújthatóság ellenőrzése.

Ideje: osztályfokon év eleje- bemeneti, és vége- kimeneti mérés.

Szakiskola

Célja: a munkára felkészítésből, a szakmatanulásból és az állapotuk sokrétűségéből fakadó mozgásdeficitok felmérése.

Típusai: különféle fitt tesztek, mozgásos ügyességi tesztek.

Ideje: osztályfokon év eleje- bemeneti, és vége- kimeneti mérés.

Az iskola környezeti nevelés elvei

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk. Ezek fogalmát, tartalmát, megnyilvánulási módjait körül kell járnunk, meg kell vizsgáltnunk:

- a fenntartható fejlődés,
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések,
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései,
- alapvető emberi szükségletek,
- emberi jogok,
- demokrácia,
- elővigyázatosság,
- biológiai és társadalmi sokféleség,
- az ökológiai lábnyom.

Szem előtt tartjuk azt a tényt, hogy minden tanítási órán és az órákon kívül ugyanazt a tanulót neveljük és tanítjuk, vagyis fontos, hogy a diák fejében egységes rendszer alakuljon ki! Iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak tartjuk, hogy a diákok környezettudatos magatartását alakítsuk, valamint környezet és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk. Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívül programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert.

12. Elsősegélynyújtás

Az **elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása** – amennyire tanulóink látássérülése lehetőséget ad - tanítási órákon belül (osztályfőnöki, biológia, életvitel és testnevelés óra) és délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának célja:

A baleset, vagy rosszullet okozta sérülések megismerése és felismerése, az első ellátás jelentőségének, valamint a balesetek bekövetkezése utáni teendők, tudnivalók elsajátítása és a tanultak gyakorlatban való alkalmazása.

Az elsősegély-nyújtási és a vészhelyzetek kezelésének alapismeretei:

- Balesetek, veszélyhelyzetek megismerése, mentő hívása, segítségkérés módjainak elsajátítása. A baleset és a betegség megkülönböztetése.
- Tanulóinkkal megismertetjük azon veszélyhelyzeteket, melyek elkerülése megfelelő odafigyeléssel, balesetmentessé teheti a mindennapos tevékenységet.
- A rendszeres tűzriadók alkalmával gyakorlás, majd a történetek elemzése iskolai- és osztályszinten.

13. A szülők közösségét érintő kapcsolattartás

Szülői értekezlet

Az iskola éves munkatervébe beütemezett szülői értekezletek feladata, hogy tájékoztassa a szülőket gyermekük előmeneteléről, az osztály aktuális problémáiról, az osztályban és az iskolában jelentkező feladatokról. A szülői értekezleten minden alkalommal nevelési kérdések is előkerülnek, valamint áttekintő képet ad az osztályfőnök osztálya neveltségi szintjének alakulásáról.

Szülői értekezletet évente legalább három alkalommal tartunk. Ha az osztály helyzete, problémái, a csoport előtt álló feladatok azt indokolják, az iskola intézményvezetője rendkívüli szülői értekezletet hívhat össze a szülők tájékoztatására, a problémák közös megoldási lehetőségének megtalálására.

Fogadóóra

Célja, hogy a szülők egyénileg információt kapjanak gyermekük előmeneteléről, magatartásáról, a szaktanár róla alkotott véleményéről, valamint a pedagógus tanácsokat adhasson a tanuló nevelésével kapcsolatosan. Az iskola biztosítja, hogy a fogadóórán a szülő négy szemközt beszélhessen gyermeke tanárával személyes problémáiról. A fogadóórákat a szülővel előzetes egyeztetés alapján tartjuk a tanár által a tanév elején megadott időpontban, igazodva a vidéki szülő időbeosztásához.

Szülői fórum

Az intézmény vezetői minden tanévben egy alkalommal szülői fórum keretében tájékoztatják a szülőket az iskola aktuális helyzetéről, problémáiról és feladatairól. A szülői fórumon történik meg a szülők hit- és erkölcsstan tárgyú tájékoztatása is a következő tanévben induló csoportokról.

A szülők írásos tájékoztatása

A szülőket folyamatosan értesítjük tanítványunk előrehaladásáról, hiányzásáról, késéseiről, valamint a személyét érintő dicsérő és elmarasztaló intézkedésekről a tájékoztató füzet és az ellenőrző útján.

A tanuló félévi és év végi eredményeiről a szülő tájékoztatást kap a félévi értesítő és az év végi bizonyítvány révén. Az iskola minden jelentős intézkedését írásban közli a szülőkkel a szokásos írásos formában. Az osztályfőnök folyamatosan figyelemmel kíséri a tanulóknak beírt osztályzatokat, a tanulói hiányzásokat és késéseket.

A Köznevelési törvény hatályos előírása szerint a szülőket a megelőző tanév végén tájékoztatjuk azokról a tankönyvekről, tanulmányi segédletekről, taneszközökről, ruházati és más felszerelésekről, amelyekre a következő tanévben a nevelő és oktató munkához szükség lesz. Tájékoztatjuk őket továbbá az iskolától kölcsönözhető tankönyvekről, taneszközökről és más felszerelésekről.

Nyílt nap

Nyílt napot szervez egyrészt az iskolába készülő óvodások számára az intézmény vezetősége és tantestülete. Célja bepillantást adni az iskola életébe, információt adni az intézmény által indított osztályokról, a képzés formájáról és tartalmáról, a nyelvoktatásról. A nyílt napon szülők és pedagógusok is részt vehetnek.

Másrészt szervezeten, egyéni vagy csoportos bejelentkezés útján is az egyes tantárgyi órák megtekintésére is lehetőséget biztosít az intézmény, ahol a szülők láthatják gyermekeik haladását, az órákon való részvételüket.

Harmadrészt lehetőséget biztosít az intézmény a többségi iskolákba járó látássérült tanulók tanárainak és szüleinek az intézményben folyó pedagógiai munka megtekintésére, valamint a pedagógusokkal történő konzultációra.

Szülői Szervezet

Az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezet működik.

A szülői szervezet figyelemmel kíséri a gyermeki, tanulói jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét, a gyermekek, tanulók csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein.

14. Intézményi kapcsolatrendszer

Gyermekközösségek

A közösségfejlesztésben fontos szerepet kap az osztályközösségen kívül eső hasonló korcsoportú és érdeklődésű gyermekcsoportokkal való kapcsolatteremtés. Rendszeresen fogadunk és látogatunk testvérosztályokat, szervezünk közös programokat.

A közösségi nevelésben különleges helyet foglalnak el ezek a próbálkozások, hiszen egyrészt az iskola zártságát enyhítik, másrészt elősegítik a társadalmi integrációt.

Olyan lehetőségek ezek, amelyekben tanulóink ép látású kortársaikkal teremthetnek aktív kapcsolatot.

Szülői Egyesület

Az iskolának támogatnia kell mindazokat a kezdeményezéseket, egyesületeket, civil szervezeteket, munkaközösségeket, melyek módot adnak a látássérült gyermekek szüleivel való szoros együttműködésre.

A Szülői Egyesület az intézmény különböző egységeibe járó gyerekek szüleiből szerveződött. Feladata a nevelő-oktató munka segítésén, támogatásán túl, az intézmény és a szülők közötti együttműködés előmozdítása, részvétel a gyermekek, tanulók és a tanulói közösségek, a szülők és a szülők közösségei érdekeinek érvényesítésében, a szülői közösségeket megillető jogok gyakorlásában.

Érdekvédelmi szervezetek

Az iskolának segítenie kell abban, hogy a vak diákok kapcsolatot találjanak azokkal a sorstársi és érdekvédelmi közösségekkel, amelyekre majd felnőtt korukban támaszkodhatnak. Az a törekvésünk, hogy minél előbb kapcsolatunk legyen a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségével, a Vakok és Gyengénlátók Közép-Magyarországi Regionális Egyesületével, a Siketvakok Országos Egyesületével, valamint a megyei, regionális szervezetekkel.

Felsőoktatás

Rendszeresen részt veszünk az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kara látássérült szakos hallgatóinak felkészítésében (gyakorlatvezetés, előadás, bemutató foglalkozás, hallgatói hospitálás), valamint a gyógypedagógiai asszisztens hallgatók képzésében. Igény szerint fogadunk védőnő, orvostanhallgató, rehabilitációs mérnök, tájépítész, testnevelő hallgatókat különböző főiskolákról, egyetemekről.

Szakmai szervezetek

Az intézmény a minél sikeresebb szakmai munka megvalósítása érdekében kapcsolatokat ápol különböző szakmai szervezetekkel.

A Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének munkájában a nevelőtestület aktívan részt vesz, a látássérültek pedagógiája valamint a súlyos halmozottan sérültek pedagógiája szakosztályok működését évtizedek óta segíti.

Az intézmény közel 70, az ország különböző pontjain lévő integráló, látássérülteket befogadó nevelési-oktatói intézménnyel tart szakmai kapcsolatot, mely segíti a diákok továbbtanulásakor jelentkező problémák megoldását, tapasztalatcserére, jó gyakorlatok átvételére ad lehetőséget.

A kapcsolatrendszer kialakítását és fenntartását segíti az Országos EGYMI Egyesület, melynek intézményünk alapító tagja.

A gyermekek egyre súlyosbodó fogyatékosági állapota miatt folyamatos a kommunikáció és a tapasztalatcsere az Autizmus Alapítvánnyal, a Bliss Alapítvánnyal, a Budapest Korai Fejlesztő

Központtal, a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft-vel, a KézenFogva Alapítvánnyal. Keressük azokat a kapcsolatokat és lehetőségeket is azon intézményekkel, egészségügyi otthonokkal, szociális foglalkoztatókkal, ahová intézményünkben kikerülve sikerülhet tanulóinkat elhelyezni.

Nemzetközi partnerség

Az intézmény működésének kezdetei óta keresi és ápolja a szakmai együttműködést az európai és más kontinensek testvérintézményeivel.

A szakmai tapasztalatcsere megvalósítása érdekében (elsősorban az infokommunikációs technikák, alternatív-augmentatív kommunikáció, halmozottan sérültek oktatása, tájékozódás és közlekedés tanítása, testnevelés és sport, valamint a tanulószervezési eljárások területén) az intézmény aktív kapcsolatot ápol más nevelési-oktatási intézményekkel, referencia-intézményként megosztja tudását az érdeklődőkkel. A nemzetközi kapcsolataink sokrétűek. Európa számos országában (Németország, Hollandia, Csehország, Lengyelország, Románia, Szerbia, Szlovénia, Olaszország) lévő, hasonló profilú intézménnyel tart fenn az intézmény szakmai kapcsolatát. A külföldön szerzett tapasztalatok hatással vannak a szakmai munkára, sok, ma már bevezetett jó gyakorlat származik a partnerintézményekből.

A szakmai együttműködés formái lehetnek például a csoportok fogadása vagy küldése intézménylátogatás céljából, a sportversenyeken való részvétel, illetve a nemzetközi pályázatok.

Évek óta tagjai vagyunk az ENVITER európai vakügyi szakmai kamarának, ami segít naprakésznek lenni a szakmai változásokban, újdonságokban, illetve biztonságos keretet nyújt a pályázatok partnerkereséséhez (Comenius, Erasmus +). A pályázatok lehetőséget biztosítanak az intézményben dolgozóknak tanulásra, „jó gyakorlatok” elsajátítására, illetve a pályázat fókuszpontjában lévő témához kapcsolt eszközbeszerzésre is. Intenzív a kapcsolatunk még az amerikai Perkins International, az ICEVI – Europe és a DeafBlind International szervezettel is. Lehetőségeinkhez mérten igyekszünk a konferenciákon is megjelenni.

„Szól a szív...” Alapítvány

Az 1987-ben alapított „Szól a szív...” Alapítvány feladatául tűzte ki a látássérült gyermekek életkörülményeinek javítását, az oktatási és nevelési feladatok minél magasabb színvonalú ellátásának támogatását, a tárgyi és személyi feltételek megteremtésével a gyermekek rehabilitációjának elősegítését. Ennek érdekében az intézménnyel együttműködésben nyújt támogatást szabadidős programokhoz (színház, koncert, múzeum, mozi, nyári táborozás, versenyeken való részvétel), és segíti a gyermekek segédeszköz-ellátottságát.

Vak Diákok Sportegyesülete

Az egyesület feladata a látássérült gyermekek egészséges életmódra nevelése, a rendszeres testedzés és sportolás megkedveltetése, a sportos, egészséges életmód népszerűsítése, a szabadidő sporton keresztül történő hasznos eltöltésére nevelés. A céloknak megfelelően, az intézménnyel történő együttműködés értelmében sportköröket szervez a tanulók számára. Nagy hangsúlyt kap az utánpótlás-nevelés, a versenyeken való részvétel, a parasport utánpótlásának megteremtése. Az egyesület részt vesz a diákok nyári táboroztatásának megszervezésében, színvonalas lebonyolításában.

Záródokumentumok

A Pedagógiai Program a tantestületnek a szakmai munkaközösségben kialakított közös alkotása.

1. Pedagógiai Programunkat 2017. április 1-től vezetjük be.
2. A jóváhagyott Pedagógiai Program hozzáférési lehetőségei:
 - intézményvezetőnél
 - intézményegység vezetőinél
 - az iskola honlapján (www.vakisk.hu)
 -
3. A Pedagógiai Programot a tantestület a 2017. március 14-én megtartott tantestületi értekezleten elfogadta.

Budapest, 2017. március 31.

Somorjai Ágnes
intézményvezető

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100